

จากหยาดน้ำตาสู่หยดน้ำหมึก: ความรุนแรง บาดแผล และการเยียวยาในนวนิยายของดาชา มาราอินี

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2557
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FROM TEARS TO INK DROPS: VIOLENCE, TRAUMA, AND HEALING IN DACIA MARAINI'S
NOVELS

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Comparative Literature

Department of Comparative Literature

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2014

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	จากหยาดน้ำตาสู่หยดน้ำหมึก: ความรุนแรง บาดแผล และการเยียวยาในนวนิยายของดาชา มาราวินี
โดย	นางสาวกรรณิกาญจน์ อัสมายะสุนทร
สาขาวิชา	วรรณคดีเปรียบเทียบ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชุติมา ประภาศวุฒิสาร

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพนธ์ อัครวิรุฬหการ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรเดช โชติอุดมพันธ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชุติมา ประภาศวุฒิสาร)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทอแสง เซาร์ชุตติ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ชัดสุณี ลินธุสิงห์)

กรองกาญจน์ อัจฉริยะสุนทร : จากหยาดน้ำตาสู่หยดน้ำหมึก: ความรุนแรง บาดแผล และการเยียวยาในนวนิยายของดาชา มารราอินี (FROM TEARS TO INK DROPS: VIOLENCE, TRAUMA, AND HEALING IN DACIA MARAINI'S NOVELS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร. ชุติมา ประภาศวุฒิสาร, 166 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับตัวละครผู้หญิงในบริบทของสังคมอิตาลีผ่านการวิเคราะห์นวนิยายหกเรื่องของดาชา มารราอินี นักเขียนสตรีร่วมสมัยชาว อิตาลีเลียนผู้ที่มีความโดดเด่นในการตีแผ่ประสบการณ์ของผู้หญิงที่ใช้ชีวิตภายใต้กรอบสังคมปิตาธิปไตย

จากการศึกษาพบว่าอุดมการณ์ปิตาธิปไตยที่ครอบงำสังคมอิตาลีอยู่นั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความรุนแรงต่อผู้หญิง ประสบการณ์ความรุนแรงที่ตัวละครผู้หญิงได้รับทั้งจากการกดขี่ทางเพศในชีวิตประจำวันและการถูกล่วงละเมิดทางเพศส่งผลกระทบต่อจิตใจของพวกเธอจนกลายเป็นบาดแผลทางใจนอกเหนือไปจากบาดแผลทางกาย โดยบาดแผลทางใจนั้นมีความซับซ้อนและสามารถแสดงออกมาได้อย่างตรงไปตรงมาดังบาดแผลทางกายที่ปรากฏให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ได้ด้วยสายตา ความซับซ้อนและย้อนแย้งของบาดแผลเป็นผลมาจากลักษณะเฉพาะของบาดแผลเองประการหนึ่ง และเป็นผลมาจากปัจจัยทางสังคมอีกประการหนึ่ง ดังนั้น การศึกษาและทำความเข้าใจเรื่องเล่าบาดแผลจึงต้องใส่ใจบริบททางสังคมและวัฒนธรรมโดยไม่ละเลยอารมณ์ความรู้สึกของผู้ประสบเหตุ รวมทั้งต้องตีความอวัจนภาษาควบคู่ไปกับวัจนภาษา

ตัวบทวรรณกรรมที่นำมาศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ยังสื่อให้เห็นพันธกิจของนักเขียนที่มีต่อผู้หญิงโดยอาศัยเรื่องเล่าเป็นการเยียวยาบาดแผลและเสริมพลังผ่านการสร้างชุมชนของผู้หญิงที่แบ่งปันประสบการณ์อันเจ็บปวดร่วมกันด้วย

ภาควิชา วรรณคดีเปรียบเทียบ

ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา วรรณคดีเปรียบเทียบ

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ปีการศึกษา 2557

5480105122 : MAJOR COMPARATIVE LITERATURE

KEYWORDS: ITALIAN NOVELS / VIOLENCE AGAINST WOMEN / TRAUMA / HEALING THROUGH NARRATIVE

KRONGKARN ATCHAYASOONTORN: FROM TEARS TO INK DROPS: VIOLENCE, TRAUMA, AND HEALING IN DACIA MARAINI'S NOVELS. ADVISOR: ASST. PROF. CHUTIMA PRAGATWUTISARN, Ph.D., 166 pp.

The objective of this thesis is to study violence against female characters in the context of Italian society through the analysis of six novels by Dacia Maraini, a contemporary Italian female author whose work is renowned for its revelation of women in a patriarchal society and their experiences.

The study shows that the patriarchal ideology predominating over the Italian society is the key factor that causes violence against women. The violent experiences faced by the female characters, including gender oppression in daily life and sexual abuse, have affected their minds and left them not only physical wounds, but also psychological trauma. The psychological trauma is complicated and, unlike a physical wound which the eyes can notice, cannot be expressed straightforwardly. Constructed by its specific characteristics and social factors, trauma is complicated and contradictory in itself. Therefore, to study and understand traumatic narratives, one must take social and cultural contexts into account without neglecting emotions and feelings of the abused. In addition, their nonverbal and verbal languages need to be interpreted concurrently.

The selected literary texts in this thesis also demonstrate the author's mission for women by using narratives as a means of trauma healing and empowerment by creating a community of women who mutually share painful experiences.

Department: Comparative Literature Student's Signature

Field of Study: Comparative Literature Advisor's Signature

Academic Year: 2014

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผศ. ดร.ชุตินา ประภาศวุฒิสาร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้ชี้แนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ในการเขียนวิทยานิพนธ์ ทั้งยังช่วยตรวจทานแก้ไข และคอยให้กำลังใจ ผู้วิจัยจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงออกมาได้ ขอขอบคุณ รศ.ชัตสุณี สิ้นธุสิงห์ ผศ. ดร.สุรเดช โชติอุดมพันธ์ และ ผศ. ดร.ทองแสง เขาว์ชุตี ที่สละเวลาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้ผู้วิจัยทั้งในภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบและภาควิชาภาษาตะวันตก สาขาวิชาภาษาอิตาเลียน โดยเฉพาะ ผศ.สรรควัฒน์ ประดิษฐ์พงษ์ และอ. ดร.วิลาสินี แฝงยงค์ ผู้ให้ความช่วยเหลือในทุกด้านและคอยให้กำลังใจลูกศิษย์คนนี้เสมอมา ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบที่ช่วยติดต่อประสานงาน แจ้งกำหนดการ และชี้แนะขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ตลอดการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าและเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือและกำลังใจจากกัลยาณมิตรหลายท่านในหลายด้าน ขอขอบคุณคุณคุณอรนิตา อังคะนาวิณและคุณปิยะดา วิวัฒนาภักษ์ที่เป็นธุระในการหาซื้อตัวบทนวนิยายเรื่อง La Lunga Vita di Marianna Ucria มาให้จากประเทศอิตาลี คุณสิริลักษณ์ จิตपालวงศ์ ที่ช่วยจุดประกายและแนะนำแนวทางในการตั้งชื่อหัวข้อวิทยานิพนธ์ คุณพนิตนาฏ โรจนเบญจวงศ์ ที่ช่วยตรวจทานการแปลบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษทั้งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้และในบทความวิชาการ อาจารย์นิติพงศ์ พิเชฐพันธ์ ที่ช่วยตรวจทานแก้ไขบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ รวมทั้งเพื่อนร่วมรุ่นและต่างรุ่นในภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ โดยเฉพาะคุณชยุดา กิจพาณิชย์ คุณณัฐฐา ศศิธร คุณสุพัชญา อารีมิตร คุณปณชัยรัศม์ องค์กรรัตน์ และคุณอรรณพล ปะมะโช ที่คอยช่วยเหลือในทุกๆเรื่องและคอยให้กำลังใจผู้วิจัยมาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณคุณวิชัย-คุณงามใจ-คุณชิตฤทัย-คุณชาติภูมิ-ตญ.ภัคชญญา อัจฉมา ยะสุนทร คุณแสงี่ยม สารจิตตาภาพ คุณธวัชชัย พัฒชนะ คุณปิยาภา วัฒน คุณงามตา จิตตามาณี และสมาชิกทุกคนในครอบครัวที่เป็นแรงสนับสนุนหลักในทุกๆด้านและเป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งของผู้วิจัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.1.1 ปลายปากกานักเขียนสตรีชาวอิตาลี: พื้นที่ใหม่ของการศึกษาวรรณกรรมใน ประเทศไทย	1
1.1.2 สังคมปีศาจไทย: แหล่งบ่มเพาะความรุนแรงต่อผู้หญิง.....	5
1.1.3 ชีวิตประจำวันของผู้หญิงควรนับว่าเป็นชีวิตที่มีบาดแผลบอบช้ำทางใจ	6
1.1.4 ดาชา มาราคินี: นักเขียนผู้หญิงเพื่อผู้หญิง	10
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	14
1.3 แนวเหตุผล ทฤษฎีสำคัญ หรือสมมติฐาน.....	14
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	14
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย	15
1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	18
1.8 ข้อตกลงเบื้องต้น	18
บทที่ 2	20
บริบททางสังคม ขบวนการสตรีนิยมในประเทศอิตาลี และผลงานเพื่อผู้หญิงของดาชา มาราคินี.....	20
2.1 สภาพสังคมปีศาจไทยในประเทศอิตาลีที่ปรากฏในนวนิยายของดาชา มาราคินี.....	21

2.1.1	บริบททางสังคมและประวัติศาสตร์โดยย่อของประเทศอิตาลีตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 ถึงศตวรรษที่ 20.....	22
2.1.2	สภาพสังคมปิตาธิปไตยผ่านการนำเสนอของมาราอินี	27
2.1.2.1	ศาสนาคริสต์.....	28
2.1.2.2	สถาบันครอบครัว.....	32
2.1.2.3	ระบบเศรษฐกิจ.....	37
2.1.2.4	การเมืองการปกครอง	41
2.1.2.5	ขนบธรรมเนียมประเพณี.....	43
2.2	ประวัติความเป็นมาของขบวนการสตรีนิยมในประเทศอิตาลีโดยสังเขป	47
2.3	ดาชา มาราอินี: ชีวิตประวัติ ผลงาน กับการเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อผู้หญิง	51
2.4	กลวิธีการประพันธ์ในนวนิยายของดาชา มาราอินี.....	56
2.4.1	การใช้รูปแบบการประพันธ์อันหลากหลาย	56
2.4.2	ระเบียบวิธีสตรีนิยม (feminist methodology).....	59
2.4.3	การพลิกกลับคุณค่าความหมายของบ้านและครอบครัว (transvaluation of home and family).....	62
บทที่ 3		65
	ความรุนแรงและบาดแผลที่เกิดขึ้นในระบบปิตาธิปไตยของสังคมอิตาลี.....	65
3.1	ประสบการณ์บาดแผลของผู้หญิง (women’s traumatic experiences)	66
3.1.1	ประสบการณ์บาดแผลจากบทบาทแม่ เมีย ลูกสาว.....	70
3.1.1.1	ผ่านบทบาทลูกสาว	72
3.1.1.2	ผ่านบทบาทเมียและแม่.....	78
3.1.2	ประสบการณ์บาดแผลจากการฝ่าฝืนจารีตและการขับไล่ออกจากสังคม	85
3.1.3	ประสบการณ์บาดแผลจากการถูกข่มขืนและการล่วงละเมิดทางเพศ	89
3.1.3.1	การกลับมาหลอกหลอนของความรุนแรงในอดีต	89

3.1.3.2 ความสลับซับซ้อนและย้อนแย้งของบาดแผล	94
3.2 ความเจ็บ: อุปสรรคในการถ่ายทอดประสบการณ์บาดแผล.....	98
3.3 วิฤตความเป็นชาย: ที่มาของความรุนแรงต่อผู้หญิง.....	104
3.3.1 สิ่งที่สังคมคาดหวังกับโลกแห่งความจริง	105
3.3.2 ความรุนแรงต่อผู้หญิง: การกอบกู้อำนาจเพศชายในทางที่ผิด	108
บทที่ 4	113
กระบวนการเล่าเรื่องกับการเยียวยาบาดแผล	113
4.1 การรื้อฟื้นเสียงและประสบการณ์จากความเจ็บและบาดแผลของผู้หญิง.....	113
4.1.1 การเล่าตำนานและเทพนิยายในมุมมองใหม่ (retelling myth and fairy tales)....	115
4.1.2 การรื้อฟื้นตัวตนของผู้หญิงที่ถูกกลบเลือนผ่านเรื่องเล่า	122
4.1.3 ความเจ็บในฐานะที่เป็นภาษาของผู้หญิง	128
4.1.4 การรื้อฟื้นประวัติศาสตร์ของผู้หญิง	131
4.2 การรื้อฟื้นสายสัมพันธ์ที่ขาดหายไปของผู้หญิง	135
4.2.1 ความสัมพันธ์อันห่างเหินระหว่างแม่กับลูกสาว	135
4.2.2 การสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงผ่านการรับรู้ประสบการณ์ร่วมกัน.....	140
บทที่ 5	148
บทสรุป.....	148
ภาคผนวก.....	153
ประวัติความเป็นมาของการศึกษาบาดแผลโดยสรุป (Brief History of Trauma Study).....	153
อาการบาดแผลและโรค Post-traumatic Stress Disorder หรือ PTSD	160
รายการอ้างอิง	161
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	166

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

“La violenza contro le donne non è un fatto private. È una ferita culturale che investe tutta la società, non solo a chi subisce o chi la fa.”

“ความรุนแรงต่อผู้หญิงไม่ได้เป็นเรื่องส่วนตัว [ความรุนแรงดังกล่าว] เป็นบาดแผลทางวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อทั้งสังคม ไม่ใช่แค่เพียงต่อผู้ที่ประสบความรุนแรงหรือผู้ที่ก่อให้เกิดความรุนแรงเท่านั้น”¹

1.1.1 ปลายปากกานักเขียนสตรีชาวอิตาลี: พื้นที่ใหม่ของการศึกษาวรรณกรรมในประเทศไทย

การศึกษาวรรณกรรมภาษาอิตาลีในประเทศไทยยังมีค้อยเป็นที่แพร่หลายมากนัก เนื่องจากข้อจำกัดทางภาษาในการเข้าถึงตัวบทต้นฉบับภาษาอิตาลี โดยวรรณคดีอิตาลีซึ่งเป็นที่ยุติกันดีในหมู่นักอ่านและนักวิชาการไทยมักเป็นงานที่แปลเป็นภาษาอังกฤษหรือแปลมาจากภาษาอังกฤษอีกทอดหนึ่ง และส่วนใหญ่เป็นงานเขียนที่ได้รับการยกย่องให้เป็นวรรณกรรมกระแสหลักที่ยุติกันดีในระดับนานาชาติ กอรปกับวรรณคดีเปรียบเทียบเป็นศาสตร์ที่เปิดกว้างให้การศึกษา วรรณกรรมสามารถทำได้หลากหลาย ไม่จำกัดรูปแบบและเนื้อหา เชื้อชาติหรือภาษาใดๆ ภายใต้กรอบความคิด “ข้ามชาติ ข้ามศาสตร์ ข้ามศิลป์” ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์จึงเลือกที่จะศึกษาตัวบทวรรณกรรมอิตาลีจากต้นฉบับภาษาอิตาลีโดยตรงเพื่อสอดคล้องกับกระบวนทัศน์ดังกล่าวของศาสตร์วรรณคดีเปรียบเทียบ

¹ คำกล่าวข้างต้นถูกยกมาจากส่วนหนึ่งของคำสัมภาษณ์ดาชา มารานินี (Dacia Maraini) นักเขียนสตรีชาวอิตาลีที่ถูกนำเสนอไว้ในบทความออนไลน์ชื่อ *ดาชา มารานินี: การต่อสู้กับความรุนแรงเกี่ยวกับผู้หญิง* (Dacia Maraini: Lotta alla Violenza sulle Donne) ซึ่งเขียนโดยลูเชีย เช็คคิอา (Lucia Checchia) เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2555

ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้นว่าวรรณกรรมอิตาเลียนที่เป็นที่รู้จักในประเทศไทยค่อนข้างมีข้อจำกัด ด้วยเหตุที่การศึกษาภาษาอิตาเลียนในประเทศไทยยังไม่เป็นที่แพร่หลายนักทำให้ผู้ที่รู้ภาษานี้มีจำนวนไม่มาก ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดทางภาษาในการอ่านและศึกษาวรรณกรรมอิตาเลียน ด้วยเหตุนี้ การแปลจึงมีส่วนสำคัญที่เปิดโอกาสให้ผู้อ่านชาวไทยได้รู้จักวรรณกรรมอิตาเลียนมากขึ้นทั้งจากการแปลภาษาอิตาเลียนเป็นภาษาอังกฤษสำหรับผู้อ่านภาษาอังกฤษได้ หรือการแปลภาษาอิตาเลียนเป็นภาษาไทย และการแปลจากสำนวนภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทยอีกต่อหนึ่งสำหรับผู้ที่ต้องการอ่านภาษาไทยก็ตาม รองศาสตราจารย์ชุตสฎณี สินธุสิงห์ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาและวัฒนธรรมอิตาเลียนกล่าวถึงการแปลวรรณกรรมอิตาเลียนในประเทศไทยไว้ในหนังสือชื่อ *Italica รวมเรื่องแปลและบทความทางภาษาและวัฒนธรรมอิตาเลียน* ว่า “การแปลวรรณกรรมอิตาเลียนเป็นภาษาไทยนั้นยังอยู่ในวงจำกัดมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่าผู้ที่รู้ภาษานี้หรือศึกษาทางด้านนี้มีจำนวนไม่มากนัก ผลงานส่วนใหญ่มิได้แปลจากภาษาอิตาเลียนโดยตรง และเรื่องที่น่ามาแปลจะเป็นประเภทเดียวกันเกือบทั้งหมดคือ นิทาน นิยาย เรื่องสั้นและนวนิยาย ซึ่งเป็นเรื่องสั้นสมัยใหม่แทบทั้งสิ้น” (ชุตสฎณี สินธุสิงห์, 2550: 20) ตัวอย่างวรรณกรรมอิตาเลียนที่ได้รับการแปลเป็นภาษาไทย เช่น นิทานที่รู้จักกันดีในนามของ *ปิน็อคคิโอ* ซึ่งมีชื่อภาษาอิตาเลียนว่า *Le Avventure di Pinocchio* ผลงานของคาร์โล กอลโลดี (Carlo Collodi) เรื่องราวการผจญภัยของหุ่นไม้มีชีวิตซึ่งได้รับการแปลเป็นภาษาต่างๆมากมายและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วโลก นวนิยายเรื่อง *น้ำพุแห่งความขมขื่น* ซึ่งแปลมาจาก *Fontamara* นวนิยายเรื่องแรกของอิกนาซิโอ ซิโลเน (Ignazio Silone) ที่เสนอเรื่องราวการต่อสู้ของชาวนาทางตอนใต้ของประเทศอิตาลีระหว่างที่ถูกปกครองภายใต้ระบอบฟาสซิสต์ (Fascist regime) อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่าการแปลวรรณกรรมเกี่ยวกับผู้หญิงอิตาเลียนเป็นภาษาไทยยังมีไม่มากนัก ตัวอย่างงานแปลวรรณกรรมอิตาเลียนที่เกี่ยวกับผู้หญิง เช่น *พอใจร้ายไม่ให้หนูนุ่งกางเกง* ของจันทราไฟ ซึ่งแปลจากฉบับภาษาอังกฤษที่มาจากต้นฉบับภาษาอิตาเลียนเรื่อง *Volevo i Pantaloni* ของลารา คาร์เดลลา (Lara Cardella) โดยเป็นการเล่าเรื่องถึงเด็กสาวคนหนึ่งในเมืองลาคาตา (Lacata) ซึ่งอยู่บนเกาะซิซิลีทางตอนใต้ของประเทศอิตาลีที่ต้องการสวมกางเกงเพราะคิดว่าการสวมกางเกงจะสามารถทำให้เธอได้รับความเท่าเทียมทางสังคมกับผู้ชาย เพราะชีวิตผู้หญิงภายใต้สังคมปิตาธิปไตยอย่างเคร่งครัดในเมืองที่เธออาศัยอยู่นั้นเต็มไปด้วยการกดขี่ทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศและความรุนแรงต่อผู้หญิง นอกจากนี้ ยังพบนวนิยายแปลเกี่ยวกับโสเภณีชาวโรมที่ใช้ชีวิตภายใต้

การปกครองของระบอบฟาสซิสต์เรื่อง *นางกลางโรม* ซึ่งแปลมาจาก *La Romana* ของอัลแบร์โต โมราเวีย (Alberto Moravia) และรวมเรื่องสั้นของโมราเวียชุด *ความรักของแม่* ซึ่งเป็นเรื่องสั้นหลายเรื่องที่ได้ผ่านมุมมองของตัวละครเอกผู้หญิงในกรุงโรม เป็นต้น²

วรรณกรรมอิตาเลียนบางเรื่องแม้ว่าจะไม่ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยหรือมีการแปลไม่ครบทั้งเรื่องและ/หรือทั้งชุด แต่ก็มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักคุ้นหูของบรรดานักอ่านและผู้ศึกษาด้านศิลปศาสตร์ ด้วยเหตุผลที่สืบเนื่องมาลักษณะเฉพาะต่างๆ ของตัววรรณกรรมเอง เช่น *La Divina Commedia*³ บทประพันธ์ของดันเต อลิเกอริ (Dante Alighieri) ซึ่งเป็นงานเขียนที่ได้รับการยกย่องให้เป็นวรรณคดีเอกของโลก โดยเป็นบทประพันธ์ที่ส่งอิทธิพลสำคัญต่อตำนานและความเชื่อทางศาสนาที่มักได้รับการอ้างอิงอย่างแพร่หลายในวรรณกรรมตะวันตกและในงานศิลปะแขนงต่างๆ อาทิ ภาพยนตร์และภาพเขียน⁴ ชื่อของ *La Divina Commedia* โดยเฉพาะตอน “Inferno” (นรกภูมิ⁵) จึงเป็นที่รู้จักคุ้นหูในหมู่นักอ่านและนักวิชาการชาวไทยด้วยอานิสงส์ของการอ้างอิงดังกล่าว บทประพันธ์ *Il Decamerone*⁶ ผลงานของโจวันนี บ็อคคัชโช (Giovanni Boccaccio) ซึ่งเป็นวรรณกรรมชิ้นต้นๆ ของตะวันตกที่มีกลวิธีการประพันธ์แบบเรื่องเล่าซ้อนเรื่องเล่า (frame story) หรือนวนิยายที่ใช้รูปแบบการประพันธ์แนวโต้ชนสืบสวนสอบสวน (anti-detective novel) เรื่อง *Il Nome della Rosa*⁷ ของอุมแบร์โต เอโค (Umberto Eco) ก็เป็นที่รู้จักในหมู่นักอ่านผู้สนใจงานวรรณกรรม ซึ่งทั้งสองเรื่องเป็นงานเขียนที่มีรูปแบบการประพันธ์แปลกใหม่และมีเนื้อหาอันโดดเด่นเป็นที่กล่าวถึงในวงกว้าง นอกจากนี้ยังมีงานเขียนที่นำเสนอปรัชญาและทฤษฎีการเมืองเรื่อง *Il Principe*⁸ ผลงานของนิ

² ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแปลวรรณกรรมอิตาเลียนในประเทศไทยได้จาก *Italica รวมเรื่องแปลและบทความทางภาษาและวัฒนธรรมอิตาเลียน* ของรองศาสตราจารย์ชิตสุณี สีนุสสิงห์

³ เป็นที่รู้จักในชื่อภาษาอังกฤษว่า *The Divine Comedy* (ไม่พบข้อมูลการแปลเป็นฉบับภาษาไทย)

⁴ อ้างอิงข้อมูลจากวิทยานิพนธ์เรื่อง *ตำนานและศาสนาใน วอต ดริมส์ เมย์ คิม : การศึกษาเปรียบเทียบนวนิยายกับภาพยนตร์* ของ กัทริยา กัลยานาม

⁵ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

⁶ เป็นที่รู้จักในชื่อภาษาอังกฤษว่า *The Decameron* มีฉบับแปลเป็นสำนวนภาษาไทยชื่อว่า *บันเทิงทศวาร*

⁷ เป็นที่รู้จักในชื่อภาษาอังกฤษว่า *The Name of the Rose* มีฉบับแปลเป็นสำนวนภาษาไทยชื่อว่า *สมัญญาแห่งดอกกุหลาบ*

⁸ เป็นที่รู้จักในชื่อภาษาอังกฤษว่า *The Prince* มีฉบับแปลเป็นสำนวนภาษาไทยชื่อว่า *เจ้าผู้ปกครอง* มีการอนุমানว่าจุดประสงค์แรกเริ่มของการแปลวรรณกรรมการเมืองเรื่องนี้เป็นไปด้วยความมุ่งหมายเฉพาะทางการเมืองหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาซึ่งเป็นยุคที่ประชาธิปไตยกำลังเบ่งบาน ก่อนที่จะได้รับการแปลและตีพิมพ์ด้วยวัตถุประสงค์ทางวิชาการในเวลาต่อมา ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน *Italica รวมเรื่องแปลและบทความทางภาษาและวัฒนธรรมอิตาเลียน* หน้า 11-14

โคเลาะ มาคิอาเวลลี (Niccolò Machiavelli) ซึ่งเป็นงานเขียนที่รู้จักแพร่หลายในแวดวงรัฐศาสตร์ด้วย เป็นต้น

การค้นคว้าด้านวรรณกรรมอิตาเลียนในประเทศไทยยังทำให้พบว่าผู้สนใจศึกษาและวิจัยวรรณกรรมอิตาเลียนในแง่วิชาการอยู่จำนวนหนึ่ง ได้แก่ งานวิจัยที่ศึกษาและ/หรืออ้างอิงวรรณคดีเอกของประเทศอิตาลีเรื่อง *La Divina Commedia* เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง *การศึกษาเปรียบเทียบบทวิจารณ์วรรณกรรมเรื่อง เดอะ ดีไวน์ คอมเมดี้ ในคริสต์ศตวรรษที่ 20* ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ สรรค์วัฒน์ ประดิษฐพงษ์ซึ่งศึกษาและวิเคราะห์จากภาษาอิตาเลียนโดยตรง วิทยานิพนธ์เรื่อง *เดอะ ดีไวน์ คอมเมดี้ของดันเต : ความสัมพันธ์กับศาสนาและสังคม* ของวาทีนิ สุนทรา และวิทยานิพนธ์เรื่อง *ตำนานและศาสนาใน วอต ดรีมส์ เมย์ คัม : การศึกษาเปรียบเทียบนวนิยายกับภาพยนตร์* ของภัทริยา กัลยานาม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีวิทยานิพนธ์เรื่อง *ความจริง อัตลักษณ์ เรื่องเล่า และ เขาวงกต : การแสวงหาแบบหลังสมัยใหม่ในนวนิยายได้ชนบัสบวสนอบสวน* ของอลิสสา สันตสมบัติ ที่ใช้นวนิยายเรื่อง *The Name of the Rose* ของอุมแบร์โต เอโก มาเป็นตัวบทหนึ่งในงานวิจัยของเธอด้วย และวิทยานิพนธ์เรื่อง *วรรณกรรมเยาวชนชุดเซ็นจูรี ของปีแอร์โดเมนโก บัค คาลาริโอ : วรรณกรรมแนวแฟนตาซีกับนิเวศน์สำนึก* ของสุกฤภา วิเศษ ที่นำต้นฉบับวรรณกรรมเยาวชนภาษาอิตาเลียนชื่อเดียวกับที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์มาศึกษาการใช้ลักษณะของแฟนตาซีในการนำเสนอนิเวศน์สำนึก จากตัวอย่างงานวิจัยวรรณกรรมอิตาเลียนในประเทศไทยที่ยกมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าตัวบทวรรณกรรมที่นำมาศึกษานั้นเป็นผลงานของนักเขียนชายทั้งสิ้นแม้ว่าจะมีรูปแบบอันหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการอ้างอิงกวีนิพนธ์ การใช้บทวิจารณ์ นวนิยายและนิทานมาศึกษาและวิเคราะห์โดยใช้กรอบความคิดและทฤษฎีที่แตกต่างกันไปอย่างเหมาะสมกับตัวบทวรรณกรรมที่นำมาศึกษา ในขณะที่งานวิจัยวรรณกรรมอิตาเลียนของนักเขียนผู้หญิงนั้นยังไม่ปรากฏ ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์จึงเล็งเห็นว่าพื้นที่ของการศึกษาวรรณกรรมอิตาเลียนร่วมสมัยของนักเขียนผู้หญิงยังเป็นพื้นที่ใหม่ในแวดวงวิชาการไทย และถึงแม้ว่าการศึกษาประเด็นผู้หญิงในแง่มุมต่างๆจะได้รับความนิยมน้อยกว่ากว้างขวางและแพร่หลายในวงวิชาการช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมา แต่การศึกษาเกี่ยวกับผู้หญิงในบริบทประเทศอิตาลีที่มีระบบโครงสร้างสังคมชายเป็นใหญ่ นั้นยังมีปรากฏให้เห็นมากนักในประเทศ

ไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเกี่ยวกับความรุนแรงและบาดแผลที่ผู้หญิงได้รับอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากระบบสังคมดังกล่าว

1.1.2 สังคมปิตาธิปไตย: แหล่งบ่มเพาะความรุนแรงต่อผู้หญิง

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์เห็นว่าประเด็นความรุนแรงต่อผู้หญิงดังที่กล่าวข้างต้นมีความน่าสนใจด้วยเหตุที่ประเทศอิตาลีเป็นสังคมปิตาธิปไตยที่ยึดติดและสืบทอดค่านิยมชายเป็นใหญ่นับแต่อดีตจวบจนถึงปัจจุบัน โดยผูกพันอย่างลึกซึ้งกับแนวคิดทางศาสนา การเมืองการปกครองและเศรษฐกิจแทรกซึมและหลอมรวมเข้ากับขนบประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติกันในสังคม คำกล่าวที่ว่า “*Catholicism permeates Italian cultural life.*” (Pratt, 1996: 129) ชี้ให้เห็นอิทธิพลของคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกอันเป็นปัจจัยทางศาสนาที่เข้ามากำกับและครอบงำแนวคิดและวิถีชีวิตของสมาชิกในสังคม อิทธิพลดังกล่าวส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของสมาชิกในสังคม เช่น การวางบทบาทที่มีรากฐานมาจากความเชื่อทางศาสนาให้ผู้หญิงทำหน้าที่เป็น “caring mom and loving wife” ซึ่งเป็นความคิดที่แฝงอคติให้ผู้หญิงตกเป็นรองผู้ชายและต้องอุทิศตนเองเพื่อการดูแลบ้านและสมาชิกครอบครัวในแง่การปรนนิบัติพิทักษ์ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีคำกล่าวเกี่ยวกับระบบความสัมพันธ์ในครอบครัวที่แสดงให้เห็นสภาพสังคมชายเป็นใหญ่เพิ่มเติมด้วยว่า “*In this the influence of the Catholic Church and teaching was often paramount with its view of the family as the basic social unit and with complementary roles for husband (lord and master) and wife (maid and servant)*” (McCarthy, 2000: 31) อันแสดงให้เห็นระดับความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ชายและผู้หญิง กล่าวคือ ในสังคมหน่วยย่อยเช่นสถาบันครอบครัวนั้น ผู้ชายดำรงบทบาทเป็นสามีโดยมีฐานะเทียบเท่าเจ้านายหรือเจ้าของที่ดิน ส่วนผู้หญิงที่รับหน้าที่เป็นภรรยา มีสถานะไม่ต่างอะไรจากแม่บ้านและคนรับใช้เท่านั้น คำกล่าวข้างต้นเผยให้เห็นผลของการแบ่งชนชั้นซึ่งมีเศรษฐกิจเป็นตัวแปร โดยเห็นได้จากการกล่าวเปรียบผู้ชายเป็นเจ้าของที่ดินซึ่งสัมพันธ์กับการทำงานนอกพื้นที่บ้านและเป็นงานที่สร้างรายได้ ในขณะที่ผู้หญิงถูกเปรียบเปรยเป็นเพียงหญิงรับใช้ที่ถูกจำกัดพื้นที่งานอยู่แต่เพียงภายในครัวเรือนเท่านั้น ทั้งยังเป็นการทำงานที่ไม่ได้รับรายได้อีกด้วย ทั้งนี้ ค่านิยมชายเป็นใหญ่ไม่เพียงแต่จำกัดอยู่เฉพาะในระดับความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยาเท่านั้น หากแต่แทรกซึมอยู่ในระบบความสัมพันธ์ของคนในสังคมทุกระดับ นอกจากนี้ การยึดติด

แนวคิดปิตาธิปไตยยังถูกสืบทอดรันท่อผ่านขนบธรรมเนียมประเพณีและการอบรมเลี้ยงดูด้วยเช่นกัน เพราะฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่าผู้หญิงถือเป็นกลุ่มคนชายขอบของสังคมที่ถูกกดทับและบังคับให้มีหน้าที่รับใช้ผู้ชายอย่างไร้สิทธิ์ไร้เสียง โดยบทบาทหน้าที่ที่ผู้หญิงได้รับดังกล่าวข้างต้นนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในสังคมและส่งผลให้พวกเธอได้รับทั้งบาดแผลที่ปรากฏบนร่างกายภายนอกและบาดแผลที่ฝังลึกในระดับจิตใจ

1.1.3 ชีวิตประจำวันของผู้หญิงควรนับว่าเป็นชีวิตที่มีบาดแผลบอบซ้ำทางใจ⁹

โดยส่วนใหญ่เมื่อเอ่ยถึงการศึกษาเกี่ยวกับบาดแผล (trauma studies) ประเด็นที่มักได้รับความสนใจอันดับต้นๆ คงหนีไม่พ้นการศึกษาบาดแผลอันเนื่องมาจากสงครามโลก การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การก่อการร้ายระหว่างประเทศ ภัยจากระเบิดปรมาณู ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผลจากน้ำมือของมนุษย์ด้วยกันเอง รองลงมาอาจเป็นการศึกษาบาดแผลที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ โรคระบาดหรือโรคติดต่อ ซึ่งเป็นสิ่งที่เหนือการควบคุมของมนุษยชาติ ประเด็นความรุนแรงทางเพศมักจะรั้งอันดับท้ายหรือถูกมองข้ามไปเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรุนแรงทางเพศที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวซึ่งถูกเข้าใจอย่างผิดๆว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยไม่สำคัญที่สามารถขุดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังนับว่าเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละครัวเรือน อย่างไรก็ตาม ความรุนแรงดังกล่าวนี้มีสาเหตุพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศหญิงและเพศชายในสังคมปิตาธิปไตยที่ทำให้คุณค่าผู้ชายเหนือผู้หญิงทั้งโดยเปิดเผยและซ่อนเร้นภายใต้อุดมการณ์ต่างๆที่สังคมสถาปนาขึ้น ผนวกกับเหตุปัจจัยทางเศรษฐกิจที่เป็นตัวกำกับบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงในโครงสร้างสังคม ความรุนแรงระหว่างเพศไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดบาดแผลบนร่างกายของผู้หญิงเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อจิตใจของเหยื่อผู้ประสบเหตุด้วย

ในค.ศ. 1980 สมาคมจิตเวชศาสตร์สหรัฐอเมริกา (American Psychiatric Association หรือ APA) อันเป็นสถาบันที่ได้รับการอ้างอิงในทางจิตเวชอย่างกว้างขวางระบุถึงเกณฑ์การวินิจฉัย “โรคเครียดภายหลังเหตุการณ์สะเทือนขวัญ (Post-Traumatic Stress Disorder หรือ PTSD)” เป็น

⁹ ชื่อหัวข้อนี้ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้รับแรงบันดาลใจมาจากแนวคิดของ ลอรา เอส. บราวน์ (Laura S. Brown) ที่ว่า “women’s everyday life should properly be viewed as traumatic” ซึ่งถูกอ้างไว้ใน *The Limits of Autobiography* โดย ลีห์ กิลมอร์ (Leigh Gilmore)

ครั้งแรกไว้ในคู่มือการวินิจฉัยและสถิติของความผิดปกติทางจิต (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders หรือ DSM¹⁰) ว่าบาดแผล (trauma) นั้นต้องเกิดจากเหตุการณ์ผิดปกติ (uncommon) ที่อยู่นอกเหนือประสบการณ์ปกติสามัญของมนุษย์ คำกล่าวนี้อ้างอิงมาจากการที่จูดีธ เฮอร์แมน (Judith Herman) กล่าวถึงเหตุการณ์บาดแผลที่ถูกระบุใน DSM-III (1980) ว่า “outside the range of usual human experience” (Herman, 1992: 24) ในขณะเดียวกัน ลอรา เอส. บราวน์ (Laura S. Brown) อ้างถึงเหตุการณ์บาดแผลที่ปรากฏในคู่มือดังกล่าวว่าเป็น “an event outside the range of human experience” (Brown, 1995: 100) ส่วนข้อความของโรเจอร์ ลักเฮิร์สต์ (Roger Luckhurst) ก็ดำเนินไปในทิศทางเดียวกันว่า “be outside the range of normal experience” (Luckhurst, 2008: 1) จึงอนุมานได้ว่าคนที่เผชิญเหตุการณ์บาดแผลตามที่ระบุไว้ข้างต้นเท่านั้นที่จะได้รับการวินิจฉัยว่าอยู่ในขอบข่ายของผู้ที่มีบาดแผล (traumatize people) หรือผู้ป่วย PTSD เหตุที่ยกลักษณะอาการของโรค PTSD มาอ้างอิงก็เพื่อให้สามารถเข้าใจแนวคิดและบริบทของบาดแผล (trauma) ได้ดียิ่งขึ้นเพราะบาดแผลจะปรากฏให้เห็นผ่านการแสดงออกทางร่างกายในช่วงเวลาหลังจากที่เหตุการณ์บาดแผล (traumatic event) ได้ผ่านไปแล้ว

คำนิยามประสบการณ์บาดแผล (traumatic experience) ของสมาคมจิตเวชศาสตร์สหรัฐอเมริกาตั้งกล่าวข้างต้นถูกนักวิชาการและนักวิชาชีพบางกลุ่มนำมากล่าวอ้างว่าความรุนแรงที่เกิดกับผู้หญิง (violence against women) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว (domestic violence) นั้นไม่นับเป็นปัญหาบาดแผลและมีใช้เรื่องใหญ่โตแต่อย่างใด เนื่องจากมิได้เป็นเหตุการณ์ที่อยู่นอกเหนือประสบการณ์ปกติสามัญของมนุษย์ตามที่สมาคมจิตเวชศาสตร์ให้คำนิยามไว้ โดยเห็นตัวอย่างได้จากกรณีที่ ลอรา เอส. บราวน์ ผู้เป็นทั้งแพทย์ (clinician) และนักนิติจิตเวช (forensic psychologist) เจ้าของบทความ “Not Outside the Range: One Feminist Perspective on Psyche Trauma” (1995) กล่าวถึงคดีหนึ่งที่คนไข้ของเธอถูกพ่อเลี้ยง

¹⁰ มีการระบุถึง PTSD ในคู่มือฉบับที่สาม (DSM-III) ค.ศ. 1980 เป็นครั้งแรก และได้ปรากฏต่อมาในคู่มือปรับปรุงใหม่ของฉบับที่สาม (DSM-III-R) ค.ศ. 1987 ในคู่มือฉบับที่สี่ (DSM-IV) ค.ศ. 1994 ในคู่มือปรับปรุงใหม่ของฉบับที่สี่ (DSM-IV-TR) ค.ศ. 2000 ทั้งนี้ในครั้งล่าสุด ฉบับที่ห้า (DSM-5) ค.ศ. 2013 เพิ่งมีการรวมความรุนแรงทางเพศ (sexual violence) ให้อยู่ในเกณฑ์ของสิ่งกระตุ้นที่ก่อให้เกิดความเครียด (stressor criterion) เพิ่มเติมขึ้นมา ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน Matthew J. Friedman. *PTSD History and Overview* [Online]. Available: <http://www.ptsd.va.gov/professional/pages/ptsd-overview.asp>. Retrieved on December 23rd, 2013.

ล่วงละเมิดทางเพศเป็นเวลานานหลายปี หญิงสาวผู้นั้นได้รับความบอบช้ำทางใจอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานจนกลายเป็นบาดแผลทางใจและมีอาการที่ลอร่าวินิจฉัยว่าเป็นโรค PTSD ร่วมด้วย แต่ทนายความฝั่งตรงข้ามกลับเห็นต่างพลาการใช้ช่องโหว่ทางการแพทย์มาเอื้อประโยชน์ต่อการสู้คดีทางกฎหมายโดยอ้างว่าการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว (incest) เป็นสิ่งที่พบได้บ่อยครั้งและไม่ได้อยู่นอกเหนือประสบการณ์ปกติของมนุษย์ ซึ่งทำให้อาการ PTSD ของคนไ้รายนี้ถูกตั้งคำถาม

เกณฑ์การวินิจฉัยโรค PTSD ของสมาคมจิตเวชศาสตร์สหรัฐอเมริกาข้างต้นก่อให้เกิดการถกเถียงเป็นอันมาก โดยเฉพาะในกลุ่มสตรีนิยมและนักจิตวิทยาสายสตรีนิยม (feminist psychologists) เช่น จูดิธ เฮอร์แมน และลอร่า เอส. บราวน์ที่เห็นว่าการบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นอคติทางเพศ ที่กล่าวเช่นนี้เนื่องจากจุดเริ่มต้นของการศึกษาบาดแผลนั้นคืออาการฮีสทีเรีย (hysteria) ที่เกิดขึ้นกับผู้หญิง¹¹ แต่ในการนิยามอาการ PTSD ของสมาคมจิตเวชศาสตร์สหรัฐอเมริกานั้นกลับมองข้ามประสบการณ์บาดแผลที่ผู้หญิงได้รับการล่วงละเมิดทางเพศภายในครัวเรือนไป

Meanwhile, feminist psychologists, like Judith Herman and Laura S. Brown, began to confront what they ironically saw as the implicit male bias in defining PTSD (ironic because traumatic hysteria was to males). (Kaplan, 2005: 33)

คำกล่าวที่ว่า การล่วงละเมิดทางเพศภายในบ้าน รวมถึงการทำร้ายร่างกาย และการกระทำทารุณประเภทอื่น ๆ เป็นสิ่งที่พบได้ในชีวิตประจำวันและพบได้บ่อยกว่าที่คาดคิดนั้นเป็นความจริงที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ แต่ผู้ที่ได้รับประสบการณ์ดังกล่าวก็สมควรถูกละเลยและถูกกันออกไปจากกลุ่มผู้ป่วยที่มีอาการ PTSD เพียงเพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมิได้ออยู่นอกเหนือประสบการณ์ทั่วไปของมนุษย์ ในบทความออนไลน์ชื่อ “PTSD History and Overview” แมทธิว เจ. ฟรีดแมน (Matthew J. Friedman) ระบุไว้ว่าแรกเริ่มเดิมทีผู้ที่ร่างเกณฑ์การวินิจฉัยโรค PTSD ไว้ในคู่มือการวินิจฉัยและสถิติ

¹¹ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งจิตวิเคราะห์เคยเสนอไว้ในช่วงแรกที่เขาศึกษาอาการฮีสทีเรียว่าเป็นอาการที่สัมพันธ์กับการล่วงละเมิดทางเพศที่เกิดขึ้นกับผู้หญิง ก่อนที่เขาจะกลับนำเสนอแนวคิดใหม่ในเวลาต่อมาว่าอาการฮีสทีเรียเกิดจากความฟุ้งฝันในเรื่องเพศ (sexual fantasy) ที่ผู้หญิงเก็บกดเอาไว้เอง (โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก หัวข้อ “ประวัติความเป็นมาของการศึกษาบาดแผลโดยสรุป” ประกอบ)

ของความผิดปกติทางจิตจิตใจแบ่งเหตุการณ์จำพวกสงคราม การทารุณกรรม การข่มขืน ภัยพิบัติทางธรรมชาติ เหตุระเบิดหรือเหตุเครื่องบินตก ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่มีได้เกิดขึ้นบ่อยครั้งแยกออกจากเหตุการณ์ที่เป็นประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ อาทิ การหย่าร้าง การเจ็บป่วยร้ายแรง หรือ ความล้มเหลวอย่างชัดเจน

In its initial DSM-III formulation, a traumatic event was conceptualized as a catastrophic stressor that was outside the range of usual human experience. The framers of the original PTSD diagnosis had in mind events such as war, torture, rape, the Nazi Holocaust, the atomic bombings of Hiroshima and Nagasaki, natural disasters (such as earthquakes, hurricanes, and volcano eruptions), and human-made disasters (such as factory explosions, airplane crashes, and automobile accidents). They considered traumatic events to be clearly different from the very painful stressors that constitute the normal vicissitudes of life such as divorce, failure, rejection, serious illness, financial reverses, and the like. (Friedman: online)

อย่างไรก็ตาม การแบ่งแยกเหตุการณ์บาดแผลดังที่ระบุข้างต้นออกจากเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันค่อนข้างเป็นปัญหาถกเถียง เนื่องจากหากพิจารณาว่าการข่มขืนเป็นเหตุการณ์บาดแผลที่ส่งผลให้เหยื่อมีอาการ PTSD แล้ว คำถามที่เกิดขึ้นต่อมาก็คือเหตุใดการล่วงละเมิดทางเพศภายในครอบครัวและการข่มขืนโดยสมาชิกในครอบครัวจึงไม่ได้รับการพิจารณาว่าเป็นเหตุการณ์ร้ายแรงจนก่อให้เกิดบาดแผลทางใจให้แก่ผู้ประสบเหตุได้เช่นเดียวกัน จะเห็นได้ว่าประเด็นการนิยามประสบการณ์บาดแผลซึ่งเป็นที่ถกเถียงกันว่านับรวมประสบการณ์ปกติทั่วไปในชีวิตมนุษย์เป็นประสบการณ์บาดแผลด้วยหรือไม่นั้นแสดงให้เห็นว่านิยามดังกล่าวมิได้แน่ชัดตายตัว แต่สัมพันธ์กับอัตวิสัย (subjectivity) โดยขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละบุคคล

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนวิทยานิพนธ์มีความเห็นว่าประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้หญิงอันเกิดจากความรุนแรงน่านับการภายในบ้านควรได้รับการพิจารณาว่าเป็นประสบการณ์บาดแผลและควรได้รับการตระหนักว่าส่งผลร้ายแรงต่อร่างกายและจิตใจของผู้หญิงอย่างไม่ควรเป็นปัญหาที่ถูกมองข้ามไปเช่นกัน เพราะประสบการณ์จากความรุนแรงดังกล่าวคุกคามการดำรงชีวิตและส่งผลให้ผู้หญิงเผชิญกับความกลัวที่ท่วมท้นจนไม่อาจรับมือได้ ทั้งยังทำให้สูญเสียศักยภาพในการช่วยเหลือตนเอง รวมถึงการควบคุมตนเองทั้งทางด้านร่างกายและอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งผลที่เกิดขึ้นหลังเหตุการณ์ (aftermath) ก็มิต่างจากประสบการณ์บาดแผลอันสืบเนื่องมาจากสาเหตุประการอื่นๆที่อยู่ในเกณฑ์การวินิจฉัยโรค PTSD ตามที่ได้กล่าวมาแล้วแต่อย่างใด ชีวิตประจำวันของผู้หญิงภายใต้สังคมปิตาธิปไตยที่จำต้องเผชิญการล่วงละเมิดทางเพศ การทำร้ายร่างกาย หรือแม้แต่การลิดรอนสิทธิและถูกจำกัดพื้นที่ซึ่งแสดงให้เห็นความรุนแรงในรูปแบบต่างๆจึงควรนับว่าเป็นชีวิตที่มีบาดแผลไม่น้อยไปกว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากสาเหตุอื่นดังที่จะอธิบายต่อไปในบทที่สามและบทที่สี่

1.1.4 ดาชา มารารานี: นักเขียนผู้หญิงเพื่อผู้หญิง

เมื่อกลับมาพิจารณาและค้นคว้างานเขียนอิตาเลียนร่วมสมัยที่นำเสนอประเด็นผู้หญิงภายใต้สังคมปิตาธิปไตยก็พบว่าดาชา มารารานี (Dacia Maraini) เป็นผู้ที่มีความโดดเด่นมากคนหนึ่งในบรรดานักเขียนสตรีชาวอิตาเลียนร่วมสมัย (คริสต์ศตวรรษที่ 20) ทั้งหมดและเธอยังคงสร้างสรรค์ผลงานอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน แม้ว่ามารารานีจะไม่เรียกตัวเองว่าเป็นนักสตรีนิยม (Feminist) “While Maraini does not, normatively, use the term feminist to describe herself, preferred the adverbial phrase “della parte delle donne” (“on the side of the women”)” (Diaconescu-Blumenfeld, 2000:3) และ “Many women writers (including some of the most politically committed, such as Maraini) felt uncomfortable with the label feminist and several rejected it outright.” (Gordon, 2006: 129) แต่ผลงานส่วนใหญ่ของเธอมุ่งนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวกับผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นความรุนแรงต่อผู้หญิง มารารานีนำเสนอประเด็นนี้อย่างหลากหลาย อาทิ การทำร้ายร่างกายภายในครอบครัว การล่วงละเมิดทางเพศ การข่มขืนที่สามีกระทำต่อภรรยา (conjugal rape) งานประพันธ์ของมารารานีเผยให้เห็นว่าเธอนำประสบการณ์บาดแผลของผู้หญิงจากที่เคยเป็นเพียงเรื่องส่วนตัวที่ถูกเก็บงำและปกปิดไว้ให้

ออกมาอยู่ในพื้นที่สาธารณะ (public sphere) ผ่านเรื่องเล่า เพื่อสร้างการรับรู้ร่วมกันให้เกิดขึ้นในสังคม ด้วยเหตุนี้ เธอจึงนับว่าเป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการต่อสู้เรียกร้องเพื่อผู้หญิงอิตาลี “*Dacia Maraini is undoubtedly Italy's strongest defender of all feminist causes.*” (Amoia, 1996: 86)

ดาชา มารารานี (ค.ศ.1936 – ปัจจุบัน) เป็นนักเขียนสตรีร่วมสมัยชาวอิตาลีที่มีผลงานเชิงวรรณศิลป์เป็นที่ประจักษ์มากมายทั้งกวีนิพนธ์ เรื่องสั้น เรื่องเล่า นวนิยาย และบทละคร รวมไปถึงบทความวิชาการ คอลัมน์ในหนังสือพิมพ์ และการโต้วาที (รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในบทที่สอง) โดยเป็นที่น่าสังเกตว่านอกจากเธอจะเป็นนักเขียนสตรีนิยมหรือเฟมินิสต์คนสำคัญของประเทศอิตาลีแล้ว งานเขียนของเธอยังแสดงให้เห็นความเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ของเธอได้อย่างน่าสนใจอีกด้วย เช่น การนำประสบการณ์ในวัยเด็กที่เคยถูกลวนลามทางเพศมาถ่ายทอดในนวนิยายกึ่งอัตชีวประวัติเรื่อง *Bagheria* หรือการกล่าวถึงการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมและไม่เป็นธรรมระหว่างเพศหญิงและเพศชายที่เกิดขึ้นในสังคมปิตาธิปไตยจากเหตุการณ์ต่างๆที่เธอประสบมาด้วยตัวเองดังที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องดังกล่าวซึ่งจะอธิบายโดยละเอียดในบทต่อไป เป็นต้น ทั้งนี้กล่าวได้ว่าเป็นเพราะเธอรังสรรค์ผลงานในฐานะที่เป็นผู้หญิงคนหนึ่งในสังคมที่มีส่วนร่วมและได้รับผลกระทบจากโครงสร้างสังคมระบบปิตาธิปไตยโดยตรง มิใช่เพียงในฐานะของนักเขียนที่มีมุมมองภายนอกหรือเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์แต่ด้านเดียวเท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้น เธอได้เข้าไปสัมผัสและรับรู้ประสบการณ์ของผู้หญิงในวงการต่างๆและสังคมหลายระดับที่ถือว่าเป็นกลุ่มคนชายขอบไร้สิทธิ์ไร้เสียง จากนั้นเธอได้กลับมาทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงของผู้หญิงเหล่านั้นให้สังคมหันกลับมาฟังเสียงเงิบของพวกเธออีกทอดหนึ่ง “*Unrelenting in her opposition to gender roles that repress women and render them vulnerable to abuse and violence, Maraini listens to the voices of women and gives voice to their silences.*” (Diaconescu-Blumenfeld, 3: 2000) ซึ่งในกระบวนการถ่ายทอดประสบการณ์ผ่านเรื่องเล่าเช่นนี้จะเกิดการตีความหมายใหม่จากมุมมองของผู้เขียนซึ่งเป็นผู้หญิงที่ประสบกับความรุนแรงมาเช่นกัน การตีความผ่านจุดยืนของผู้เขียนเช่นนี้นำไปสู่การตั้งคำถามกับนิยามของความรุนแรงและบทบาทของชายและหญิงในสังคมปิตาธิปไตย

เมื่อพิจารณาผลงานนวนิยายของมาราอีนีจะเห็นว่าพัฒนาการทางการเขียนของเธอสามารถยืนยันความเป็นนักกิจกรรมและนักเคลื่อนไหวทางสังคมที่เธออุทิศตนมาโดยตลอดได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าเธอนำเสนอประเด็นผู้หญิงมาตั้งแต่ระยะแรกของการทำงาน แต่มุมมองของเธอที่ปรากฏต่อประเด็นนี้ก็มีความหลากหลาย โดยเป็นกระบวนทัศน์ที่เข้ากับสังคมสมัย และขยายวงกว้างจนครอบคลุมเกือบทุกมิติ กล่าวคือ ในช่วงแรกเริ่ม เธอได้ตั้งคำถามกับสภาวะความเป็นหญิงโดยกระตุ้นให้ผู้หญิงเกิดการรับรู้การมีตัวตนของตนเอง ต่อมาก็ได้ขยายขอบเขตไปถึงความสัมพันธ์ของผู้หญิงกับผู้อื่นอย่างครอบคลุมหลายระดับ ทั้งความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูกสาว ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกสาว คนพิการ หญิงรักหญิง และเยาวชน ในแง่ของช่วงเวลา เธอก็นำเสนอปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงและเด็กทั้งในสังคมปัจจุบัน สังคมร่วมสมัย และย้อนรวมไปถึงสภาพสังคมในอดีตดังเช่นคำกล่าวที่ว่า “(...) she looks to the historical past for literary inspiration.” (Amoia, 1996: 86) ซึ่งทำให้เห็นสายธารแห่งเวลาที่ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อความรุนแรงจากอุดมการณ์ปีศาจปิศาจมาอย่างช้านาน

การตั้งคำถามถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศสถานะอันเป็นผลมาจากอุดมการณ์หรือค่านิยมของสังคมมีส่วนสำคัญในการปลุกจิตสำนึกผู้หญิงที่มีประสบการณ์ร่วมกันให้ลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งเป็นจุดประสงค์สำคัญข้อหนึ่งของการเขียนและของขบวนการสตรีนิยมด้วย “Maraini’s works deal variably with the woman’s endless struggle for liberation from centuries of female stereotypes and patriarchal strategy. On behalf of all women, she aims to make an impact on the male world.” (Amoia, 1996: 87) โดยการต่อสู้เรียกร้องนั้นอาจอยู่ในรูปแบบของการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างตรงไปตรงมา และอาจอยู่ในรูปแบบแฝงเร้น เช่น งานเขียนซึ่งนับเป็นพื้นที่ทางวาทกรรม (discursive space) ที่เปิดโอกาสให้กลุ่มคนที่ด้อยอำนาจในสังคมได้แสดงตัวตนและจุดยืนของตน เพื่อนำไปสู่การต่อต้านและต่อรองอำนาจกับผู้ที่มีอำนาจในสังคมไปได้ด้วยในเวลาเดียวกัน

จากการเกริ่นนำถึงผลงานและกิจกรรมทางสังคมของดาชา มาราอีนีที่ได้หยิบยกมานำเสนอบางส่วนข้างต้น จะเห็นได้ว่าประเด็นหลักที่มาราอีนีมุ่งนำเสนอคือประเด็นที่เกี่ยวกับผู้หญิง

โดยเฉพาะผู้หญิงกับความรุนแรง จึงมีน้ำแปลกใจเลยที่ชื่อของเธอจะเป็นที่ปรากฏเมื่อมีการกล่าวถึง ขบวนการสตรีนิยมในประเทศอิตาลีและรวมไปถึงในระดับนานาชาติ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาบาดแผลของผู้หญิงทั้งทางร่างกายและทางจิตใจอันมีสาเหตุมาจากความรุนแรงภายในครอบครัว โดยสามารถแบ่งเนื้อหาได้เป็นสามประเด็นใหญ่ๆ คือ (1) ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรุนแรงภายในครอบครัว (2) บาดแผลที่ปรากฏบนร่างกายและที่เกิดขึ้นในจิตใจอันเกิดจากความรุนแรงดังกล่าวข้างต้นมีความสลับซับซ้อนและย้อนแย้งอันเป็นอุปสรรคที่เกิดจากลักษณะเฉพาะของตัวบาดแผลเอง ผนวกกับปัจจัยทางสังคมปิตาธิปไตยที่มีความไม่เท่าเทียมทางเพศคอยกดทับเสียงและสิทธิ์ของผู้หญิงเอาไว้ทำให้เหยื่อผู้หญิงเผชิญความยากลำบากมากยิ่งขึ้น และ (3) การเยียวยาบาดแผลดังกล่าวทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคม โดยนำเอาทฤษฎีต่างๆ ผ่านมุมมองของสตรีนิยม (feminist perspective) มาใช้เป็นแกนหลักในการนำเสนอความคิดและการวิเคราะห์ตัวบทนวนิยายของดาชา มารานินี นักเขียนสตรีชาวอิตาลีผ่านการคัดสรรโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเนื้อหาออกเป็นห้าบท บทแรกเป็นบทนำที่กล่าวถึงที่มาและความสำคัญของปัญหา บทที่สองจะเป็นการเกริ่นนำภูมิหลังทางสังคมอิตาลีโดยการบรรยายและฉากต่างๆ ในนวนิยายมาอธิบายและวิเคราะห์ให้เห็นภาพลักษณะสังคมปิตาธิปไตยในประเทศอิตาลีที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและเป็นปัจจัยสำคัญอันนำไปสู่ความรุนแรงต่อผู้หญิง รวมทั้งแสดงให้เห็นผลงานของมารานินีที่เป็นคุณูปการต่อผู้หญิงอิตาลีและกลวิธีการประพันธ์ของมารานินีที่พยายามต่อสู้เพื่อขจัดปัญหาความรุนแรงดังกล่าว บทที่สามจะเป็นการวิเคราะห์ประสบการณ์บาดแผลที่ผู้หญิงได้รับจากความรุนแรงในสังคมปิตาธิปไตย รวมทั้งชี้ให้เห็นลักษณะเฉพาะและอาการของบาดแผลที่เกิดขึ้นดังกล่าว บทที่สี่จะเป็นการวิเคราะห์กระบวนการเล่าเรื่องที่มารานินีนำมาใช้ตีความหมายใหม่ให้กับความรุนแรง ทั้งยังชี้ให้เห็นบทบาทของเรื่องเล่าที่มีต่อการปรับเปลี่ยนการรับรู้ประสบการณ์ของผู้หญิงซึ่งนำไปสู่การเยียวยาบาดแผลและการเสริมพลังของผู้หญิงได้ บทที่ห้าจะเป็นบทสรุปและการแนะนำประเด็นอื่นๆที่น่าสนใจในการศึกษาวรรณกรรมร่วมสมัยของนักเขียนสตรีชาวอิตาลีในกลุ่มอื่นๆต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของสังคมอิตาลีที่เกี่ยวข้องกับงานเขียนของดาชา มารราอีนี

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์บาดแผลและความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องเล่าและบทบาทของเรื่องเล่าในการเยียวยาอันเป็นพันธกิจของนักเขียน

1.3 แนวเหตุผล ทฤษฎีสำคัญ หรือสมมติฐาน

ดาชา มารราอีนีเป็นนักเขียนสตรีชาวอิตาลีร่วมสมัยที่มีความโดดเด่นในการตีแผ่ประสบการณ์ของผู้หญิงที่ใช้ชีวิตภายใต้กรอบสังคมปิตาธิปไตยผ่านทางเนื้อหาและกลวิธีการประพันธ์งานเขียนส่วนใหญ่ของมารราอีนีมุ่งนำเสนอประเด็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในสังคมอิตาลีอันเป็นผลมาจากปัจจัยต่างๆ อาทิ ความไม่เท่าเทียมกันทางด้านเพศและชนชั้น ศาสนา จารีตประเพณีและวัฒนธรรม งานของมารราอีนีเผยให้เห็นความรุนแรงและบาดแผลอันเป็นผลมาจากความรุนแรงที่ตัวละครผู้หญิงต้องประสบในสังคมอิตาลี ทั้งยังสื่อให้เห็นพันธกิจของนักเขียนที่มีต่อผู้หญิงโดยอาศัยเรื่องเล่าในการตีความหมายใหม่ให้กับความรุนแรงและสร้างชุมชนของผู้หญิงที่มีประสบการณ์ร่วมกันอันแสดงให้เห็นบทบาทของเรื่องเล่าในการเยียวยาและเสริมพลัง (empowerment)

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ตัวบทที่นำมาศึกษาและวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นงานเขียนประเภทนวนิยายต้นฉบับภาษาอิตาลีของดาชา มารราอีนี (Dacia Maraini) โดยคัดเลือกมาเฉพาะนวนิยายที่นำเสนอประเด็นความรุนแรงและบาดแผลทั้งทางร่างกายและทางจิตใจที่ผู้หญิงได้รับจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมปิตาธิปไตย จำนวน 6 เรื่องได้แก่

- *Memorie di una Ladra* ตีพิมพ์ครั้งแรกใน ค.ศ.1972
- *Donna in Guerra* ตีพิมพ์ครั้งแรกใน ค.ศ. 1975

- *Isolina* ตีพิมพ์ครั้งแรกใน ค.ศ. 1985
- *La Lunga Vita di Marianna Ucria* ตีพิมพ์ครั้งแรกใน ค.ศ. 1990
- *Bagheria* ตีพิมพ์ครั้งแรกใน ค.ศ. 1993
- *Voci* ตีพิมพ์ครั้งแรกใน ค.ศ. 1994

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์มีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ศึกษาตัวบทวรรณกรรม
2. ศึกษาชีวประวัติของดาชา มารราอินี
3. ศึกษาบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศอิตาลีที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์

และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

4. วิเคราะห์ตัวบทควบคู่ไปกับการประยุกต์ใช้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงบาดแผล และเรื่องเล่ากับการเยียวยา
5. สรุปผลการวิจัย
6. นำเสนอผลงานวิจัย

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการค้นคว้าพบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานประพันธ์ของดาชา มารราอินีในประเทศไทย นั้นยังไม่ปรากฏ ในขณะที่ในต่างประเทศมีการศึกษาวิจัยงานประพันธ์ของดาชา มารราอินี รวมทั้งชีวประวัติของเธอที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้เรียกร้องเพื่อผู้หญิงอย่างกว้างขวางและหลากหลาย เช่น การศึกษาเปรียบเทียบงานประพันธ์ในรูปแบบต่างๆของเธอเข้าด้วยกัน ทั้งกวีนิพนธ์ นวนิยาย และบทละคร การศึกษาเปรียบเทียบนวนิยายกับตัวบทภาพยนตร์ที่นำผลงานของเธอไปสร้างและดัดแปลง หรือการศึกษาการเปลี่ยนแปลงกลวิธีการเขียนและรูปแบบการประพันธ์ของเธอที่แปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัย เป็นต้น โดยมีการใช้ทฤษฎีและมุมมองซึ่งอยู่ภายใต้กรอบความคิดสตรีนิยมเป็นหลัก ในที่นี้จะ

ยกตัวอย่างเฉพาะงานวิจัยที่ศึกษางานประพันธ์ในรูปแบบนวนิยายของดาชา มาราอินีเรื่องเดียวกันกับที่ใช้วิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นหลักเท่านั้น

La lunga vita di Marianna Ucria เป็นนวนิยายของมาราอินีเรื่องที่ได้รับคามนิยมในการนำไปศึกษาและวิเคราะห์เป็นอย่างมาก บทความชื่อ *Page, Stage, Screen: The Languages of Silence in Maraini and Faenza's "La lunga vita di Marianna Ucria"* คอลลีน ไรอัน-ชูทซ์ (Colleen Ryan-Scheutz) เลือกศึกษานวนิยายเรื่องนี้เปรียบเทียบกับบทละครชื่อเดียวกันและภาพยนตร์เรื่อง *Marianna Ucria* ที่โรแบร์โต ฟาเ็นซา (Roberto Faenza) นำนวนิยายไปสร้างเป็นภาพยนตร์และฉายในค.ศ. 1997 ผลของการวิจัยแสดงให้เห็นว่าถึงแม้หนังสือ บทละครและภาพยนตร์จะกล่าวถึงตัวละครมาริอันนา (Marianna) ราชินีผู้เป็นแม่และหูนวกเช่นเดียวกัน แต่ด้วยรูปแบบการนำเสนอของงานแต่ละประเภทมีเทคนิคไม่เหมือนกันทำให้วิธีการนำเสนอประสบการณ์บาดแผลของผู้หญิงที่ถูกข่มขืนในวัยเด็กผ่านการใช้ความเจ็บปวดกับภาษาหรือการเปล่งเสียงแตกต่างกันไปด้วย ใน *Coming to Her Senses: The Journey of the Mother in La lunga vita di Marianna Ucria* ซูซาน เอมาแทนเจโล (Susan Amatangelo) เสนอความคิดจากการศึกษาตัวบทนวนิยายเรื่องนี้ว่าบทบาทแม่ที่คอยเลี้ยงดู ปลอดภัยและให้คำปรึกษาแก่ลูกๆช่วยให้มาริอันนาผู้ถูกข่มขืนในวัยเด็กสามารถเยียวยาบาดแผลของตัวเองที่เกิดจากประสบการณ์เลวร้ายดังกล่าวและสามารถเรียกคืนความรู้สึกที่ว่าเรื่อร่างซึ่งสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ที่เคยเป็นเหมือนสิ่งแปลกแยกและเป็นเหมือนศัตรูให้กลับมาเป็นของมาริอันนาเองได้อีกครั้ง ทั้งยังกล่าวอีกว่าออกเดินทางของมาริอันนาในตอนจบเป็นการสร้างแบบอย่างให้ลูกสาวของเธอเห็นพลังอันเข้มแข็งและอิสรภาพของผู้หญิงซึ่งนับเป็นการเสริมพลังของผู้หญิงด้วยกันเองอีกด้วย โจแอน แคนนอน (Joann Cannon) ศึกษานวนิยายเรื่องนี้ใน *Rewriting the Female Destiny: Dacia Maraini's La Lunga Vita di Marianna Ucria* ด้วยมุมมองว่า *La Lunga Vita di Marianna Ucria* เป็นตัวบทของวีรสตรี (heroine's text) และมาราอินีตีความและเขียนตัวบทของวีรสตรีที่เคยถูกสร้างสรรค์จากมุมมองของผู้ชายแต่ฝ่ายเดียวขึ้นมาใหม่โดยให้ผู้หญิงกลายเป็นศูนย์กลาง (feminocentric) แคนนอนยังเสนออีกว่ากลยุทธ์การเขียนหรือเล่าใหม่ในมุมมองของ

ผู้หญิงเองนั้นนับเป็นการสร้างต้นแบบให้กับชีวิตผู้หญิงอันนำไปสู่การปรับเปลี่ยนชะตากรรมของผู้หญิงเองทั้งในเรื่องแต่งและในชีวิตจริงได้

นอกจากนี้ แคนนอนยังนำนวนิยายเรื่อง *Voci* มาศึกษาด้วยอีกเรื่องหนึ่งในประเด็นของรูปแบบการประพันธ์นวนิยายสืบสวนสอบสวน บทความของเธอที่ชื่อ *Voci and the Conventions of the giallo* ชี้ให้เห็นว่ามาราอินีใช้ขนบการประพันธ์นวนิยายสืบสวนสอบสวนมาเป็นประโยชน์ในการเล่าเรื่องที่สื่อถึงคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงซึ่งยังไม่สามารถคลี่คลายได้ แต่ในขณะเดียวกันก็มีการผลเรื่องเล่าของเธอออกจากขนบดังกล่าวด้วย เช่น การที่เธอไม่ได้สรุปยืนยันว่าการคลี่คลายคดีอาชญากรรมจะช่วยทำให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อยได้ตามที่ขนบเรื่องเล่าสืบสวนสอบสวนมักกล่าวอ้าง เป็นต้น ใน *In Love with Cecchino: Opening the Door to Violence in Dacia Maraini's Colomba and Voci* คริสตินา ซิกเกอร์ส แมนสัน (Christina Siggers Manson) ตั้งข้อสังเกตว่าวิธีการเขียนเรื่องเล่าสืบสวนสอบสวนของมาราอินีมีการสร้างตัวละครเปลี่ยนไปตามยุคหลังสตรีนิยม (post-feminist era) ที่ตัวละครผู้หญิงปรับเปลี่ยนการตอบโต้ความรุนแรงภายใต้ระบบสังคมปิตาธิปไตยต่างจากตัวละครผู้หญิงในนวนิยายยุคก่อนหน้าของเธอ โดยเป็นการสร้างตัวละครผู้หญิงที่ยอมรับอำนาจปกครองของเพศชายอย่างไม่ตอบโต้ (passively accept male domination) บทความของแมนสันมุ่งวิจัยเหตุผลเบื้องหลังของตัวละครผู้หญิงเหล่านี้ที่เต็มใจตกเป็นเหยื่อความรุนแรงของผู้ชายและการล่วงละเมิดทางเพศที่เกิดขึ้น

ในดุษฎีนิพนธ์ (dissertation) ของอเล็กซ์ สแตนเดน (Alex Standen) เรื่อง *Re-Thinking the Victim: Representations of Gender Violence in the Narratives of Dacia Maraini* มีการศึกษางานประพันธ์ของมาราอินีจำนวนมากอย่างหลากหลายรูปแบบทั้งนวนิยาย เรื่องสั้น และบทละคร มีตัวบทนวนิยายที่วิเคราะห์ซ้ำกับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จำนวนห้าเล่ม ได้แก่ *Memorie di una Ladra, Donna in guerra, Isolina, La lunga vita di Marianna Ucria* และ *Voci* โดยมุ่งศึกษาความเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่องในการนำเสนอความรุนแรงทางเพศ (gender violence) ในผลงานของมาราอินี และแสดงให้เห็นว่าตัวละครเอกผู้หญิงพัฒนากลยุทธ์ในการรับมือและต้านทานสถานการณ์ที่พวกเขาถูกล่วงละเมิดอย่างไร สแตนเดนแบ่งเนื้อหาในบทวิจัยตามสถานะที่ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงในสังคมปิตาธิปไตยตามบริบทที่แตกต่างกัน เช่น

เหยื่อในวัยแรกรุ่น (Adolescent Victims) เหยื่อทางสถาบันในสังคม (Institutional Victims) เหยื่อผู้ตกอยู่ในความเงียบ (Silenced Victims) เหยื่อในยุค ‘หลังสตรีนิยม’ (‘Post-feminist’ Victims) และเหยื่อในทั่วทั้งโลก (Global Victims) เป็นต้น สแตนเดนให้คำจำกัดความความรุนแรงทางเพศไว้ว่าหมายถึงการกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิงในสังคมปิตาธิปไตยโดยมีสาเหตุมาจากเพศสถานะของผู้หญิงที่เป็นผู้หญิง *“The term “gender violence” refers to a specific cultural situation concerning the sustained domination of women in a patriarchal society, and is commonly defined as violent acts (real or threatened) perpetrated on females because they are female.”* (Standen, 2011: 1) แม้ว่าดุซกัญนิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษาประเด็นความรุนแรงต่อผู้หญิงและมีการใช้ตัวบทนวนิยายส่วนหนึ่งซ้ำกับที่นำมาศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แต่ในการวิจัยก็มีความแตกต่างกันตรงที่นอกเหนือจากความรุนแรงของผู้หญิงแล้ว วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาบาดแผลและการเยียวยาบาดแผลผ่านเรื่องเล่าประกอบด้วย รวมทั้งมีการใช้วิธีการวิเคราะห์ตัวบทนวนิยายที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมของเนื้อหาในตัวบทนวนิยายแต่ละเรื่อง

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจประเด็นเรื่องความรุนแรง บาดแผล และการเยียวยาที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในสังคมปิตาธิปไตย
2. เป็นแนวทางในการศึกษารรณกรรมร่วมสมัยของนักเขียนสตรีชาวอิตาเลียนในกลุ่มอื่นๆต่อไป

1.8 ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ในการถอดเสียงนามสกุลของดาชา มารอาินี ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ยึดตามข่าวประชาสัมพันธ์การบรรยายในหัวข้อ “ผู้หญิงกับงานเขียน อดีต และปัจจุบัน” เนื่องในโอกาส “เทศกาลอิตาเลียน” ประจำปี พ.ศ. 2553

2. ในการถอดเสียงจากภาษาอิตาเลียนเป็นภาษาไทย ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ยึดเกณฑ์การถอดเสียงของราชบัณฑิตยสถานเป็นหลัก ยกเว้นการถอดเสียงตัวอักษร g และ c ซึ่งผู้เขียนวิทยานิพนธ์ใช้พยัญชนะ ก แทนตัวอักษร g และตัวอักษร gh และใช้พยัญชนะ ค แทนตัวอักษร c และตัวอักษร ch ตามลำดับ ทั้งนี้เพื่อยึดเสียงที่แท้จริงในภาษาอิตาเลียนเป็นที่ตั้ง

3. การแปลจากภาษาอิตาเลียนเป็นภาษาไทยเป็นของผู้เขียนวิทยานิพนธ์เองโดยจะระบุกำกับไว้ในเชิงอรรถ

บทที่ 2

บริบททางสังคม ขบวนการสตรีนิยมในประเทศอิตาลี และผลงานเพื่อผู้หญิงของดามาราอาินี

ในสังคมปิตาธิปไตยที่มีอุดมการณ์และค่านิยมซึ่งเอื้อให้ผู้ชายเป็นใหญ่และมีอำนาจเหนือผู้หญิงนั้น ความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นสิ่งที่ปรากฏให้เห็นอยู่เสมอทั้งการเหยียดเพศ (sexism) ผ่านการกระทำและคำพูด การทำร้ายทางกาย รวมถึงการกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อจิตใจด้วยอีกทางหนึ่ง ผลงานนวนิยายของดามาราอาินีทั้งหกเรื่อง¹² อันได้แก่ *Memorie di una Ladra* (เมโมรีเอ ดิ อูนา ลาดรา¹³) *Donna in Guerra* (ดอนนา อิน เกวรา¹⁴) *Isolina* (อิโซลินา) *La Lunga Vita di Marianna Ucrìa* (ลา ลุงกา วีตา ดิ มาริอันนา อูครีอา¹⁵) *Bagheria* (บาเกเรีย) และ *Voci* (โวซี¹⁶) สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมของประเทศที่มีลักษณะเป็นปิตาธิปไตยผ่านสถาบันต่างๆในสังคมที่แทรกซึมอยู่ในทุกปฏิบัติการของชีวิต อาทิ สถาบันครอบครัว ศาสนา การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การศึกษา ซึ่งล้วนเป็นผลของกระบวนการขัดเกลาทางสังคมทั้งสิ้น ค่านิยมและอุดมการณ์ที่อิงอยู่กับระบบชายเป็นใหญ่ที่ยึดตัวอย่างข้างต้นดำรงบทบาทสำคัญในการควบคุมและกำกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตของมนุษย์ในสังคมทั้งเพศหญิงและเพศชาย ใน *ยอกอักษร ย้อนความคิด เล่ม 2 ว่าด้วยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์* นพพร ประชากุล กล่าวถึงนิยามและที่มาของ “ปิตาธิปไตย” (patriarchy) ไว้ว่าเป็น “ระบบอำนาจอีกประเภทหนึ่งแฝงตัวอยู่และเป็นอำนาจที่ผู้คนมักไม่ใคร่ตระหนักสำนึก นั่นคือ อำนาจที่ผู้ชายโดยรวมมีอยู่เหนือผู้หญิงโดยรวม” (นพพร ประชากุล, 2552:196) ซึ่งมีจุดเริ่มต้นอยู่ที่ “อำนาจของชายผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวเหนือภรรยาและบุตรของตน” (นพพร ประชากุล, 2552:196) โดยเป็น “อำนาจอีกลักษณะหนึ่งซึ่งตั้งอยู่บนคนละระนาบกับอำนาจทางการเมืองหรือเศรษฐกิจ (แม้จะมีส่วนที่เหลื่อมทับกันอยู่ก็

¹² ในนวนิยายทั้งหกเล่มมีสี่เล่มที่ได้รับแรงบันดาลใจในการเขียนมาจากบุคคลที่มีตัวตนจริงในประวัติศาสตร์สังคมอิตาลี ได้แก่ *Memorie di una Ladra*, *Isolina*, *La Lunga Vita di Marianna Ucrìa* และ *Bagheria* โดยเรื่องสุดท้ายนั้นดามาราอาินีได้สอดแทรกอัตชีวประวัติของตนเองอันผูกพันกับบาเกเรีย เมืองทางตอนใต้ของประเทศอิตาลีที่เธอใช้ชีวิตในวัยเด็กเอาไว้ด้วย

¹³ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์ว่า *บันทึกความทรงจำของขโมยนางหนึ่ง*

¹⁴ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์ว่า *ผู้หญิงในสงคราม*

¹⁵ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์ว่า *ชีวิตอันยืนยาวของมาริอันนา อูครีอา*

¹⁶ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์ว่า *สรรพเสียง*

ตาม) และเป็นอำนาจของการให้คุณค่าและความหมายแก่ผู้ชายเหนือผู้หญิงโดยรวม อำนาจดังกล่าวแผ่ซ่านอยู่ทั่วองค์สังคม เป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ในชีวิตประจำวัน แต่ผู้คนมักจะไม่สำเหนียกถึงเพราะรู้สึกว่ามันเป็นธรรมชาติ” (นพพร ประชากุล, 2552: 305) การนิยามลักษณะสังคมว่าเป็น “ปิตาธิปไตย” บ่งชี้ให้เห็นความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ โดยเป็นที่แน่นอนว่าสังคมปิตาธิปไตยให้คุณค่าแก่เพศชายมากกว่าเพศหญิงทำให้เพศหญิงตกอยู่ในสถานะที่เป็นรอง อคติทางเพศซึ่งถูกหล่อหลอมขึ้นจากระบบสังคมดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงมักตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในสังคมทั้งระดับจุลภาคและระดับมหภาค

บทนี้ต้องการแสดงให้เห็นสภาพสังคมปิตาธิปไตยในประเทศอิตาลีที่เกี่ยวข้องกับงานเขียนของดาคา มารราอินี ตั้งแต่ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 จวบจนถึงปัจจุบันที่นำเสนอผ่านมุมมองทั่วไปเปรียบเทียบกับมุมมองที่มารราอินีนำเสนอไว้ในนวนิยายทั้งหกเรื่องที่เลือกนำมาวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ การเปรียบเทียบดังกล่าวแสดงให้เห็นความพยายามที่จะปรับเปลี่ยนมุมมองและพลิกกลับคุณค่าความหมายของประสบการณ์ผู้หญิงจากมุมมองหนึ่งที่เป็นของผู้หญิงเอง ประสบการณ์ผู้หญิงที่มารราอินีนำเสนอเผยให้เห็นการอคติ การกดทับและการกดขี่ทางเพศในสังคม การนำเสนอภาพสังคม โดยเฉพาะภาพของครอบครัวในแง่มุมดังกล่าวนับเป็นข้อมูลเบื้องต้นอันนำไปสู่การทำความเข้าใจประสบการณ์ของผู้หญิงที่ดำเนินชีวิตภายใต้กรอบสังคมปิตาธิปไตยซึ่งแฝงความรุนแรงที่มีต่อผู้หญิงเอาไว้ รวมทั้งเป็นสังคมที่เปิดโอกาสให้ความรุนแรงสามารถเกิดขึ้นกับผู้หญิงได้

2.1 สภาพสังคมปิตาธิปไตยในประเทศอิตาลีที่ปรากฏในนวนิยายของดาคา มารราอินี

บริบททางสังคมและประวัติศาสตร์ของประเทศอิตาลีในต้นบทนวนิยายทั้งหกเรื่องที่เลือกนำมาศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เริ่มต้นที่คริสต์ศตวรรษที่ 18 ตามที่ปรากฏในเรื่อง *La lunga vita di Marianna Ucria* และบางส่วนของเรื่อง *Bagheria* ส่วนคติชาตกรรมในเรื่อง *Isolina* นั้นเกิดขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 19 และการกลับไปตามหาร่องรอยชาตกรรมคตินี้ของผู้เล่าเรื่องอยู่ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 เช่นเดียวกับบริบทสังคมของเหตุการณ์ในนวนิยายอีกสามเรื่องที่เหลือ อันได้แก่เรื่อง *Memorie di una Ladra* เรื่อง *Donna in Guerra* และเรื่อง *Voci*

2.1.1 บริบททางสังคมและประวัติศาสตร์โดยย่อของประเทศอิตาลีตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 ถึงศตวรรษที่ 20

ระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 17 และ 18 นับเป็นช่วงที่เกิดการเปลี่ยนแปลงและความสับสนวุ่นวายอย่างมากในทวีปยุโรป ทั้งด้านการเมืองการปกครอง สังคมและความคิดความเชื่อซึ่งได้รับอิทธิพลจากวิทยาศาสตร์ที่เจริญก้าวหน้าในสมัยนั้นอันส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อศาสนาและศาสนจักรที่เคยมีมาในยุคก่อนหน้าด้วย ในคริสต์ศตวรรษที่ 17 ต่อเนื่องถึงคริสต์ศตวรรษที่ 18 ถือเป็นยุควิกฤตของอิตาลีเช่นกัน นับตั้งแต่การเกิดปัญหาเงินเฟ้อ เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในยุโรปและเกิดโรคระบาด รวมไปถึงความปราชัยต่อฝรั่งเศสที่ทำให้จักรพรรดินโปเลียนที่ 1 เข้ามาครอบครองดินแดนแห่งนี้ได้ ในช่วงเวลาดังกล่าวอิตาลียังไม่มีกรรมประเทศจึงทำให้ถูกอำนาจต่างชาติเข้ามาแทรกแซงทั้งด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและแนวความคิด¹⁷ โดยในช่วงนี้ทางเหนือของอิตาลีได้รับอิทธิพลจากออสเตรีย ในขณะที่ทางใต้อยู่ภายใต้การควบคุมของสเปน

ในคริสต์ศตวรรษที่ 17 จำนวนประชากรอิตาลีลดลงจาก 12 ล้านคนเหลือ 11 ล้านคน เนื่องจากความอดอยากและความยากจน โดยไม่ได้รับความเห็นใจจากสเปนผู้เข้ามามีอำนาจปกครองอิตาลีในขณะนั้นที่ขึ้นภาษีเพื่อรักษาความต่อเนื่องของกระแสเงินที่ส่งจากราชอาณาจักรเนเป็ลส์ (Regno di Napoli) ไปยังสเปน “*Nel Seicento la popolazione italiana cala da 12 a 11 milioni di abitanti: dominano la fame e la povertà – cosa che non interessa ai padroni spagnoli, che aumentano le tasse per mantenere un continuo flusso di danaro dal regno Napoli alla Spagna.*” (Balboni, 2004: 56) ใน ค.ศ. 1607 เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในอิตาลี เนื่องจากราชอาณาจักรสเปนประกาศล้มละลายซึ่งส่งผลกระทบต่อธนาคารอิตาลีหลายแห่งที่ให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่สเปน และระหว่าง ค.ศ. 1625 – 1630 เกิดโรคระบาดขึ้นในอิตาลีและในยุโรปอันมีสาเหตุเนื่องมาจากสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ย่ำแย่และจาก

¹⁷ นับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 15 เป็นต้นมา อิตาลีกลายเป็นสมรภูมิที่ต่างชาติ เช่น ฝรั่งเศส สเปน ออสเตรีย เข้ามารบแย่งชิงอำนาจกัน

ภาวะสงคราม โดยบริบทดังกล่าวมีปรากฏในนวนิยายเรื่อง *Promessi Sposi* ของอะเลสซานโดร มันโซนี (Alessandro Manzoni) กวีและนักประพันธ์นวนิยายคนสำคัญของประเทศอิตาลีด้วย

ช่วงเวลาในคริสต์ศตวรรษที่ 18 อันสืบเนื่องมาจากปลายคริสต์ศตวรรษที่ 17 นับว่าเป็นสมัยเรื่องปัญหาหรือยุคภูมิธรรม¹⁸ (1688 – 1789) ที่โลกฝั่งตะวันตกตื่นตัวกับการใช้หลักเหตุผลและความคิดอย่างอิสระ ทุกสิ่งต้องพิสูจน์ได้ด้วยหลักเหตุผลโดยปฏิเสธความเชื่อที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนรากฐานของความเป็นเหตุเป็นผล และทำให้ความเชื่อที่เคยมีต่ออำนาจทางศาสนาถูกสั่นคลอน แนวคิดนี้ถือกำเนิดและมีศูนย์กลางหลักอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศส อิตาลีได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจากฝรั่งเศสเช่นกัน ในยุคเดียวกันนี้มีปรากฏใน *La lunga vita di Marianna Ucrìa* ว่ามีการเผยแพร่ผลงานของนักคิดและนักเขียนชาวฝรั่งเศสอย่าง ฌ็อง-ฌาค รูสโซ (Jean-Jacques Rousseau) และวอลแตร์ (Voltaire) เข้ามาในอิตาลีด้วย

ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 18 สเปนเกิดสงครามแย่งชิงบัลลังก์ (Guerra di successione หรือ War of succession) ส่งผลให้ในปี 1720 ดินแดนที่เคยอยู่ในการปกครองของสเปนเช่นซิซิลี (Sicily) ถูกมอบต่อให้กับออสเตรีย ส่วนซาร์ดิเนีย (Sardinia) ถูกส่งผ่านจากสเปนไปอยู่ในมือของพวกซาวอย (Savoia) “All’inizio del Settecento la Spagnola è trovata da una Guerra di successione; all’Austria e la Sardegna passa dagli Spagnoli ai Savoia.” (Balboni, 2004: 60) ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ใน ค.ศ. 1796 นโปเลียน โบนาปาร์ต (Napoleon Bonaparte) หรือจักรพรรดินโปเลียนที่ 1 (Napoleon I) ของฝรั่งเศสเข้ามารุกรานและพิชิตอิตาลี เหล่าปัญญาชนชาวอิตาลีตื่นตั้งความหวังให้นโปเลียนรวมชาติอิตาลี แต่ความหวังต่างๆก็สลายไปเมื่อนโปเลียนแต่งตั้งตัวเองเป็นกษัตริย์แห่งอิตาลี (Re d’Italia) ด้วยเหตุนี้ อิตาลีถูกเปลี่ยนการปกครองไปเป็นแบบรวมศูนย์ (il centralismo amministrativo) ตามอย่างฝรั่งเศส โดยมีการแต่งตั้งตัวแทนเจ้าหน้าที่รัฐไปประจำแต่ละจังหวัด มีการก่อตั้งสำนักงานศาลและโรงเรียนมัธยมของรัฐในแต่ละเมือง และมีการร่างประมวลกฎหมายขึ้นมาใหม่ ใน ค.ศ. 1805 ทางตอนเหนือของประเทศถูกสถาปนาให้เป็นสาธารณรัฐอิตาลี (la Repubblica italiana) โดยได้รับรูปแบบมาจากฝรั่งเศส ส่วนทางตอนกลางของ

¹⁸ ตรงกับ The Age of Enlightenment ในภาษาอังกฤษ และ l’Illuminismo ในภาษาอิตาลี

ประเทศ ได้แก่ ทัสคานี (Tuscany) และลาซิโอ (Lazio) ถูกปกครองจากนโปเลียนโดยตรง ส่วนพระสันตะปาปาโดนลิดรอนอำนาจทั้งหมด ในขณะที่ทางตอนใต้ที่นโปเลียนประกาศปลดอำนาจของราชวงศ์บูร์บอง (la dinastia borbonica) และแต่งตั้งให้น้องชายของเขาขึ้นนั่งบัลลังก์แทน แม้ว่าเกาะทั้งสองของอิตาลีอย่างซิซิลีและซาร์ดิเนียจะอยู่นอกการควบคุมโดยตรงจากนโปเลียน โดยซิซิลีถูกปกครองโดยราชวงศ์บูร์บอง และซาร์ดิเนียยังคงอยู่ภายใต้อำนาจของราชวงศ์ซาวอย แต่ในความจริงแล้วการเมืองฝรั่งเศสก็ส่งอิทธิพลต่อเกาะใหญ่ทั้งสองแห่งนี้ด้วยเช่นกัน *“Rimangono fuori dal controllo diretto di Napoleone la Sicilia (dove regnano i Borboni) e la Sardegna (che rimane ai Savoia), ma in realtà la politica francese influisce anche sulle due grandi isole.”* (Balboni, 2004: 63) ในปี 1815 เมื่อสงครามนโปเลียน (Napoleonic Wars) สิ้นสุดลงและจักรพรรดินโปเลียนเป็นฝ่ายพ่ายแพ้อย่างราบคาบ การประชุมใหญ่แห่งเวียนนา (il congresso di Vienna) มีมติให้อิตาลีกลับไปใช้การปกครองระบอบกษัตริย์ตามเดิม แต่อย่างไรก็ตาม ระบบการจัดการเรื่องรัฐที่นโปเลียนดำเนินการไว้ก็ยังคงอยู่และกลายเป็นโครงสร้างพื้นฐานของแนวคิดเรื่องการรวมชาติอิตาลีในเวลาต่อมาด้วย

ช่วงเวลาที่การปกครองในอิตาลีกลับมาเป็นตามเดิมนั้น (la Restaurazione) เป็นการปะทะกันของชุดความคิดสองฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายของนักอนุรักษนิยม (i conservatori) ที่สนับสนุนระบอบกษัตริย์ ซึ่งฝ่ายนี้เป็นพวกชนชั้นสูงที่ได้รับสิทธิ์ประโยชน์และความมั่งคั่งจากที่ดินในระบบศักดินา อีกฝ่ายหนึ่งนั้นเป็นนักเสรีนิยม (i liberali) ที่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงอันสืบเนื่องมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม (la rivoluzione industriale) และเชื่อว่าความร่ำรวยไม่ได้ขึ้นอยู่กับชนชั้นหรือที่ดินที่ได้รับมรดกสืบทอดกันมา แต่มาจากการทำงานส่วนบุคคลที่ไม่มีข้อจำกัด ซึ่งผู้สนับสนุนฝ่ายนี้มักเป็นชนชั้นกลาง

การรวมชาติของประเทศอิตาลี (il Risorgimento) ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 สัมพันธ์กับแนวคิดจินตนิยมหรือโรแมนติก (il Romanticismo) กระแสจินตนิยมในประเทศอิตาลี (ค.ศ. 1810 – 1820) เกิดช้ากว่าประเทศอื่นๆในทวีปยุโรป โดยมีนักประพันธ์สำคัญสามคนในยุคนี้ ได้แก่ จักโคโม เลโอปาร์ดี (Giacomo Leopardi) อุโก ฟอสโคโล (Ugo Foscolo) และมันโซนี ที่นอกจากจะสร้างสรรค์ผลงานทางการประพันธ์แล้ว ทั้งสามคนยังเป็นนักเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ผลักดัน

แนวความคิดด้านเอกภาพและอิสรภาพจนกลายเป็นปัจจัยทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการรวมรัฐต่างๆ เข้าด้วยกันเป็นราชอาณาจักรอิตาลี (il Regno d'Italia) ในเวลาต่อมาด้วย ราชอาณาจักรอิตาลี เริ่มต้นขึ้นเมื่อพระเจ้าวิกเตอร์ เอ็มมานูเอลที่ 2 (Victor Emmanuel II หรือ Vittorio Emanuele II ในภาษาอิตาเลียน) ประกาศตนเป็นกษัตริย์แห่งอิตาลีใน ค.ศ. 1861 และดำรงอยู่ถึงปี 1946 ที่ประชาชนชาวอิตาลีลงประชามติให้มีการเปลี่ยนผ่านการปกครองจากระบบราชอาณาจักรไปสู่ระบบ สาธารณรัฐ

ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เกิดเหตุการณ์สำคัญที่โลกต้องจารึกถึงความรุนแรงและความสูญเสียอย่างมหาศาล ได้แก่ สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง (ค.ศ. 1914 – 1918) และสงครามโลกครั้งที่สอง (ค.ศ. 1939 – 1945) ในช่วงเวลาระหว่างนี้ ลัทธิฟาสซิสต์ (Fascism) ได้ถือกำเนิดขึ้นในอิตาลี โดยมี แนวความคิดชาตินิยมเป็นจุดแรกเริ่มและมีเบนิโต มุสโสลินี (Benito Mussolini) เป็นผู้นำ ลัทธิ ดังกล่าวเป็นรากฐานของการปกครองระบอบฟาสซิสต์ที่เข้ามามีอำนาจตั้งแต่ ค.ศ. 1922 ซึ่งเป็นการ ปกครองแบบเบ็ดเสร็จโดยมีผู้นำเป็นผู้บงการทุกอย่างในประเทศแต่เพียงผู้เดียวทั้งด้านการเมือง ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ขนบธรรมเนียมประเพณี การศึกษา เศรษฐกิจและสังคม การ ปกครองในช่วงนี้ส่งผลกระทบต่อผู้หญิงเป็นอย่างมาก

Worse, once Mussolini took power and began to consolidate his regime, the Fascist government began to reinforce traditional gender roles by celebrating the cults of domesticity and motherhood as part of the Fascist campaign to expand the population. Thus for more than three decades, in a period when women made significant gains in the United States, the United Kingdom, and elsewhere, Italian women remained virtually immobilized in a status of legal and political inferiority. (Killinger, 2005: 84)

ยุคนี้ถูกเรียกอีกอย่างว่ายุคของทรราชย์ (la dittatura) ที่เต็มไปด้วยการใช้อำนาจกดขี่ข่มเหง ระบอบฟาสซิสต์สิ้นสุดอำนาจในราวปี 1943

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง อิตาลีในฐานะประเทศที่แพ้สงครามจำต้องสูญเสียอาณานิคมในแอฟริกาทั้งหมด ต้องชำระค่าปฏิกรรมสงคราม และถูกสหรัฐอเมริกายึดครองอำนาจ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือด้านการเงินตามแผนการมาร์แชล (Marshall Plan) ทำให้ระบบเศรษฐกิจที่พังพินาศของอิตาลีได้รับการกู้คืนและฟื้นตัวได้ในเวลาอันสั้น ต่อมาใน ค.ศ. 1946 อิตาลีได้เปลี่ยนการปกครองจากระบอบกษัตริย์เป็นสาธารณรัฐในระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากมติของประชาชนชาวอิตาลีเอง

ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกหลังสงครามเมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1946 ประชาชนอิตาลีลงประชามติเปลี่ยนระบบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นสาธารณรัฐ โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลให้อำนาจการปกครองของราชวงศ์ซาวอย (House of Savoy) สิ้นสุดลงและพระเจ้าอัมเบอร์โตที่สาม (Umberto III) พร้อมกับพระราชวงศ์ต้องเสด็จลี้ภัยออกนอกประเทศไปพักพิงในโปรตุเกส (สัญญา สุวังบุตร, 2531: 41)

ประเทศอิตาลีมีความแตกต่างระหว่างตอนเหนือและตอนใต้ของประเทศอย่างชัดเจน นอกจากจะมีสาเหตุมาจากปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดช่องว่างความแตกต่างระหว่างเขตอุตสาหกรรมในตอนเหนือกับเขตเกษตรกรรมในตอนใต้ซึ่งเป็นสาเหตุที่ส่งผลต่อเนื่องไปยังการเมืองและการบริหารจัดการของรัฐตามมาด้วยแล้ว ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมซึ่งสัมพันธ์กับสภาพภูมิศาสตร์ก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ด้วยเหตุที่ตอนเหนือมีพรมแดนอยู่ติดกับประเทศอื่นในทวีป ทำให้ตอนเหนือของประเทศได้รับอิทธิพลการใช้ชีวิตและวัฒนธรรมมาจากประเทศอื่นๆ ในแถบยุโรป ส่วนตอนใต้เป็นคาบสมุทรและเป็นเกาะกลางทะเล ส่งผลให้ตอนใต้ของประเทศมีการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมที่เคร่งครัดกว่าทางตอนเหนือ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ทางตอนเหนือและตอนใต้ของประเทศมีความแตกต่างกันไปด้วย

2.1.2 สภาพสังคมปิตาธิปไตยผ่านการนำเสนอของมาราอินี

ประเทศอิตาลีมีสภาพเป็นสังคมปิตาธิปไตยอย่างชัดเจน นอกเหนือจากที่ปรากฏในตัวบทวนิยายของมาราอินีทั้งเรื่องแล้ว นักวิชาการต่างระบุในตำราหลายเล่มอย่างเห็นพ้องต้องกันว่าประเทศอิตาลีเป็นสังคมที่ผู้ชายมีอำนาจปกครอง (male-dominated society) ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันทางเพศหรือมาตรฐานสองระดับ (double standard) ทั้งในด้านการศึกษา อาชีพ และสถานะทางสังคม ซึ่งส่งผลให้ผู้หญิงตกเป็นประชากรชั้นสองของประเทศ (second-class citizens)¹⁹ โดยบทบาททางสังคมที่ผู้หญิงได้รับถูกจำกัดอยู่ในพื้นที่ภายในครัวเรือนและส่วนใหญ่ดำรงสถานะเป็นเพียงผู้รับใช้อำนาจของผู้ชายเท่านั้น

ประเทศอิตาลีเป็นสังคมที่ยึดถืออุดมการณ์ปิตาธิปไตยโดยเคร่งครัดมาอย่างยาวนานนับตั้งแต่อดีตกาลจวบจนถึงปัจจุบันสมัย แม้ว่าตลอดช่วงเวลาดังกล่าว ขบวนการเคลื่อนไหวของผู้หญิงสามารถดำเนินการต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิและทลายข้อจำกัดทางเสรีภาพอย่างสัมฤทธิ์ผลได้หลายประการ แต่ทว่าการครอบงำหรือการกุมอำนาจโดยผู้ชาย (male domination) ก็ยังคงดำรงอยู่เสมอมาโดยมีความเข้มงวดและรูปแบบที่ต่างกันไปตามกาลสมัย ลักษณะยึดผู้ชายเป็นศูนย์กลางของสรรพสิ่งในสังคม (male centeredness) ของประเทศอิตาลีส่งผลให้เกิดการเอาเปรียบทางเพศ กล่าวคือ สังคมเอื้อประโยชน์แก่เพศชาย ในขณะที่จำกัดสิทธิและบทบาทหน้าที่ของเพศหญิงไปด้วยในเวลาเดียวกัน ตัวบทวนิยายของมาราอินีทั้งเล่มกล่าวถึงและสอดแทรกทัศนคติที่เต็มไปด้วยอคติทางเพศจากตัวละครซึ่งเป็นภาพแทนของคนในสังคมจริง โดยแสดงให้เห็นการครอบงำของผู้ชายและการยึดผู้ชายเป็นศูนย์กลางของสังคมผ่านสถาบันต่างๆที่ถูกสถาปนาและได้รับการยอมรับเป็นอย่างดี เช่น สถาบันครอบครัว ระบบเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ขนบธรรมเนียมประเพณี และศาสนา เป็นต้น ทัศนคติเหยียดเพศที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากที่ประเทศอิตาลีมีรากฐานเป็นสังคมที่เชิดชูผู้ชายเป็นใหญ่ซึ่ง

¹⁹ ดูเพิ่มเติมได้ใน Killinger, Charles. *Cultural and Customs of Italy*. London: Greenwood Press, 2005; McCarthy, Patrick. *Italy since 1945*. New York: Oxford University Press, 2004; Sassoon, Donald. *Contemporary Italy: Economy, Society and Politics since 1945*. (2nd edition) London: Longman, 1997; *The Cambridge Companion to Modern Italian Culture*. Edited by Baranski, Zygmunt G. and West, Rebecca J. Cambridge: Cambridge University Press, 2001; *The Feminist Encyclopedia of Italian Literature*. Edited by Russell, Rinaldina. London: Greenwood Press, 1997.

มีความเคร่งครัดทางจารีตประเพณีเป็นอย่างมาก ค่านิยมดังกล่าวส่งเสริมให้ผู้ชายเป็นผู้นำและเป็นผู้ปกครองในสังคมทั้งระดับใหญ่และระดับย่อยเช่นครอบครัว อำนาจและค่านิยมปิตาธิปไตยแทรกซึมอยู่ในทุกปฏิบัติการของชีวิตผ่านข้อกำหนด ข้อบังคับและข้อห้ามต่างๆที่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบังคับใช้หลักปฏิบัติเหล่านั้นกับผู้หญิง

2.1.2.1 ศาสนาคริสต์

ประเทศอิตาลีมีความผูกพันแน่นแฟ้นกับศาสนาคริสต์ ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอิตาลีนับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ทั้งจากประวัติศาสตร์อันยาวนานที่ผู้นำศาสนจักรเคยมีอำนาจการปกครองฝ่ายอาณาจักรมาก่อนตามที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ของยุคกลาง หรือจากสภาพทางภูมิศาสตร์อันเป็นที่พำนักของพระสันตะปาปา (Pope) ผู้นำสูงสุดของคริสต์ศาสนาที่แต่เดิมเป็นตำแหน่งบิชอปแห่งโรม (Bishop of Rome) มาก่อน กรุงโรมจึงนับเป็นศูนย์รวมอำนาจและเป็นใจกลางสำคัญของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก นอกจากนี้ ศาสนายังมีบทบาทสำคัญต่อสังคมและต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมด้วย อิทธิพลของคริสต์ศาสนาที่มีต่อคนในสังคมแสดงออกให้เห็นนับตั้งแต่แรกเกิดผ่านความเชื่อและพิธีปฏิบัติต่างๆ เช่น พิธีล้างบาป พิธีศีลมหาสนิท หรือพิธีการแต่งงานทางศาสนาที่เคยมีบทบาทสำคัญเป็นธรรมเนียมประเพณีเท่าเทียมกับพิธีทางกฎหมาย เป็นต้น

ศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญของความคิดพื้นฐานที่นำไปสู่การสถาปนาและสืบทอด

ค่านิยมอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ให้ยังคงดำรงหมุนเวียนอยู่ในสังคมกระแสหลัก ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกส่งอิทธิพลสำคัญต่อความคิดความเชื่อทั้งหมดในสังคมอิตาลี และเป็นปัจจัยอันดับต้นๆที่สำคัญต่อการดำเนินบทบาทชีวิตในสังคม โดยเฉพาะกับเพศหญิงที่คริสต์ศาสนาเข้ามาควบคุมร่างกายและความประพฤติของผู้หญิงตั้งแต่แรกเกิด กล่าวคือ คริสต์ศาสนาอบหมายบทบาทที่จำกัดอยู่ในครัวเรือน (domestic role) ให้ผู้หญิงยึดถือปฏิบัติ บทบาทของผู้หญิงจึงถูกผูกติดไว้กับหน้าที่ของลูกสาว เมีย และแม่ผู้ดูแลบ้านและคอยบริการสมาชิกในครอบครัว บทบาทดังกล่าวยังแทรกซึมให้หน้าที่ส่วนใหญ่ในสังคมของผู้หญิงสัมพันธ์กับงานด้านบริการและการพยาบาลตามแบบฉบับที่ได้รับการปลูกฝังและสืบทอดกันมาอีกด้วย

สถาบันที่ศาสนาสับสนุนเป็นอย่างมากคือสถาบันครอบครัวเพราะสามารถ
 ถ่ายทอดความคิดความเชื่อที่แฝงการรักษาอำนาจของคริสต์ศาสนาเอาไว้ได้รุ่นต่อรุ่น นอกจากนี้
 คริสต์ศาสนายังมีส่วนกำหนดบทบาทของสมาชิกในสังคมตามเพศสถานะด้วย

The church decreed that God had created the family for
 the purpose of perpetuating life and as the natural unit in which a
 wife should serve her husband. Furthermore, one should obey
 God's will and accept one's station in life, while accepting the
 pope as the only legitimate interpreter of God's word. (Killingier,
 2005: 60)

อาจวิเคราะห์ต่อไปได้ว่าเหตุที่ศาสนาคริสต์สนับสนุนสถาบันครอบครัวเป็นเพราะทั้งสองสถาบันต่าง
 เอื้อประโยชน์ทางอุดมการณ์ความคิดต่อกัน ทั้งยังมีจุดเชื่อมโยงตรงที่สถานะของประมุขหรือผู้นำซึ่ง
 เป็นเพศชายผู้ถือครองอำนาจ เพราะพระสันตปาปาก็เป็นภาพแทนของพ่อ (Father figure) เช่นกัน²⁰
 หากศาสนาสามารถโน้มน้าวให้สมาชิกในสังคมอยู่ในกรอบอำนาจและธรรมเนียมประเพณีใน
 ครอบครัวได้ ศาสนาก็ได้รับประโยชน์ไปด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ ศาสนาคริสต์ยังเข้ามามีส่วนร่วมกับชีวิตทางโลกในทุกปฏิบัติการของชีวิต
 ผ่านพิธีกรรมและกฎข้อบังคับในสังคม อาทิ การแต่งงาน การคุมกำเนิด การหย่าร้าง และยังมีกร
 สร้างค่านิยมและบรรทัดฐานในสังคมซึ่งล้วนเกี่ยวข้องและถือว่าการควบคุมร่างกายของผู้หญิงเป็น
 อย่างมาก เช่นที่ปรากฏใน *Isolina* ว่าผู้หญิงที่ดีห้ามออกนอกบ้านในยามค่ำคืน หรือการท้องก่อน
 แต่งที่เอาแต่ตำหนิฝ่ายหญิง ในขณะที่ผู้ชายไม่ถูกควบคุมพรหมจรรย์ใดๆเลย ซึ่งนับว่าเป็นการใช้
 มาตรฐานสองระดับในตรรกะชุดเดียวกันสำหรับการลงโทษภรรยาที่มีชู้ ส่วนสามีที่นอกใจภรรยากลับ
 ได้รับการเพิกเฉยจากสังคม ตัวอย่างที่สนับสนุนการว่าคริสต์ศาสนาใช้มาตรฐานสองระดับระหว่างเพศ

²⁰ อนึ่ง คำว่าพระสันตปาปาในภาษาอิตาเลียนคือ il Papa พ้องกับคำว่า il papà ซึ่งแปลว่าพ่อ อย่างไรก็ตาม ทั้งสองคำมี
 การเน้นเสียง (stress) ต่างกัน

สถานะคือการประณามอิโซลินาว่าเป็นผู้หญิงไม่ดีเพียงเพราะอิโซลินาไม่ได้ใช้ชีวิตตามธรรมเนียม ประเพณีที่สังคมกำหนดไว้เท่านั้น (รายละเอียดจากตัวบทนวนิยายอยู่ในหัวข้อ 3.1.1.1)

ยิ่งไปกว่านั้น ศาสนายังส่งผลให้เกิดการจำกัดสิทธิ์ผู้หญิงในพื้นที่สาธารณะผ่าน ข้ออ้างทางศีลธรรมด้วย ตัวอย่างสนับสนุนคำกล่าวนี้คือการจำกัดสิทธิ์ไม่ให้ผู้หญิงชมภาพยนตร์ด้วย เหตุผลทางหลักศีลธรรมจรรยา ผู้เล่าเรื่อง (narrator) ใน *Bagheria* กล่าวว่าเมื่อภาพยนตร์เริ่มฉาย เนื้อหาเกี่ยวกับความรักและฉากกอดจูบที่โจ่งแจ้งมากขึ้น ผู้หญิงก็ถูกกีดกันออกจากโรงภาพยนตร์ เพราะถือว่าเป็นเรื่องผิดศีลธรรมแม้ว่าผู้หญิงที่ไปชมภาพยนตร์นั้นจะมีคนอื่นไปเป็นเพื่อนด้วยก็ตาม ผู้เล่าได้แสดงทัศนคติที่ย้อนแย้งกับการยกศีลธรรมมาเป็นข้ออ้างนี้ว่าครั้งหนึ่งเมื่อเธอไปชมภาพยนตร์กับ พ่อ ผู้ชมทั้งหมดเป็นผู้ชาย เมื่อนักแสดงเข้าใกล้กันเพื่อจะจูบ พวกเด็กวัยรุ่นที่เป็นผู้ชมส่วนใหญ่ก็จะโห่ ร้อง หัวเราะตบมือกัน ซึ่งบรรยากาศของการกระทำเช่นนั้นน่าจะถูกมองว่าเป็นเรื่องน่าอับอายและขัด กับศีลธรรมอันดีงามที่ถูกสถาปนาขึ้นยิ่งกว่าการอนุญาตให้ผู้หญิงห้ามชมภาพยนตร์ด้วยเหตุผลของ ศีลธรรมเสียอีก ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ชี้ให้เห็นความพยายามของศาสนาที่เข้ามาจัดการและ แทรกแซงกิจของฆราวาสเพื่อการรักษาอำนาจของคริสตจักรไว้ด้วย *The Short Oxford History of Italy: Italy since 1945* ระบุว่าช่วงเวลาที่พระสันตะปาปาปิอุสที่ 12 (Pope Pius XII) เถลิง อำนาจเป็นผู้นำคริสตศาสนาช่วง ค.ศ. 1939-58 อยู่ นั้น ได้มีการเรียกร้องให้มีการเซ็นเซอร์ฉากรัก (love scene) ในภาพยนตร์เกิดขึ้น นอกเหนือจากการเข้ามาจัดการและควบคุมวิถีชีวิตของประชาชน ในด้านต่างๆ “(...) the Vatican wanted to control what it considered the vital issues of birth, sex, and death; hence the dissolution of marriage and the use of contraception were to be restricted. The Vatican sought to discipline the human body by setting norms for clothing, by censoring love scenes in the cinema, and by discouraging dancing.” (McCarthy, 2000: 136)

ใน *Donna in Guerra* มีการกล่าวถึงการเข้าชมภาพยนตร์ของผู้หญิงเช่นกัน แม้ว่าบริบทของช่วงเวลาจะแตกต่างจากที่ปรากฏใน *Bagheria* โดยเป็นเวลาต่อมาในช่วงค.ศ. 1970 ซึ่งผู้หญิงสามารถเข้าชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ได้แล้ว แต่โรงภาพยนตร์ก็ยังเปรียบเสมือนสถานที่ ของผู้ชายอยู่เช่นเคย ดังที่วันนินา (Vannina) ตัวละครหลักของเรื่องบรรยายไว้ในไดอารี่ (diary) หรือ

บันทึกประจำวันของเธอว่า “แต่ทันทีที่เข้าไป ฉันก็เข้าใจว่าฉันตัดสินใจพลาด ในโรงภาพยนตร์มีแต่ผู้ชายเท่านั้น²¹ (*Ma appena entrata ho capito che avevo sbagliato: in sala c'erano solo uomini.*)” (Maraini, 2008: 150) การลวงล้าเข้าไปในพื้นที่ของผู้ชายทำให้วันนินาเผชิญกับการคุกคามทางเพศจนทำให้เธอจำต้องเดินออกมาจากโรงภาพยนตร์ทันทีที่เพิ่งเข้าไปได้ไม่นาน

อิทธิพลของศาสนาที่มีต่อความคิดความเชื่อของคนในสังคมยังปรากฏให้เห็นเป็นตัวอย่างใน *Donna in Guerra* เมื่อตัวละครผู้หญิงสองตัว คือ โตตา (Tota) และจิออตตินา (Giottina) ซึ่งเป็นคนท้องถิ่นของเกาะออดีสที่เข้ามาผูกมิตรกับวันนินามักจะซุบซิบนินทาถึงพฤติกรรมของผู้คนที่อยู่บนเกาะแห่งนี้ทั้งที่เป็นผู้อยู่อาศัยและเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักผ่อนเช่นเดียวกับวันนินาและสามี บทสนทนาซุบซิบนินทาของหญิงสาวพื้นถิ่นทั้งสองมักยกศาสนา พระเจ้า และศีลธรรมมาเป็นเครื่องมือตัดสินพฤติกรรมผู้อื่น โดยประเด็นที่มักนำมาซุบซิบกันนั้นมักเป็นประเด็นหมิ่นเหม่ทางศีลธรรมที่ถูกสถาปนาไว้เป็นบรรทัดฐานของสังคม เช่น เรื่องเพศสัมพันธ์ และเรื่องชู้สาว เป็นต้น

จากตัวอย่างจากตัวบทนวนิยายข้างต้นจะเห็นได้ว่าศาสนามีส่วนสำคัญต่อการสร้างและปลูกฝังความคิดความเชื่อชุดใดชุดหนึ่งขึ้นมาให้ได้รับการยอมรับและความชอบธรรมให้คนในสังคมปฏิบัติใช้ โดยมีความเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศหญิงและเพศชาย กล่าวคือ เป็นค่านิยมความเชื่อที่เอื้อให้การเชิดชูชายเป็นใหญ่ดำรงอยู่ในกระแสสังคมได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน และในขณะเดียวกัน ก็คอยกำกับควบคุมร่างกาย ความประพฤติและการปฏิบัติตนของผู้หญิงให้อยู่ในกรอบวิถีที่สังคมกำหนด

อาจกล่าวได้ว่าถึงแม้ในปัจจุบันศาสนาจะถูกลดทอนอำนาจในด้านการปกครองรัฐไปแล้ว แต่อำนาจของศาสนาก็ยังคงไหลเวียนผ่านอุดมการณ์ความเชื่อที่ถูกสั่งสมมาเป็นเวลานาน และถึงแม้ว่าศาสนาอาจจะไม่ได้แสดงออกหรือสร้างข้อบังคับให้ผู้หญิงอย่างตรงไปตรงมา แต่ก็แทรกซึมหลักปฏิบัติที่ถูกตั้งเป็นค่านิยมในสังคมภายใต้การกำหนดคกฏทางศีลธรรมให้คนในสังคมประพฤติปฏิบัติตาม โดยเฉพาะผู้หญิงที่ได้รับการจำกัดสิทธิ์และข้อบังคับหลายประการ ทั้งนี้เมื่อเกิดการละเมิด

²¹ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

หลักปฏิบัติที่อิงกับศีลธรรมและศาสนาขึ้น ผู้ละเมิดก็จะถูกสังคมเข้ามาจัดการ เช่น การถูกประณาม และถูกครหาในหน้าที่ซึ่งนับเป็นกลไกเบื้องต้นที่สังคมเข้ามาบงการและควบคุมความประพฤติของสมาชิกในสังคมเอาไว้ทางหนึ่ง

2.1.2.2 สถาบันครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในสังคมอิตาลีเลยจนมีคำกล่าวที่ว่า “It has been said that Italy is not so much a national state as it is a collection of millions of families.” (Killingner, 2005: 71) ครอบครัวนับเป็นสถาบันหน่วยแรกที่ปฏิบัติใช้อุดมการณ์ปิตาธิปไตยตั้งแต่บุคคลแรกถือกำเนิดขึ้นในสังคมโดยผ่านการอบรมเลี้ยงดู การปลูกฝังความคิดความเชื่อและขนบธรรมเนียมปฏิบัติที่สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่นให้แก่สมาชิกในครอบครัว ซึ่งส่งอิทธิพลรวมไปถึงการเป็นสมาชิกภาพของสังคมสาธารณณะที่มีขนาดใหญ่ขึ้นด้วย “*familism*” (defined as exclusive emphasis on family values and actions) retains its durable influence on Italian public life as well.” (Killingner, 2005: 71)

ข้อสังเกตเบื้องต้นที่บ่งชี้ว่าประเทศอิตาลีมีลักษณะเป็นสังคมที่ผู้ชายเป็นฝ่ายกุมอำนาจได้อย่างชัดเจนคือระบบการสืบสกุลตามฝ่ายบิดา (patrilineality) ครอบครัวในประเทศอิตาลีกำหนดให้บุตรและธิดาใช้นามสกุลของบิดาตามที่ปรากฏในนวนิยายของมาราอินีนับตั้งแต่บริบทเวลาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 จวบจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 21 ในปัจจุบัน เช่น ราชสกุลอูครีอา (Ucria) ใน *La Lunga Vita di Marianna Ucria* นามสกุลคานูตี (Canuti) จาก *Isolina* นามสกุลนูมา (Numa) ใน *Memorie di una Ladra* หรือครอบครัวปิซโซคานเน (Pizzocane) จาก *Donna in Guerra* เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นการสืบสายสกุลจากทางฝ่ายบิดาทั้งสิ้น การกำหนดนามสกุลบิดาเป็นที่ตั้งในการสืบสกุลและลำดับญาติแสดงให้เห็นค่านิยมการยึดผู้ชายเป็นศูนย์กลางเพราะเป็นการสร้างเอกลักษณ์ตัวตนของลูกในแง่ปัจเจกบุคคลไม่ว่าจะเพศหญิงหรือเพศชายให้ผูกติด (identify) กับผู้เป็นพ่อ และในขณะเดียวกันก็ทำให้เอกลักษณ์ตัวตนของผู้หญิงหรือฝ่ายแม่ถูกผสมกลมกลืนและเลือนหายไปด้วย เนื่องด้วยการสืบสกุลและลำดับวงศ์ตระกูลญาตินั้นกระทำผ่านผู้ชายเพียงฝ่ายเดียว กล่าวคือ ลูกใช้นามสกุลตามพ่อ พ่อสืบสกุลของปู่ ปู่สืบทอดตระกูลต่อมาจากปู่ทวด เป็นเช่นนี้

ตามลำดับย้อนหลัง จึงกล่าวได้ว่าเพศหญิงถูกตัดขาดจากการลำดับญาติดังกล่าวและดำรงฐานะ เป็นเสมือนเพียงผู้ปิดทองหลังพระของระบบสืบสกุลและการลำดับญาติตามฝั่งบิดาเท่านั้น ดังนั้น การใช้ระบบสืบสกุลตามบิดาเช่นนี้จึงสะท้อนให้เห็นแนวคิดและอุดมการณ์ปิตาธิปไตยที่ยังรากฝังลึกอยู่ในสังคมประเทศอิตาลีมาอย่างยาวนาน

คำกล่าวเกี่ยวกับการผสมกลมกลืนและสลับเลือนตัวตนผู้หญิงจากระบบสืบสกุลสาย บิดาในย่อหน้าข้างต้นสามารถอธิบายให้เห็นเป็นภาพชัดเจนได้จากเรื่องเล่าชีวิตของเตเรซา นูมา ซโมย สาวนางหนึ่งที่มาารอีนำประสบการณ์ชีวิตของเธอมาจรดปลายปากกาถ่ายทอดเป็นนวนิยายสู่ สายตาผู้อ่าน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเตเรซาคือเธอถูกพ่อสามีสร้างสถานการณ์ให้เจ้าหน้าที่มารับตัว เธอไปสถานบำบัดคนไข้โรคจิตทำให้เธอต้องระเห็จออกจากบ้านสามีและถูกญาติทางฝั่งสามีพรากลูก ชายไปจากเธอ ทั้งๆที่ช่วงเวลาที่เราตั้งครรภ์อยู่ เธอและลูกในท้องไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลจาก ครอบครัวของสามี ยิ่งไปกว่านั้น เตเรซายังต้องทำงานบ้านและต้องเดินทางไปโรงพยาบาลเพื่อคลอด ลูกตามลำพังโดยที่สามีและญาติฝ่ายสามีไม่ได้ให้ความช่วยเหลือ เหตุการณ์การพรากแม่ลูกที่เกิด ขึ้นกับเตเรซาทำให้ผู้อ่านเห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกที่ถูกตัดขาดออกจากกันซึ่งส่งผลให้ ลูกตกอยู่ในกรรมสิทธิ์ของฝ่ายพ่อในแง่การลำดับญาติและการสืบเชื้อสายทางฝั่งพ่อได้อย่างชัดเจน เป็นรูปธรรมมากขึ้น

นอกจากนี้ การกำหนดให้บุตรธิดาใช้นามสกุลตามบิดายังส่งผลให้สังคมยกย่องการ ให้กำเนิดลูกชายมากกว่าลูกสาวด้วยเหตุผลที่ว่าลูกชายจะเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้ดำรงและสืบทอด วงศ์สกุลให้ตกทอดไปสู่รุ่นต่อรุ่น การสืบทอดมรดกทางสายบิดา (ซึ่งในที่นี้หมายถึงความรวมถึงนามสกุล บรรดาศักดิ์ และกรรมสิทธิ์ทั้งหลายทั้งปวงนอกเหนือจากทรัพย์สินคงการ) ส่งผลให้สังคมอิตาลีให้คุณค่าและอภิสิทธิ์แก่ทายาทที่เป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงเฉกเช่นในสังคมปิตาธิปไตยประเทศอื่นๆทั่วโลก ตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นค่านิยมของสังคมปิตาธิปไตยที่คาดหวังและให้คุณค่าลูกชายมากกว่าลูกสาวได้เป็นอย่างดีคือฉากทำคลอดทารกเพศหญิงซึ่งเป็นทายาทคนที่สามของมารีอันนาใน *La Lunga Vita di Marianna Ucria* การตั้งครรภ์ในครั้งนี้ถูกคาดหวังเป็นอย่างมากว่ามารีอันนาจะให้กำเนิด ทารกเพศชายเพราะลูกสองคนแรกของเธอล้วนแต่เป็นเพศหญิง ด้วยเหตุนี้ภาระหน้าที่อันสำคัญยิ่ง ที่มารีอันนาแบกรับในขณะนั้นคือการให้กำเนิดบุตรชายคนแรกแก่สามีผู้เป็นน้ำชายแท้ๆของเธอโดยมี

จุดประสงค์เพื่อการสืบทอดราชตระกูล เมื่อหมอต้าแยพบว่าการที่มารีอันนาให้กำเนิดนั้นเป็นเพศหญิงเช่นสองครั้งแรกก็ร้องออกมาว่า “ช่างอาภัพอะไรเช่นนี้ หญิงไปผู้อัปโชค²² (*che disgrazia! mutola com'è non ha fortuna*)” (Maraini, 2010: 37) อินโนเซนซา (Innocenza) หญิงรับใช้ของมารีอันนาก็รำพันออกมาเช่นเดียวกันว่ามารีอันนาผู้มาสงสารคงจะต้องต้องคำสาปเป็นแน่ พร้อมทั้งแสดงความวิตกกังวลว่าใครจะเป็นผู้แจ้งข่าวนี้ให้ปิเอโตร (Pietro) ดยุคผู้เป็นทั้งสามีและน้าชายของมารีอันนาทราบ ซึ่งนอกจากจะแสดงให้เห็นความผิดหวังที่ไม่ได้ทายาทเพศชายไว้สืบสกุลแล้ว ยังสะท้อนค่านิยมปิตาธิปไตยที่ว่า การมีลูกสาวมิใช่ข่าวดีและเป็นเรื่องไม่พึงประสงค์ ดังเช่นที่อินโนเซนซายกตัวอย่างที่ข้ามชนชั้นวรรณะขึ้นมาเปรียบเทียบว่าหากดัชเชสผู้นี้เป็นเพียงชานา “ลูกสาวหรือเด็กผู้หญิงซึ่งไม่เป็นที่ต้องการ (*la bambina non voluta*) คนนี้” ก็คงจะถูกกำจัดไปเสียแล้วตั้งแต่แรกเกิด และเมื่อปิเอโตรทราบเพศของทารกผู้นี้ เขาก็ปิดความผิดหวังไว้ไม่มิดซึ่งเป็นปฏิกิริยาดังที่ทุกคนคาดคิดเอาไว้ แม้ว่าเขาจะสงวนคำพูดตำหนิตายมารีอันนาแล้วก็ตาม อย่างไรก็ตาม ยังมีการกล่าวถึงขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยึดปฏิบัติในสังคมสมัยนั้นที่มารีอันนาทราบมาว่าสามีคนอื่นๆ ปฏิเสธที่จะพบกับภรรยาหากเธอคลอดลูกสาวถึงสองครั้งสองครา ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติอันสนับสนุนค่านิยมชายเป็นใหญ่ที่เห็นความสำคัญของลูกชายมากกว่าลูกสาว และแสดงให้เห็นว่าเพศของลูกที่ถือกำเนิดมาส่งผลถึงการปฏิบัติตนที่สามีมีต่อภรรยาด้วย ซึ่งผลลัพธ์ระหว่างการให้กำเนิดลูกสาวและลูกชายแตกต่างกันเป็นอย่างมาก

หลังจากนั้นสองปี มารีอันนาก็ให้กำเนิดทารกเพศชายเป็นคนแรกได้สำเร็จ ภาพบรรยากาศการให้กำเนิดทายาทผู้นี้ต่างกับครั้งที่มารีอันนาคลอดมานินา (Manina) ลูกสาวคนที่สามของเธอโดยสิ้นเชิง ไม่เพียงแต่ปิเอโตรผู้แสดงความดีใจผ่านรอยยิ้มออกมาอย่างเปิดเผยเท่านั้นที่ปฏิบัติตนกับมารีอันนาเมื่อหลังคลอดต่างไปจากการให้กำเนิดทารกเพศหญิงก่อนหน้านี้ ปิเอโตรซื้อสร้อยไข่มุกเส้นใหญ่เป็นของขวัญกำนัลให้มารีอันนาตอบแทนที่เธอผลิตทายาทของราชตระกูลได้สำเร็จ ผู้คนรอบข้างทั้งสมาชิกภายในครอบครัวและบรรดาญาติที่ไม่เคยเยี่ยมเยียนมาก่อนต่างก็แสดงความยินดีกันอย่างเอิกเกริกด้วยดอกไม้และขนมหวาน ซึ่งเป็นบรรยากาศต่างจากการคลอดมานินาที่ไม่ได้รับความยินดีเช่นนี้เพียงเพราะเธอเป็นลูกสาวเช่นเดียวกับที่ทั้งสองคนก่อนหน้านี้ที่ไม่สามารถเป็นผู้สืบ

²² แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ทอดวงศักระกูลและจัดการดูแลมรดกของครอบครัวได้ ในแง่นี้นับว่าเป็นการสร้างค่านิยมชุดหนึ่งขึ้นมาที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์แม่-ลูกสาวไปด้วยในเวลาเดียวกัน กล่าวคือมีการประเมินผลทำให้กำเนิดทายาท หากภรรยาคลอดลูกชาย เธอก็จะได้รับรางวัลหรือคำชมเชย กลับกันหากเธอให้กำเนิดลูกสาว สามีก็จะทำท่าที่ป็นปึงไสซึ่งนับว่าเป็นการปฏิบัติที่เปรียบเสมือนเป็นการลงโทษ เท่ากับว่าสังคมให้ค่าการคลอดลูกสาวโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้กำเนิดลูกสาวก่อนลูกชายไม่ต่างจากการกระทำความผิด การคลอดลูกสาวซึ่งนับเป็นต้นเหตุและการปฏิบัติในทางที่แย่อภรรยาผู้ให้กำเนิดลูกสาวซึ่งเป็นผลลัพธ์จึงเผยให้เห็นกระบวนการทางสังคมที่นอกจากจะสถาปนาคุณค่าเพศชายขึ้นมาแล้วยังแสดงให้เห็นความพยายามที่จะตัดขาดสายสัมพันธ์ที่แสดงถึงความเป็นพวกเดียวกันระหว่างผู้หญิงผ่านบทบาทแม่กับลูกสาวด้วย จึงกล่าวได้ว่าการสืบสกุลและถ่ายทอดมรดกตามฝั่งบิดาส่งผลให้สังคมยกย่องเชิดชูทายาทเพศชายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งเป็นค่านิยมที่สะท้อนให้เห็นการกุ่มอำนาจและการยึดผู้ชายเป็นศูนย์กลางของสังคมได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะไม่มีระบบศักดินาหรือฟิวดัล (feudalism) ตามที่ปรากฏในบริบทของเหตุการณ์จากเรื่อง *La Lunga Vita di Marianna Ucrìa* ที่อยู่ในศตวรรษที่ 18 ซึ่งผ่านมาช้านานแล้วก็ตาม แต่ค่านิยมที่ส่งเสริมการสืบสกุลและลำดับญาติทางพ่อก็ยังคงปรากฏอยู่ ทั้งยังแสดงให้เห็นส่วนเสี้ยวอันสำคัญของรากฐานสังคมปิตาธิปไตยที่ยังรากฝังลึกและยังดำรงอยู่ในสังคมอิตาลีจนเสมอมาอีกด้วย

นอกจากนี้ ภายในสถาบันครอบครัวยังมีการจัดลำดับชั้นแห่งอำนาจตามเพศสถานะอีกด้วย แม้ว่าตัวบทวิชาการบางเล่ม เช่น *Culture and Customs of Italy* เสนอประเด็นทางเพศสถานะกับครอบครัวว่าพ่อในสังคมอิตาลีเป็นเพียงหัวหน้าครอบครัวแต่ในนาม และครอบครัวอิตาลีเลียนส่วนใหญ่มิแม่เป็นผู้นำและเป็นฝ่ายกุมอำนาจ

Whatever the original source, the Italian mother holds an idealized role at the center of the family, reinforced for centuries by the Catholic Church. While the father may nominally head the Italian family, it is apparent that most Italian families function in a matriarchal fashion. (Killinger, 2005: 82)

แต่การนำเสนอประสบการณ์ผู้หญิงของมาราอินีที่ปรากฏในนวนิยายทั้งหมดกลับแย้งข้อความที่เป็นความรู้ที่เกิดจากการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลดังกล่าว แม้ว่าแม่จะเป็นผู้ดูแลจัดการทุกอย่างภายในบ้านทั้งความสะอาดเรียบร้อยของบ้านหรือการบริการและดูแลทุกคนในครอบครัว แต่พ่อและผู้ชายที่เป็นภาพแทนของพ่อที่ปรากฏในตัวนวนิยายมักมีสถานะเป็นผู้นำครอบครัวผู้สามารถบงการชีวิตทุกคนในบ้านและเป็นผู้ใช้อำนาจเหนือผู้หญิงแม้ว่าบริบทสังคมจะอยู่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 แล้วก็ตาม ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนนี้อาจเห็นได้จากพ่อของเตเรซาใน *Memorie di una Ladra* ที่ถูกเปิดตัวด้วยการใช้กำลังและความรุนแรง มีอำนาจสั่งการภรรยาและลูกๆทุกคนถ้าใครฝ่าฝืนคำสั่งก็จะถูกลงโทษ รวมถึงการบรรยายที่ว่า “(พ่อ)แย่ยิ่งกว่าปีศาจ (*che era peggio del diavolo.*)” (Maraini, 2007: 15) และทุกคนโดยเฉพาะแม่และป้า/น้าเนรินา (Zia Nerina) ซึ่งเป็นญาติฝั่งแม่ต่างก็กลัวพ่อทั้งนั้น เอลิโอ (Eligio) พี่ชายคนโตของเตเรซาก็เช่นเดียวกัน เมื่อเขาพบเตเรซาโดยบังเอิญหลังจากที่เธอทะเลาะกับพ่ออันเป็นเหตุให้ต้องออกจากบ้านมาแล้ว เขาก็ทุบตีทำร้ายร่างกายเธอจนเลือดตกยางออก ซึ่งในสถานการณ์นั้นเขารับบทบาทแทนพ่อลงโทษน้องสาวที่ละเมิดคำสั่งและไม่อยู่ในโอวาทของพ่อ อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นอำนาจของพ่อในฐานะที่เป็นประมุขของบ้าน คือครอบครัวปิซโซคาเน (Pizzocane) ใน *Donna in Guerra* ซึ่งวันนินาและจาซินโต (Giacinto) ตัวละครเอกในเรื่องได้รับคำเชิญให้ไปรับประทานอาหารค่ำด้วย เป็ปปีโน ปิซโซคาเน (Peppino Pizzocane) เป็นพ่อผู้มีอำนาจสูงสุดและเป็นศูนย์กลางของบ้าน เขาไม่เพียงเป็นผู้รอให้ทุกคนคอยมาบริการเขา แต่ยังออกคำสั่งควบคุมการกระทำและคำพูดของทุกคนในบ้านได้ ไม่เว้นแม้กระทั่งแขกรับเชิญ ในขณะที่ภาพแม่ของครอบครัวปิซโซคาเนกลับถูกนำเสนอว่าเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตามคำสั่งของสามีผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวอย่างไร้ข้อโต้แย้งทั้งที่เธอไม่เห็นด้วยกับการกระทำของสามีและไม่มีแม่แต่อำนาจเหนือลูกชายทั้งสี่ของเธอมากพอที่จะขัดข้อกับวาจาสิทธิ์ของเป็ปปีโนผู้เป็นทั้งสามีและพ่อของลูกๆเธอได้

ในขณะที่ภาพแม่ผู้โดนครอบงำมักถูกนำเสนอว่าไร้สมรรถภาพในการเป็นผู้นำที่สามารถดูแลครอบครัวได้ ทั้งใน *La Lunga Vita di Marianna Ucria* ที่ถ่ายทอดภาพแม่ของมาริอันนาในด้านลบ โดยดัชเชสมาเรีย (Maria) ผู้เป็นมารดานั้นมักถูกมาริอันนาตำหนิในใจถึงความไม่ใฝ่รู้และสะกดคำผิดๆ รวมทั้งยังใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการนอนสูดยานัตถ์อย่างเฉื่อยชา ใน *Voci* ก็มีการจำลองภาพให้เห็นว่าครอบครัวจำเป็นต้องมีพ่อ เพราะบทบาทของพ่อเปรียบเสมือนเป็นเสาหลักของ

ครอบครัวและเป็นผู้นำทางให้ทุกคนในครอบครัวดำเนินชีวิตต่อไปได้ หากขาดพ่อไป ครอบครัวก็จะสูญเสียหลักยึด ลูโดวิกา (Ludovica) พี่สาวของอันเจลา (Angela) เหยื่อฆาตกรรมที่ถูกแทงนับยี่สิบแผลเล่าให้มิเคลลา (Michela) ตัวละครเอกของเรื่องที่กำลังหาเบาะแสของเหตุฆาตกรรมฟังว่าเมื่อพ่อผู้ให้กำเนิดของเธอเสียชีวิตลง เอากุस्ता (Augusta) ผู้เป็นแม่เศร้าเสียใจมากจนไม่ได้ดูแลเธอกับน้องเท่าที่ควร จนกระทั่งพ่อเลี้ยงก้าวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว แม่และพวกเธอก็จะสามารถกลับมาดำเนินชีวิตอย่างปกติได้อีกครั้ง แม่ในเรื่องนี้ถูกนำเสนอภาพว่าไร้ความสามารถที่จะเลี้ยงดูและปกป้องลูกสาวทั้งสอง รวมถึงทำหน้าที่เป็นผู้นำครอบครัวแทนตำแหน่งพ่อที่ว่างอยู่ได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่าครอบครัวในผลงานของมาราอีนีมีสถานะเป็นสถาบันอันสำคัญยิ่งสถาบันหนึ่งที่ดำรงและถ่ายทอดธรรมเนียมประเพณีที่สั่งคมให้การยอมรับกันจากรุ่นสู่รุ่นภายในครอบครัว (family traditions) ซึ่งธรรมเนียมดังกล่าวชี้ให้เห็นอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่พร้อมทั้งความพยายามที่จะรักษาอำนาจที่ได้รับการสถาปนาไว้

2.1.2.3 ระบบเศรษฐกิจ

ดังที่กล่าวไปแล้วในหัวข้อข้างต้นว่าธรรมเนียมการสืบสกุลสัมพันธ์กับอำนาจการถือครองที่ดินและทรัพย์สิน การให้กำเนิดลูกชายจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในสมัยที่มีการปกครองระบอบศักดินาเพราะลูกชายคนโตดำรงบทบาทเป็นทายาทผู้ที่จะครอบครองและดูแลทรัพย์สินต่อจากพ่อ ทั้งนี้เป็นที่รู้กันดีว่าการครอบครองทรัพย์สินสมบัติทำให้ได้มาซึ่งอำนาจอย่างแยกออกจากกันไม่ได้ และอำนาจดังกล่าวนั้นก็เชื่อมโยงเข้ากับสถานะความเป็นชายวนเวียนเป็นห่วงโซ่กันเช่นนี้

ด้วยเหตุที่ว่าบทบาทที่ผู้หญิงได้รับจากสังคมนั้นมีเพียงบทบาทของแม่และเมีย “*The role which was assigned to them[women] was that of the caring and loving of the good wife and good mother.*” (Sassoon, 1997: 108) ซึ่งนับเป็นบทบาทที่จำกัดพื้นที่ผู้หญิงอยู่ภายในครัวเรือนเท่านั้น พื้นที่ที่ถูกจำกัดดังกล่าวส่งผลต่อการศึกษาและการทำงานที่สัมพันธ์กับการเลี้ยงชีพอันนำไปสู่อิสรภาพและการพึ่งพิงตัวเองของผู้หญิงด้วย ดังเช่นประวัติชีวิตของซอนยา (Sonia) ผู้เป็นบรรพบุรุษของผู้เล่าเรื่องใน *Bagheria* ที่มาจากประเทศอิตาลี ซอนยาเกิดในตระกูลชนชั้นสูงโดยมีพ่อเป็นนักการทูต เธอได้มาเรียนเปียโนและร้องเพลงที่กรุงปารีส และด้วย

ความสามารถด้านการขับร้องเสียงโซปราโนที่โดดเด่น อาจารย์ทุกคนจึงอยากให้เธอยืดการร้องเพลงเป็นอาชีพ แต่พ่อของเธอไม่เห็นด้วยโดยอ้างว่ามีอาชีพที่เหมาะสมกับหญิงมีตระกูลเช่นเธอ เขาจึงสั่งห้ามและยื่นข้อเสนอให้เธอแต่งงานกับเจ้าของที่ดินชาวอาร์เจนตินีแทนทันที ซอนยาไม่ยอมรับข้อเสนอดังกล่าวและหนีออกจากบ้านเพื่อไปทำตามความฝันของตนเอง แต่พ่อของเธอก็ตามไปจนพบตัวและพากลับบ้าน แต่แล้วเธอก็หนีออกมาอีกครั้งโดยที่พ่อของเธอก็ไม่ยอมลดละความพยายามตามตัวเธอกลับมาได้อีกเช่นเคย หลังจากการหนีออกจากบ้านครั้งแล้วครั้งเล่าไม่เป็นผลให้ซอนยาได้รับอิสรภาพ ชีวิตวัยสาวของเธอก็สิ้นสุดด้วยการแต่งงานและใช้ชีวิตอย่างไม่มีความสุขกับเอ็นริโก (Enrico) ผู้เป็นตาของผู้เล่าเรื่อง จากตัวอย่างชีวิตของคุณยายซอนยาจะเห็นได้ว่าบทบาทของผู้หญิงถูกจำกัดด้วยการแต่งงานที่จำเป็นต้องพึ่งพิงผู้ชายเนื่องจากไม่ได้รับโอกาสในการหาเลี้ยงชีพด้วยตนเองซึ่งในที่นี้ชนชั้นวรรณะถูกยกมาเป็นข้ออ้างห้ามไม่ให้ผู้หญิงออกนอกกรอบทางเดินที่ถูกขีดเอาไว้แล้วได้ และการแต่งงานยังถือเป็นการบังคับและควบคุมบทบาทของผู้หญิงให้ถูกจำกัดอยู่ในพื้นที่ในบ้านและจำกัดพึ่งพิงผู้ชายทางด้านเศรษฐกิจด้วย ทำให้กล่าวได้ว่าการจำกัดสิทธิทางการศึกษาและการประกอบอาชีพของผู้หญิงนั้นมีจุดประสงค์เพื่อผดุงอำนาจของเพศชายที่ผูกติดกับอำนาจทางการเงินอีกด้วย

ด้วยบทบาทแม่ เมีย ลูกสาวที่ผู้หญิงได้รับจากสังคมทำให้เกิดการแบ่งแยกแรงงานตามเพศสถานะ (gender division of labour) ระหว่างผู้ชายที่เป็นฝ่ายหาเลี้ยงครอบครัวและผู้หญิงที่ทำหน้าที่ดูแลบ้าน ซึ่งฝ่ายแรกสัมพันธ์กับพื้นที่นอกบ้านและเป็นงานที่ได้รับค่าตอบแทน ในขณะที่ฝ่ายหลังเป็นงานที่อยู่ในพื้นที่ส่วนตัวและไม่ได้รับค่าจ้าง บทบาทแม่ เมียและลูกสาวนับเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการหารายได้และต่ออิสรภาพของผู้หญิง ทั้งในแง่การแบ่งแยกแรงงานตามที่กล่าวไปแล้วข้างต้น และในแง่ของการทำงานที่จะต้องถูกขัดจังหวะจากบทบาทดังกล่าว เช่น เมื่อเกิดการตั้งครรภ์และการเลี้ยงดูทารก เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่าผู้หญิงถูกควบคุมแรงงานและปัจจัยทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากบทบาทที่ได้รับจากสังคม อย่างไรก็ตาม จากเดิมในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ผู้หญิงยังถูกจำกัดบทบาทอยู่แต่ในครัวเรือนและต้องอุทิศตนเพื่อการดูแลครอบครัวและบ้าน แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนโดยเฉพาะหลังจากช่วงการรวมชาติของอิตาลี การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

ส่งผลให้ค่านิยมและธรรมเนียมปฏิบัติบางประการถูกปรับเปลี่ยนตามไปด้วย ผู้หญิงจึงมีโอกาสเข้ามาสู่พื้นที่ที่เดิมสงวนสิทธิ์ไว้สำหรับผู้ชายโดยเฉพาะได้มากขึ้น

ถึงแม้ว่าผู้หญิงจะก้าวข้ามผ่านพื้นที่ส่วนตัวออกมาสู่การทำงานในพื้นที่สาธารณะได้ แต่กระนั้น พวกเธอก็ยังต้องแบกรับบทบาทภายในครัวเรือน (domestic role) อยู่เช่นเดิม ทำให้ภาระงานของพวกเธอเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ ตัวอย่างเช่นแม่ของเตเรซาที่ต้องทำงานทั้งภายในและภายนอกบ้าน ทั้งยังต้องเสียสละเวลาส่วนตัวไปเพื่อดูแลสามีและลูกจนทำให้เธอล้มป่วยและเสียชีวิตลงในที่สุด การแบ่งแยกแรงงานตามเพศสถานะยังส่งผลให้ชีวิตประจำวันของผู้ชายมีความสะดวกสบายมากกว่าผู้หญิงอีกด้วย ดังเช่น การบรรยายภาพคู่ขนานของวันนินากับจาซินโตระหว่างการเดินทางไปพักร้อนที่เกาะออตติสใน *Donna in Guerra* จากบันทึกประจำวันหรือไดอารี่ของวันนินา ผู้อ่านจะเห็นว่าเธอทำหน้าที่ภรรยาตามจารีตประเพณีคือการดูแลปรนนิบัติสามี คอยเตรียมจัดหาอาหารและเครื่องแต่งกายไว้ให้ อีกทั้งยังต้องดูแลความสะอาดเรียบร้อยภายในบ้าน²³ ด้วยอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง วันนินาบรรยายไว้ว่ากว่าเธอจะเสร็จงานบ้านก็เป็นเวลาสิบเอ็ดโมงแล้ว และตลอดทั้งวันก็ยังมียานบ้านสัพเพเหระที่รอให้เธอสะสางต่อโดยแทบไม่มีเวลาได้พัก

Dopo dovrò lavare la tela della sedia, mi dicevo. Dovrò strofinarla col sapone. Dovrò metterla ad asciugare. Dopo. Non avevo voglia di mettermi in piedi. Ho chiuso gli occhi. (Maraini, 2008: 3)

หลังจากนี้ ฉันจะต้องซักผ้าใบ(ของ)เก้าอี้-ฉันบอกตัวเอง ฉันจะต้องขัดถูมันด้วยสบู่ ฉันจะต้องเอามันไปผึ่งให้แห้ง เอาไว้ทีหลัง(ละกัน) ฉันไม่อยากลุกขึ้นยืน ฉันหลับตาทั้งสองข้างลง²⁴

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นหน้าที่ภรรยาในฐานะที่เป็นแม่บ้านซึ่งเต็มไปด้วยภาระงานที่จำเป็นต้องทำ แม้ว่าจะอยู่ในภาวะที่ร่างกายกำลังอ่อนล้าก็ตาม การบรรยายชีวิตประจำวันข้างต้นแสดงให้เห็นความเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานบ้านที่ได้รับมอบหมายตามบทบาทภรรยาซึ่งต้องดำเนินไปทุกวันอย่างไม่มี

²³ บ้านในที่นี้คือบ้านพักที่วันนินาและจาซินโตเช่าไว้ในช่วงที่เดินทางมาพักผ่อนวันหยุดฤดูร้อนบนเกาะออตติส

²⁴ แปลเป็นภาษาไทยและเน้นข้อความที่ขีดเส้นใต้โดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

วันหยุดแม้แต่ในช่วงเวลาพักผ่อนเช่นที่วันนินาเดินทางมาเกาะฮัดดิสก์ตาม ในขณะที่ผู้อ่านจะพบว่าตัวจาซินโตผู้เป็นสามีนั้น เมื่อตื่นมาก็เตรียมตัวและอุปกรณ์ตกปลา ตีหมากแพ แล้วออกจากบ้านไปซึ่งเป็นการใช้ชีวิตตรงข้ามกันอย่างสิ้นเชิงกับชีวิตประจำวันของวันนินา การเดินทางมายังเกาะฮัดดิสในครั้งนี้อูรวกับว่าเป็นการพักผ่อนของจาซินโตแต่เพียงผู้เดียวเพราะเขาได้ผ่อนคลาย เปลี่ยนบรรยากาศและกอบโกยความสุขจากการตกปลาที่ไม่สามารถทำได้เมื่ออยู่ในกรุงโรม ในทางตรงกันข้าม การเดินทางจากกรุงโรมมายังเกาะฮัดดิสกลับไม่ทำให้ชีวิตประจำวันที่วันนินาแบกรับภาระหน้าที่ของภรรยาแตกต่างไปจากช่วงเวลาปกติมากนัก

นอกจากนี้ งานที่ผู้หญิงได้รับการยอมรับมักจะเป็นงานที่อยู่ในหมวดหมู่ของการบริการและการดูแลเด็กและคนชรา ดังเช่นตัวละครวันนินาจาก *Donna in Guerra* ที่ประกอบอาชีพเป็นครู การยอมรับทางด้านการงานของผู้หญิงสัมพันธ์กับอุดมการณ์ปีตาธิปไตยที่ตกทอดมาอย่างยาวนานด้วยเช่นกัน โดยมีรากฐานมาจากความเชื่อทางศาสนาที่ว่าหน้าที่ของผู้หญิงคือ “caring mom and loving wife” ยิ่งไปกว่านั้น บทบาทในครัวเรือนยังทำให้ผู้หญิงเสียเปรียบผู้ชายในตลาดแรงงานอีกด้วยประการหนึ่ง ด้วยเหตุที่ว่าชีวิตการทำงานของผู้หญิงจะถูกขัดจังหวะด้วยการตั้งครรภ์ การดูแลบุตรธิดา และภาระหน้าที่ภายในบ้าน ดังเช่นตัวอย่างจาก *Donna in Guerra* ในกรณีที่จาซินโตต้องการมีเพศสัมพันธ์กับวันนินาเพื่อให้เธอตั้งครรภ์ เพราะการตั้งครรภ์จะทำให้วันนินากลับเข้าสู่บทบาทของแม่และเมีย ทั้งยังทำให้เธอจำเป็นต้องหยุดทำงานส่งผลให้เกิดภาวะที่ต้องพึ่งพิงรายได้ของสามี โดยที่จาซินโตมิได้คำนึงถึงความพร้อมด้านสุขภาพและจิตใจของวันนินาผู้เป็นภรรยาเลย

ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าในระบบปีตาธิปไตย ประเด็นทางเศรษฐกิจ ความเป็นชาย และอำนาจซึ่งเกิดจากความไม่เท่าเทียมทางเพศเป็นที่ตั้งมีความสัมพันธ์คาบเกี่ยวซึ่งกันและกัน เพราะเมื่อผู้ชายได้รับโอกาสในการทำงานมากกว่าผู้หญิง (ถึงแม้ผู้หญิงจะมีการศึกษาเท่าเทียมหรือสูงกว่าผู้ชาย แต่ก็มักได้รับตำแหน่งการทำงานเป็นรองหรือถูกจำกัดประเภทงาน รวมทั้งเป็นเพียงแรงงานทดแทน

ของผู้ชายเท่านั้น²⁵) ผู้ชายก็จะได้รับรายได้ตอบแทนมากกว่าอันนำมาซึ่งอำนาจในการใช้จ่าย รวมทั้งอำนาจในการปกครองตนเองและครอบครัวตามมาด้วย

2.1.2.4 การเมืองการปกครอง

ผู้หญิงได้รับบทบาททางการเมืองสอดคล้องกับบทบาททางสังคม ดังที่กล่าวไปในหัวข้อศาสนาแล้วว่าศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกวางบทบาทให้ผู้หญิงรับหน้าที่เป็นผู้ให้กำเนิด และผู้ดูแลบ้านซึ่งเป็นภาพผู้หญิงตามแบบฉบับ และนับว่าเป็นบทบาทที่ตกอยู่ในสถานะเป็นรองและเป็นเพียงผู้สนับสนุนอยู่ด้านหลังเท่านั้น

The Italian political tradition did not offer much to women. In the marketplace of ideologies there was a version of Catholicism which did offer a role to women, but a subordinate one (the role of the homemaker and of the mother), there was a version of Marxism, which, in spite of the enrichments brought about by thinkers such as Antonio Labriola, Antonio Gramsci and the communist leader, Palmiro Togliatti, was still concerned essentially with the forging of alliances between social classes as organized by specific political parties. (Sassoon, 1997: 107)

ในทางการเมืองซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นพื้นที่ของผู้ชาย ผู้หญิงรับหน้าที่เป็นเพียงผู้สนับสนุน มีเซผู้นำ ทั้งยังมีส่วนร่วมได้เพียงเฉพาะกรณีที่มีการเข้าร่วมนั้นเอื้อผลประโยชน์ให้อำนาจทางการเมืองในมือผู้ชาย บรรลุเป้าหมายอีกด้วย คำกล่าวนี้เห็นตัวอย่างชัดเจนได้จากนวนิยายเรื่อง *Donna in Guerra* ที่มีการกล่าวถึงขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นโครงเรื่องรอง (sub-plot) คู่ขนานไปกับการตั้งคำถามถึงบทบาทแม่และเมียตามแบบฉบับของผู้หญิงที่สังคมรองรับ กล่าวได้ว่าในด้านบทบาทของการเมือง ผู้หญิงเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือทางการเมืองที่จะถูกดึงเข้าไปในอาณาเขตของการเมือง

²⁵ อ่านเพิ่มเติมได้ใน Donald Sassoon, *Contemporary Italy: Economy, Society and Politics since 1945*, 2nd ed. (London: Longman, 1997). หัวข้อ “Women and families”

หรือปฏิบัติการทางการเมืองต่อเมื่อกลุ่มการเมืองหรือพรรคการเมืองต้องการใช้ผลประโยชน์จาก
 ผู้หญิงเท่านั้น ตัวอย่างจากบริบททางสังคมและประวัติศาสตร์เช่น สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งของ
 ผู้หญิงที่ได้รับความเห็นชอบเนื่องจากพรรคการเมืองต้องการเสียงสนับสนุนจากผู้หญิงเพื่อให้ได้มาซึ่ง
 เสียงข้างมากในสภา

It was not until the fall of Fascism that Italian women began to move into the political mainstream. The women's push for the right to vote in the constitution of the new Republic was supported by all major parties. The Christian Democrats, who would later oppose parts of the feminist agenda, supported the women's right to vote because they had a larger percentage of women members than the PCI²⁶, their major rivals. (Killinger, 2005: 84)

การนำเสนอของมาราอินีใน *Donna in Guerra* สะท้อนและสนับสนุนคำกล่าวใน
 ท้ายย่อหน้าข้างต้นได้เป็นอย่างดี ตัวละครผู้หญิงทั้งสามตัวที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับ การเคลื่อนไหวทาง
 การเมืองของขบวนการใต้ดินในเรื่องนี้ด้วยความสมัครใจและด้วยภาวะจำยอมต่างเผยให้เห็น
 ข้อบังคับและข้อจำกัดทางบทบาทและพื้นที่ทางการเมืองที่ผูกติดอยู่กับเพศสถานะ ไม่ว่าจะเป็นตัว
 ละครวันนินาที่ต้องเปิดบ้านพักรับรองและคอยบริการกลุ่มสมาชิกที่เข้ามาวางแผนหรือโดยที่ไม่ได้ใ
 ถามความสมัครใจของเธอ หรือตัวละครชุนา หญิงพิการที่ถูกเกลี้ยกล่อมให้เข้าร่วมขบวนการเพราะ
 ฐานะทางการเงินของเธอที่วิตตอริโอ (Vittorio) ผู้นำของกลุ่มคิดว่าจะเอื้อประโยชน์ต่อการเคลื่อนไหว
 ครั้งนี้ได้ รวมทั้งตัวละครมาฟัลดา (Mafalda) สมาชิกกลุ่มที่เหมือนจะได้รับการยอมรับมากที่สุดใน
 บรรดาตัวละครหญิงทั้งสามตัว อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าเธอจะสามารถจัดการและควบคุมให้ขบวนการ
 ใต้ดินดำเนินไปได้โดยมีประสิทธิภาพในยามที่ผู้นำอย่างวิตตอริโอกำลังหลบหนีการจับกุมอยู่ได้ดี

²⁶ พรรคคอมมิวนิสต์อิตาลี มีตัวย่อมาจาก Partito Comunista Italiana

เพียงใด แต่เธอก็ไม่ได้โอกาสรับเลือกให้ก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำด้วยเหตุผลเพียงเพราะเพศสถานะของเธอที่ เป็นผู้หญิง

การปฏิบัติของขบวนการเคลื่อนไหวใต้ดินที่มีต่อตัวละครผู้หญิงทั้งสามตัวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าพื้นที่และบทบาททางการเมืองนั้นสัมพันธ์กับเพศสถานะทางสังคม ขบวนการใต้ดินที่ปรากฏในเรื่องตอกย้ำภาพการเมืองที่มีระบบความสัมพันธ์แบบสังคมผู้ชาย (homosociality) ซึ่งเป็นการกีดกันทางพื้นที่สำหรับผู้หญิงไปด้วยในเวลาเดียวกัน บทบาทที่ผู้หญิงได้รับ เช่น เป็นผู้ดูแลความเรียบร้อยของสถานที่และคอยบริการสมาชิกกลุ่ม รับภาระงานด้านการจัดการที่จำเป็นต้องรอรับคำสั่งจากผู้ชายอีกทอดหนึ่ง และหน้าที่ผู้สนับสนุนทางการเงินจึงไม่ต่างอะไรจากบทบาทของแม่และผู้ดูแลบ้านเช่นที่พวกเธอได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติภายในครอบครัว จึงกล่าวได้ว่าถึงแม้ผู้หญิงดูเหมือนจะได้รับโอกาสให้เข้าร่วมในพื้นที่สาธารณะมากขึ้น แต่ก็แฝงด้วยวัตถุประสงค์ของการเอื้อประโยชน์แก่อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่เท่านั้น

2.1.2.5 ขนบธรรมเนียมประเพณี

ระบบปิตาธิปไตยมักสร้างกฎข้อบังคับขึ้นมาและสถาปนาให้กลายเป็น ขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคมเพื่อกำกับและควบคุมความประพฤติของสมาชิกในสังคม โดยเป็นที่น่าสังเกตว่าขนบธรรมเนียมประเพณีมักเป็นข้อห้ามข้อบังคับสำหรับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถูกสร้างขึ้นสัมพันธ์กับสถาบันต่างๆในสังคม โดยเฉพาะศาสนากับครอบครัวดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อทั้งสองข้างต้น อย่างไรก็ตาม ธรรมเนียมปฏิบัติในสังคมนั้นสัมพันธ์กับพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของประเทศอิตาลี กล่าวคือ ทางตอนใต้ของประเทศจะมีความเคร่งครัดในการยึดถือประเพณีดั้งเดิมของสังคมมากกว่าทางตอนเหนือของประเทศที่มีอาณาเขตอยู่ติดกับประเทศอื่นๆในทวีปยุโรปซึ่งทำให้ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากต่างชาติที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาได้ง่ายกว่าและมีความยืดหยุ่นมากกว่า ดังเช่น ตัวอย่างของธรรมเนียมปฏิบัติและประเพณีทางสังคมที่ยกมาอธิบายด้านล่างนี้ที่อยู่ในบริบทของสังคมบาเกเรียซึ่งตั้งอยู่บนเกาะซิซิลีทางตอนใต้ของประเทศอิตาลีทั้งสิ้น นอกจากนี้ ขนบธรรมเนียมประเพณียังแปรผันตามกาลเวลา ดังเช่น ที่เกร็นนำไปในหัวข้อศาสนาข้างต้นแล้วว่าอิโซลินาถูกวิพากษ์วิจารณ์ความประพฤติที่ออกนอกกรอบปฏิบัติ

ของสังคม แม้ว่าคดีฆาตกรรมอิโซลินาจะเกิดขึ้นทางเหนือของประเทศอิตาลีก็ตาม แต่บริบทสังคมในช่วงปี 1900 ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเคร่งครัดของขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคมอีกประการหนึ่งด้วย

ใน *Bagheria* ผู้เล่าเรื่องกล่าวว่าหลายปีต่อมาหลังจากเหตุการณ์ที่เธอไปชมภาพยนตร์กับพ่อ เธอมีโอกาสดูหนังไปยังเมืองปาแลร์โม (Palermo) ในช่วงปี 1980 เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับโรงภาพยนตร์ เธอและเพื่อนผู้หญิงคนอื่นๆเดินทางไปยังโรงภาพยนตร์เก่าซึ่งขณะนั้นได้แปรสภาพกลายเป็นโรงภาพยนตร์ที่ฉายหนังโป๊แล้ว เป็นที่แน่นอนว่าถึงแม้พวกเธอจะมีเงินจ่ายค่าตั๋วแต่พวกเธอมีได้รับอนุญาตให้เข้าไปร่วมชมด้วยเหตุผลทางเพศสถานะที่พวกเธอเป็นผู้หญิงและโรงภาพยนตร์ในเวลาดังกล่าวก็เป็นพื้นที่ที่สงวนไว้สำหรับผู้ชายเท่านั้น การห้ามมิให้ผู้หญิงชมหนังโป๊ดังกล่าวนี้อาจเชื่อมโยงเข้ากับการบรรยายถึงอดีตของตระกูลผู้เล่า เมื่อครั้งที่เธอเดินทางกลับไปรื้อฟื้นเรื่องราวของสมาชิกในครอบครัวแม่ของเธอ เธอมีโอกาสดำเนินเรื่องเล่าผ่านการอ่านซึ่งมีใจความว่าในอดีตผู้หญิงไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าเรียนในสำนักศิลปะ มีเฉพาะผู้ชายบางคนเท่านั้นที่ยินกรานอย่างหนักแน่นว่าจะเรียนจึงได้รับอนุญาต แต่กระนั้น พวกเธอก็ยังพบข้อจำกัดที่ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมการเรียนวาดภาพเปลือย (nude) ได้ หากพวกเธอต้องการวาดจริงๆ แบบวาดที่ผู้หญิงได้รับมีตัวเลือกเป็นเพียงสุนัข แมว หรือนกเท่านั้น ข้อห้ามนี้จึงกลายเป็นความย้อนแย้งที่ว่าภาพวาดผู้หญิงเปลือยไว้ซึ่งอารมณ์นับเป็นเรื่องต้องห้ามสำหรับผู้หญิงด้วยกันเอง “*Mi viene in mente di aver letto che, ai suoi tempi, le donne non erano ammesse nelle accademie d'arte. Solo ogni tanto, qualcuna, se insisteva molto, poteva essere accettata. Ma non poteva partecipare agli studi sul nudo. Se proprio voleva dipingere su un modello, che scegliesse fra cani, gatti e uccelli impagliati. Il nudo femminile era proibito alle donne.*” (Maraini, 2010: 121-122)

กฎข้อห้ามดังกล่าวทั้งการห้ามดูหนังโป๊และการห้ามวาดภาพเปลือยผู้หญิง นอกจากแสดงให้เห็นการจำกัดสิทธิและการกีดกันผู้หญิงในสังคมปิตาธิปไตยที่มีให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในพื้นที่สาธารณะและกิจกรรมที่ถูกขีดเส้นล้อมกรอบจำกัดไว้ว่าสงวนสิทธิ์ไว้ให้เฉพาะผู้ชายแล้ว อาจวิเคราะห์เพิ่มเติมได้ว่าเป็นการแสดงให้เห็นการลดทอนคุณค่าของผู้หญิงซึ่งรับบทบาทเป็นเพียงผู้แสดง

ในหนังสือและเป็นนางแบบในการวาดรูปให้คงสถานะเป็นเพียงวัตถุทางเพศ (sexual object) ของผู้ชายที่ถูกผู้ชายเป็นฝ่ายจ้องมองเท่านั้น โดยไม่ยินยอมให้ผู้หญิงปรับเปลี่ยนตัวตนเป็นผู้กระทำการเองได้ทั้งที่มีเหตุผลทางด้านศิลปะมารองรับก็ตาม การกีดกันผู้หญิงออกจากพื้นที่ที่ถูกนิยามให้เป็นพื้นที่ต้องห้ามดังกล่าวอาจวิเคราะห์ได้ในมุมมองเชิงโครงสร้างอำนาจได้สองประการคือ ประการแรกเป็นการกำหนดพรหมแดนและออกกฎข้อห้ามเพื่อควบคุมผู้หญิงซึ่งแสดงให้เห็นถึงอำนาจของผู้ชายที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ผู้หญิงทำหรือไม่ทำอะไรก็ได้ นอกจากนี้ หากมองในมุมที่ว่า การชมภาพยนตร์และการวาดภาพเป็นกิจกรรมในการเสพสุนทรียศาสตร์แล้วนำมาเชื่อมโยงกับประเด็นเรื่องเพศและร่างกาย ก็อาจตีความได้ว่าข้อห้ามอันเอื้อประโยชน์แก่ผู้ชายที่ปรากฏนั้นกำลังกีดกันสุนทรียศาสตร์ทางเพศและจำกัดให้การชื่นชมเรือนร่างผู้หญิงนั้นตกเป็นของผู้ชายฝ่ายเดียว ซึ่งในงานวิจัยหลายชิ้นเกี่ยวกับภาพหรือเรื่องเร้ากามารมณ์ (pornography) ก็ได้แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงของการเสพภาพหรือเรื่องเร้ากามารมณ์ว่าเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ชายได้รับความพึงพอใจทางเพศจากการมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิง โดยที่ผู้หญิงเปรียบเสมือนเป็นเพียงตัวช่วยให้ผู้ชายเสร็จสมอารมณ์หมายเท่านั้น โดยที่ไม่สนใจว่าเธอจะได้รับความพึงพอใจเช่นนั้นด้วยเช่นกันหรือไม่ซึ่งเป็นการได้รับผลประโยชน์ฝ่ายเดียว ดังนั้น การจำกัดและห้ามมิให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสพภาพหรือเรื่องเร้ากามารมณ์รวมทั้งการชื่นชมเรือนร่างเปลือยเปล่าในฐานะที่เป็นงานศิลปะจึงแสดงให้เห็นการสงวนความพึงพอใจทางสุนทรียศาสตร์ไว้ให้สำหรับผู้ชายเพียงฝ่ายเดียว ทั้งยังเป็นการควบคุมให้ผู้หญิงตกเป็นฝ่ายที่คอยตอบสนองความต้องการของผู้ชายเท่านั้นด้วย อีกประการหนึ่งคือการพิจารณาตามความคิดของเอเดรียน ริช นักเขียน นักวิจารณ์วรรณกรรมและนักทฤษฎีชาวอเมริกันผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มสตรีนิยม (feminist movement) ที่เกี่ยวกับมุมมองรักต่างเพศอันเป็นนัยบังคับ (compulsory heterosexuality) ในสังคมปิตาธิปไตยที่เธอเสนอว่าความรักต่างเพศนัยมีนัยยะทางการเมืองและทำให้ผู้หญิงสูญเสียอำนาจ²⁷ การห้ามมิให้ผู้หญิงวาดภาพเปลือยจากแบบของผู้หญิงด้วยกันเองอาจเป็นการตอบรับความคิดที่ว่าจริงๆ แล้วความสัมพันธ์ในอดีตก่อนเกิดสังคมปิตาธิปไตยนั้นเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับผู้หญิงด้วยกันมากกว่า ในแง่นี้ ความรักต่างเพศจึงมิได้เป็นเรื่องธรรมชาติตามที่สังคมเข้าใจกัน หากแต่เป็นข้อบังคับอีกประการหนึ่งที่เกิดขึ้นเพื่อต้องการสถาปนา

²⁷ อ่านเพิ่มเติมได้ใน Adrienne Rich, "Compulsory Heterosexuality and Lesbian Existence," in *Blood, Bread and Poetry: Selected Prose* (New York: Norton, 1986).

อำนาจของผู้ชายให้อยู่เหนือผู้หญิง ดังนั้น การขึ้นชมเรือนร่างของเพศเดียวกันอาจทำให้ผู้หญิงกลับไปมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับผู้หญิงแบบเดิมได้ การบังคับและการห้ามดังกล่าวจึงเกิดขึ้นเพื่อปิดกั้นโอกาสนั้นเสีย

อีกตัวอย่างหนึ่งที่บ่งบอกสภาพสังคมปิตาธิปไตยอันหยั่งรากฝังลึกในประเทศอิตาลี มาช้านานได้เป็นอย่างดีคือธรรมเนียมปฏิบัติเรื่องการแต่งกายของผู้หญิงที่บรรยายไว้ใน *Bagheria* ผ่านประสบการณ์ตรงของผู้เล่าเรื่องที่ใช้สรรพนามว่า “ฉัน (io)” เมื่อคราวที่เธอเดินทางมาถึงบาเกเรีย²⁸ เป็นครั้งแรกในค.ศ. 1947 หลังจากที่เธอและครอบครัวกลับมาจากประเทศญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง เด็กชายคนหนึ่งตะโกนร้องขึ้นมาด้วยความประหลาดใจทันทีที่เห็นแม่ของผู้เล่าสวมกางเกงเดินทาง ซึ่งในช่วงเวลานั้นกางเกงถือเป็นสิ่งต้องห้ามสำหรับผู้หญิงและเป็นเอกลักษณ์ที่สงวนไว้ให้ผู้ชายเพียงเท่านั้น กางเกงเป็นสัญลักษณ์แสดงให้เห็นสิทธิของผู้ชายและการกดทับของผู้หญิง การที่ผู้หญิงสวมกางเกงจึงเป็นสิ่งแปลกใหม่ที่ไม่เคยพบมาก่อน ทั้งยังถูกมองว่าเป็นเรื่องอื้อฉาวภายในเมือง²⁹ ด้วย

ข้อบังคับในการแต่งกายที่แสดงให้เห็นค่านิยมปิตาธิปไตยยังปรากฏให้เห็นในการบรรยายธรรมเนียมความเชื่อในการไว้ทุกข์ของชาวบาเกเรียอีกด้วย “โดยผู้หญิงต้องแต่งกายไว้ทุกข์ให้แก่การตายของพ่อเป็นเวลาเจ็ดปี การตายของพี่ชาย/น้องชายเป็นเวลาสามปี และการตายของสามีเป็นเวลาตลอดชีวิต³⁰ (*per la morte del padre: sette anni di lutto, per la morte di un fratello: treanni di lutto; per la morte del marito: lutto a vita.*)” (Maraini, 2010: 15-16) จะเห็นว่าธรรมเนียมปฏิบัติข้างต้นไม่ได้กล่าวถึงการไว้ทุกข์ให้แม่ซึ่งเป็นผู้หญิงเลยแม้แต่น้อย คนที่ได้รับคุณค่าให้ผู้หญิงต้องไว้ทุกข์ให้นั้นมีเพียงพ่อ พี่ชาย/น้องชาย และสามีซึ่งล้วนแต่เป็นเพศชายทั้งสิ้น ธรรมเนียมข้อปฏิบัติดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นค่านิยมในสังคมที่เชิดชูผู้ชาย และเลือกปฏิบัติโดย

²⁸ บาเกเรียเป็นเมืองหนึ่งในเกาะซิซิลีที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศอิตาลี ชื่อ “บาเกเรีย” มีความหมายว่า “ประตูลม” (Porta del Vento)

²⁹ ธรรมเนียมปฏิบัติที่ห้ามมิให้ผู้หญิงสวมใส่กางเกงนั้นได้มีปรากฏใน *Volevo i pantaloni* ของลารา คาร์เดลลา ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1989 และได้รับการแปลเป็นภาษาไทยโดยจันทร์ภาไพ ในชื่อว่า *พ่อใจร้ายมิให้หนูนุ่งกางเกง* ด้วยเช่นกัน

³⁰ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ให้ผู้ชายเป็นผู้ดำรงเกียรติที่สมควรได้รับการไว้วางใจ ส่วนผู้หญิงก็มีสถานะเป็นเพียงผู้รับใช้อำนาจที่ไหลเวียนในกระแสสังคมเท่านั้น

ระบบปีตาธิปไตยสร้างมายาคติและล่อหลอมอคติทางเพศที่นำไปสู่การกดทับจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้หญิงและการกดขี่ทางเพศในสังคมเอาไว้ภายใต้ปฏิบัติต่างๆในชีวิตผ่านสถาบันที่ได้รับการเชิดชูซึ่งสามารถเผยแพร่และสืบทอดอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่สืบต่อไปรุ่นแล้วรุ่นเล่าโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้โครงสร้างปีตาธิปไตยยังดำรงอยู่ในสังคมไว้ได้ สาเหตุของการกดทับและกดขี่ทางเพศดังกล่าวข้างต้นเป็นผลผลักดันให้ผู้หญิงรวมตัวลุกขึ้นมาต่อสู้เคลื่อนไหวทางสังคมและการเมือง โดยมุ่งหวังให้เกิดปรับเปลี่ยนทัศนคติที่เคยมีต่อผู้หญิงอันจะนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่จะช่วยให้พวกเธอได้รับการปฏิบัติและสามารถแสดงออกทางสิทธิเสรีภาพอย่างเท่าเทียมในฐานะที่เป็นมนุษย์และเป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคมเช่นเดียวกัน

2.2 ประวัติความเป็นมาของขบวนการสตรีนิยมในประเทศอิตาลีโดยสังเขป

ความไม่เท่าเทียมกันในหัวข้อข้างต้นเป็นเหตุให้เกิดการรวมตัวกันของผู้หญิงเพื่อเรียกร้องความเสมอภาคทางเพศขึ้นในสังคม ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 ซึ่งตรงกับยุคเรืองปัญญาหรือยุคภูมิธรรมของทวีปยุโรป เป็นช่วงเดียวกันกับที่ปรากฏใน *La lunga vita di Marianna Ucria* ว่าผู้หญิงชนชั้นสูงซึ่งมีโอกาสได้รับการศึกษาเป็นผู้รู้หนังสือเริ่มได้รับอิทธิพลทางความคิดเรื่องสิทธิมนุษยย์และความเท่าเทียมมาจากการอ่านงานของนักคิดนักเขียนชาวฝรั่งเศสอย่าง ฌ็อง-ฌัก รูโซ และวอลแตร์ที่เผยแพร่เข้ามา แม้ว่าในขณะนั้นจะยังมิได้เป็นการพูดถึงแนวคิดสตรีนิยมอย่างจริงจังก็ตาม

อย่างไรก็ดี การต่อสู้ของขบวนการสตรีนิยมในประเทศอิตาลีเริ่มเกิดขึ้นอย่างจริงจังในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยมีความสัมพันธ์กับการต่อสู้ทางชนชั้นของผู้ใช้แรงงานโดยมีเศรษฐกิจเป็นตัวแปรสำคัญ โดยมีนักเคลื่อนไหวชาวมิลานคืออันนา มาเรีย ม็อชโซนี (Anna Maria Mozzoni 1837-1920) เป็นผู้สนับสนุนคนสำคัญคนหนึ่ง ม็อชโซนีต่อสู้เพื่อชนชั้นแรงงาน เธอเรียกร้องให้เกิดความเท่าเทียมทางสิทธิในสังคมนระหว่างผู้ชายและผู้หญิงและสร้างความเป็นปึกแผ่นระหว่างผู้หญิงผ่านการรวมกลุ่มกันโดยชี้ให้เห็นว่าผู้หญิงต่างตกเป็นเหยื่อของระบบสังคมปีตาธิปไตยด้วยกันทั้งนั้นไม่ว่าจะอยู่

ในชนชั้นใดก็ตาม นอกจากนี้ มื่อโซเนียยังเขียนหนังสือและบทความหลายฉบับ รวมทั้งแปลบทความชื่อ “Subjugation of Women” ของจอห์น สจวต มิลล์ (John Stuart Mill) นักปรัชญาชาวอังกฤษมาเป็นภาษาไทยด้วย จะเห็นได้ว่าแนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมระหว่างเพศในฐานะที่ผู้หญิงเป็นมนุษย์คนหนึ่งได้ขยายฐานความคิดจากเดิมที่จำกัดอยู่เพียงในกลุ่มชนชั้นสูงที่มีการศึกษาอ่านหนังสือได้เท่านั้นออกไปสู่กลุ่มสังคมวงกว้างมากขึ้น และการตั้งคำถามกับความเท่าเทียมและเพศสถานะของผู้หญิงที่มีเป็นครั้งแรกก็ได้เกิดจากชนชั้นสูงผู้รู้หนังสือหรือชนชั้นกลางที่เริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในสังคมมากขึ้น หากแต่เป็นการต่อสู้ของชนชั้นแรงงานที่ต้องการความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในการทำงาน ตัวอย่างเช่น ในค.ศ. 1889 มีการรวมตัวของกลุ่มคนงานผู้หญิงภายใต้ชื่อ “la Società delle sorelle del lavoro” ที่คอยผลักดันและสนับสนุนให้เกิดการหยุดงานประท้วงเพื่อปกป้องค่าจ้างแรงงานและเพื่อลดจำนวนชั่วโมงการทำงานให้เหลือสิบชั่วโมงต่อวัน³¹ เป็นต้น

ในช่วงทศวรรษที่ 1960 การเมืองในประเทศอิตาลี มิได้ให้ความสำคัญกับผู้หญิงมากนัก โดยการเมืองถือเป็นเรื่องของผู้ชาย จนกระทั่งเกิดการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนนักศึกษา (the student movement) ในปี 1968 ที่ส่งผลให้เด็กสาวมีโอกาสดำเนินการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้น การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองดังกล่าวทำให้นักเรียนนักศึกษาผู้หญิงตระหนักถึงการปฏิบัติอันแสดงความไม่เท่าเทียมทางเพศ เพราะได้รับบทบาทในการทำกิจกรรมที่ตกเป็นรองผู้ชาย ด้วยเหตุนี้ทำให้การเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนนักศึกษาพัฒนาไปสู่การรวมกลุ่มของขบวนการสตรีนิยมที่มีส่วนร่วมต่อกิจกรรมทางสังคมและการเมืองในเวลาต่อมา

Certainly, the machist practices of the students’ movement – in which, despite its anti-authoritarian stance, women students were assigned subordinate roles (...) – and later of the unions (politics

³¹ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์จาก “(...) nel 1889 nacque la “Società delle sorelle del lavoro” che promosse numerosi scioperi per difendere il salario e ridurre la giornata lavorativa a dieci ore.” ในบทความออนไลน์ชื่อ “La Liberazione Della Donna: Una Prospettiva Comunista,” <http://www.marxismo.net/idm/idm5/idm5.htm>. Retrieved on June 30th, 2015.

was considered quite simply a ‘male activity’), directed feminist anger and criticism first against male students and then against men in general. The practices of the students’ movement demonstrated the limit of the revolution. (McCarthy, 2004: 31-32)

และตั้งแต่ช่วงปลาย ค.ศ. 1975 เป็นต้นมา การเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้หญิงก็ได้ขยายวงกว้างสู่ระดับชาติ การขยายตัวหรือพัฒนาการการรวมกลุ่มของผู้หญิงแบ่งเป็นขั้นตอนการดำเนินการที่สำคัญสองช่วงด้วยกัน โดยกระบวนการแรกเกิดจากเหตุปัจจัยของภาวะเงินเฟ้อและช่วงเศรษฐกิจซบเซาซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในสังคม ผู้หญิงโดยเฉพาะชนชั้นแรงงานเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้ผู้หญิงจำนวนมากก้าวออกมาจากพื้นที่ส่วนตัว (private sphere) และมีส่วนร่วมในการต่อสู้ทางสังคมอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนซึ่งนับเป็นก้าวแรกของการสร้างจิตสำนึกส่วนรวมแม้ว่ายังมิได้เป็นการต่อสู้เรียกร้องสิทธิเสรีภาพทางเพศก็ตาม ช่วงที่สองคือการขยายตัวของกลุ่มสตรีนิยมกลุ่มต่างๆในประเทศอิตาลีตั้งแต่ปี 1970 เป็นต้นมา โดยเป็นการรวมกลุ่มขนาดเล็กหลายกลุ่มในเมืองใหญ่ โดยส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงชนชั้นกลาง สตรีนิยมอิตาลีเลียนสมัยใหม่ (Modern Italian Feminism) นี้ได้รับอิทธิพลมาจากอุดมการณ์ความคิดของขบวนการเคลื่อนไหวของสตรีอเมริกันที่เน้นการแยกตัวออกจากกัน (separation) และการปลุกจิตสำนึก (consciousness raising) มาเป็นแรงบันดาลใจ โดยมีการนำแนวคิดที่ว่าเรื่องส่วนตัวเป็นเรื่องการเมือง ‘the personal is political’ มาปรับใช้

They (the Italian groups of the seventies) concentrated on pooling their experiences of a patriarchal world that was hostile to them; on analysing their own sexuality and women’s oppression by men; on formulating demands which were less for parity than for women’s rights in an autonomous sphere of their own. (Ginsburg, 1990: 368)

จะเห็นได้ว่ากลุ่มสตรีนิยมในประเทศที่เกิดขึ้นในช่วงนี้มุ่งเน้นไปที่ประสบการณ์ผู้หญิงและการกดขี่ทางเพศในระบบสังคมปิตาธิปไตย อย่างไรก็ตาม การรวมตัวของขบวนการสตรีนิยมในอิตาลีอันได้รับแรงบันดาลใจและแนวคิดมาจากฝั่งอเมริกานั้นมีหลากหลายกลุ่ม และมีการแสดงออก รวมทั้งวัตถุประสงค์ของการเรียกร้องทางสังคมและการเมืองที่แตกต่างกัน เช่น กลุ่ม Rivolta Femminile ที่ออกมาประณามว่าการแต่งงานและการมีครอบครัวเป็นการครอบงำของผู้ชาย กลุ่ม Lotta Femminista ตั้งคำขวัญเรียกร้องให้การทำงานบ้านเป็นงานที่ได้รับค่าจ้าง กลุ่ม UDI (Unione Donne in Italia) เน้นการเข้าไปมีส่วนร่วมกับรัฐเพื่อบรรเทาการกดขี่ผู้หญิงในสังคม หรือกลุ่ม MLD (Movimento della Liberazione delle Donne Italiane) ที่ต้องการความเท่าเทียมทางเพศ โดยเรียกร้องการจัดการแบ่งแยกทางเพศที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและในที่ทำงาน และต้องการให้ผู้หญิงมีอำนาจเหนือร่างกายตนเองผ่านการเรียกร้องสิทธิในการคุมกำเนิดและการทำแท้งเสรี เป็นต้น

ตลอดศตวรรษที่ 20 การเคลื่อนไหวเพื่อผู้หญิงในอิตาลียังคงดำเนินเรื่อยมาและได้รับความสำเร็จเป็นระยะๆ ทำให้ผู้หญิงอิตาลีได้รับสิทธิทางสังคมเพิ่มมากขึ้น เช่น การได้รับสิทธิให้ออกเสียงเลือกตั้งได้ใน ค.ศ. 1945 หรือการมีมติเห็นชอบให้ผ่านกฎหมายหย่าร้างในปี 1970 ซึ่งนับเป็นความสำเร็จก้าวแรกของขบวนการสตรีนิยมในประเทศอิตาลีที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการออกกฎหมายโดยตรง เป็นต้น ทั้งนี้ ระหว่าง ค.ศ. 1975 - ค.ศ. 1977 นับเป็นปีทองของการเคลื่อนไหวเพื่อผู้หญิง ในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีการผ่านกฎหมายเกี่ยวกับผู้หญิงหลายฉบับ อาทิ กฎหมายครอบครัว 151 ในปี 1975 ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิในครอบครัว กฎหมายข้อใหม่นี้มีการปรับแก้แนวคิดเดิมเกี่ยวกับครอบครัวที่มีผู้ชายหรือพ่อเป็นผู้นำและมีภรรยาถูกลูกเป็นผู้ได้ปกครอง โดยระบุให้คู่สมรมีสันติและความรับผิดชอบเท่าเทียมกันทั้งสองฝ่าย และกฎหมายการต่อต้านการเลือกปฏิบัติในที่ทำงานซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อสร้างความเท่าเทียมระหว่างเพศในด้านการทำงานก็ได้รับมติเห็นชอบในปี 1977 รวมไปถึงกฎหมายทำแท้ง 194 ในปี 1978 ที่รัฐสภามีมติเห็นชอบอนุญาตให้ผู้หญิงสามารถทำแท้งได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย แม้ว่ากฎหมายมาตรานี้จะยังไม่เป็นไปตามข้อเรียกร้องทั้งหมดของขบวนการสตรีนิยมที่ต้องการให้ผู้หญิงสามารถทำแท้งได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายหรือได้รับความช่วยเหลือด้านการเงินจากรัฐ ทั้งยังมีข้อจำกัดที่ระบุให้ผู้หญิงต้องมีอายุอย่างน้อย 18 ปีขึ้นไปจึงจะสามารถทำแท้งได้ โดยให้อำนาจกับแพทย์ในการตัดสินใจว่าจะอนุญาตให้การทำแท้งนั้น

เกิดขึ้นได้หรือไม่ แต่ทว่า การผ่านมติเห็นชอบของกฎหมายมาตราดังกล่าวก็นับเป็นความสำเร็จประการหนึ่งของขบวนการสตรีนิยมที่ต่อสู้เรียกร้องสิทธิของผู้หญิงในสังคมปิตาธิปไตยเช่นในประเทศอิตาลี

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าตลอดระยะเวลาที่ผู้หญิงรวมตัวเคลื่อนไหวเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะประสบความสำเร็จและบรรลุผลตามเป้าหมายในระดับหนึ่ง และถึงแม้ว่าผู้หญิงจะได้รับสิทธิและโอกาสทางสังคมมากขึ้นจากในอดีต แต่อุดมการณ์ปิตาธิปไตยที่ยังรากฝังลึกในสังคมก็ยังคงส่งผลให้ผู้หญิงเผชิญความเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายจากความรุนแรงทั้งทางร่างกาย วาจา และจิตใจอยู่เช่นเคย *“However, in spite of new energy and new directions in the Italian women’s movement, and in spite of changes in law, family, and gender roles, most observers would agree that Italy remains a male-dominated society and culture.”* (Killinger, 2005: 88) ด้วยเหตุนี้ การต่อสู้เรียกร้องเพื่อผู้หญิงจึงยังคงดำเนินอยู่อย่างต่อเนื่องไม่สิ้นสุดและมีการสืบทอดอุดมการณ์การต่อสู้เพื่อผู้หญิงจากรุ่นสู่รุ่นจวบจนมาถึงปัจจุบันในคริสต์ศตวรรษที่ 21

2.3 ดาชา มาราอินี: ชีวิตประวัติ ผลงาน กับการเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อผู้หญิง

ดาชา มาราอินีได้รับการยกย่องว่าเป็นนักเขียนที่โดดเด่นในแวดวงวรรณกรรมเพื่อผู้หญิงมากคนหนึ่ง เธอไม่เพียงแต่สร้างผลงานการประพันธ์ที่มุ่งหวังให้เกิดความเท่าเทียมและการเปิดกว้างทางเพศเท่านั้น แต่เธอยังดำเนินกิจกรรมทางสังคมและการเมืองต่างๆมากมายเพื่อเรียกร้องโอกาส ความเท่าเทียม และการยอมรับผู้หญิงในฐานะที่เป็นมนุษย์เทียบเท่ากันกับผู้ชาย ทั้งยังกระตุ้นให้เกิดการตระหนักรู้ถึงสาเหตุของภัยความรุนแรงต่อผู้หญิงที่มีได้ต้นเงินเพียงเพราะเพศสภาพอันแตกต่าง แต่ลงรายละเอียดลึกไปยังกระบวนการประกอบสร้างทางสังคมที่เป็นตัวการบ่มเพาะและหล่อหลอมความรุนแรงดังกล่าวขึ้นมา โดยมีความมุ่งหวังสูงสุดเพื่อให้ภัยคุกคามนั้นถูกขูดรากถอนโคนออกไป ซึ่งผลงานประพันธ์และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันแสดงให้เห็นจุดยืนทางความคิดของมาราอินีที่ต้องการต่อสู้เพื่อผู้หญิงในฐานะที่เธอเป็นผู้หญิงคนหนึ่งในสังคมได้เป็นอย่างดี

ดาซา มารารานีเกิดเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน ค.ศ. 1936 ที่ฟิเอโซเล (Fiesole) เมืองหนึ่งของ ฟลอเรนซ์ (Florence) ในแคว้นทัสคานี (Tuscany) โทปาเซีย (Topazia) แม่ของเธอเป็นจิตรกรที่เกิด ในตระกูลเก่าแก่ของซิซิลี (gli Alliata di Salaparuta) ส่วนฟอสโก มารารานี (Fosco Maraini) พ่อ ของเธอนั้นเป็นนักชาติพันธุ์วิทยาที่มีชื่อเสียงและมีผลงานหนังสือเกี่ยวกับทิเบตและตะวันออกไกล จำนวนหลายเล่ม เมื่อประเทศอิตาลีตกอยู่ใต้การปกครองระบอบฟาสซิสต์ภายใต้การนำของมุสโสลินี ครอบครัวมารารานีซึ่งอยู่ฝ่ายต่อต้านจึงตัดสินใจออกนอกประเทศเพื่อหนีจากระบอบฟาสซิสต์ โดย ฟอสโกเข้าร่วมการแข่งขันทานาชาติและได้รับทุนให้ไปศึกษาเกี่ยวกับชาวไอนุ³² ในภาคเหนือของ ประเทศญี่ปุ่น ฟอสโกและครอบครัวใช้ชีวิตอยู่ที่นั่นตั้งแต่ ค.ศ. 1938 – ค.ศ. 1947 โดยระหว่างค.ศ. 1943 – 1946 ครอบครัวมารารานีและชาวอิตาเลียนคนอื่นๆที่ต่อต้านลัทธิฟาสซิสต์ (Fascism) ถูกกัก ตัวอยู่ในค่ายกักกันที่โตเกียวหลังจากรัฐบาลญี่ปุ่นได้ทำข้อตกลงร่วมกับประเทศอิตาลีและประเทศ เยอรมนี ความทุกข์ทรมานและความโหดร้ายจากประสบการณ์ในค่ายกักกันที่ดาซาได้รับกลายมาเป็น ผลผลิตทางกวีนิพนธ์และเรื่องเล่าที่เธอถ่ายทอดในเวลาต่อมา ดังเช่น รวมบทกวีนิพนธ์ชุด *Mangiarmi pure*³³ ในปีค.ศ. 1978 ที่เธอเล่าถึงความอดอยากอันทารุณและความทุกข์ทรมานอย่าง แสนสาหัสระหว่างที่อยู่ในค่ายกักกัน แต่โชคดีที่เธอได้รับความช่วยเหลือจากทหารอเมริกันที่เข้ามา ปลดปล่อยผู้ถูกกักกันให้ได้รับอิสรภาพคืนในเวลาต่อมา

เมื่อกลับมายังประเทศอิตาลี ครอบครัวมารารานีอาศัยอยู่บนเกาะซิซิลี (Sicily) กับครอบครัว ของโทปาเซียผู้เป็นแม่ในวิลลา ดิ วาลกูอาร์เนรา ดิ บาเกเรีย (Villa di Valguarnera di Bagheria) สถานที่ซึ่งลูกสาวทั้งสามของครอบครัวมารารานี อันได้แก่ ดาซาและน้องสาวสองคน คือ ยูกิ (Yuki) และโตนี (Toni) ได้เริ่มต้นการศึกษาของพวกเธอ ความยากจนเป็นอุปสรรคสำคัญที่เกิดขึ้นอย่าง ต่อเนื่องในช่วงเวลาหลายปีของการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่อย่างยากลำบาก และเพียงไม่กี่ปีหลังจากนั้น พ่อแม่ของดาซาก็แยกทางกัน พ่อของเธอย้ายไปอยู่ที่กรุงโรม ส่วนแม่ของเธอยังคง ปักหลักอยู่บนเกาะซิซิลีเช่นเดิมกับลูกสาวทั้งสามคนที่กำลังเข้าเรียน เมื่อดาซาอายุ 18 ปี เธอตัดสินใจ ย้ายไปอยู่ที่กรุงโรมกับพ่อ เธอเข้าเรียนต่อที่นั่นและทำงานหาเงินไปด้วยด้วยการเป็นพนักงานเก็บ

³² ชาวไอนุเป็นกลุ่มชนที่ใกล้จะสูญพันธุ์อาศัยอยู่ในฮอกไกโด

³³ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์ว่า *กลืนกินฉันไปด้วย*

เอกสารและหนังสือ เลขาณูการ และนักหนังสือพิมพ์ เมื่ออายุได้ 21 ปี เธอร่วมทำนิตยสารเกี่ยวกับวรรณกรรมกับเด็กวัยรุ่นคนอื่นๆและเริ่มเขียนบทความลงนิตยสารด้วย

ในช่วงปี 1960 เธอแต่งงานกับลูโซ ป็อซซี (Lucio Pozzi) จิตรกรชาวมิลาโน หลังจากใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันเป็นเวลาสี่ปีก็แยกทางกันโดยมีสาเหตุหลักมาจากความเศร้าโศกเสียใจจากการแท้งลูกของเธอ เวลาต่อมาในปี 1962 นวนิยายเรื่องแรกที่เธอเริ่มเขียนเมื่ออายุ 17 ปีชื่อ *La Vacanza*³⁴ ก็ได้รับการตีพิมพ์และทำให้เธอเป็นที่รู้จักในแวดวงวรรณกรรม หลังจากนั้นหนังสือเล่มอื่นๆของเธอก็ได้ทยอยออกมาสู่สายตาผู้อ่านอย่างต่อเนื่อง ในเวลาต่อมาดาซาหันไปให้ความสนใจการละครและก่อตั้งคณะละครเตอาโตร เดล ปอร์โกสปิโน (Teatro del Porcospino) ร่วมกับนักเขียนคนอื่นๆ ระหว่างนี้เธอได้เขียนบทละครเวทีออกมามากมาย เช่น *Maria Stuarda* (แมรี สจ๊วต) ซึ่งได้รับความสำเร็จอย่างสูงในระดับนานาชาติ โดยได้รับการแปลและแสดงในประเทศต่างๆมากกว่า 20 ประเทศ ทั้งยังได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจวบจนถึงปัจจุบัน และบทละครเรื่อง *Dialogo di una Prostituta con un suo Cliente*³⁵ ซึ่งได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส รวมทั้งได้แสดงในประเทศต่างๆมากกว่า 10 ประเทศ เป็นต้น

นับแต่ช่วงปี 1990 จนถึงปัจจุบัน ดาซา มาราอินียังคงสร้างสรรค์และตีพิมพ์ผลงานงานเขียนของเธอออกมาเรื่อยๆ อาทิ *La Lunga Vita di Marianna Ucria* ที่ได้รับการตอบรับจากนักวิจารณ์และสาธารณชนในแง่บวกอย่างท่วมท้นและได้รับรางวัลอันทรงเกียรติหลายรางวัล ทั้งยังถูกนำไปดัดแปลงเป็นภาพยนตร์ชื่อ “Marianna Ucria” กำกับโดยโรแบร์โต ฟาเอ็นซา อีกด้วย *Bagheria* เป็นหนังสืออีกเล่มหนึ่งของเธอที่ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี หนังสือเล่มนี้ได้รับการกล่าวว่าเป็นอัตชีวประวัติของตัวเองในช่วงเวลาวัยเด็กที่เธอใช้ชีวิตอยู่ที่บาเกเรียบนเกาะซิซิลีหลังกลับมาจากประเทศญี่ปุ่น *Buio* เป็นหนังสือรวมเรื่องเล่า 12 เรื่องที่แสดงให้เห็นความรุนแรงเกี่ยวกับเด็กและวัยรุ่นซึ่งก็เป็นอีกเล่มที่ทำให้ดาซา มาราอินีได้รับรางวัล ผลงานเรื่อง *Voci* ก็เป็นอีกหนึ่งเล่มที่ได้รับรางวัลทางวรรณกรรมมากมายโดยเป็นการนำเสนอการตีความความรุนแรงต่อผู้หญิงใหม่ผ่านรูปแบบนวนิยายประเภทสืบสวนสอบสวน

³⁴ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์ว่า *วันหยุดพักผ่อน*

³⁵ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์ว่า *บทสนทนาของโสเภณีคนหนึ่งกับลูกค้าคนหนึ่ง*

ในปี 1992 มารารานีเป็นหนึ่งในสมาชิกแรกเริ่มของผู้ก่อตั้งกลุ่มคอนโทรปารอลา (Controparola) ร่วมกับนักหนังสือพิมพ์และนักเขียนสตรีคนอื่นๆ ประเด็นที่กลุ่มคอนโทรปารอลาสนใจคือการตั้งคำถามเกี่ยวกับผู้หญิงและการสื่อสาร เช่น ภาพของผู้หญิงที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชน และยังได้ตีพิมพ์งานเขียนชื่อปิโคโคเล อิตาเลียน (Piccole Italiane) ซึ่งมีเนื้อหาเพื่อรื้อสร้างประวัติศาสตร์ของผู้หญิงในช่วงที่ถูกปกครองโดยระบอบฟาสซิสต์ขึ้นมาใหม่ เพราะในช่วงเวลาภายใต้การปกครองของระบอบฟาสซิสต์นั้น รัฐพยายามเข้ามาจัดการผู้หญิงให้ตกอยู่ในสถานะเป็นรองและอยู่ใต้บังคับบัญชา (subordination) ด้วยการรณรงค์บทบาทให้ผู้หญิงเป็น “คู่สมรสผู้อุทิศตนและแม่ที่น่ายกย่อง” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ชาย

ประเด็นด้านการต่อสู้ทางชนชั้นถือเป็นลักษณะเด่นประการหนึ่งของขบวนการสตรีนิยมในประเทศอิตาลีที่มีลักษณะความเป็นสังคมนิยมค่อนข้างสูง ดาชา มารารานีเป็นผู้หนึ่งที่เกี่ยวข้องสำคัญต่อการต่อสู้ดังกล่าว เธอได้ตีความการรณรงค์ต่อต้านผู้ชายใหม่ว่าเป็นการต่อสู้กันทางชนชั้น กล่าวคือ เธอเผยให้เห็นว่าผู้หญิงตกเป็นเบี้ยล่างของผู้ชายซึ่งเปรียบเสมือนเป็นนายทุนของผู้หญิง โดยบทกวีของเธอที่เขียนขึ้นในปี 1974 นั้นเชิญชวนให้ผู้หญิงปลดปล่อยตนเองเป็นอิสระจากภาระหน้าที่อันสัมพันธ์กับเพศสถานะที่ถูกกำหนดโดยผู้ชาย “*Maraini poems (1974) invite women to free themselves of the sexual duty, an onus imposed by men, who colonize their historical subordinates.*” (Russell, 1997: 51) นอกจากนี้ ผลงานกวีนิพนธ์ชุดหนึ่งของเธอที่ชื่อ *Donne mie*³⁶ ยังถูกยกย่องให้เป็นแถลงการณ์ฉบับหนึ่ง (poetic manifesto) ของขบวนการสตรีนิยมของประเทศอิตาลีอีกด้วย ซึ่งมีใจความสำคัญเป็นการประกาศการดำรงอยู่ของผู้หญิงที่ถูกทำให้แปลกแยกและปลุกเร้าให้ผู้หญิงตั้งคำถามกับสถานภาพในสังคมของตนเองที่พวกเธอน้อมรับเอาค่านิยมปิตาธิปไตยตามที่สังคมกำหนดมาใช้ในชีวิตประจำวันประหนึ่งว่าพวกเธอเป็นเพียงวัตถุสิ่งของที่ไร้ตัวตน ทั้งนี้ มารารานีได้เคยให้สัมภาษณ์ว่าการที่เธอตัดสินใจเข้ามาเกี่ยวข้องกับขบวนการสตรีนิมนั้นเป็นเพราะเมื่อครั้งที่เธอเดินทางไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาในปี 1974 เธอมีโอกาสรู้จักกับแคธริน คลีฟเวอร์ (Katherin Cleaver) นักสตรีนิยมที่เข้มแข็งมากที่สุดคนหนึ่งซึ่งได้กลายมาเป็นแรงบันดาลใจให้มารารานีเข้าร่วมขบวนการสตรีนิยมในเวลาต่อมาหลังจากที่ได้คุยกันเรื่องสิทธิของผู้หญิง

³⁶ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์ว่า (เหล่า)ผู้หญิงของฉัน

ซึ่งสร้างความประทับใจต่อมาราอินีเป็นอย่างมาก ดังนั้น เมื่อเธอกลับมายังประเทศอิตาลี เธอจึงเริ่มเข้าร่วมกลุ่มต่างๆ เพื่อร่วมเป็นหนึ่งในขบวนการต่อสู้เพื่อผู้หญิง

ช่วงทศวรรษที่ 1970 - 1980 เป็นช่วงที่การละครที่นำเสนอประเด็นการเคลื่อนไหวเพื่อผู้หญิงนั้นเจริญรุ่งเรือง โดยกลุ่มที่โด่งดังที่สุดกลุ่มหนึ่งคือลา มาดดาเลนา (La Maddalena) ที่ดามาราอินีเป็นหนึ่งในผู้ร่วมก่อตั้งและดูแลจัดการ โดยทำการแสดงครั้งแรกในวันที่ 7 ธันวาคม ค.ศ. 1973 ด้วยบทละครชื่อ “มารา มาเรีย มารีอันนา” (Mara Maria Marianna) โดยดาเนียลลา บ็อจโจ (Daniela Boggio) อิดิธ บรูค (Edith Bruck) และมาราอินี

จวบจนปัจจุบัน มาราอินียังคงมีส่วนร่วมกับขบวนการสตรีนิยมในประเทศอิตาลีเรื่อยมา ทั้งการร่วมผลักดันให้ผ่านกฎหมายทำแท้ง การโต้วาทีแสดงความคิดเห็นทางโทรทัศน์ การก่อตั้งองค์กรเพื่อผู้หญิง เช่น องค์กรเตเลโฟโน โรซา (Telefono Rosa หรือ Pink Telephone) ที่ให้ความช่วยเหลือผู้หญิงที่ถูกทำร้ายร่างกาย เป็นต้น ทั้งนี้เป็นเพราะจุดยืนทางความคิดของเธอที่ว่าถึงแม้ผู้หญิงจะได้รับสิทธิทางสังคมและมีพื้นที่ทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นจากอดีต แต่ผู้หญิงก็ยังตกเป็นเหยื่อของอุดมการณ์ปีศาจปีศาจอยู่ ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากภาพผู้หญิงอิตาเลียนที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อว่าเป็นเพียงวัตถุทางเพศ การที่ผู้หญิงได้รับสิทธิในการทำงานนอกบ้านแต่ก็ยังต้องรับผิดชอบการเลี้ยงดูบุตรธิดาและการทำงานภายในบ้านควบคู่กันไปด้วย หรือการหย่าร้างที่ทิ้งบาดแผลทางใจไว้ให้ผู้หญิง เป็นต้น ทั้งนี้ ประเด็นปัญหาหนึ่งที่แสดงให้เห็นค่านิยมปีศาจปีศาจที่หยั่งรากฝังลึกในสังคมอิตาเลียนได้ดีคือความรุนแรงภายในบ้านที่เหยื่อส่วนใหญ่มักเป็นผู้หญิง โดยในสังคมประเทศอิตาลี ความรุนแรงภายในบ้านยังคงไม่ถูกปรับเปลี่ยนการรับรู้ให้เป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่ง ซึ่งความรุนแรงดังกล่าวเป็นประเด็นปัญหาที่มาราอินีสนใจนำเสนอและพยายามแก้มาโดยตลอด โดยเฉพาะเนื้อหาที่ปรากฏในผลงานช่วงหลังๆ ของเธอ ดังนั้นจึงนับได้ว่ามาราอินีเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญผู้หนึ่งต่อขบวนการสตรีนิยมของประเทศอิตาลีนับมาตั้งแต่ช่วงค.ศ. 1960 ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

2.4 กลวิธีการประพันธ์ในนวนิยายของดาซา มาราอินี

ชีวประวัติและผลงานบางส่วนของดาซา มาราอินีที่ยกมาเป็นตัวอย่างในหัวข้อข้างต้นแสดงให้เห็นจุดยืนของการเป็นนักเขียนและนักเคลื่อนไหวเพื่อผู้หญิงของเธอได้เป็นอย่างดี ผลงานประพันธ์ของมาราอินีสะท้อนให้เห็นจุดยืนในฐานะนักเขียนเพื่อผู้หญิง กลวิธีการประพันธ์และมุมมองของเธอที่ปรากฏในนวนิยายทั้งหกเรื่องที่น่ามาศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สอดคล้องกับกระบวนทัศน์การประพันธ์ใหม่ (revisionary project³⁷) โดยใช้ระเบียบวิธีสตรีนิยม (feminist methodology) ซึ่งเป็นแนวคิดที่วิพากษ์และตั้งคำถามกับข้อจำกัดของระเบียบวิธีแบบดั้งเดิม (traditional methodology) ที่เน้นการได้มาซึ่งความรู้ตามแนวคิดปฏิฐานนิยม (positivism) ที่ใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์และเหตุผลนิยม (rationalism) ที่ได้รับการเชิดชูว่าเป็นความจริงอันสูงสุด (absolute truth) เป็นที่ตั้ง

2.4.1 การใช้รูปแบบการประพันธ์อันหลากหลาย

เหตุการณ์และบริบทแวดล้อมในนวนิยายของดาซา มาราอินี ทั้งหกเล่มที่น่ามาศึกษาวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีมิติเวลาและสถานที่อันหลากหลาย นับตั้งแต่ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 จวบจนถึงปัจจุบันในคริสต์ศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ ตัวละครเอกผู้หญิงในวรรณกรรมทั้งหกเรื่องยังมีพื้นฐานทางสังคมที่ต่างชั้นวรรณะกันด้วย บ้างก็เป็นราชินีผู้สูงศักดิ์ดังเช่นมารีอันนา อูครีอา (Marianna Ucria) จาก *La Lunga Vita di Marianna Ucria* และทายาทผู้สืบทอดสายเลือดของเธอที่ปรากฏต่อมาใน *Bagheria* บ้างก็เป็นตัวละครผู้หญิงชนชั้นกลางได้แก่โจวันนา มาโกร (Giovanna Magro) กับซุนา (Suna) จาก *Donna in Guerra* และอันเจลา บารี (Angela Bari) กับมิเคลลา คาโนวา (Michela Canova) จาก *Voci* หรือบ้างก็เป็นตัวละครที่อยู่ในชนชั้นกรรมาชีพอย่างไอโซลินา คานูตี (Isolina Canuti) จาก *Isolina* และเตเรซา นูมา (Teresa Numa) จาก *Memorie di una Ladra* แต่อย่างไรก็ตาม ตัวละครเอกเหล่านี้ต่างตกอยู่ในวัฏจักรของการกดขี่ทางเพศและความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงด้วยกันทั้งสิ้น

³⁷ แนวคิดนี้เป็นของเอเดรียน ริช (Adrienne Rich) นักเขียนและนักกิจกรรมเรียกร้องสิทธิสตรีชาวอเมริกัน

ตัวบทนวนิยายทั้งหกเล่มของดาชา มาราอีนีที่นำมาศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีรูปแบบการประพันธ์ (genre) อันหลากหลาย ทั้งนวนิยายแนวสืบสวนสอบสวน บันทึกรความทรงจำ (memoirs) บันทึกรประจำวัน อัตชีวประวัติ (autobiography) หรือการนำเรื่องราวของบุคคลที่มีตัวตนอยู่จริงในประวัติศาสตร์มาเล่าในมุมมองใหม่ (rewriting) อาจอธิบายได้ว่าเนื่องจากรูปแบบการประพันธ์เป็นกรอบที่จำกัดให้ประสบการณ์ของผู้หญิงที่ถูกถ่ายทอดออกมานั้นมีเงื่อนไขบังคับ การนำเสนอความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในหลายรูปแบบสามารถทำให้ผู้อ่านรับรู้เรื่องราวหลายมิติ ตัวอย่างเช่น ใน *Isolina* และใน *Voci* ผู้หญิงถูกนำเสนอให้เห็นภาพชัดเจนว่าตกเป็นเหยื่อ ส่วนใน *Memorie di una Ladra* นั้นใช้กลวิธีการเขียนแบบบันทึกความทรงจำเพื่อให้เห็นการต่อสู้ชีวิตของผู้หญิงคนหนึ่ง ทั้งที่ในความจริงแล้วเธอก็ตกเป็นเหยื่อเช่นกัน แต่เธอก็ถูกเลือกนำเสนอให้เป็นภาพผู้หญิงที่ต่อสู้และต่อรองกับอำนาจของรัฐ นอกจากนี้ ยังเป็นการขยายกรอบความคิดในประเด็นความรุนแรงต่อผู้หญิงให้กว้างขึ้นด้วย กล่าวคือ การใช้บันทึกประจำวันนำเสนอเรื่องราวของชีวิตผู้หญิงคนหนึ่งในฐานะที่เป็นภรรยาและประชากรชั้นสองในสังคมตามที่ปรากฏใน *Donna in Guerra* ช่วยขบขันให้เห็นภาพชีวิตประจำวันที่ดำเนินอย่างซ้ำซากจำเจได้ และยังช่วยเสริมให้ผู้อ่านมองเห็นพัฒนาการของตัวละครในการรับรู้ตัวตนที่จำเป็นต้องใช้เวลาค่อยเป็นค่อยไปได้อย่างชัดเจนผ่านบทสนทนาที่แสดงให้เห็นการปะทะกันทางความคิดทั้งแบบอนุรักษ์นิยมและความคิดสมัยใหม่ ในขณะที่การใช้กลวิธีการเขียนแบบบันทึกความทรงจำใน *Memorie di una Ladra* ทำให้ผู้อ่านมีโอกาสทำความเข้าใจและรับรู้สาเหตุเบื้องลึกเบื้องหลังที่ผลักดันให้ตัวละครเอกเลือกใช้ชีวิตบนเส้นทางสายมิชฉาชีพโดยมิได้มองเธอเป็นเพียงคนนอกกฎหมายที่ควรถูกกำจัดออกไปจากสังคมตามบรรทัดฐานที่สังคมสถาปนาไว้ในแง่มุมเดียว ทว่าเผยให้เห็นการตัดสินใจที่มีได้เกิดจากเจตจำนงเสรี แต่เกิดจากการบีบบังคับของสังคมอันสัมพันธ์กับบทบาทหน้าที่ซึ่งไม่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้ได้ เรื่องเล่าความทรงจำเผยให้เห็นกลไกของการเลือกสรรว่าสิ่งใดมีค่าควรจดจำและสิ่งใดที่ถูกกลบเกลื่อนออกไป บันทึกความทรงจำของขโมยนางหนึ่งจึงเปรียบเสมือนการโต้กลับมุมมองของงานเขียนกระแสหลักโดยเลือกที่จะนำเสนอเรื่องราวชีวิตของคนนอกกฎหมาย ซ้ำยังเป็นผู้หญิงซึ่งถือเป็นคนกลุ่มน้อยและเป็นคนชายขอบของสังคมปิตาธิปไตย

ในการนำเสนอประเด็นความรุนแรง จำเป็นต้องมีการบรรยายและให้ภาพสองฝ่าย ทั้งตัวผู้ก่อความรุนแรงและฝ่ายที่ตกเหยื่อ แม้ว่ามาราอีนีมักจะหยิบยกประสบการณ์ชีวิตที่ผู้หญิงเผชิญความรุนแรงมาถ่ายทอดลงในงานประพันธ์ของเธอ แต่เธอก็มีได้กล่าวโทษผู้ชายแบบสุดโต่ง ทั้งนี้เพราะเธอต้องการชี้ให้เห็นว่ามนุษย์ทุกคนล้วนเป็นผลประกอบสร้างและถูกหล่อหลอมจากสังคม ความรุนแรงที่ยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องไม่จบสิ้นก็เช่นกัน เกิดจากระบบสังคมที่บ่มเพาะความคิดความเชื่อแบบผิดๆ ที่ว่าผู้ชายมีสิทธิ์และควรกระทำความรุนแรงในบางกรณีเพื่อยืนยันตัวตนหรือความเป็นชายในสังคม ดังนั้น มาราอีนีมักบรรยายลักษณะและสร้างตัวละครที่เป็นผู้กดขี่และกระทำความรุนแรงให้มีมุมที่น่าเห็นใจเนื่องจากพวกเขาเองก็ได้ถูกมีใจในการกระทำของตัวเองเช่นกัน(ดังจะกล่าวรายละเอียดในบทที่ 3) ขณะเดียวกันการนำเสนอภาพผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อก็มีการแฝงลักษณะต่อต้านหรือขบฏต่อสังคมมิได้นำเสนอแต่เพียงด้านที่จำยอมตกเป็นเบี้ยล่างของความรุนแรงแต่ฝ่ายเดียว แม้ว่าการขบฏที่เกิดขึ้นจะไม่ได้ทำให้พวกเขาหลุดออกจากวงจรความรุนแรงในสังคมปิตาธิปไตยก็ตาม แต่ทว่าก็แสดงให้เห็นวิธีการเอาชีวิตรอดหรือการต่อสู้ดิ้นรนในมุมที่มีได้ปล่อยให้มันเป็นไปตามที่สังคมกำหนดหรือต้องการเท่านั้น ดังเช่น เรื่องราวชีวิตของเตรซาที่เลือกเดินทางสายมิจฉาชีพ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าเรื่องราวที่มาราอีนีถ่ายทอดออกมาจึงมักแสดงให้เห็นมุมมองหลายแง่มุม ทั้งยังไม่ชี้หน้าหรือพยายามเข้าไปตัดสินและประเมินค่าการกระทำของตัวละครในแง่ผิดหรือถูก แต่ปล่อยให้ผู้อ่านได้ใช้วิจารณญาณตัดสินใจจากการนำเสนอมุมมองอันหลากหลายที่ปะทะสังสรรค์กันอยู่ภายในตัวเรื่อง การไม่เชิดชูความรู้อัจฉและการไม่อ้างความชอบธรรมก็เป็นหนึ่งในวิถีคิดที่ต่อต้านการมองแบบเหมารวมและเชิดชูองค์ความรู้ซึ่งมักปรากฏในวรรณกรรมกระแสหลักด้วยเช่นกัน

เป็นที่น่าสังเกตว่านวนิยายทั้งหกเรื่อง que เลือกนำมาศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีช่วงเวลาการประพันธ์ที่มีระยะเวลาห่างกันยาวนานเป็นเวลากว่า 20 ปี นับแต่เรื่อง *Memorie di una Ladra* ที่ได้รับการตีพิมพ์ครั้งแรกในค.ศ. 1972 จนถึงนวนิยายสืบสวนสอบสวนเรื่อง *Voci* ที่ปรากฏสู่สายตาผู้อ่านครั้งแรกในปี 1994 ในช่วงเวลา 22 ปีที่เป็นระยะห่างของการประพันธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นจุดยืนของมาราอีนีในฐานะนักเขียนเพื่อผู้หญิงที่มีทั้งความชัดเจนและความแตกต่างตามกาลเวลาไปพร้อมกัน กล่าวคือ ตลอดระยะเวลาดังกล่าว มาราอีนียังคงยืนหยัดในการต่อสู้เพื่อผู้หญิงทั้งทางด้านการประพันธ์ รวมทั้งการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมืองตามที่ได้ให้รายละเอียดไว้แล้วในหัวข้อ 2.3

แต่อย่างไรก็ตาม ช่วงเวลา 20 กว่าปีนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้านในสังคม รวมทั้งการเคลื่อนไหวของขบวนการสตรีนิยมทำให้ข้อเรียกร้องหลายประการบรรลุผล ผนวกกับการพัฒนาแนวคิดทฤษฎีที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องไม่สิ้นสุด งานประพันธ์ของมาราอินีจึงมีความเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น มุมมองในการนำเสนอภาพผู้หญิงกับการเป็นเหยื่อความรุนแรงตามที่แนะนำเสนอใน *In Love with Cecchino: Opening the Door to Violence in Dacia Maraini's Colomba and Voci* และสแตนด์เดนกล่าวไว้ใน *Re-Thinking the Victim: Representations of Gender Violence in the Narratives of Dacia Maraini* ว่าอิทธิพลของแนวคิดหลังสตรีนิยมหรือที่ถูกกล่าวขานว่าเป็นสตรีนิยมคลื่นที่สี่ (4th-wave feminism) ที่เกิดขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ส่งผลต่องานประพันธ์เรื่อง *Voci* ของมาราอินีที่สร้างภาพให้อันเจลา ตัวละครเอกที่ตกเป็นเหยื่อฆาตกรรมเป็นผู้เปิดประตูให้ฆาตกรเข้ามาทำร้ายเธอเพราะว่าเธอต้องการที่จะช่วยวนเขา ตามความเห็นที่ลูโดวิกาผู้เป็นพี่สาวของเธอพูดแสดงความมั่นใจออกมา “(..) lei gli ha aperto la porta, questo è certo, ha aperto la porta al suo assassino perché voleva sedurlo, è una cosa sicurissima” (Maraini, 2008: 267) ตัวอย่างที่ยกมานี้แสดงให้เห็นอิทธิพลของแนวความคิดซึ่งเปลี่ยนผ่านไปตามยุคสมัยที่มีผลต่อแนวทางการประพันธ์ของมาราอินี

2.4.2 ระเบียบวิธีสตรีนิยม (feminist methodology)

จากที่เกริ่นไว้ในบทนำของหัวข้อนี้แล้วว่าระเบียบวิธีสตรีนิยมนั้นเป็นการตั้งคำถามถึงสารัตถะและการได้มาขององค์ความรู้ (knowledge) ที่ได้รับการเชิดชูว่าเป็นความจริงสูงสุด อย่างไรก็ตามระเบียบวิธีสตรีนิยมมิได้ละเลยวิธีการที่สามารถพิสูจน์โดยใช้เหตุและผลดังกล่าวข้างต้นหรือไม่สนใจวิธีการทางวิทยาศาสตร์ หากแต่มีการให้ความสำคัญกับประสบการณ์ชีวิต เรื่องส่วนตัว และอารมณ์ความรู้สึกเพิ่มเติมเข้ามาด้วย ทั้งนี้เพราะสิ่งเหล่านี้ถูกมองข้ามจากระเบียบวิธีดั้งเดิมที่ยึดวัตถุภาวะวิสัย (objectivity) เป็นที่ตั้งโดยไม่เอาเรื่องส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้อง

Feminist methodology is the approach to research that has been developed in response to concerns by feminist scholars about the limits of traditional methodology to capture the experiences of

women and others who have been marginalized in academic research. Feminist methodology includes a wide range of methods, approaches, and research strategies. Beginning in the early 1970s, feminist scholars critiqued positivist scientific methods that reduced lived experiences to a series of disconnected variables that did not do justice to the complexities of social life.

(Naples, 2007: 547)

ในการวิพากษ์ระเบียบวิธีขององค์ความรู้แบบดั้งเดิมดังกล่าวข้างต้น กลุ่มสตรีนิยมนำวิธีการและมุมมองต่างๆมาใช้อย่างหลากหลาย เช่น การให้ความสำคัญกับข้อมูลที่มาจากประวัติศาสตร์มุขปาฐะ (oral history) อุตชีวประวัติและบันทึกประจำวันที่สำคัญกับประสบการณ์ชีวิตที่มักถูกละเลยในระเบียบวิธีแบบดั้งเดิม เป็นต้น

ระเบียบวิธีสตรีนิยมที่ปรากฏในนวนิยายของดาชา มารราอินี นอกจากจะใช้วิธีการบอกเล่าประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิงผ่านบันทึกประจำวันในเรื่อง *Donna in Guerra* และการกลับไปรื้อฟื้นประวัติศาสตร์ที่มาจากการบอกเล่าดังที่ปรากฏใน *Bagheria* แล้ว เธอยังใช้วิธีการที่แสดงให้เห็นการตั้งคำถามกับวิทยาศาสตร์และองค์ความรู้ที่ได้รับการเชิดชูว่าเป็นความจริงอันสูงสุดที่สามารถพิสูจน์ได้โดยละเอียดอารมณ์ความรู้สึกและสัญชาตญาณด้วย ในนวนิยายเรื่อง *Voci* มารราอินีแสดงให้เห็นการสืบทอดที่สัมพันธ์กับการตีความบาดแผลทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาเพื่อช่วยเพิ่มมิติต่อการอ่านและทำความเข้าใจความทรงจำที่เป็นบาดแผลมากขึ้นด้วย ลักษณะเฉพาะของการอ่านและตีความเรื่องเล่าบาดแผลนี้เปรียบเทียบกับให้เห็นเป็นภาพคู่ขนานไปกับการสืบหาเบาะแสของมิเคลลาที่เกิดขึ้นใน *Voci* โซเฟีย อะเดเล (Sofia Adele) เจ้าหน้าที่รัฐใช้การสืบสวนเชิงตรรกะที่ใช้ความรู้เชิงวิทยาศาสตร์และมีมุมมองแบบเหมารวมที่ว่าอันเจลาเป็นเหยื่อฆาตกรรม ส่วนเธอรับหน้าที่สืบหาฆาตกรเพื่อนำตัวมารับโทษ ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีการแบ่งขั้วอย่างชัดเจน ในขณะที่มิเคลลาซึ่งอยู่ในสถานะเป็นเพียงนักสืบสมัครเล่นกลับมีมุมมองว่าอันเจลาเป็นเพื่อนร่วมอพาร์ทเมนต์ของเธอ เธอจึงเกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจและทาบทานกับเหยื่อฆาตกรรมอย่างอันเจลา มิเคลลาใช้สัญชาตญาณและอารมณ์ความรู้สึกเป็นตัวนำทางในการตามหาเบาะแส ทั้งจากการฟังและพิจารณาเสียง การใช้จินตนาการ และการปะติดปะต่อ

เรื่องราวที่กระจัดกระจายเข้าด้วยกันควบคู่ไปกับการสืบหาข้อเท็จจริงตามหลักวิทยาศาสตร์ เช่นเดียวกับอะตอมเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับอันเจลา แต่อะตอมกลับไม่สนใจข้อสังเกตและข้อสงสัยที่มิเคลาพบโดยเชื่อมั่นในวิธีการสืบของตัวเธอเองเท่านั้น การสืบคดีตามแบบฉบับของมิเคลาทำให้เห็นการตั้งคำถามกับความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ ทั้งยังแสดงให้เห็นความพรัวเลือนระหว่างเส้นแบ่งของข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และข้อมูลตามสัญชาตญาณและอารมณ์ความรู้สึก เพราะการใช้เฉพาะตรรกะเหตุผลหรือหลักทางวิทยาศาสตร์นั้นอาจเข้าถึงข้อมูลได้ไม่รอบด้าน และไม่สามารถทำความเข้าใจประสบการณ์ที่เป็นบาดแผลได้ เพราะบาดแผลที่เกิดขึ้นยังคงติดอยู่ในระบบภาษาและกลไกทางจิตของผู้รอดเหตุการณ์ หากแต่การใช้สัญชาตญาณหรืออารมณ์ความรู้สึกควบคู่ไปด้วยสามารถเปิดโอกาสให้เข้าใจเรื่องเล่าบาดแผลได้หลากหลายมิติและลุ่มลึกมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ การตีความการกระทำและการทำความเข้าใจสิ่งที่ยังคงติดค้างอยู่ในกับดักทางภาษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยให้เข้าใจบาดแผลและความรุนแรงที่เกิดขึ้น การสืบคดีของมิเคลาเผยให้เห็นข้อจำกัดของระบบเหตุและผล เพราะการใช้สัญชาตญาณ อารมณ์ความรู้สึก โดยเฉพาะความเห็นอกเห็นใจ และการใช้จินตนาการปะติดปะต่อข้อมูลที่ขาดหายไปพร้อมกับการใช้เหตุผลนั้นจะช่วยเติมเต็มช่องว่างของความไม่รู้ซึ่งเป็นข้อมูลที่หายไป

อีกตัวอย่างหนึ่งคือการสืบค้นข้อมูลคดีฆาตกรรมใน *Isolina* มารานิที่ใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่ง “ฉัน (io)” เล่าการเดินทางและการทำงานอย่างยากลำบากในการชันตอนดังกล่าว เนื่องด้วยคดีนี้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาแล้วหลายทศวรรษ เอกสารที่เป็นประโยชน์จึงสูญหายและถูกทำลาย คนที่รู้เหตุการณ์ในสมัยนั้นก็ล้มหายตายจากไปเกือบหมดสิ้น นอกจากนี้ ทายาทครอบครัวคานูติเองก็ไม่มีข้อมูลใดๆ ให้ผู้เล่านำมาใช้ประโยชน์ได้มากนักเพราะคดีนี้ถือเป็นความอภัยสอดสูของครอบครัว เนื่องจากการแอบมีความสัมพันธ์จนตั้งครรภ์ก่อนแต่งงานในช่วงเวลาร่วมสมัยของอิโซลินายังไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม ผู้เล่าจึงต้องใช้ข้อมูลจากข่าวหนังสือพิมพ์เป็นหลักซึ่งบทความต่างๆที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์มักมีการใส่อารมณ์ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของผู้เขียนลงไปด้วย สิ่งนี้นับเป็นอุปสรรคเช่นเดียวกันเพราะมีความโน้มเอียงและการเลือกข้างแตกต่างไปจากเอกสารสำคัญทางกระบวนการยุติธรรมที่จะบันทึกรายละเอียดของทั้งสองฝ่ายที่ค่อนข้างเชื่อถือได้มากกว่า ตลอดทั้งเรื่องผู้เล่าได้สอดแทรกความคิดเห็นที่แสดงความอ่อนแอและความไม่ชอบมาพากลของคดีนี้ลงไป เช่น การที่

หมอชั้นสุตรศพคนเดียวกันให้ข้อมูลอายุครรภ์ไม่ตรงกันเมื่อเวลาเปลี่ยนไป การตายอย่างกะทันหันของเพื่อนของอิโซลินาซึ่งให้การตรงข้ามกับตรีลูซิโอ หรือความพยายามสร้างภาพลักษณ์อิโซลินาให้ถูกมองว่าเป็นผู้หญิงไม่ดีหรือเป็นโสเภณี เป็นต้น ในท้ายที่สุดแล้ว ตรีลูซิโอก็พ้นข้อสงสัย และคดีฆาตกรรมนี้ก็มิสามารถนำคนผิดมารับโทษได้ อย่างไรก็ตาม การพยายามเสาะหาข้อมูลจากทั้งสองฝ่ายและการตั้งข้อสังเกตถึงความย้อนแย้งของคำให้การและความไม่ชอบมาพากลบางประการก็ช่วยให้ผู้อ่านได้ถุกคิดสงสัยถึงคดีที่สิ้นสุดอายุความคดีนี้ได้เช่นกัน ซึ่งเปรียบได้ว่าผู้เล่ากำลังทำหน้าที่รื้อฟื้นเสียงที่หายไปพร้อมศพของอิโซลินาที่ถูกทำลายเป็นชิ้นๆเมื่อหลายทศวรรษก่อน พร้อมทั้งยังเป็นการทลายเส้นแบ่งขอบเขตระหว่างความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ (scientific knowledge) ซึ่งในที่นี้คือการตัดสินคดีความในอดีต กับความรู้เชิงเรื่องเล่า (narrative knowledge) ซึ่งในที่นี้คือการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข่าวที่นอกเหนือจากหนังสือพิมพ์ให้พร้อมด้วย โดยเป็นการเปิดพื้นที่ให้ความรู้เชิงเรื่องเล่าถูกถ่ายทอดออกมาควบคุมความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ จากเดิมที่ความรู้เชิงวิทยาศาสตร์มักจะได้รับน้ำหนักและได้รับความเชื่อถือให้เป็นความรู้ที่เป็นสากลมากกว่า วิธีการนำเสนอเช่นนี้สอดคล้องกับระเบียบวิธีสตรีนิยมที่ตั้งคำถามต่อความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ได้เป็นอย่างดี

จากตัวอย่างทั้งหมดข้างต้นอาจกล่าวได้ว่ามาราอินีนำเสนอเรื่องเล่าที่เน้นประสบการณ์ของผู้หญิงที่เธอรับรู้มาในสังคมทั้งจากประสบการณ์ตรงของตนเองและจากประสบการณ์ของผู้อื่นที่ได้มาผ่านการสัมภาษณ์หรือเรื่องเล่าที่ถูกถ่ายทอดในครอบครัวซึ่งเป็นมุมมองที่แตกต่างไปจากการศึกษาค้นคว้าจากนักวิชาการหรือนักประวัติศาสตร์ที่เน้นองค์ความรู้และผู้หญิงมีสถานะเป็นเพียงวัตถุแห่งการศึกษา (object of study) เท่านั้น

2.4.3 การพลิกกลับคุณค่าความหมายของบ้านและครอบครัว (transvaluation of home and family)

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับตัวละครเอกผู้หญิงในนวนิยายทุกเรื่องล้วนแต่มีจุดเริ่มต้นจากครอบครัวในพื้นที่บ้านของตัวเองและผู้กระทำความรุนแรงก็ล้วนแล้วแต่เป็นคนในครอบครัว ยูติสนิทหรือคนใกล้ชิดที่สามารถรุกล้ำเข้ามาในพื้นที่ส่วนตัวนี้ได้อย่างง่ายดาย นับตั้งแต่มารีอันนา อูคริอาราชนิกุลหญิงผู้เป็นแม่และหุหนวกซึ่งมีชีวิตรอยู่ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 บนเกาะซิซิลีทางตอนใต้ของประเทศอิตาลี เธอถูกนำชายผู้ซึ่งกลายมาเป็นสามีที่ถูกต้องตามประเพณีของเธอในเวลาต่อมาข่มขืน

และถูกดยุคผู้เป็นพ่อที่เธอรักยิ่งทำให้เธอพิการด้วยการตัดลิ้นจนเธอพูดไม่ได้และการทะเลาะวิวาทของเธोजนสูญเสียการได้ยินตั้งแต่เธออายุเพียงห้าปี อิโซลีนาคานูติ ตกเป็นเหยื่อฆาตกรรมฆ่าหั่นศพที่เมืองเวโรนา (Verona) ทางตอนเหนือของประเทศอิตาลีในปีค.ศ. 1900 เธอตั้งครุภักก่อนแต่งงานกับชายคนรักซึ่งเป็นนายทหารที่มาเช่าบ้านของเธออยู่ นายทหารคนดังกล่าวตกเป็นผู้ต้องสงสัยหมายเลขหนึ่งในคดีฆ่าหั่นศพคดีนี้ เตเรซา นูมา หญิงสาวชาวอันซิโอ (Anzio³⁸) เมืองทางตอนกลางของประเทศอิตาลีที่ผันตัวเองไปเป็นขโมยในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 หลังจากชีวิตผกผันเมื่อเธอถูกพ่อของตนเองทุบตีและไล่ออกจากบ้านเนื่องจากเหตุวิวาทระหว่างเธอกับภรรยาใหม่ของพ่อ รวมทั้งถูกพ่อสามีจับตัวส่งโรงพยาบาลบ้าและพรากลูกชายไปจากเธอด้วยปัจจัยทางการเงิน วันนินาหรือโจวันนา มาโกร ครูสาวในกรุงโรม (Rome) ผู้ดำเนินชีวิตตามบทบาทภรรยาที่ดีที่เชื่อฟังและเฝ้ารับใช้สามีทุกประการตามขนบ ซึ่งการประพฤติปฏิบัติตนเช่นนั้นทำให้ตัวตนของเธอถูกกดทับและลดทอนลงไป ทั้งยังโดนสามีล่วงเกินมีเพศสัมพันธ์ด้วยทั้งที่เธอไม่เต็มใจโดยหวังให้เธอตั้งครุภักเพื่อต้องการเหนี่ยวรั้งให้เธอใช้ชีวิตภรรยาและแม่ตามแบบฉบับประเพณีนิยมที่ต้องอุทิศตัวเองเพื่อสามีและลูก ในช่วงทศวรรษที่ 1970 ส่วนผู้เล่าเรื่องใน *Bagheria* นั้นก็ถูกคนที่สนิทสนมกับครอบครัวยืมมือเธอเข้ามาสำเร็จความใคร่ในบ้านโดยที่เธอไม่รู้ตัวเมื่อครั้งที่เธอยังเป็นเด็ก ในช่วงทศวรรษที่ 1940 รวมไปถึงตัวละครอันเจลา บาร์ที่ถูกลงโทษจำคุกครั้งจนเสียชีวิตในห้องพักของตนเองที่กรุงโรม โดยมีผู้ต้องสงสัยคือพ่อเลี้ยงที่เคยชื่นใจเธอในวัยเด็ก

กล่าวได้ว่าการประพันธ์ของมาราอินีเป็นการพลิกกลับคุณค่าความหมาย (transvaluation) ของ “ครอบครัว” และ “พื้นที่ภายในบ้าน” จากเดิมที่มีคตินิยมว่าครอบครัวเป็นสังคมหน่วยย่อยที่สุดที่เปี่ยมไปด้วยความรัก ความอบอุ่นและความไว้วางใจซึ่งกันและกันให้เป็นสาเหตุของความรุนแรงในรูปแบบต่างๆที่ผู้หญิงเผชิญในชีวิตประจำวัน ส่วนบ้านหรือพื้นที่ภายในบ้านก็ถูกปรับเปลี่ยนคุณค่าจากที่เคยเข้าใจกันว่าเป็นสถานที่ปลอดภัยและเป็นแหล่งพักพิงของสมาชิกในครอบครัว รวมทั้งนับเป็นพื้นที่ส่วนตัวที่ผู้หญิงมักถูกตีกรอบให้จำกัดอยู่แต่ภายในพื้นที่แห่งนี้ก็กลับกลายเป็นสถานที่อันตรายยิ่งกว่าพื้นที่สาธารณะที่ก่อเกิดการทารุณกรรมทางร่างกายและการล่วงละเมิดทางเพศ ทั้งยังเป็นสถานที่ที่กักขังผู้หญิงเอาไว้ทำให้ไม่สามารถหลุดพ้นจากภัยใกล้ตัวที่เกิดขึ้นได้ เพราะผู้กระทำความ

³⁸ เมืองชายฝั่งของแคว้นลาซิโอ (Lazio) อยู่ติดตอนใต้ของกรุงโรม

รุนแรงเป็นบุคคลใกล้ชิดที่อยู่ภายในบ้านหรือสามารถเข้าออกนอกในได้อย่างเสรีตามใจชอบ อีกทั้ง ความรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการล่วงละเมิดทางเพศจากคนใกล้ชิดอาจแฝงอยู่ในท่าทีปกติหรือนุ่มนวลอ่อนหวาน ทำให้ผู้ประสบเหตุรู้สึกไว้วางใจและไม่รู้ตัวว่าตนเองกำลังตกเป็นเหยื่อทางอารมณ์ และความรุนแรงอยู่ เพราะฉะนั้นครอบครัวและพื้นที่ภายในบ้าน รวมถึงคนรู้จักที่คุ้นเคยกันดีจึงกลายมาเป็นอันตรายใกล้ตัวและพื้นที่เสี่ยงภัยที่ผู้หญิงหลีกเลี่ยงและต้านทานได้ยาก และไม่ว่าผู้หญิงจะตกเป็นเหยื่อโดยตระหนักรู้หรือโดยไม่รู้ตัวก็ตาม ความรุนแรงที่เกิดขึ้นก็ได้ทิ้งบาดแผลทั้งทางใจและทางกายไว้แก่พวกเธอ

เหตุการณ์บาดแผลที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงภายในบ้านเผยให้เห็นว่าในความเป็นจริงแล้ว การจำกัด และล้อมกรอบพื้นที่ให้ผู้หญิงอยู่ในบ้านตามกรอบของการเป็นแม่บ้านและผู้หญิงที่ดีนั้นเป็นเพียง การสร้างมายาคติชุดหนึ่งที่ได้มไปด้วยอคติทางเพศขึ้นมาเพื่อที่จะกีดกันผู้หญิงออกจากพื้นที่สาธารณะ ซึ่งหมายความรวมถึงการสงวนสิทธิ์และโอกาสบนพื้นที่สาธารณะเอาไว้ให้แก่ผู้ชายไปพร้อมกัน ความหมายของครอบครัวและพื้นที่ภายในครัวเรือนที่เคยจำกัดผู้หญิงไว้ด้วยมายาคติของความรัก ความอบอุ่นและความปลอดภัยจึงถูกปรับเปลี่ยนและรื้อสร้างความหมายใหม่ ทั้งยังถูกพลิกกลับให้เห็นถึงความรุนแรงต่อผู้หญิงอันปรากฏในต้วบทนวนิยายของดาชา มารานินี่ที่ผู้เขียนวิทยานิพนธ์เลือก นำมาศึกษาตามที่ได้กล่าวมานี้

บทที่ 3

ความรุนแรงและบาดแผลที่เกิดขึ้นในระบบปิตาธิปไตยของสังคมิตาเลียน

ในบทนี้ต้องการชี้ให้เห็นว่าสาเหตุที่ผู้หญิงมักตกเป็นเหยื่อความรุนแรงของสังคมิตาธิปไตยที่ยึดผู้ชายเป็นศูนย์กลางดังเช่นบริบทสังคมในประเทศอิตาลีที่ปรากฏในนวนิยายทั้งหกเรื่องที่น่ามาวิจัย นั้นมิได้เป็นเรื่องธรรมชาติหรือเป็นอุบัติเหตุ แต่ทว่าเป็นผลผลิตจากวัฒนธรรมที่ถูกประกอบสร้างขึ้น และเป็นผลมาจากการขัดเกลาของระบบสังคมิตาธิปไตย พร้อมกันนี้ยังต้องการแสดงให้เห็นว่าระบบสังคมิตาธิปไตยมีบทบาทครอบงำและสร้างผลกระทบต่อสมาชิกทุกคนในสังคมไม่ว่าจะอยู่ในเพศสถานะใดก็ตาม กล่าวคือ ในขณะที่ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อการกระทำความรุนแรงจากผู้ชายไม่ว่าจะทางกาย วาจา หรือใจก็ตาม ผู้ชายเองซึ่งเป็นผู้ใช้กำลังข่มเหงรังแก (abuser) ผู้หญิงผู้นั้นก็เป็นฝ่ายที่ถูกระบบสังคมิตาธิปไตยและบีบคั้นจากความคาดหวังในเรื่องความเป็นชาย (masculinity) ด้วยเช่นกัน ค่านิยมเรื่องความเป็นชายที่สังคมปลุกฝังและหล่อหลอมผู้ชายเอาไว้เป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถผลักดันให้เกิดแรงจูงใจในการกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิงอีกทอดหนึ่งได้เช่นกันในบางกรณี ในขณะที่เดียวกัน มิใช่เพียงแต่ผู้ชายที่เป็นผู้กดขี่ (oppressor) ผู้หญิงเท่านั้น เพราะในหลายกรณี ผู้หญิงก็เป็นฝ่ายน้อมรับอคติทางเพศมาปฏิบัติใช้กับผู้หญิงด้วยกันเองตามที่จะอธิบายต่อไปในบทนี้

นอกจากนั้น การวิเคราะห์ในบทนี้ยังต้องการสะท้อนให้เห็นกระบวนการทัศน์ของมาราอินีที่มุ่งให้สังคมเปลี่ยนแปลงอคติทางเพศและการกดขี่เอารัดเอาเปรียบทางเพศในสังคมโดยมิได้โจมตีผู้ชายหรือผู้หญิงที่เป็นตัวบุคคล กระบวนทัศน์ดังกล่าวของมาราอินีสอดคล้องกับแนวคิดของเบลล์ ฮุกส์ (Bell Hooks³⁹) ผ่านการให้คำจำกัดความสตรีนิยม (feminism) ไว้ใน *Feminism is for Everybody: Passionate Politics*

Simply put, feminism is a movement to end sexism, sexist exploitation, and oppression. (...) I liked this definition because it did not imply that men were the enemy. By naming sexism as the

³⁹ นักเขียนผิวสีชาวอเมริกันผู้มีบทบาทสำคัญต่อขบวนการสตรีนิยม

problem it went directly to the heart of the matter. Practically, it is a definition which implies that all sexist thinking and action is the problem, whether those who perpetuate it are female or male, child or adult. It is also broad enough to include an understanding of systemic institutionalized sexism. (Hooks, 2000:

1)

คำกล่าวข้างต้นของฮุกส์เผยให้เห็นว่าสตรีนิยมมิใช่การต่อต้านผู้ชาย (anti-male) และมีได้มุ่งหมายว่าผู้ชายเป็นปรปักษ์ของขบวนการสตรีนิยมหรือการเรียกร้องเพื่อผู้หญิง แต่มีจุดประสงค์เพื่อขจัดอคติทางเพศทุกรูปแบบในสังคมทั้งทางด้านความคิดและการกระทำ ไม่ว่าจะเกิดจากเพศสถานะใดหรือวัยไหนก็ตามซึ่งถือเป็นการเหยียดเพศผ่านสถาบันอย่างเป็นระบบ (systemic institutionalized sexism) อันนำไปสู่การกำจัดการกดขี่ทางเพศให้หมดไปจากสังคม

3.1 ประสบการณ์บาดแผลของผู้หญิง (women's traumatic experiences)

นวนิยายทั้งหกเรื่องของดาชา มารานี ที่เลือกนำมาศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถ่ายทอดประสบการณ์ของผู้หญิงที่เผชิญความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ ทั้งที่ปรากฏในชีวิตประจำวันผ่านบทบาทลูกสาว แม่และเมีย หรือประสบการณ์ที่เกิดจากการฝ่าฝืนจารีตประเพณีและดำเนินชีวิตออกนอกกรอบที่สังคมกำหนด รวมถึงประสบการณ์ความรุนแรงจากการถูกข่มขืนและล่วงละเมิดทางเพศ ประสบการณ์บาดแผลจากความรุนแรงที่เกิดกับผู้หญิงในนวนิยายทั้งหกเรื่องอาจแบ่งได้เป็นสองระนาบ ระนาบแรกเกิดจากสถานการณ์ในชีวิตประจำวันที่สังคมสร้างขนบธรรมเนียมประเพณีให้ผู้หญิงปฏิบัติตามผ่านบทบาทลูกสาว แม่ และเมีย ความรุนแรงปรากฏทั้งจากการที่ผู้หญิงปฏิบัติตามกรอบสังคมนั้น และเกิดจากการฝ่าฝืนธรรมเนียมปฏิบัติที่ถูกวางไว้เป็นบรรทัดฐานของสังคมไปด้วยพร้อมๆ กัน ส่วนอีกระนาบหนึ่งนั้นเกิดจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่เฉพาะเจาะจงอย่างการข่มขืนและการล่วงละเมิดทางเพศ

ในการทำความเข้าใจกับบาดแผล คงเลื่องที่จจะกล่าวถึงนิยามของบาดแผลไปเสียไม่ได้ ความหมายดั้งเดิมของ “trauma” มาจากภาษากรีกหมายถึงร่องรอยความบอบช้ำที่ปรากฏอยู่บนร่างกาย ต่อมาเมื่อมีการศึกษาค้นคว้าด้านระบบประสาทและจิตวิเคราะห์เกี่ยวกับอาการทางจิต ความหมายของ “trauma” ก็ขยายความครอบคลุมรวมไปถึงบาดแผลที่กระทบจิตใจอันสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์รุนแรงในรูปแบบต่างๆด้วย โดยอ้างอิงได้จากคำกล่าวของ เคธี คารูธ (Cathy Caruth) นักจิตวิทยาและสังคมวิทยาใน “*Unclaimed Experience: Trauma, Narrative and History*” ที่อ้างถึงงานวิจัยของฟรอยด์

(...) the Greek *trauma* or “wound,” originally referring to an injury inflicted on a body. In its later usage, particularly in the medical and psychiatric literature, and most centrally in Freud’s text, the term *trauma* is understood as a wound inflicted not upon the body but upon the mind. (Caruth, 1996: 16)

คารูธอธิบายเพิ่มเติมอีกว่าบาดแผลทางใจมีความสลับซับซ้อนและมีได้เป็นสิ่งที่รักษาให้หายขาดได้ง่ายดายดังเช่นบาดแผลทางกาย อย่างไรก็ตาม บาดแผลทางใจก็ยังคงมีความเชื่อมโยงกับบาดแผลทางกายอย่างแยกออกจากกันไม่ได้ เพราะบาดแผลทางใจนั้นจะปรากฏให้เห็นผ่านการแสดงออกทางร่างกายควบคู่กันไปด้วย

จูดิธ เฮอร์แมนเป็นนักวิชาการอีกคนหนึ่งผู้สนใจศึกษาด้านบาดแผลและการรักษาบาดแผล มักจะนำผลงานของเธอไปใช้อ้างอิงเสมอ เธอกล่าวใน *Trauma and Recovery: The Aftermath of Violence from Domestic Abuse to Political Terror* (1992) ถึงบาดแผลเอาไว้ว่าบาดแผลทางใจเป็นความทุกข์ทรมานใจอันเกิดจากภาวะที่ตนเองไร้กำลังอำนาจและอับจนหนทาง (an affliction of the powerless) เหตุการณ์บาดแผลที่เกิดขึ้นคุกคามบูรณภาพทางร่างกายและตัวตนจนก่อให้เกิดความรู้สึกกลัวขั้นรุนแรง รู้สึกทำอะไรไม่ถูก สูญเสียการควบคุม และรู้สึกว่าถูกคุกคาม

บาดแผลทางใจ (psychological trauma) ส่งผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึก การรับรู้ และความทรงจำอย่างสลับซับซ้อน กล่าวคือ บางคนอาจรับรู้ถึงความรู้สึกที่เคยมีต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยที่จำเหตุการณ์เลวร้ายนั้นไม่ได้ เช่น ตัวละครมาริอันนา ในขณะที่บางคนอาจจดจำรายละเอียดของเหตุการณ์ทุกอย่างได้โดยปราศจากอารมณ์ความรู้สึก หรือบางคนเกิดความรู้สึกวิตกกังวล ระมัดระวัง ตัวและรู้สึกหงุดหงิดโดยที่ไม่ทราบสาเหตุ ความทรงจำบาดแผลนั้นเชื่อมโยงกับประสบการณ์บาดแผลอย่างแนบแน่น เฮอร์แมนอธิบายลักษณะของความทรงจำบาดแผลไว้ว่ามีลักษณะแช่แข็ง (frozen) คงที่ (static) ไร้เสียงไร้คำพูด (wordless) และขาดวินไม่เป็นชิ้นเป็นอัน (fragmentary) ในแง่นี้ความทรงจำบาดแผลจึงเป็นเหมือนรูปถ่ายที่ถูกนำมาวางเรียงกันโดยไม่มีเสียงและไม่มีแม้กระทั่งความต่อเนื่องเชื่อมโยง เฮอร์แมนกล่าวอีกว่าความทรงจำบาดแผลขาดเรื่องเล่าที่มีเสียงและบริบท เธอยกคำบรรยายความทรงจำบาดแผลของโรเบิร์ต เจย์ ลิฟตัน (Robert Jay Lifton) ผู้ศึกษาเกี่ยวกับบาดแผล โดยเฉพาะบาดแผลจากเหตุระเบิดปรมาณูที่เมืองฮิโรชิมาในประเทศญี่ปุ่นช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง มาอธิบายว่าความทรงจำบาดแผลเป็นภาพที่ลบไม่ออกหรือเป็นรอยประทับความที่ไม่ลบเลือน

Traumatic memories lack verbal narrative and context; rather, they are encoded in the form of vivid sensations and images. Robert Jay Lifton, who studied survivors of Hiroshima, civilian disasters and combat, describes the traumatic memory as an “indelible image” or “death imprint.” (Herman, 1992: 38)

ความทรงจำบาดแผลคล้ายคลึงกับความทรงจำของเด็กซึ่งเป็นความทรงจำที่ปรากฏอยู่ในความรู้สึกนึกคิดและให้ความรู้สึกสัมผัสทางกายภาพแต่เป็นเรื่องราวที่ปราศจากเสียงเล่า จากการศึกษาทางจิตวิทยาพบว่าเด็กไม่สามารถบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนอายุสองขวบครึ่งออกมาเป็นคำพูดได้ แต่ประสบการณ์เหล่านั้นก็ถูกเข้ารหัสไว้ในหน่วยความทรงจำอย่างลอบออกไปไม่ได้เช่นกัน แวน เดอร์ กอล์ก (Van der Kolk) จิตแพทย์ชื่อดังเสนอความคิดที่มีทิศทางเดียวกันว่าในขณะที่เหตุการณ์บาดแผลเกิดขึ้น ภาษาที่เข้ารหัสหน่วยความจำจะใช้การไม่ได้ ความทรงจำดังกล่าวจึงกลับไปสู่ช่วงวัย

เด็กที่ให้ความรู้สึกสัมผัสและรูปภาพแทนเรื่องราวที่มีเสียงเล่า นอกจากนี้ ความทรงจำบาดแผลยังปรากฏได้ทั้งในยามหลับและยามตื่นในรูปแบบของความฝันหรือภาพย้อนอดีตด้วย

บาดแผลทางใจมีความซับซ้อนเกินกว่าที่จะแสดงออกได้อย่างตรงไปตรงมา เพราะตามความหมายโดยทั่วไปนั้นบาดแผลทางใจเป็นผลตอบสนองต่อเหตุการณ์ร้ายแรงที่ไม่สามารถเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ ซึ่งความไม่เข้าใจดังกล่าวกลายมาเป็นช่องว่างที่ทำให้เหตุการณ์บาดแผลปรากฏซ้ำกลับมาหลอกหลอนผู้ประสบเหตุได้ทั้งในรูปแบบของภาพย้อนอดีต ฝันร้าย และ/หรือเหตุการณ์อื่นๆ ที่เกิดขึ้นซ้ำไปซ้ำมา

In its general definition, trauma is described as the response to an unexpected or overwhelming violent event or events that are not fully grasped as they occur, but return later in repeated flashbacks, nightmares, and other repetitive phenomena. Traumatic experience, (...), suggests a certain paradox: that the most direct seeing of a violent event may occur as an absolute inability to know it; that immediacy, paradoxically, may take the form of belatedness. The repetitions of the traumatic event – which remain unavailable to consciousness but intrude repeatedly on sight – thus suggest a larger relation to the event that extends beyond what can simply be seen or what can be known, and is inextricably tied up with the belatedness and incomprehensibility that remain at the heart of their repetitive seeing. (Caruth, 1996: 225)

จากข้อความที่ยกมาข้างต้นจะเห็นว่าบาดแผลทางใจเป็นการตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่รุนแรงและกะทันหันที่ผู้ประสบเหตุไม่คาดคิดและไม่สามารถรับมือได้ เป็นเหตุการณ์ที่ไม่สามารถทำความเข้าใจได้อย่างทะลุปรุโปร่งในชั่วขณะที่เหตุการณ์เกิดขึ้น แต่เหตุการณ์บาดแผลนั้นก็มิได้หายไป มันจะ

ปรากฏขึ้นซ้ำๆในเวลาต่อมาโดยที่ตัวผู้ประสบเหตุเองก็ยังไม่สามารถอธิบายอะไรไม่ได้ ทั้งนี้แสดงให้เห็นความขัดแย้งในตัวบาดแผลเองที่มีทั้งส่วนที่รู้และไม่รู้ (knowing and not knowing) เกิดขึ้นไปพร้อมๆกัน ดังเช่นที่มารีอันนารู้ว่ามีความผิดปกติเกิดขึ้นกับตน ทั้งจากอาการเป็นไข้หนาวๆของตนเอง และจากความรู้สึกขยาดและหวาดกลัวยามที่มีเพศสัมพันธ์กับน้ำชายผู้เป็นสามี แต่ก็ไม่สามารถอธิบายได้ว่าสิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกเช่นนั้นคืออะไรและมีความเป็นมาอย่างไร ทั้งนี้ ความไม่รู้และไม่เข้าใจเหตุการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดช่องว่างหรือภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกที่ทำให้ความทรงจำบาดแผลสามารถหวนกลับมาหลอกหลอนผู้รอดเหตุการณ์ความรุนแรงนั้นได้ การย้อนกลับมาของประสบการณ์ที่อธิบายไม่ได้นี้จึงมีลักษณะคล้ายเงาอันเลื่อนรางที่ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน แต่ในขณะที่เดียวกันเงานี้จะคอยติดตามผู้รอดเหตุการณ์อย่างมิอาจปฏิเสธได้ ความไม่รู้กลายเป็นช่องว่างทำให้เหตุการณ์ดังกล่าวย้อนกลับมาหลอกหลอนเหยื่อ แม้ว่าเหยื่อจะไม่สามารถเล่าบาดแผลออกมาได้ แต่เหตุการณ์ก็ยังคงจารึกไว้ในความทรงจำอยู่ดี สิ่งที่ย้อนกลับมาหลอกหลอนเหยื่อจึงมิได้เป็นเพียงความจริงของเหตุการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้น แต่เป็นความจริงที่ว่าความรุนแรงนั้นยังไม่ถูกรับรู้อย่างเต็มที่ด้วย

ครูธเชื่อว่าไม่มีการเข้าถึงบาดแผลได้โดยตรง มีเพียงการวิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้นหลังเหตุการณ์ (aftermath) เท่านั้นที่จะช่วยให้เข้าใจโครงสร้างอันซับซ้อนของบาดแผลได้ ด้วยเหตุนี้ มารานินิจจึงไม่เพียงบอกเล่าเหตุการณ์บาดแผลที่เกิดขึ้นต่อตัวละครหญิงผ่านคำพูดหรือตัวหนังสือเท่านั้น แต่เธอยังให้ความสำคัญกับการแสดงออกทางร่างกาย อาทิ ปฏิกิริยา อาการ รวมถึงอวัจนภาษาต่างๆ เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์บาดแผลออกมาเป็นเรื่องราวด้วย

จากคำอธิบายลักษณะของบาดแผลทางใจดังที่ได้กล่าวข้างต้น จะเห็นว่าบาดแผลทางใจสัมพันธ์กับร่างกาย ในขณะที่เดียวกันก็มีความเชื่อมโยงกับอารมณ์ความรู้สึก ประสบการณ์บาดแผลและความทรงจำบาดแผลจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการศึกษาบาดแผลทางใจ

3.1.1 ประสบการณ์บาดแผลจากบทบาทแม่ เมีย ลูกสาว

ปัญหาที่ตีแผ่ในนวนิยายทั้งหกเรื่องที่คัดสรรมาวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีลักษณะร่วมกันประการหนึ่งคือมี “ครอบครัว” และ “บ้าน” เป็นปัจจัยเบื้องต้นของสาเหตุปัญหา ทั้งนี้เพราะครอบครัวเป็นสังคมหน่วยแรกสุดที่ปลูกฝังและปรับใช้อำนาจปิตาธิปไตยทั้งต่อผู้หญิงและผู้ชายนับแต่

ลึ้มตาขึ้นมาดูโลกจนเติบโตใหญ่ ครอบครัวซึ่งประกอบด้วยสมาชิกชั้นต่ำ อันได้แก่ พ่อ แม่และลูกใช้ชีวิต
 ร่วมกันภายในบ้านอย่างมีการใช้อำนาจเป็นลำดับชั้นลดหลั่นกันไปตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายใน
 สังคมซึ่งขึ้นอยู่กับเพศสถานะ ครอบครัวจึงเปรียบเสมือนสังคมจำลองของระบบปิตาธิปไตยที่อำนาจ
 ปิตาธิปไตยถูกบังคับใช้และแทรกซึมอยู่ในทุกปฏิบัติการของชีวิต

(...) an explicitly patriarchal construction of male identity, in terms
 of the 'natural' authority the male head should exert over the
 family, and the qualities he should possess as a father. For
 women, the flowering of devotions to the Blessed Virgin Mary, and
 a complex of beliefs around virginity and motherhood, created
 both an ideal of love and devotion and a problematic
 construction of women's sexuality which has been extensively
 analysed (e.g. Parsons 1964; Davis 1984). (Pratt, 1996: 133)

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าผู้ชายเป็นฝ่ายได้รับอำนาจโดยชอบธรรมจากโครงสร้างสังคมปิตาธิปไตย
 ที่จำลองไว้ในสังคมหน่วยย่อยเช่นครอบครัว ในขณะที่บทบาทของผู้หญิงตามเพศสถานะที่สังคมสร้าง
 ความเชื่อให้ผู้หญิงยึดคุณค่าความเป็นแม่และการรักษาพรหมจรรย์เอาไว้โดยยกพระแม่มารี (Virgin
 Mary) เป็นต้นแบบ (role model) สำหรับผู้หญิงยังคงเป็นปัญหาถกเถียง การสร้างค่านิยมดังกล่าว
 ส่งผลให้ผู้หญิงต้องอุทิศตัวและทุ่มเทเวลาให้กับการดูแลบ้านและสมาชิกในครอบครัว ทั้งยังทำให้
 ผู้หญิงถูกควบคุมความประพฤติภายใต้กรอบของการรักษาพรหมจรรย์ก่อนแต่งงานที่มาพร้อมกับ
 ข้อบังคับที่มีต่อการดำเนินชีวิตหลายประการ การรับเอาอุดมการณ์ปิตาธิปไตยมาปรับใช้ในครอบครัว
 ทำให้ผู้หญิงซึ่งดำรงบทบาทเป็นลูกสาว เมียและแม่ถูกละเลยอารมณ์ความรู้สึกและถูกลดทอนตัวตน
 ให้เป็นเสมือนเครื่องจักรที่ดำเนินชีวิตไปตามกลไกของสังคมปิตาธิปไตยโดยได้รับหน้าที่ให้เป็นเพียงผู้รับ
 ใช้อำนาจภายในครัวเรือนของผู้ชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งของผู้เป็นพ่อและเป็นเพียงผู้สนับสนุนปัจจัย
 ทางเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม

3.1.1.1 ผ่านบทบาทลูกสาว

บทบาทลูกสาวในสังคมอิตาเลียนถูกผูกโยงกับการควบคุมสภาพพรหมจรรย์ (virginity) ของผู้หญิงทำให้ร่างกายผู้หญิงถูกควบคุมซึ่งนับเป็นการกดขี่ (oppression) รูปแบบหนึ่ง การควบคุมร่างกายดังกล่าวได้รับอิทธิพลมาจากคริสตศาสนาที่มักมีการเมืองเข้ามาผสมโรงอยู่ด้วย เพื่อคานและ/หรือรักษาอำนาจของฝ่ายตนเองเอาไว้ “(...) *the Church is constantly struggling to achieve and defend hegemony within Italian society.*” (Pratt, 1996: 130) โดยมีการสร้างค่านิยมยกให้พระแม่มารีเป็นต้นแบบสำหรับผู้หญิงในสังคมดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ค่านิยมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความเชื่อที่ครอบงำผู้หญิงและรวมทั้งสมาชิกทุกคนในสังคมทางด้านพรหมจรรย์สำหรับผู้หญิงที่ยังไม่เข้าพิธีแต่งงาน ในที่นี้ได้แก่บทบาทลูกสาวที่ผู้หญิงได้รับ และอีกด้านหนึ่งคือความเชื่อเรื่องความเป็นแม่ผู้อุทิศตนของผู้หญิงหลังจากที่เข้าพิธีแต่งงานไปรับบทบาทเป็นเมียและแม่แล้วตามลำดับ ค่านิยมดังกล่าวเป็นผลทำให้พรหมจรรย์ของผู้หญิงก่อนแต่งงานเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมาก ดังเช่นที่มีค่านิยมปรากฏใน *Isolina* เป็นต้นว่าผู้หญิงที่ดีจะต้องอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน ไม่ออกไปไหนมาไหนในยามวิกาล และไม่ตั้งครรภ์ก่อนเข้าพิธีแต่งงาน ซึ่งถือเป็นการสร้างคุณค่าความดีมาเป็นข้อผูกมัดและจำกัดพื้นที่ของผู้หญิงไปในคราวเดียวกัน ทั้งยังทำให้ผู้หญิงถูกประเมินอยู่ตลอดเวลา อิโซลินาซึ่งเป็นหญิงโสไธยังมีได้แต่งงานอันตำรับบทบาทเป็นลูกสาวของบ้านคานูดิถูกมองว่าเป็นผู้หญิงไม่ดีเพราะละเมิดข้อบังคับทางสังคมทุกข้อที่กล่าวมา การพูดถึงอิโซลินาในแง่ลบเช่นนี้ปรากฏอยู่บนหนังสือพิมพ์หลายฉบับ โดยเฉพาะฉบับที่มีความเห็นเข้าข้างตริวูลซิโอ

I giornali, soprattutto quelli favorevoli al Trivulzio, cominciano a diffondere la voce che Isolina “non era di irreprensibili costume”. Dicono di lei che “era una ragazza insofferente del freno paterno”, che “tornava tardi a casa la sera”, che “aveva amiche e amici con cui andava fuori a cena, a gozzovigliare”; che “ultimamente dormiva in salotto con la sorella Clelia”. (Maraini, 2008: 13-14)

หนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆ โดยเฉพาะฝ่ายที่เข้าข้างตรีลุลซิโอเริ่มกระจายข่าวที่ว่าอิโซลินา “ประพฤติดัวไม่เหมาะสมน่าตำหนิ” ว่ากันว่าเธอ “เธอเป็นเด็กสาวที่ไม่เชื่อฟังพ่อ ไม่เชื่อสิ่งที่พ่อห้ามปราม” หาวว่า “เธอกลับบ้านดึก” ยังกล่าวหาว่า “เธอออกไปกินอาหารค่านอกบ้านและกินดื่มสิ่งเสีงอะอะกับเพื่อนทั้งหญิงและชาย” และกล่าวหาอีกว่า “ท้ายสุดแล้วเธอก็ลงเอยด้วยการนอนหลับที่ห้องรับแขกกับเคลเลียผู้เป็นน้องสาว”⁴⁰

จะเห็นได้ว่าการรักษาพรหมจรรย์สะท้อนการควบคุมร่างกายและความประพฤติของผู้หญิงเอาไว้ อาจวิเคราะห์เพิ่มเติมได้ว่าพรหมจรรย์ของลูกสาวนั้นถูกนำไปเชื่อมโยงกับประเด็นทางเศรษฐกิจและระบบปีตาทิปไตย กล่าวคือ ลูกสาวทำหน้าที่เป็นต้นทุนทางเศรษฐกิจของพ่อ โดยเฉพาะในการแต่งงานที่เป็น การคลุมถุงชนอันเป็นไปเพื่อพยุ่งและต่อยอดฐานะทางการเงิน รวมทั้งสถานะทางสังคมของครอบครัว เพราะความบริสุทธิ์ผุดผ่องนั้นได้รับคุณค่าจากสังคมและสามารถเพิ่มมูลค่าสำหรับผู้หญิงในแง่ที่เป็นกรรมสิทธิ์ของพ่อด้วย ดังนั้น พรหมจารีของผู้หญิงจึงถูกควบคุมอย่างเข้มงวดเพราะมีความสำคัญในแง่เศรษฐกิจประหนึ่งเป็นสินค้าที่ไร้ตำหนิ ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าลูกสาวตกเป็นกรรมสิทธิ์ของพ่อในแง่การเลือกทางเดินชีวิตและการเลือกคู่ครองเพื่อการต่อยอดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจคือบทสนทนาหนึ่งใน *Donna in Guerra* เมื่อวันนินาและจาซินโตได้รับเชิญไปรับประทานอาหารค่ำที่บ้านของซันติโน (Santino) เด็กหนุ่มที่จาซินโตรู้จักระหว่างที่ออกไปตกปลาผู้ซึ่งกลายมาเป็นแขกประจำของบ้านพักที่วันนินาและจาซินโตเช่าไว้ วันนินาถามเลารา (Laura) น้องสาวของซันติโนถึงเรื่องการศึกษาของเธอในโรงเรียนคอนแวนต์ (collegio delle suore) แต่เป็ปปีโนผู้เป็นพ่อของเลาราก็ขัดจังหวะซึ่งตอบคำถามแทนลูกสาวคนเดียวของเธอ

- Sei brava?
- È la prima della classe, - interviene il padre con orgoglio.
- Farai l' università?
- Per carità!

⁴⁰ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

È sempre il padre che risponde versandosi dell'altro vino con gesto cauto, circospetto.

- È già fidanzata, che c'entra l'università!
- Il fidanzato è di Addis?
- È il figlio di un mio amico, un socio diciamo, abbiamo un pezzo di vigna in comune, un bravo ragazzo veramente.

Laura apre la bocca per parlare, ma poi ci ripens e riprende a mangiare stringendo la forchetta fra le dita grasse e pallide. (Maraini, 2008: 32)

- เธอเรียนเก่งไหมจ๊ะ?
- เธอเป็นที่หนึ่งของห้องเลยละ – ผู้เป็นพ่อพูดแทรกขึ้นมาด้วยความภาคภูมิใจ
- แล้วเธอจะเรียนต่อมหาวิทยาลัยไหม?
- ไม่ได้เป็นอันขาด!

แล้วก็เป็นผู้เป็นพ่ออีกตามเคยที่ตอบคำถามในขณะที่รินไวน์ให้ตัวเองเพิ่มด้วยท่าทางระมัดระวังรอบคอบ

- เธอถูกหมั้นหมายไว้แล้ว เรียนมหาวิทยาลัยอะไรกันละ!
- คู่หมั้นเธอเป็นคนอิตาลีหรือคะ?
- เขาเป็นลูกชายของเพื่อนคนหนึ่งของฉัน เรียกว่าเป็นหุ้นส่วนก็ว่าได้ เรามีเรื่องร่วมกันแปลงหนึ่ง เขาเป็นเด็กหนุ่มที่ดีคนหนึ่งจริงๆนะ

เลอร่าอ้าปากจะพูด แต่แล้วก็เปลี่ยนใจ เธอกลับไปรับประทานอาหารตามเดิม พลังกำลังอ้อมระหว่างนิ้วอวบซีดของเธอไว้แน่น⁴¹

บทสนทนาข้างต้นที่ยกมา ยังแสดงให้เห็นว่าการแต่งงานของลูกสาวมีจุดประสงค์เพื่อประโยชน์ของผู้เป็นพ่อในเชิงธุรกิจ คำตอบของเป็ปปิโนไม่เพียงแสดงความภาคภูมิใจในด้านการศึกษาของเลอร่าผู้เป็นลูกสาว แต่ยังเผยให้เห็นอำนาจสูงสุดของพ่อในฐานะผู้บงการตั้งแต่เรื่องเล็กน้อยเช่นการชิงตบ

⁴¹ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

คำถามแทนลูกสาว ตลอดไปจนถึงการลิขิตทางเดินชีวิตให้ลูกสาวไม่ว่าเธอจะเต็มใจหรือไม่ก็ตาม ซึ่งปฏิกิริยาของเลาราก็บ่งบอกว่าเธอไม่เห็นด้วยกับคำพูดของพ่อ แต่ก็เปลี่ยนใจไม่พูดอะไรออกมา โดยอาจตีความได้ว่าเป็นเพราะคำพูดของเธอหรือแม้แต่ความปรารถนาของเธอนั้นไม่สามารถทัดทานอำนาจการตัดสินใจของผู้เป็นพ่อซึ่งถือเป็นประมุขสูงสุดของครอบครัวได้ ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ เหตุที่เลาราถูกส่งเข้าไปเรียนโรงเรียนคอนแวนต์ซึ่งมีเป็นโรงเรียนหญิงล้วนนั้นเป็นเพราะเบ๊ปปิโนผู้เป็นพ่อกล่าวว่าเกาะอัดดิสแห่งนี้เป็นเหมือนห้องโสเภณี (bordello) ที่หญิงชาวเยอรมันจะมาซื้อบริการทางเพศจากชายหนุ่มพื้นเมืองในช่วงวันหยุดฤดูร้อน ด้วยเหตุนี้เขาจึงปล่อยให้เลาราอยู่ในเมืองไม่ได้ ซึ่งเหตุผลข้อนี้สัมพันธ์กับความวิตกกังวลเรื่องการรักษาพรหมจรรย์ก่อนแต่งงานของลูกสาวอย่างเคร่งครัดของผู้เป็นพ่อ

ใน *La Lunga Vita di Marianna Ucria* นั้น มิใช่เพียงลูกชายคนโตที่ถูกกำหนดไว้แล้วว่าจะต้องรับตำแหน่งเป็นทายาทผู้สืบวงศ์ตระกูลต่อไป หากแต่ชะตาชีวิตของผู้หญิงก็ถูกกำหนดไว้แล้วด้วยเช่นกัน ทั้งยังถูกจำกัดสิทธิ์เป็นอย่างมากด้วย กล่าวคือ ทางเดินชีวิตของลูกสาวมีเพียงการแต่งงานออกไปจากครอบครัวซึ่งการแต่งงานของชนชั้นสูงในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 ซึ่งเป็นบริบททางสังคมของ *La Lunga Vita di Marianna Ucria* นั้นมักมีจุดประสงค์เพื่อเป็นการรักษาและเพิ่มอำนาจ รวมทั้งหน้าตาทางสังคมของวงศ์ตระกูลและสายสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นสูงด้วยกันเองเอาไว้ ในช่วงเวลาดังกล่าวธรรมเนียมการแต่งงานที่ว่าครอบครัวฝ่ายหญิงจะต้องมอบสินสอด (la dote) ให้ฝ่ายชายยังคงดำรงอยู่ ดังเช่นชีวิตของมารีอันนาที่แต่งงานกับปิเอโตร ดยุคผู้เป็นน้ำชายที่มีศักดิ์เป็นลูกพี่ลูกน้องของพ่อเธอด้วยเพราะเขาไม่เรียกร้องสินสอดใดๆในการแต่งงานกับหลานสาวผู้เป็นไป๋ของเขา ประโยชน์ที่ครอบครัวของมารีอันนาได้รับจากการแต่งงานครั้งนี้คือนอกจากจะเป็นการรักษาอำนาจและสายสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นสูงเอาไว้ได้แล้ว พ่อของเธอยังไม่ต้องเสียค่าสินสอดให้แก่ฝ่ายชายด้วย อีกกรณีหนึ่งคือ อะกาตา (Agata) น้องสาวของมารีอันนาผู้มีหน้าตาสวยงามที่สุดในบรรดาพี่น้องหญิงทั้งหมดที่ครอบครัวกำหนดทางเดินให้เธอแต่งงานกับพระโอรสของเจ้าชายแห่งตอร์เร มอสกา (figghiu del principe di Torre Mosca) ความงามของอะกาตาทำให้พ่อและแม่ของเธอเสียค่าสินสอดในการแต่งงานเพียงแค่สามหมื่นสคูดี (scudi)⁴² เท่านั้นและ “ยังช่วยให้ตระกูล

⁴² หน่วยเงินตราโบราณ รูปเอกพจน์คือ scudo

ของมารีอันนาสามารถขยายอิทธิพล สร้างสายสัมพันธ์ทางเครือญาติอันเป็นประโยชน์ และยังเป็นการ
สร้างสายสกุลที่มั่งคั่งด้วย⁴³ (*di estendere la sua influenza, di contrarre parentele utili, di
stabilire discendenze danarose.*)” (Maraini, 2010: 25) อนึ่ง มีข้อสังเกตที่น่าสนใจคือตาม
ประเพณีนิยมดั้งเดิมนั้น ผู้หญิงจะถูกหมั้นหมายและแต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อยดังเช่นที่มารีอันนาถูกจับ
แต่งงานตั้งแต่อายุ 13 ปี เนื่องจากความเยาว์วัยสามารถการันตีได้ว่าผู้หญิงคนนั้นยังเป็นสาวบริสุทธิ์
อยู่⁴⁴

ชะตากรรมที่พ่อแม่กำหนดไว้ให้ลูกสาวอีกประการหนึ่งคือการรักษาความบริสุทธิ์ของลูกสาว
เอาไว้แล้วส่งให้ไปเป็นนางชื่อกอยรับใช้คริสตศาสนาเช่นเดียวกับที่ฟิอัมเม็ตตา (Fiammetta) น้องสาว
อีกคนของมารีอันนาผู้มีความงามด้อยกว่าพี่น้องที่ถูกลิขิตชะตาชีวิตให้เป็นนางชื่ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ตรงกับ
ประวัติศาสตร์ด้านครอบครัวในประเทศอิตาลีที่จอห์น เอ. เดวิส ค้นคว้าและบันทึกเอาไว้ในหนังสือ
ชื่อ *The Short Oxford History of Italy: Italy in the Nineteenth Century* (2000)

Childhood for women was essentially a matter of waiting and
preparing for marriage, and for those whose families could not
afford or did not care to find marriage partners, the destiny was
either the nunnery or the female religious institutions
(*conservatori, educande, convitti, asili*) that with varying degrees
of comfort and discomfort offered the only protection of female
honour available outside the family. (Davis, 2000: 260)

หลักเกณฑ์ที่นำมาใช้เป็นตัวบ่งชี้ชะตากรรมของลูกสาวที่ปรากฏในนวนิยายคือความงาม โดยผลลัพธ์
ทั้งสองล้วนนำไปสู่การรับใช้อำนาจปิตาธิปไตยผ่านบทบาทภรรยาสำหรับสถาบันครอบครัวและผ่าน

⁴³ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

⁴⁴ “In former times, this practice was probably rooted in the idea that the younger the woman, the
more likely she was a virgin.” *Marriage Sicilian Style*, <http://www.bestofsicily.com/weddings.htm>. และ “Women
as young as fourteen were often married to men in their thirties, partly to ensure the bride’s virginity.” *Husbands
and Wives*, <http://italianrenaissancesources.com/units/unit-2/essays/husbands-and-wives/>.

หน้าที่ผู้รับใช้ศาสนา การเหยียดความงามมาเป็นเกณฑ์ตัดสินชะตาชีวิตของผู้หญิงก็นับว่าเป็นการกดขี่ทางเพศและควบคุมร่างกายผู้หญิงด้วยอีกประการหนึ่ง กล่าวคือ ส่งผลให้ผู้หญิงกลายเป็นวัตถุแห่งการจ้องมอง (object of gaze) หรือวัตถุทางเพศ (sexual object) และมีสถานะเทียบเท่าสินค้าที่จะถูกคัดเลือกว่ามีคุณภาพถึงมาตรฐานที่สมควรขายออกไปหรือคัดทิ้งไว้เท่านั้น

ชีวิตภายในครอบครัวของเตรซาจาก *Memorie di una Ladra* ในวัยเด็กเต็มไปด้วยความรุนแรงและข้อห้ามต่างๆสำหรับผู้หญิง เเตรซาตกเป็นเหยื่อความรุนแรงจากการโดนพ่อและพี่ชายทุบตีทำร้ายร่างกาย โดยเฉพาะเอลิโอพี่ชายคนโตที่ห้ามไม่ให้เตรซานุ่งกระโปรงสั้น เขาตบตีเตรซาระหว่างทางที่เจอเธอหลังจากที่เธอออกจากบ้านมาใช้ชีวิตลำพังแล้วและกำลังตั้งครรถ์อยู่ ความทรงจำของเตรซาที่เล่าถึงตัวเองในวัยเด็กแสดงให้เห็นลักษณะนิสัยของเธอที่เป็นคนหัวรั้นและพยศต่อธรรมเนียมปฏิบัติในสังคม ครั้งหนึ่งพ่อพบเตรซาเที่ยวเล่นอยู่นอกบ้าน พ่อก็ลากตัวเธอกลับบ้าน เมื่อปิดประตูบ้านก็ตบตีเธอและตัดผมเปียของเธอออก เเตรซาจำต้องข่มความเจ็บปวดและกลืนน้ำตาแห่งความเสียใจไว้เพราะเธอไม่ต้องการให้พ่อรู้สึกพอใจที่ได้ใช้อำนาจลงโทษเธอ การตัดผมเปียนอกจากจะเป็นการกระทำที่ต้องการให้เตรซาขายหน้าเสื่อมเสียเกียรติแล้ว ยังแสดงให้เห็นศักยภาพอำนาจของพ่อที่มีอยู่เหนือชีวิตลูกสาวด้วย อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ที่เป็นจุดพลิกผันในชีวิตของเตรซาคือขณะอายุ 17 ปีหลังจากที่แม่เสียชีวิตแล้วมีเหตุวิวาทกับคนรักใหม่ของพ่อ เเตรซาถูกยั่วยุจนทำร้ายร่างกายหล่อน สถานการณ์ยิ่งบานปลายขึ้นเมื่อคนรักใหม่ของพ่อสร้างทำให้เป็นเรื่องใหญ่ปล่อยให้เลือดไหลออกมาแล้วเรียกพ่อของเตรซาเข้ามาในเหตุการณ์ดูบาดแผลที่ถูกเตรซาทำร้าย พ่อไม่ซักถามที่มาที่ไปของเหตุการณ์แต่กลับยกเก้าอี้ขึ้นมาหวังฟาดเตรซาและไล่เธอออกจากบ้านด้วยบันดัลโทสะ

Insomma per via di questa donna mio padre mi dice:
vattene da questa casa! Il mondo è tuo. lo dico: magari dicesse la
verità! Finalmente potrò andare alla fiera quando mi pare, a
ballare quando mi pare! Mi dava la febbre di essere libera perché
non lo ero mai stata. Se dovevo andare a fare una passeggiata
verso la stazione, meno di un chilometro da casa, dovevo

portarmi appresso due o tre fratellini. La sera non potevo uscire mai. Ero troppo legata. (Maraini, 2007: 18)

ดังนั้นเป็นเพราะผู้หญิงคนนี้พ่อเลยพูดกับฉันว่า: ออกไปจากบ้านหลังนี้ซะ! โลกนี้เป็นของเธอ ฉันก็พูดว่า: หวังว่าพ่อจะพูดจริงนะ! ในที่สุดฉันก็จะได้ไปงานออกร้านเมื่อฉันต้องการ ออกไปเดินรำเมื่อฉันต้องการ เขาทำให้ฉันตื่นตื่นที่จะได้เป็นอิสระเพราะว่าฉันไม่เคยได้มาก่อนเลย ถ้าฉันจะเดินเล่นไปยังสถานีรถไฟซึ่งอยู่ห่างจากบ้านไม่ถึงหนึ่งกิโลเมตร ฉันต้องพาน้องชายสองหรือสามคนตามไปด้วย ตอนกลางคืนฉันก็ไม่เคยได้ออกไปไหนเลย ฉันถูกผูกมัดมากเกินไป⁴⁵

ตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นจาก *Memorie di una Ladra* ซึ่งให้เห็นธรรมเนียมปฏิบัติที่สร้างข้อจำกัดมิให้ผู้หญิงออกนอกบ้านไปทำกิจกรรมได้ตามลำพังได้

บทบาทลูกสาวเป็นบทบาทที่ถูกกดขี่ทางเพศ โดยเห็นได้จากการให้ความสำคัญกับอำนาจของผู้เป็นพ่อ การกำหนดกรอบการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการรักษาพรหมจรรย์ของผู้หญิง การกีดกันผู้หญิงออกจากพื้นที่สาธารณะ และการที่ผู้หญิงไร้กรรมสิทธิ์เหนือร่างกายและชะตาชีวิตของตนเองซึ่งล้วนเป็นการควบคุมร่างกายและความประพฤติของผู้หญิงให้อยู่ในกรอบประเพณีที่แผงเร้นไปด้วยการรักษาอำนาจปิตาธิปไตยของผู้ชายเอาไว้ ทั้งยังเป็นการจำกัดลู่ทางไม่ให้ผู้หญิงมีอิสระทางความคิดและการกระทำของตนเองพร้อมกับการผลักดันและเตรียมความพร้อมให้ผู้หญิงเข้าไปสู่บทบาทในครัวเรือนที่สังคมปิตาธิปไตยมอบหมายไว้เมื่อถึงวัยอันควร ได้แก่ บทบาทของเมียและแม่ที่ทำให้ผู้หญิงยังคงต้องตกอยู่ใต้บังคับบัญชาและยังคงต้องพึ่งพิงผู้ชายต่อไปอีกด้วย

3.1.1.2 ผ่านบทบาทเมียและแม่

เมื่อพ้นบทบาทลูกสาว ผู้หญิงส่วนใหญ่มักก้าวเข้าสู่บทบาทเมียและแม่ซึ่งถือเป็นกับดักอันใหม่ในขั้นถัดไปของชีวิต เพราะบทบาทเมียและแม่ถือว่าเข้าไปอยู่ในวงจรของปิตาธิปไตยแล้ว

⁴⁵ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

เต็มตัวเนื่องจากเป็นบทบาทหน้าที่ที่เกื้อหนุนผู้ชาย เช่น เป็นแหล่งผลิตต้นทุน หรือแม้แต่ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับใช้อำนาจปิตาธิปไตยแทนพ่อเสียเอง ซึ่งพิจารณาได้ว่าเป็นการกดขี่ผู้หญิงในรูปแบบหนึ่งที่ควบคุมผู้หญิงไว้อย่างแฝงเร้น เช่น กระทำผ่านมายาคติความรัก เป็นต้น

ใน *Donna in Guerra* จาซินโต (Giacinto) ผู้เป็นสามีพยายามใช้มายาคติความรักเป็นข้ออ้างดึงให้วันนินา (Vannina) กลับเข้ามามีกระบวนการคิดตามกรอบปิตาธิปไตยเหมือนเช่นที่เธอเคยเป็น อย่างไรก็ตาม มิใช่ว่าผู้หญิงทุกคนจะได้รับการตอบรับที่ดีในบทบาทภรรยาเช่นวันนินา สาเหตุที่วันนินาถูกรังแกให้อยู่ในบทบาทนี้เป็นเพราะลักษณะนิสัยที่ยอมทำตามผู้อื่นของเธอ ทำให้เธอเป็นภรรยาที่คอยดูแลและปรนนิบัติสามีเสมอมา ดังนั้น เมื่อเธอเริ่มจะส่งสัญญาณว่าเธอต้องการที่จะทำตามความปรารถนาของตัวเอง จาซินโตผู้เป็นสามีก็คิดผูกมัดเธอด้วยบทบาทแม่ทั้งที่เธอไม่เต็มใจ การกระทำของจาซินโตชี้ให้เห็นว่าเขาต้องการเพียงวันนินาผู้อยู่ใต้กรอบวาทกรรมศรีภรรยาเท่านั้น ส่วนวันนินาคนใหม่ที่ต้องการเริ่มต้นชีวิตใหม่ตั้งบันทึกลงของเธอที่ว่า “ตอนนี้ฉันตัวคนเดียวและฉันมีทุกสิ่งทุกอย่างที่จะเริ่มต้นใหม่อีกครั้ง”⁴⁶ (*Ora sono sola e ho tutto da ricominciare.*) (Maraini, 2008: 269) นั้นไม่เป็นที่ต้องการของเขาและเขาไม่เคยพูดถึงเธอในแง่นี้เลยแม้กระทั่งเมื่อเขาเดินทางมาเจอเธอในตอนท้ายเรื่อง เขาก็ยังพรั่นพรอนถึงวันนินาที่เคยสยบยอมต่อเขา ในขณะที่เตรธานั้นถูกขับให้ออกจากบทบาทลูกสาว แม่และเมียตั้งแต่ต้นเนื่องจากความขบถที่มีในตัวเธอ การเหนียวรั้งและการกีดกันที่เกิดขึ้นจึงมิใช่เพียงชะตากรรมของตัวละครหรือเชื่อมโยงกับอารมณ์ความรู้สึกเพียงอย่างเดียวแต่ยังสัมพันธ์กับการคัดเลือกทางสังคมด้วย เนื่องจากการวางตัวของวันนินาที่เชื่อฟังและสยบยอมทำตามคำสั่งสามีนั้นสนับสนุนให้อำนาจปิตาธิปไตยยังดำเนินต่อไปได้ในสังคม ส่วนความเป็นตัวของตัวเองและการฝ่าฝืนคำสั่งของเตรธานั้นก็เป็นอันตรายและคุกคามอำนาจปิตาธิปไตยที่มีอยู่ถึงส่งผลให้เธอถูกขับออกจากระบบสังคมและถูกจองจำไว้ในที่เฉพาะ เช่น โรงพยาบาลบ้า และคุก เป็นต้น

ตัวละครโจวันนา มาโกร หรือวันนินาจาก *Donna in Guerra* ประสบปัญหาความรุนแรงด้วยการถูกผูกมัดและเหนียวรั้งไว้ด้วยบทบาทเมียและแม่โดยที่ ทำให้ตัวตนของเธอถูกกด

⁴⁶ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

บังไป วันนินามีลักษณะนิสัยและแนวทางการดำเนินชีวิตที่ยอมจำนนต่อทุกสิ่งและโอนอ่อนผ่อนตามทุกคน โดยเฉพาะกับจาซินโตผู้เป็นสามี แต่อย่างไรก็ดี ไดอารีของวันนินาก็เผยให้เห็นความขัดแย้งระหว่างภาระหน้าที่ที่ต้องแบกรับกับความรู้สึกนึกคิดส่วนตัวของเธออันปรากฏอยู่ในย่อหน้าสุดท้ายของบันทึกประจำวันวันแรก วันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 1970

Così comincia la mia vacanza: un rivolo di sangue benefico, la gioia di stare all'aperto, l'odore pungente del basilico. La scuola è lontana. Giacinto tornerà più tardi coi pesci. La casa è in ordine. Le camicie da stirare, il sugo da preparare, le pentole da pulire, sono rimandati a stasera. Ora non voglio pensare a niente. Sono contenta. (Maraini, 2008: 4)

วันหยุดพักผ่อนของฉันเริ่มต้นเช่นนี้: หยดเลือดประจำเดือน, ความสุขใจที่ได้อยู่กลางแจ้ง, กลิ่นฉุนของใบโหระพา โรงเรียนอยู่ห่างไกลออกไป จาซินโตจะกลับมาภายหลังพร้อมกับปลา(ที่เขาตก) บ้านเป็นระเบียบเรียบร้อย ส่วนเสื้อผ้าที่จะต้องรีด ซอสที่จะต้องเตรียม หม้อขามที่จะต้องล้าง จะถูกเลื่อนไปไว้ทำตอนเย็น ในเวลานี้ฉันไม่อยากจะคิดถึงสิ่งใดเลย ฉันมีความสุข⁴⁷

ตัวอย่างข้างต้นตอกย้ำความเหน็ดเหนื่อยของภาระหน้าที่ภรรยาในฐานะที่เป็นแม่บ้าน การทำงานบ้านของภรรยาเป็นงานที่ไม่ได้รับรายได้และไม่มีวันหยุดแม้ว่าจะอยู่ในช่วงพักผ่อนหรือแม้ว่าจะอยู่ในช่วงที่ร่างกายเจ็บปวดจากภาวะของการมีประจำเดือนก็ตาม การทำหน้าที่ภรรยาที่ดีจำต้องยอมอุทิศตัวและเสียสละเวลาส่วนตัวเป็นอย่างมาก สังเกตได้ว่าความสุขสำราญใจของวันนินาเกิดขึ้นจากสิ่งเล็กน้อยที่ดูธรรมดาสามัญ เช่น การได้อยู่กลางแจ้งหรือกลิ่นของใบโหระพาซึ่งต่างมิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นในวาระพิเศษแต่อย่างใด การกล่าวถึงความสุขใจอันแสนธรรมดาช่วยขับเน้นให้ภาพความน่าเบื่อจำเจที่เกิดขึ้นในแต่ละวันของหน้าที่ภรรยาและแม่บ้านเด่นชัดยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็จะเห็นว่า

⁴⁷ แปลเป็นภาษาไทยและเน้นข้อความที่ขีดเส้นใต้โดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ความสุขของวันนินาเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่เธอได้ใช้เวลาเป็นของตนเองตามลำพัง ปราศจากการรบกวนของบทบาทหน้าที่ต่างๆที่เธอรับ เธอไม่ต้องการคิดถึงเรื่องการสอนหนังสือที่โรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่ทำงานของเธอ และเป็นความสุขที่เกิดขึ้นโดยปราศจากจาซินโตผู้เป็นสามีอยู่ในห้องอารมณ์นั้นด้วย กล่าวได้ว่าทั้งโรงเรียนและสามีล้วนเป็นผู้ผลิตภาระงานให้วันนินา ทั้งยังเป็นตัวแทนของสถาบันที่วางกรอบหน้าที่และแนวทางการใช้ชีวิตให้กับเธอด้วย ประโยคที่ว่า “ฉันมีความสุข” ของวันนินาจึงสามารถอนุมานไปได้พร้อมกันว่าชีวิตประจำวันของเธอที่ดำเนินซ้ำๆทุกวันไปตามกรอบที่ขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคมกำหนดไว้นั้นเป็นชีวิตที่ไร้ความสุขโดยที่ตัวเธอเองมิได้ตระหนักรู้ โดยไม่ได้ออกมาแสดงความไม่พอใจ ความขัดแย้งดังกล่าวเผยให้เห็นว่าการโอนอ่อนผ่อนตามและเชื่อฟังผู้อื่นของวันนินามีใช้สิ่งที่มีอยู่แล้วแต่กำเนิด หากแต่เป็นลักษณะที่ถูกหลอมรวมมาจากสังคม ปิตาธิปไตยอีกทอดหนึ่ง ที่กล่าวเช่นนี้เป็นเพราะแรงปะทะระหว่างสิ่งที่สังคมต้องการกับความต้องการส่วนตัวของวันนินามีใช้สิ่งที่สอดคล้องประสานกันได้อย่างสนิทไร้ซึ่งช่องว่าง

ความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยาที่ปรากฏผ่านตัวละครหลักอย่างจาซินโตกับวันนินาเป็นความสัมพันธ์ในรูปแบบ active/passive เฉกเช่นคู่สามีภรรยาตามขนบสังคมปิตาธิปไตย กล่าวคือ สามีเป็นผู้กุมอำนาจในการตัดสินใจเหนือชีวิตภรรยา ไม่ว่าจะเรื่องนั้นจะเป็นเรื่องใหญ่อย่างความต้องการของวันนินาที่จะเดินทางไปเมืองเนเปิลส์ต่อและปล่อยให้จาซินโตกลับกรุงโรมไปก่อนตามลำพังเนื่องจากวันนินายังมีวันหยุดเหลือก่อนที่จะต้องเริ่มงานสอนในโรงเรียนเมื่อเปิดเทอม หรือแม้กระทั่งเรื่องเล็กน้อยดังเช่นเหตุการณ์ในจัตุรัส (piazza) ระหว่างที่จาซินโตกับวันนินานั่งพักผ่อนหย่อนใจอยู่ด้วยกัน วันนินาต้องการกลับบ้านเนื่องจากรถสกูตเตอร์หลายคันส่งเสียงดังอีกที่กจนทำให้เธอรู้สึกมวนท้อง แต่เป็นเพราะจาซินโตเป็นช่างซ่อมรถ เขาจึงเคยชินกับเสียงเครื่องยนต์เป็นอย่างดีและไม่ยอมกลับบ้านในทันทีตามความต้องการของวันนินา ฝ่ายวันนินาเองก็ให้อำนาจจาซินโตตัดสินใจพร้อมทั้งยอมทำตามการตัดสินใจของเขาแม้ว่ามันจะขัดกับความปรารถนาของเธอ ลักษณะนิสัยว่านอนสอนง่ายและยอมจำนนต่อสิ่งรอบข้างส่งผลให้วันนินาเปรียบเสมือนภาพแทนของผู้หญิงในอุดมคติตามขนบสังคมที่เชื่อฟังสามีโดยไม่มีข้อโต้แย้งใดๆ

การอบรมสั่งสอนให้ผู้หญิงว่านอนสอนง่ายและการให้คุณค่ากับธรรมเนียมปฏิบัติที่ผู้หญิงตกเป็นฝ่ายยอมจำนนต่อทุกสิ่งนับเป็นวาทกรรม (discourse) ชุดหนึ่งที่สร้างขึ้นมาเพื่อล้อม

กรอบผู้หญิงให้ไม่เป็นพิษเป็นภัยลุกขึ้นมาเป็นปรปักษ์ต่ออุดมการณ์ปีศาจที่ไหลเวียนเป็นกระแสหลักในสังคม อาจเรียกวาทกรรมการเป็นภรรยาที่ดีผู้ปรนนิบัติและเชื่อฟังสามีได้ว่า “วาทกรรมศรีภรรยา” ที่นี้ย่อมนำการปลุกฝังให้ผู้หญิงว่านอนสอนง่ายมาใช้ประโยชน์เพื่อทำให้ภรรยาต้องอุทิศตนและเสียสละเวลาส่วนใหญ่ของตนเองไปให้สามีซึ่งส่งผลให้ตัวตนของภรรยาถูกบดบังและลดทอนลงไป เมื่อผู้หญิงตกลงใจแต่งงานร่วมชีวิตกับผู้ชายที่ได้ชื่อว่าเป็นสามี วาทกรรมศรีภรรยา ก็จะแทรกซึมอยู่ในทุกปฏิบัติการของชีวิตเธอไปตลอด กล่าวได้ว่าวาทกรรมศรีภรรยาเกิดขึ้นเพื่อรองรับอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่และป้องกันไม่ให้ผู้หญิงคุกคามอำนาจความเป็นชายด้วยในเวลาเดียวกัน

คู่ตรงข้ามระหว่างการยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางของสามีกับการโอนอ่อนผ่อนตามของภรรยาไม่เพียงปรากฏให้เห็นผ่านการตัดสินใจในชีวิตประจำวันเท่านั้น แต่ยังเห็นได้เด่นชัดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาด้วย เมื่อจาซินโตมีความต้องการทางเพศ เขาจะจู่โจมวันนินาทันทีโดยไม่สนใจว่าเธอกำลังหลับหรือต้องการตอบสนองเขาหรือไม่และได้รับความสุขทางเพศเช่นเดียวกับเขาไหม ในทางตรงกันข้าม หากวันนินาเป็นฝ่ายที่ต้องการร่วมรักแต่จาซินโตไม่พร้อม เขาจะปฏิเสธเธอทันทีโดยไม่ลังเล ซึ่งเห็นได้ว่าจาซินโตตั้งตนเป็นศูนย์กลาง เขาสนใจแต่ความรู้สึกและความพึงพอใจของเขาเองฝ่ายเดียวโดยไม่คำนึงว่าวันนินาจะได้รับความสุขนั้นร่วมกันด้วยหรือไม่ ทั้งยังละเลยที่จะตอบสนองความปรารถนาของวันนินา ในแง่นี้ภรรยาจึงมีสถานะไม่ต่างจากวัตถุทางเพศของสามีเท่านั้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าวันนินาจะไม่พอใจที่จาซินโตไม่แบ่งปันความรู้สึกพึงพอใจทางเพศที่เกิดขึ้นกับเธอด้วย แต่เธอก็ไม่สามารถทำอะไรได้นอกจากยอมจำนนกับความขลาดกลัวของตัวเองที่ไม่กล้าเป็นฝ่ายปฏิเสธจาซินโต แต่สิ่งที่แย่ไปกว่านั้นคือเมื่อเธอท้วงถามและขอให้จาซินโตสนใจความรู้สึกเธอบ้าง เขากลับให้เหตุผลที่อธิบายแต่มุมมองที่สนใจเพียงความรู้สึกของเขาเองแต่ฝ่ายเดียวโดยละเลยความรู้สึกของวันนินาเช่นเคย ด้วยเหตุนี้วันนินาจึงต้องสำเร็จความใคร่ให้ตัวเองเป็นการชดเชย ตามที่ปรากฏในเนื้อเรื่องวันนินาไม่ได้สำเร็จความใคร่แค่เพียงครั้งเดียว ยิ่งไปกว่านั้นเธอยังไปมีเพศสัมพันธ์กับเด็กชายวัย 14 ปีโดยได้รับความสุขด้วยกันทั้งสองฝ่ายด้วย ข้อสังเกตที่น่าสนใจประการหนึ่งคือสถานที่ที่วันนินาเลือกมาใช้เป็นที่สำเร็จความใคร่ในครั้งแรกนั้นคือห้องครัว ทั้งยังมีกลิ่นอาหาร ได้แก่ หัวหอมและปลาแอนโชวีเป็นตัวกระตุ้นอารมณ์ปรารถนาทางเพศของเธอ

อาหารซึ่งหมายรวมถึงการทำครัวเป็นภาพสะท้อนให้เห็นการกดขี่ผู้หญิงไว้ด้วยการมอบหมายงานภายในครัว และพื้นที่ครัวก็เป็นพื้นที่ที่สงวนไว้ให้ผู้หญิงและอนุญาตให้ผู้หญิงครอบครอง แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการจำกัดบริเวณให้ผู้หญิงอยู่แต่ในบ้านไปด้วยในตัว การสำเร็จความใคร่ในห้องครัวโดยมีอาหารเป็นสิ่งเร้าอารมณ์ของวันนินาจึงเป็นการพลิกกลับคุณค่าของห้องครัวและการทำครัวของผู้หญิง การใช้อาหารและพื้นที่ครัวซึ่งปกติอาจมองว่าเป็นการปิดกั้นและกำจัดอิสระเสรีภาพของผู้หญิงกลับกลายมาเป็นหนทางหนึ่งที่ยังผู้หญิงสามารถปลดปล่อยอารมณ์ความรู้สึกและความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองของผู้หญิงออกมาได้

เมื่อวันนินาได้รับการบเร้าจากซุนาให้ไปคุยกับจาซินโตอีกครั้ง เขาก็ยังไม่เห็นด้วยกับเธอเช่นเดิมและคัดค้านไม่ให้วันนินาไปเมืองเนเป็ลส์ตามคำชวนของซุนา จาซินโตยกความรักมาเป็นข้ออ้างที่วันนินาพยายามหาทางประนีประนอมให้ทุกฝ่ายด้วยการเก็บทำความสะอาดบ้านและเตรียมทุกอย่างไว้ให้จาซินโตเพื่อที่การจากไปของเธอจะได้ไม่ทิ้งภาระงานไว้รบกวนเขา จาซินโตไม่ได้มองการตัดสินใจของวันนินาในแง่ที่ว่าเป็นความคิดหรือความต้องการของตัวเอง แต่เขามองในแง่ที่ว่าวันนินาเชื่อฟัง ให้ความสำคัญ และทำตามความต้องการของใคร เมื่อจาซินโตเข้าตาจนเนื่องจากวันนินามีที่ทำงานที่ทำได้แย่ง เขาก็ใช้ความรักมาเป็นข้ออ้างหวังให้เธอเปลี่ยนใจ มุมมองความคิดของจาซินโตแสดงให้เห็นว่าวันนินาไม่มีอิสรภาพทางความคิดและไร้ความเป็นตัวของตัวเอง แต่พร้อมที่จะถูกชี้นำความคิดได้เสมอ ซึ่งถือเป็นทัศนคติด้านลบที่สามีมีต่อภรรยา การใช้ความรักมาเป็นไม้ตายโดยหวังให้ภรรยาสยบยอมเหมือนเช่นที่ผ่านมาเป็นการแสดงให้เห็นว่าความรักในกรณีนี้เป็นเพียงมายาคติระหว่างสามีกับภรรยาที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อประกอบและสนับสนุนวาทกรรมศรีภรรยาให้ผู้หญิงติดกับดักอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่เหมือนที่เคยผ่านมาโดยตลอด การที่วันนินาเป็นผู้หญิงที่อ่อนน้อมง่ายและยอมรับค่านิยมอุดมการณ์ปิตาธิปไตยโดยคุณะนั้นเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายที่กุมอำนาจดังกล่าวในสังคม แต่ในขณะเดียวกันกลับเป็นปฏิปักษ์ต่อแนวคิดสตรีนิยมที่ต้องการเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการกดขี่และการเหยียดเพศในสังคมที่ดำรงอยู่มาช้านาน

บทบาทแม่ในนวนิยายของมาราอินนิมักเป็นผู้ที่สยบยอมต่ออำนาจชายเป็นใหญ่และเป็นคนเกลี้ยกล่อมลูกสาวให้อยู่ในกรอบจารีตประเพณีซึ่งนับว่าเป็นการทำหน้าที่แทนพ่อ ตัวอย่างเช่น มาเรีย (Maria) ดัชเชสผู้เป็นแม่ของมาราอินนินาเป็นผู้แจ้งสารเรื่องการแต่งงานเธอกับน้ำชายให้มาราอิน

นาทราบ โดยการแต่งงานระหว่างชนชั้นสูงและในเครือญาตินับเป็นประเพณีนิยมในขณะนั้นที่มีจุดประสงค์เพื่อการรักษาสายเลือดบริสุทธิ์เอาไว้ ทั้งที่ก่อนหน้านี้ดัชเชสผู้เป็นแม่ก็ถูกบังคับให้แต่งงานมาก่อน แต่ทว่าเธอเองกลับเป็นฝ่ายยื่นมือมาคุกบังคับลูกสาวให้ก้าวเข้าสู่วังวนของระบบปีตาธิปไตยเสียเอง ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อปีเอโตรพยายามมีเพศสัมพันธ์กับมารีอันนาโดยที่เธอไม่ทันตั้งตัวและไม่เต็มใจ เธอจึงรีบรุดกลับมาที่ปราสาทพ่อแม่ของเธอ แต่แล้วมารีอันนาก็สิ้นหวังเมื่อแม่ของเธอกลับแสดงท่าทีตำหนิมารีอันนาที่หุนหันพลันแล่นและทิ้งหน้าที่ของภรรยาามาเช่นนั้น

ส่วน *Memorie di una Ladra* ก็เปิดเรื่องด้วยเรื่องเล่าความทรงจำของเตรซา หนูมาที่มีต่อแม่ผู้ล่วงลับของเธอ “แม่” ในภาพความทรงจำของเตรซามีฐานะเป็นเหมือนผู้ผลิตแรงงานที่ให้งานแก่ลูกสาวลูกชายจำนวนมากทั้งที่มีชีวิตรอดและทั้งที่ตายไปแล้วนับตั้งแต่แม่อายุ 15 ปีเป็นต้นมา นอกจากดำรงฐานะเป็นผู้ผลิตแรงงานแล้ว แม่ยังต้องรับภาระเป็นแรงงานทางเศรษฐกิจของครอบครัวไปด้วยในเวลาเดียวกัน ภาระงานที่แม่ได้รับคือการนำงานที่มีรายได้มาทำในบ้าน การไปทำงานที่ร้านเหล้า (osteria) ในทุ่ง (campagna) และที่ท่าเรือ ควบคู่ไปกับงานในครัวเรือนอย่างการทำงานบ้าน การดูแลลูกและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการดูแลสามี ภาพความทรงจำอีกชุดหนึ่งของเตรซา คือแม่จำต้องกระวีระวาดเตรียมอาหารให้พ่อจนไม่มีเวลาดูแลตัวเองที่กำลังป่วยเพราะพ่อมักโมโหถ้าอาหารไม่ตรงเวลา จนวันหนึ่งแม่ล้มป่วยด้วยโรคหลอดเลือดอักเสบและเนื่องจากภาระงานที่หนักอึ้งตลอดทั้งวันทำให้แม่ไม่ได้พักผ่อนจนทำให้อาการของแม่หนักขึ้นและเสียชีวิตด้วยโรคปอดอักเสบในเวลาต่อมา

ภาพแม่ของเตรซาสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตผู้หญิงชนชั้นกลางตามชนบประเพณีที่แบกรับหน้าที่ที่ฟุ้งมากับบทบาทเมียและแม่ ทั้งยังต้องทำหน้าที่เป็นหนึ่งในแรงงานที่หารายได้มาสู่ครอบครัวด้วย ซึ่งภาพดังกล่าวตรงข้ามกับลักษณะของเตรซาในเรื่องเล่าของตัวเองที่ย้อนวัยไปในอดีตว่าเธอเป็นเด็กสาวรักอิสระ ชอบเล่นเกมข้างถนนตลอดทั้งวัน ไม่ชอบไปโรงเรียน ไม่ชอบการเรียนตติเย็บตามแม่ให้ไปฝึกเนื่องจากแม่กังวลว่าเตรซาจะไม่มีอาชีพ เพราะในสายตาของแม่นั้นเตรซาคือผู้ที่ไม่ยอมทำอะไรเลย (nullafacente) ซึ่งอะไรในที่นี่ก็คือสิ่งที่ก่อประโยชน์และรายได้ทางเศรษฐกิจ ทั้งแม่ของมารีอันนาและแม่ของเตรซาต่างแสดงให้เห็นว่าแม่สวมหัวโขนเป็นผู้ดูแลและคอยควบคุมความประพฤติลูกสาวให้อยู่ในกรอบจารีตปีตาธิปไตยแทนพ่อ จึงกล่าวได้ว่าบทบาทของ

แม่และเมียเป็นบทบาทที่ก้าวเข้าสู่ระบบปิตาธิปไตยทำให้การกดขี่ผู้หญิงที่เกิดขึ้นอยู่ในรูปแบบใหม่ที่
ไม่โจ่งแจ้งเช่นการควบคุมร่างกายและพรหมจรรย์ของลูกสาว แต่เปลี่ยนรูปแบบการกดขี่โดยให้
ผู้หญิงบังคับใช้อำนาจปิตาธิปไตยด้วยตนเอง

ตัวอย่างการกดขี่ทางเพศที่ยกมาทั้งหมดแสดงให้เห็นการควบคุมร่างกาย ความ
ประพฤติ และความคิดของผู้หญิงที่ยังรากฝังลึกจนบางครั้งพวกเธอก็ซึมซับรับเอาแนวคิดปิตาธิปไตย
และอคติทางเพศมาอย่างไม่รู้ตัวโดยที่ไม่ได้ตั้งคำถามหรือสำรวจตรวจตราตนเองมาก่อน การกดขี่ทั้ง
ทางด้านกาย วาจา และใจที่เกิดขึ้นทำให้ผู้หญิงถูกมองว่าเป็นสมบัติและกรรมสิทธิ์ของผู้ชาย ทั้งยังถูก
ลดสถานะเทียบเท่าวัตถุสิ่งของที่ผู้ชายสามารถกระทำความรุนแรงต่อพวกเธอได้โดยไม่ใส่ใจอารมณ์
ความรู้สึกและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นตามมา และมุมมองที่แสดงให้เห็นการกดขี่ทางเพศเช่นนี้ก็นำไปสู่ความ
รุนแรงทางเพศต่อไปด้วย จึงกล่าวได้ว่าชีวิตประจำวันของผู้หญิงที่ต้องดำรงบทบาทลูกสาว เมีย และ
แม่ในสังคมที่ยึดค่านิยมชายเป็นใหญ่อย่างเคร่งครัดนั้นเป็นชีวิตที่เผชิญกับความยากลำบากและความ
ทุกข์ทรมานจนนับได้ว่าชีวิตพวกเธอเต็มไปด้วยประสบการณ์บาดแผลอันเกิดจากการบังคับกดขี่ การ
ถูกปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมตามฐานะที่เธอเป็นมนุษย์คนหนึ่งเช่นเดียวกัน ทำให้พวกเธอสูญเสียอำนาจ
ในการควบคุมตนเอง

3.1.2 ประสบการณ์บาดแผลจากการฝ่าฝืนจารีตและการขับไล่ออกจากสังคม

ด้วยเหตุที่โดยปกติแล้วตัวตนของผู้หญิงจะถูกนิยามด้วยบทบาทลูกสาว เมียและแม่ อันเป็น
ผลมาจากการประกอบสร้างทางสังคมซึ่งเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้อื่น ดังนั้น เมื่อผู้หญิงถูก
ตัดขาดหรือขับไล่ออกจากระบบความสัมพันธ์ดังกล่าว ตัวตนของพวกเธอก็จะเผชิญปัญหาจนทำให้
พวกเธอได้รับประสบการณ์บาดแผลไปด้วย ในหัวข้อนี้จะพูดถึงประสบการณ์บาดแผลของผู้หญิงอัน
เกิดจากการฝ่าฝืนจารีตที่สังคมปิตาธิปไตยสร้างเป็นบรรทัดฐานเอาไว้

ความประพฤติของอิโซลินาในขณะที่เธอยังมีชีวิตอยู่ที่สังคมมองว่าเป็นการละเมิดจารีตที่
ปลุกฝังให้ผู้หญิงรักษาพรหมจรรย์จนกว่าจะเข้าพิธีแต่งงานดังที่กล่าวไว้ในบทที่แล้วกลายเป็นช่องโหว่
ในการต่อสู้คดีทางชั้นศาลให้ฝ่ายตรงข้ามนำมาโจมตีจนเธอกลายเป็นฝ่ายเพลี่ยงพล้ำและตกอยู่ใน
สถานะเป็นรอง อิโซลินาถูกสังคมประณาม ถูกกล่าวหาว่าเป็นโสเภณีทั้งที่เธอมิได้เป็น ถูกนำไป

เปรียบเทียบกับสัตว์ เช่น แมลงป่อง ลิง และแมว เมื่อมีการบรรยายลักษณะของเธอ ทั้งยังถูกลบเลือนตัวตนออกจากประวัติศาสตร์ครอบครัวอีกด้วย จะเห็นได้ว่าการฝ่าฝืนจารีตที่สังคมกำหนดส่งผลร้ายต่อผู้หญิงทำให้เธอถูกลดทอนความเป็นมนุษย์และถูกขับออกจากสังคมโดยไม่ทิ้งร่องรอยความทรงจำเอาไว้ ภาพลักษณ์ของอิโซลินาถูกประกอบสร้างให้ผูกโยงกับมาเรีย โปลิคันเต (Maria Policante) ผ่านสัมพันธ์ภาพฉันเพื่อน มาเรียเป็นหญิงสาวที่ถูกพ่อของอิโซลินากล่าวว่าเป็นตัวอย่างไม่ดีให้แก่ลูกสาวของเธอ ภาพลักษณ์ด้านลบของมาเรียเกิดจากการไม่ประพฤติตัวตามกรอบจารีตที่สังคมกำหนดเช่นเดียวกันเพราะเธอเคยผ่านการทำแท้งมาก่อน จึงจะเห็นได้ว่าชีวิตของผู้หญิงนั้นถูกแทรกแซงและได้รับการประเมินคุณค่าอยู่ตลอดเวลา ในขณะเดียวกัน ภาพลักษณ์ของตรีวูลซิโก็ถูกประกอบสร้างให้มีลักษณะตรงกันข้ามกับอิโซลินาอย่างเห็นได้ชัดเจน

Trivulzio apparteneva ad una famiglia nobile di Udine, era ricco, e godeva di stima e simpatico fra i commilitoni e i superiori. “Un giovane leale, coraggioso, sincero, incapace di una simile orrenda azione” questo è il commento che si sente fra i militari. (Maraini, 2008: 10)

ตรีวูลซิโอยูในตระกูลชนชั้นสูงของเมืองอูดีเน เขามีฐานะร่ำรวย ได้รับความเคารพนับถือและเป็นที่รักใคร่ในหมู่เพื่อนทหารและผู้บังคับบัญชา “เขาเป็นคนหนุ่มที่ซื่อสัตย์ กล้าหาญ จริงใจ ไม่มีทางทำเรื่องเลวร้ายเช่นนี้ได้” นี่เป็นความเห็นที่ได้ยินกันในหมู่ทหาร⁴⁸

การสร้างภาพลักษณ์ที่มีลักษณะเป็นคู่ตรงข้ามระหว่างตรีวูลซิโอกับอิโซลินาตอกย้ำให้มีการเลือกข้างและการตัดสินแบบขาวดำ กล่าวคือ ประวัติชีวิตโดยพื้นฐานของตรีวูลซิโอดูเพียบพร้อมและไม่น่าจะสร้างรอยต่างเป็นมลทินในชีวิตด้วยการฆาตกรรมได้ อาจกล่าวได้ว่าความมีหน้ามีตาในสังคมและความมีพรรคพวกของเขาในกองทัพส่งผลให้เกิดการเชื่อมโยงกับความตึงตังถูกต้องและไม่น่าจะ

⁴⁸ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์ *ณัฐช ออกรอกบ้านและนอนห้องนั่งเล่นจึง negative ในสมัยนั้น (1900)*

กระทำความผิดร้ายแรงได้ ในขณะที่ภาพลักษณ์ของอิโซลินาถูกผูกโยงกับความเสื่อมทรามเป็นคู่ตรงข้ามกันอย่างชัดเจนซึ่งยิ่งส่งผลให้ผลกระทบที่เกิดกับอิโซลินาทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

ในกรณีของเตรซา หลังจากที่เธอทะเลาะวิวาทกับภรรยาใหม่ของพ่อและโดนพ่อทำร้าย เธอก็แสดงออกถึงการขัดขืนและการท้าทายอำนาจบิดาธิปไตยที่เธอมีต่อพ่อด้วย “*ตั้งนั้น เมื่อฉันได้พบอิสรภาพทั้งหมดด้วยตัวฉันเอง ฉันก็อุทานว่า: ขอบคุณสวรรค์!*⁴⁹ (*Allora quando mi sono vista tutta questa libertà ho detto: meno male!*)” (Maraini, 2007: 18) คำพูดดังกล่าวส่งผลให้ผู้เป็นพ่อบันดาลโทสะและขับไล่เธอออกจากบ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นอำนาจของพ่อที่เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดภายในบ้านที่สามารถอนุญาตให้ใครอาศัยอยู่หรือขับออกนอกบ้านได้และแสดงให้เห็นตัวอย่างของลูกสาวที่ละเมิดคำสั่งของพ่อด้วยการถูกขับออกจากพื้นที่ในครัวเรือนไม่ต่างจากอิโซลินาที่ถูกกำจัดออกจากสังคมด้วยความตายเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม การกระทำของพ่อในครั้งนี้ก็ทำร้ายจิตใจของเตรซาไม่แพ้กรณีที่ถูกตัดผมเปีย และส่งผลให้เธอแสดงพฤติกรรมตรงข้ามออกมาในทางขัดขืนและต่อต้านสังคมในเวลาต่อมาเมื่อเริ่มอาชีพขโมย จึงกล่าวได้ว่าการถูกพ่อขับไล่และตัดขาดจากความเป็นพ่อลูกที่บิดาแผลงทางใจไว้ให้เตรซาเช่นกันจนเป็นชนวนเหตุให้เธอหันเหไปเป็นมิชชีฟแม้ว่าเธอจะมิยอมรับและพยายามปฏิเสธความเจ็บปวดนี้ก็ตาม

นอกจากเตรซาจะเผชิญความรุนแรงผ่านบทบาทลูกสาวแล้ว เธอยังพบมรสุมชีวิตจากบทบาทเมียและแม่อีกด้วย เมื่อซิสโต (Sisto) ชายหนุ่มที่เป็นฝ่ายเข้ามาติดพันเธอก่อนทราบว่าเธอถูกพ่อตัดขาดจากครอบครัว เขาก็แสดงท่าทีฮึดอดที่จะแต่งงานกับเธอทั้งที่ในขณะนั้นเธอกำลังตั้งครรภ์ลูกของเขาด้วยเหตุที่นอกจากซิสโตจะรู้สึกพึงใจในตัวเตรซาแล้ว เขายังหวังผลประโยชน์ทางการเงินจากพ่อของเธอด้วย แม้ว่าการแต่งงานจะถูกจัดขึ้นในเวลาต่อมาหลังจากที่เธอคลอดลูกชายแล้ว แต่พ่อสามีของเธอก็ยังหวังให้ซิสโตลูกชายได้แต่งงานกับผู้หญิงที่มีฐานะร่ำรวย เขาหาทางกำจัดเตรซาออกไปให้พ้นจากบ้านด้วยการร่วมมือวางแผนกับเพื่อนอีกสองคนที่เป็นแพทย์และเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับสูงออกไปรับรองแพทย์ว่าเตรซาเป็นบ้าและให้โรงพยาบาลมารับตัวเธอไปโรงพยาบาลบ้าที่กรุงโรม แผนการนี้จะทำให้ลูกชายตกอยู่ในความดูแลของพ่อโดยปริยายซึ่งตรงตามเป้าประสงค์ของ

⁴⁹ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

พ่อสามีที่ว่าต้องการหลานชายแต่ไม่ต้องการลูกสะใภ้อย่างเตเรซา จากประวัติชีวิตของเตเรซา ก่อนตัดสินใจเลือกก้าวเดินเข้าสู่การมีงานชีพนั้น เธอกล่าวได้ว่าชีวิตของเธอตกเป็นฝ่ายถูกกระทำ ความรุนแรงทั้งการทุบตีซึ่งเป็นความรุนแรงทางกาย และการถูกพรากลูกชายรวมทั้งการกำจัดเธอออกจากระบบสังคมและกักขังเธอไว้ในโรงพยาบาลบ้าซึ่งเป็นความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์ ฝ่ายตรงข้ามที่กระทำ ความรุนแรงต่อเตเรซาล้วนเป็นสถาบันที่ได้รับการสถาปนาในสังคมปิตาธิปไตย ทั้งสถาบันครอบครัว จากพ่อและพ่อสามี สถาบันการแพทย์ผ่านหมอ และกระบวนการยุติธรรม(ที่ไม่เป็นธรรม)ผ่านเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับสูงซึ่งเป็นเพื่อนของพ่อสามีที่สมคบคิดในแผนการนี้ ทั้งสามสถาบันดังกล่าวอุดมไปด้วยอำนาจ (authority) และการยอมรับในสังคมว่ามีความถูกต้องชอบธรรม แต่การกระทำที่เกิดขึ้นกับเตเรซาเป็นภาพแทนที่สื่อให้เห็นว่าอำนาจปิตาธิปไตยดังกล่าวมีเบื้องลึกเบื้องหลังและเป็นอำนาจที่รับใช้ฝ่ายชายให้บีบบังคับและกดขี่ผู้หญิงเอาไว้ ทั้งยังเป็นอำนาจโดยมิชอบที่สามารถจัดผู้หญิงที่ขบถต่อขนบธรรมเนียมประเพณีให้ออกไปได้อย่างแยกกายด้วย นอกจากนี้ การถูกขับออกจากระบบสังคมให้อยู่ในพื้นที่เฉพาะอย่างโรงพยาบาลหรือคุก(ที่เตเรซาถูกจองจำฐานเป็นมิงานชีพในเวลาต่อมา)ยังแสดงให้เห็น “การถูกครอบงำโดยสถาบัน” (institutionalization) ซึ่ง “มีกระบวนการพรากและกำจัดตัวตนดั้งเดิมของบุคคลที่ถูกส่งไปอยู่ หรือ “เก็บ” ไว้ในนั้น ผ่านการสวมใส่เครื่องแบบที่ระบุบทบาทหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด การกินอยู่ตามเวลาที่กำหนดอย่างตายตัว ในพื้นที่ที่สถาบันกำหนดไว้เท่านั้น” (สายพิณ ศุภุทธมงคล, 2555: 119) จากคำกล่าวที่ยกมาจะเห็นได้ว่าการครอบงำโดยสถาบันลดทอนความเป็นตัวตนให้ทุกคนมีสภาพเช่นเดียวกันหมด และสภาพความเป็นอยู่ในสถานที่ที่กักกันที่แยกความปกติออกจากความไม่ปกติโดยขาดสุขอนามัยที่ดีนั้นยังลดทอนความเป็นมนุษย์อีกด้วย การกักขังในพื้นที่เฉพาะเช่นนี้จึงทิ้งประสบการณ์บาดแผลอันเลวร้ายไม่แพ้เหตุปัจจัยของความรุนแรงอื่นๆที่เกิดขึ้นกับผู้หญิง

จากตัวอย่างทั้งหมดข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าลักษณะนิสัยของเตเรซาที่รักอิสระและดื้อรั้นไม่ชอบทำตามธรรมเนียมและกฎเกณฑ์ที่ถูกลงไว้มีลักษณะตรงกันข้ามกับผู้หญิงโดยทั่วไปที่สังคมคาดหวังดังเช่นภาพผู้หญิงตามขนบที่นำเสนอผ่านแม่ของเตเรซา และเป็นปัจจัยที่ทำให้เตเรซาประสบความรุนแรงจากการกดขี่ทางเพศและการขับไล่ออกจากระบบสังคมทั่วไปที่ผู้หญิงควรดำเนินตามบทบาทของลูกสาว เมียและแม่ที่ดีตามที่สังคมปิตาธิปไตยต้องการ

3.1.3 ประสบการณ์บาดเจ็บจากการถูกข่มขืนและการล่วงละเมิดทางเพศ

การข่มขืนและการล่วงละเมิดทางเพศนับเป็นประสบการณ์บาดเจ็บจากการเหตุการณืความรุนแรงที่เฉพาะเจาะจง ทั้งยังเป็นเหตุปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดบาดเจ็บทางจิตใจต่อผู้หญิงอย่างเห็นเด่นชัดผ่านบาดเจ็บทางกาย เช่น กลุ่มอาการ PTSD ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วก่อนหน้านี้ บาดเจ็บจากการถูกข่มขืนและล่วงละเมิดทางเพศ โดยเฉพาะจากคนใกล้ชิดหรือคนรู้จักในครอบครัว มีความสลับซับซ้อน ย้อนแย้งเป็นอย่างมาก ความซับซ้อนย้อนแย้งที่เกิดขึ้นนอกจากจะเป็นผลมาจากลักษณะเฉพาะของบาดเจ็บทางใจเองด้วยแล้ว ส่วนหนึ่งยังเป็นผลมาจากมิติทางสังคมที่สร้างความลำบากใจและส่งผลกระทบต่อตัวตนของผู้หญิงที่ประสบเหตุด้วย

3.1.3.1 การกลับมาหลอกหลอนของความรุนแรงในอดีต

มารีอันนา อูคริโอ ราชินิกุลผู้เป็นใบ้และหูหนวกที่มีชีวิตอยู่บนเกาะทางตอนใต้ของประเทศอิตาลีในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 ถูกหลอกหลอนด้วยความทรงจำที่แม้แต่ตัวเธอก็ไม่สามารถอธิบายออกมาและจดจำสิ่งที่เคยเกิดขึ้นไม่ได้ มารีอันนาเกิดความรู้สึกหวาดกลัวเมื่อน้าชายผู้เป็นสามีต้องการมีเพศสัมพันธ์กับเธอ ทุกคำคืนที่ต้องใช้เวลาอยู่กับน้าชายผู้เป็นสามีเป็นช่วงเวลาที่น่าท้อระยสำหรับมารีอันนา ความรู้สึกนี้แสดงให้เห็นชีวิตการแต่งงานที่ไร้ความสุขของเธอ ปีเอโตร (Pietro) น้าชายผู้เป็นสามีถูกเปรียบเป็นหมาป่าดุร้ายที่มีสถานะเป็นผู้ล่า ส่วนมารีอันนาผู้ตกเป็นเหยื่อทำได้เพียงหลบตาและกัดฟันของตนเองไว้ในยามที่ต้องมีเพศสัมพันธ์กับเขาด้วยความจำนนและไร้ทางออก

Quante volte ha ceduto a quell'abbraccio da lupo chiudendo le palpebre e stringendo i denti! Una corsa senza scampo, le zampe del predatore sul collo, il fiato che si fa grosso, pesante, una stretta sui fianchi e poi la resa, vuoto. (Maraini, 2010: 89)

ก็ครั้งกันแล้วที่เธอต้องยอมจำนนตกอยู่ในอ้อมกอดของหมาป่าด้วยการหลบตาและการกัดฟัน! การวิ่งไล่ที่ไร้ทางหลบหนี อุ้งมือของผู้ล่าตะปบอยู่ที่คอ ลม

หัวใจอันหนักหน่วง การยึดจับบั้นท้ายเอาไว้แน่น และตามมาด้วยการยอม
 จำนวน ความว่างเปล่า⁵⁰

มารีอันนามักหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์กับน้ำชายผู้เป็นสามีเท่าที่โอกาสจะอำนวยเสมอ กล่าวได้ว่า พฤติกรรมของเธอแสดงให้เห็นอาการของผู้ป่วยโรคเครียดภายหลังเหตุการณ์สะเทือนขวัญ (Post-Traumatic Stress Disorder หรือเรียกโดยย่อว่า PTSD) ในหมวดอาการหลีกเลี่ยงสิ่งกระตุ้นเตือนให้ นึกถึงเหตุการณ์บาดแผล (avoidance) ซึ่งในที่นี้คือการมีเพศสัมพันธ์กับปิเอโตร ในทางกลับกัน เมื่อปมความกลัวในการมีเพศสัมพันธ์กับปิเอโตรนั้นคลี่คลายออกมาว่าเกิดจากการกระทำชำเราในวัย เด็ก มารีอันนามีสามารถมีเพศสัมพันธ์กับซารอ (Saro) ชายหนุ่มที่ทำงานในบ้านของเธอได้อย่างปกติ ด้วยความเต็มใจและความพึงพอใจของเธอเอง ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าความเจ็บของมารีอันนามิได้เป็น เพียงความผิดปกติทางร่างกายเท่านั้น แต่ยังสัมพันธ์กับบาดแผลทางใจจากเหตุการณ์เลวร้ายที่ถูกนำ ชายขึ้นใจในวัยเด็กด้วย แม้ว่าเธอจะพยายามสลัดความทรงจำนั้นทิ้งไปตามกลไกการป้องกันตนเอง ทางจิต (self-defense mechanism) แต่บาดแผลฝังใจยังคงอยู่และตามมาหลอกหลอนเธอโดยที่ เธอเองไม่สามารถอธิบายได้ในตอนแรก

ชีวิตและความพิการของมารีอันนาเต็มไปด้วยปริศนาที่เธอเฝ้าสงสัย ในตอนแรกมารีอันนามี ความรู้สึกคล้ายคลึงคล้อยคลาว่าเธอเคยได้ยินเสียงของผู้คนรอบข้างและเคยเปล่งเสียงตอบโต้พวกเขา ได้ แต่ดยุคผู้เป็นพ่อของเธอบอกว่าเธอพิการมาแต่กำเนิด ด้วยความรักที่มารีอันนามีต่อพ่อ เธอจึง คล้อยตามและเชื่อคำพูดของเขาอย่างเต็มใจ

Un giorno, senza una ragione, era ammutolita. Il silenzio si era impadronito di lei come una malattia o forse come una vocazione. Non sentire più la voce festosa del signor padre le era sembrato tristissimo. (...) <<Tu sei nata così, sordomuta>>, le aveva scritto una volta il padre sul quaderno e lei si era dovuta convincere di essersi inventata quelle voci lontane. Non potendo

⁵⁰ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้วิจัยเอง

ammettere che il signor padre dolcissimo che l'ama tanto dica delle menzogne, deve darsi della visionaria. (Maraini, 2010: 16-17)

วันหนึ่งเธอ(มารีอันนา)กลายเป็นไปอย่างไม่ทราบสาเหตุ ความเจ็บเข้ามาครอบงำเธอราวกับความเจ็บป่วยอย่างหนึ่งหรืออาจจะเป็นการเบี่ยงเบนทางธรรมชาติก็เป็นได้ การไม่ได้ยินเสียงอันร่ำเรียงของคุณพ่ออีกต่อไปนั้นดูเหมือนว่าเป็นเรื่องที่เธอเศร้าใจที่สุด (...) <<ลูกหูหนวกและเป็นใบ้เช่นนี้มาตั้งแต่กำเนิด>> ครั้งหนึ่งผู้เป็นพ่อเคยเขียนเช่นนี้ไว้บนสมุดบันทึกให้เธออ่าน และเธอก็จำต้องเชื่อตามว่าเสียงที่เธอได้ยินแว่วๆนั้นเธออุปโลกน์ขึ้นมา⁵¹

ฉากข้างต้นแสดงให้เห็นว่าบาดแผลจะแสดงออกมาผ่านอากัปกริยาและอาการทางร่างกายโดยที่ควบคุมไม่ได้ ซึ่งในที่นี้ได้แก่อาการเป็นใบ้และหูหนวกของมารีอันนา อาการดังกล่าวเกิดจากปัจจัยทั้งภายนอกและภายใน กล่าวคือโลกแห่งความเจ็บของมารีอันนานั้นเป็นผลมาจากการตัดสินใจและการกระทำที่ผิดพลาดจากฝีมือผู้เป็นพ่อ แต่ความทรงจำที่หายไปชั่วขณะของมารีอันนานั้นเป็นผลมาจากกลไกในการรับมือบาดแผลที่เกิดขึ้นกับตัวเธอ นอกจากนี้ ในบางครั้งผู้ประสบเหตุก็สามารถอธิบายต้นสายปลายเหตุของการแสดงออกนั้นได้เช่นกันดังที่มารีอันนาจำต้องยอมให้ความไม่รู้ที่เกิดขึ้นกับเธอกลายเป็นช่องว่างที่ทำให้พ่อของเธอมีโอกาเข้ามาบิดเบือนเรื่องราวในความทรงจำของเธอได้โดยอาศัยความรักความผูกพันและความเคารพที่ลูกสาวมีต่อตัวเขามาเป็นข้ออ้าง การกระทำเช่นนี้นับเป็นสิ่งสากลที่ผู้กระทำผิดมักจะนำมาใช้เพื่อปกปิดสิ่งเลวร้ายที่ตนเองทำ

In order to escape accountability for his crimes, the perpetrator does everything in his power to promote forgetting. Secrecy and silence are the perpetrator's first line of defense. If secrecy fails, the perpetrator attacks the credibility of his victim. If he cannot silence her absolutely, he tries to make sure that no one listens. (...) The more powerful the perpetrator, the greater is

⁵¹ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

his prerogative to name and define reality, and the more completely his arguments prevail. (Herman, 1992: 8)

พ่อผู้เป็นดยุคบังคับใช้อำนาจกับมารีอันนาทำให้เธอตกอยู่ในความเงียบอย่างแท้จริงและพยายามทำให้เธอลืมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยการป้อนข้อมูลใหม่ว่าเธอพิการแต่กำเนิดซึ่งนับเป็นการสร้างและนิยามความจริงขึ้นมาใหม่ชุดหนึ่งให้ผู้ประสบเหตุอย่างมารีอันนายึดถือไว้ด้วย การคลุมถุงชนให้แต่งงานกับน้ำชายก็นับเป็นการโจมตีความน่าเชื่อถือและทำให้เสียงของมารีอันนาไม่มีใครฟังในกรณีที่เธอสามารถป่าวประกาศความทรงจำบาดแผลของเธอออกมาได้เพราะถือว่าสุดท้ายปีเอโตรผู้ข่มขืนมารีอันนาก็ได้แต่งงานกับเธอแล้วตามประเพณี แม้แต่คาร์โล (Carlo) ผู้เป็นพี่ชายยังคิดเช่นเดียวกันว่าความรุนแรงทางเพศที่ปีเอโตรทำกับมารีอันนาได้ถูกขุดเซยและไถถอนความผิดกันไปแล้วผ่านการแต่งงาน แม้แต่ตัวของพ่อผู้เป็นดยุคที่ทำให้มารีอันนาพิการก็ถูกมองในแง่ดีว่ามีเจตนาเพื่อลบความทรงจำโหดร้ายออกจากสมองของมารีอันนาเพื่อประโยชน์ของตัวเอง ทั้งที่สิ่งที่พ่อทำก็มีความโหดร้ายรุนแรงไม่แพ้การกระทำของปีเอโตรผู้เป็นน้ำชาย ดังนั้น พ่อผู้เป็นดยุคจึงกลายเป็นทั้งพ่อผู้เป็นที่รักและพ่อผู้ทรยศ (beloved and betrayed) สำหรับมารีอันนาด้วยในเวลาเดียวกัน หนึ่งตัวอย่างที่ยกมาจากตัวบทในข้างต้นยังแสดงให้เห็นเพิ่มเติมอีกประการหนึ่งด้วยว่าสัญชาตญาณเป็นสิ่งจำเป็นที่ละเลยไม่ได้สำหรับการทำความเข้าใจเรื่องเล่าบาดแผลดังเช่นความทรงจำส่วนลึกของมารีอันนาที่เชื่อว่าครั้งหนึ่งเธอเคยสื่อสารกับผู้อื่นได้ทางวาจา

ในนวนิยายสืบสวนสอบสวนเรื่อง *Voci* ตัวละครอันเจลา บารี เหยื่อฆาตกรรมก็แสดงให้เห็นอาการบาดแผลที่มีความสลับซับซ้อนด้วยเช่นเดียวกัน เธอเป็นตัวละครที่ถูกประกอบสร้างให้เป็นศพที่ไร้เสียงตั้งแต่เปิดเรื่องตรงข้ามกับมารีอันนาที่ถูกผลักจากโลกที่สื่อสารด้วยเสียงให้ไปอยู่ในโลกแห่งความเงียบ มิเคลลา คาโนวา นักข่าววิทยุที่อาศัยร่วมอพาร์ทเมนต์เดียวกันกับอันเจลาเป็นผู้หลอมรวมภาพอันเจลาให้กลับมีชีวิตขึ้นมาใหม่จากสรรพเสียงของคนรอบข้างที่แสดงทัศนคติเกี่ยวกับอันเจลาไว้อย่างหลากหลาย บ้างก็ชื่นชมเธอว่าเป็นลูกสาวที่น่ารัก เป็นน้องสาวที่ซื่อาย เป็นสาวสวยที่มีหนุ่มหมายปองมากมาย บ้างก็กล่าวหาว่าเธอเป็นโสเภณี แต่เสียงที่มิเคลลาให้ความสำคัญเป็นอย่างมากคือเสียงบันทึกของอันเจลาที่เล่าเทพนิยายที่มีโครงเรื่องซ้ำเดิมอันจบลงด้วยความโหดร้าย

Sono una ventina di favole, raccontate con molta dolcezza, senza un filo di compiacimento, prive di malizia e di pedanteria. Mano a mano che vado avanti col nastro, mi sembra che la sua voce si faccia più profonda e disperata. Le favole diventano, verso la fine, feroci. (Maraini, 2008: 187)

(มัน)เป็นเทพนิยายประมาณย์สืบเรื่องที่เล่าด้วยความไพเราะอ่อนหวานอย่างยิ่ง โดยไม่มีความพึงพอใจเลยแม้แต่น้อย ปราศจากความมั่งร้ายและไม่ไฉไล รายละเอียดที่สำคัญ เมื่อค่อยๆ ฟังอย่างต่อเนื่องไปเรื่อยๆ ฉันทู้สึกว่าน้ำเสียงของเธอยิ่งฟังดูห่อหุ้มและหมดหวังมากขึ้น เทพนิยายต่างๆ กลับกลายเป็นเรื่องโหดร้ายในช่วงท้าย⁵²

เทพนิยายที่อันเจลาเล่าไว้ในเทปบันทึกเสียงสร้างน้ำหนักให้คำกล่าวที่ว่าอันเจลาเคยถูกพ่อเลี้ยงขี้ใจและความสัมพันธ์ซึ่งกันเป็นเวลาหลายปีนั้นมีความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นความพยายามในการถ่ายทอดประสบการณ์ที่เธอถูกพ่อเลี้ยงล่วงละเมิดทางเพศตั้งแต่วัยเด็กผ่านการใช้สัญลักษณ์ด้วย นิทานของอันเจลาเล่าถึง “พระราชินี ลูกสาวที่ไม่เชื่อฟัง มังกร กวางที่ ต้องมนตร์สะกด และห้องฟ้าที่มีพายุ” (Maraini, 2008: 186) ทุกเรื่องล้วนมีตอนจบที่โหดร้าย อาทิ ลูกสาวถูกพ่อจับกินหรือพ่อหักขาลูกสาวเพื่อบังคับให้อยู่ในบ้าน

สังเกตได้ว่านิทานเรื่องต่างๆ ของอันเจลาใน *Voci* เผยให้เห็นประสบการณ์บาดแผลของเธอ และมีลักษณะเป็นเศษเสี้ยวชิ้นส่วนที่เล่าเข้าไปเข้ามา ทั้งนี้ถึงแม้ว่าความทรงจำบาดแผลของอันเจลาจะแตกต่างจากความทรงจำบาดแผลของมารีอันนาตรงที่สามารถถูกเล่นซ้ำ (replayed) ได้ แต่การเล่าเข้าไปเข้ามาครั้งแล้วครั้งเล่าก็ยังพบปัญหาตรงที่ไม่สามารถรวบรวมเป็นเรื่องเล่าส่วนบุคคลที่มีเรื่องราวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ เทพนิยายของอันเจลาแสดงให้เห็นว่าผู้ประสบเหตุการณ์ความรุนแรงไม่สามารถปะติดปะต่อเรียบเรียงเรื่องราวในลักษณะที่เป็นเส้นตรงตามลำดับเวลา (linear time) ได้ นอกจากนี้ การเล่านิทานเนื้อหาเข้าไปเข้ามาของอันเจลา ยังเทียบเท่าได้กับอาการของผู้ป่วย PTSD ใน

⁵² แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

กลุ่มอาการการล่วงล้ำ (intrusion) ที่เกิดสถานการณ์ซ้ำรอยหรือสะท้อนเหตุการณ์บาดแผลที่ประสบในอดีตซึ่งเป็นกลุ่มอาการเกี่ยวกับการเกิดความฝันซ้ำแล้วซ้ำเล่าและภาพย้อนอดีต (flashback)

อย่างไรก็ตาม แม้ความทรงจำของอันเจลาจะได้รับการถ่ายทอดออกมาแต่เธอก็ไม่สามารถเล่าเหตุการณ์นั้นออกมาได้อย่างตรงไปตรงมาหรือเล่าออกมาได้ทั้งหมด การใช้อุปลักษณณ์นับเป็นทางออกหนึ่งที่ทำให้เรื่องเล่าบาดแผลที่เต็มไปด้วยความรุนแรงนั้นสามารถนำเสนอออกมาได้ ทั้งนี้เพราะเธอถูกพ่อเลี้ยงล่วงละเมิดทางเพศตั้งแต่เด็ก แต่เธอไม่สามารถปรึกษาใครได้ การถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเธอจึงต้องผ่านระบบสัญลักษณ์ซึ่งเป็นภาพแทนของเหตุการณ์ความรุนแรงที่ถูกอำพรางไว้ เพราะความรุนแรงที่สร้างบาดแผลให้กับเธอนั้นมีทั้งส่วนที่ถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาและส่วนที่ยังรอการทำความเข้าใจ เคธี คารูธกล่าวถึงการบังคับให้เกิดซ้ำ (repetition compulsion) ใน *Unclaimed Experience: Trauma, Narrative, and History* (1996) ว่าเป็นความพยายามที่จะควบคุมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นซึ่งผู้ประสบเหตุไม่สามารถเข้าใจอย่างถ่องแท้ตั้งแต่ต้น ผู้รอดเหตุการณ์จึงถูกบังคับให้ต้องเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ดังกล่าวซ้ำๆ อย่างต่อเนื่อง คารูธยกตัวอย่างการย้อนกลับมาของบาดแผลในรูปของความฝันที่ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมา โดยมีจุดประสงค์เพื่อที่จะจัดการควบคุมสถานการณ์เลวร้ายนั้นให้ได้ ดังนั้น ในกรณีของอันเจลา การใช้ชั้นทานที่ต้องมีการตีความเชิงสัญลักษณ์จึงนับเป็นทางออกหนึ่งที่ทำให้ผู้มีบาดแผลสามารถบอกเล่าสิ่งที่ต้องการออกมาและแสดงให้เห็นการรับมือกับบาดแผลผ่านการเกิดซ้ำได้เฉกเช่นเดียวกับลักษณะของความฝันแบบที่คารูธได้ยกตัวอย่างเอาไว้

3.1.3.2 ความสลับซับซ้อนและย้อนแย้งของบาดแผล

ความซับซ้อนย้อนแย้งของบาดแผลที่สำคัญประการหนึ่งคือผู้ที่ประสบเหตุการณ์บาดแผลมีทั้งความต้องการที่จะปฏิเสธประสบการณ์เลวร้ายที่ตนเองมี แต่ก็มี ความปรารถนาที่จะป่าวประกาศเหตุการณ์รุนแรงนั้นออกมาดังๆ ด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวนี้ เฮอร์แมนถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของบาดแผล

The conflict between the will to deny horrible events and the will to proclaim them aloud is the central dialectic of psychological

trauma. People who have survived atrocities often tell their story in a highly emotional, contradictory, and fragmented manner which undermines their credibility and thereby serves the twin imperatives of truth-telling and secrecy. When the truth is finally recognized, survivors can begin their recovery. But far too often secrecy prevails, and the story of the traumatic event surfaces not as a verbal narrative but as a symptom. (Herman, 1992: 1)

จากคำกล่าวของเฮร์แมนที่ยกมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการยึด (tension) ระหว่างความต้องการที่จะปกปิดและความประสงค์ที่จะเปิดเผยเหตุการณ์บาดแผลออกมานั้นทำให้หลีกเลี่ยงคู่ตรงข้ามระหว่างการบอกเล่าความจริงอันเจ็บปวดออกมาและการเก็บรักษาเรื่องราวไว้เป็นความลับไม่ได้ เฮร์แมนแนะนำว่าหากผู้ประสบเหตุเล่าเหตุการณ์ออกมาแล้วมีคนรับฟังและเชื่อความจริงนั้น กระบวนการเยียวยารักษาจะดำเนินไปได้ แต่โดยปกติแล้วผู้ประสบเหตุมักจะปกปิดเหตุการณ์บาดแผลไว้เป็นความลับ เพราะเรื่องเล่าของผู้ประสบเหตุมักจะถูกตั้งคำถามถึงความน่าเชื่อถือ เนื่องจากเป็นเรื่องเล่าที่เต็มไปด้วยอารมณ์ความรู้สึก มีความย้อนแย้ง และเป็นเศษเสี้ยวชิ้นส่วนที่ต้องนำมาปะติดปะต่อร้อยเรียงเรื่องราวเอง เรื่องเล่าบาดแผลจึงขาดเสถียรภาพ ลักษณะของเรื่องเล่าบาดแผลที่เต็มไปด้วยความย้อนแย้งเช่นนี้อาจนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับคติชาตกรรมอิโซลินาได้ กล่าวคือ ร่างที่ถูกล่าเหยื่อและทิ้งกระจัดกระจายตามที่ต่างๆของอิโซลินาเป็นเหมือนอุปลักษณ์แสดงถึงเรื่องเล่าบาดแผลที่เป็นเศษเสี้ยวชิ้นส่วนซึ่งต้องนำมาปะติดปะต่อกันเพื่อให้ได้ข้อมูลเบาะแสที่เป็นประโยชน์ ทั้งยังต้องใช้อารมณ์ความรู้สึกและสัญชาตญาณเป็นเครื่องมือร้อยเรียงชิ้นส่วนดังกล่าวเข้าด้วยกัน

บาดแผลอันสืบเนื่องมาจากความรุนแรงภายในครอบครัวเต็มไปด้วยมิติทางสังคม (social dimension) ที่กำกับโดยค่านิยมและวัฒนธรรมที่ถูกสถาปนาขึ้นมาให้เป็นกระแสหลัก ซึ่งในที่นี้ก็คืออุดมการณ์ปีตาธิปไตย การให้คุณค่าผู้ชายเหนือผู้หญิงสัมพันธ์กับการเอื้อประโยชน์ให้ผู้ชายได้รับสิทธิทางการเมืองและเศรษฐกิจมากกว่าและทำให้อำนาจทุกอย่าง อาทิ อำนาจทางการเงินและอำนาจการปกครองตกไปอยู่ในมือของผู้ชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันหน่วยย่อยในสังคมอย่าง

ครอบครัว ด้วยเหตุนี้ ผู้หญิงซึ่งตกเป็นเบี้ยล่างในสังคมอยู่แล้วที่เผชิญความรุนแรงภายในบ้านซ้ำๆ ก็ยิ่งถูกกดขี่ ทั้งยังถูกทำให้เงียบไร้ปากเสียงยิ่งขึ้นกว่าเดิม และเมื่อพวกเขาเลือกเงียบ พวกเขา ก็จะขาดปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจนกลายเป็นว่าพวกเขาแบกรับความเจ็บปวดอย่างโดดเดี่ยวตามลำพัง โดยการแยกตัวเองออกจากผู้อื่นนั้นไม่ได้หมายความว่าความถึงการตัดขาดจากสังคมภายนอกเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการขาดปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกในครอบครัวด้วยกันเองด้วย เบริندا เดลี (Brenda Daly) ศาสตราจารย์ผู้เขียนหนังสือชื่อ *Authoring a Life: Woman's Survival in and through Literary Studies* (1998) ที่ใช้ประสบการณ์ส่วนตัวของเธอเองมาประกอบการเขียนกล่าวว่าเด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศภายในครอบครัวต้องทนเจ็บปวดกับความรู้สึกอาย (shame) ความสงสัยในตัวเอง (self-doubt) ความรู้สึกอับจนหนทางทำอะไรไม่ถูก (helplessness) และความรู้สึกผิด (guilt) ซึ่งส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่และอาชีพการงานของพวกเขา อาการทางด้านอารมณ์ความรู้สึกเหล่านี้ได้รับอิทธิพลมาจากกระบวนการทางสังคมที่สร้างมายาคติให้ผู้หญิงเก็บเงียบเหตุการณ์ความรุนแรงไว้กับตัวเอง นอกจากนี้ไม่ยอมปริปากเปิดเผยเรื่องราวแล้ว ผู้หญิงที่ได้รับประสบการณ์บาดแผลยังปลีกตัวเองออกมาจากสังคมเพราะรู้สึกว่าตัวเองแปลกแยก ทั้งยังกลัวความลับที่เก็บงำไว้จะเปิดเผย ซึ่งความคิดเหล่านี้เป็นปัจจัยกระตุ้นให้ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่ออยู่โดดเดี่ยวขึ้นมาอย่างแท้จริง เมื่อเป็นเช่นนี้กระบวนการในการทลายความเงียบ (breaking the silence) จึงต้องใช้แรงขับเคลื่อนจากทั้งตัวผู้ประสบเหตุเองและจากสังคมไปพร้อมๆ กัน เพราะหากผู้ประสบเหตุเลือกที่จะออกมาป่าวประกาศเหตุการณ์บาดแผลโดยที่สังคมไม่ได้รับรองความชอบธรรมและไม่พร้อมรับฟังปัญหา เรื่องเล่าดังกล่าวก็อาจจะถูกกล่าวหาว่าขาดความน่าเชื่อถือ ซึ่งส่งผลเสียต่อตัวผู้ประสบเหตุเองที่จะได้รับความทุกข์ทรมานใจเพิ่มขึ้นหากไม่มีคนรับฟัง

ความเงียบและภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกที่เกิดจากความขัดแย้งภายในจิตใจและข้อห้ามทางสังคม (social taboo) สามารถนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับแนวคิดเรื่องมาเฟียที่นับเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของสังคมอิตาลีเส้นทางตอนใต้ซึ่งปรากฏในนวนิยายเรื่อง *Bagheria* ได้ กล่าวคือเมื่อเกิดบาดแผลกระทบจิตใจขึ้นมา ผู้ประสบเหตุจะตกอยู่ในภาวะของความขัดแย้งและแรงย้อยู่ระหว่างความต้องการที่จะเปิดเผยกับความปรารถนาที่จะเก็บงำประสบการณ์เลวร้ายเอาไว้ ใน *Bagheria* ผู้เล่าเรื่องยอมรับว่า “บาเกเรียเป็นเมืองมาเฟีย” (Maraini, 2010: 115) โดยที่ทุกคนรับรู้

เป็นอย่างดี แต่การรับรู้ดังกล่าวก็ไม่ส่งผลกระทบต่อระบบมาเฟียในชุมชนเลยแม้แต่น้อย ทั้งนี้เป็นเพราะถึงแม้คนทั่วไปจะรู้ว่าม็อดมีอำนาจมืดที่สามารถทำให้ความปรารถนาหรือเป้าหมายบรรลุผลได้ด้วยมิดและปืนอยู่เบื้องหลังเหตุการณ์ต่างๆในชุมชน แต่ใครก็ตามที่รู้เห็นก็ควรที่จะแสวงหาเอาหูไปนาเอาตาไปไร่เสีย มิฉะนั้นอาจถูกฆ่าหรือทำร้ายร่างกายได้ด้วยเหตุที่ว่าบุคคลที่สังคมมาเฟียคิดว่าไม่ควรพูดออกมา การปิดปากเงียบไม่พูดออกมาทั้งที่อาจจะรู้อยู่เต็มอกว่ามีอำนาจมืดเช่นนี้สามารถนำมาเปรียบเทียบกับความเงียบของผู้หญิงที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศในครอบครัวดังที่ปรากฏอยู่ในหลายเหตุการณ์ของเรื่องเล่าในบาเกเรียแห่งนี้ได้ เนื่องจากมักไม่มีใครฟังเมื่อพวกเขาพูดเรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้นออกมา ทั้งยังอาจถูกกล่าวหาหรือถูกประณามว่าเป็นฝ่ายผิดเสียเองในฐานที่ยั่ววนผู้ชายก่อนหรือฐานที่การเปิดเผยของพวกเขามีส่วนทำให้สถาบันครอบครัวต้องล่มสลายได้อีกประการหนึ่ง เฮอร์แมนกล่าวว่า การพูดถึงประสบการณ์ความรุนแรงทางเพศและความรุนแรงในครอบครัวเป็นการเปิดทางให้เกิดการทำให้เสียเกียรติในที่สาธารณะ (public humiliation) และการถูกเยาะเย้ยถากถาง รวมถึงเมื่อเปิดเผยเหตุการณ์ออกไปแล้วอาจไม่มีใครเชื่อคำพูดของพวกเขาด้วย ความกลัวและความละอายทำให้ผู้หญิงตกอยู่ในความเงียบเพราะไม่กล้าเสี่ยงต่อผลต่างๆที่อาจเกิดขึ้นเมื่อเปิดเผยเรื่องราวออกไป นอกจากนี้ ความเงียบยังเป็นผลมาจากความรู้สึกผิดและความรู้สึกละอายใจที่ตัวผู้หญิงเองคิดว่าตนมีส่วนทำให้การล่วงละเมิดนั้นเกิดขึ้นได้ด้วย ทั้งในแง่ที่เธอรู้สึกเหมือนเป็นผู้ร่วมลงมือเมื่อการข่มขืนเกิดขึ้น และในแง่ที่เธอรู้สึกเป็นเหมือนผู้สมรู้ร่วมคิดให้การกระทำของเราเกิดได้ต่อไป ในกรณีที่มีการข่มขืนเกิดขึ้นกับพี่น้องผู้หญิงคนอื่นภายในบ้านด้วย ความเงียบของผู้หญิงเปรียบเสมือนใบเบิกทางที่ทำให้การกดขี่ทางเพศและความรุนแรงในครอบครัวสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างไม่มีวันจบสิ้น การเปิดเผยเรื่องอื้อฉาวที่ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อการกระทำของเรา โดยเฉพาะจากคนใกล้ตัวภายในบ้าน จึงเปรียบเทียบกับความตายทางสังคม (social death) ไม่ต่างจากที่ร่างกายถูกทำร้ายจนเสียชีวิตซึ่งนับว่าเป็นกฎของระบบมาเฟีย⁵³ มิหนำซ้ำ ยังอาจแย่งยิ่งกว่าตรงที่การตายทางสังคมของพวกเขาได้ทำให้ความรุนแรงต่อพวกเขาสิ้นสุดลง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกเปิดเผยหรือเก็บเงียบ ผู้ชายในครอบครัวยังคงสามารถกระทำเราร่างกายและจิตใจของพวกเขาต่อไปได้ ผู้ชายจึงเปรียบเสมือน

⁵³ อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมเรื่องมาเฟียในสังคมอิตาเลียนได้ใน สรรควัฒน์ ประดิษฐ์พงศ์, "มาเฟีย," วารสารอักษรศาสตร์ 33, no. 2 (2547).

มาเพียในบ้านสำหรับผู้หญิง ทั้งหมดนี้เป็นเพราะโครงสร้างสังคมปิตาธิปไตยที่เอื้อให้ผู้ชายในครอบครัวสามารถใช้อำนาจเหนือผู้หญิงผ่านบทบาทของปู่/ตา พ่อ สามี และพี่ชาย/น้องชายนั่นเอง

ลักษณะสำคัญของบาดแผลที่โดดเด่นและส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ประสบเหตุเป็นอย่างมากก็คือการลอกหลอนของเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นเมื่อตกอยู่ในภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก ทั้งยังเป็นสิ่งที่พูดออกมาไม่ได้ (unspeakableness) จึงเกิดการย้อยู่ระหว่างการจดจำและการลืมเลือน ความต้องการที่จะเล่าเหตุการณ์บาดแผลออกมามีจุดประสงค์เพื่อให้อาการที่ถูกประสบการณ์บาดแผลกลับมาหลอกหลอนนั้นทุเลาบรรเทาลง แต่ครั้งจะถ่ายทอดเรื่องเล่าออกมา ก็จะพบอุปสรรคสำคัญคือเรื่องเล่าที่สะท้อนให้เห็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมต้องการปกปิดด้วยการสร้างมายาคติให้เหตุการณ์เหล่านั้นเป็นเรื่องต้องห้าม โดยปกติ การถ่ายทอดเรื่องราวบาดแผลที่มีส่วนในการช่วยเยียวยาผู้ที่มีอาการบาดแผลเป็นสิ่งที่ทำได้ยากยิ่งจนทำให้ผู้ประสบเหตุหลายคนเลือกที่จะเงียบและปล่อยให้เหตุการณ์บาดแผลถูกเพิกเฉยเพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงนานัปการที่อาจได้รับเมื่อเปิดเผยเรื่องต้องห้ามให้สังคมรับรู้ ทว่า ผู้หญิงที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศภายในครอบครัวจะได้รับความแรงกดดันและแรงเสียดทานทางสังคมมากยิ่งขึ้น

3.2 ความเงียบ: อุปสรรคในการถ่ายทอดประสบการณ์บาดแผล

มารานีนนำความเงียบมาใช้เป็นสัญลักษณ์อย่างมีความหมายสำคัญต่อบาดแผลที่ผู้หญิงได้รับจากความรุนแรงรูปแบบต่างๆ ที่มีผลมาจากอคติและการกดขี่ทางเพศในสังคมปิตาธิปไตย โดยไม่เพียงแสดงให้เห็นภาวะที่ตัวละครผู้หญิงจำต้องเผชิญกับมาตรฐานทางเพศสถานะในสังคมที่ตกเป็นรองเพศชายเท่านั้น แต่ยังเผยให้เห็นกระบวนการล่อหลอมของสังคมที่สร้างขึ้นด้วยกลอุบายอันแยบคายและสืบทอดเป็นธรรมเนียมปฏิบัติจนบางครั้งสมาชิกในสังคมมิได้ตระหนักถึง นอกจากนี้ ยังนำเสนอทางเลือกที่ผู้หญิงสามารถหลายกำแพงความเงียบที่สังคมสร้างกั้นพวกเธอไว้ออกมาได้ด้วยในขณะเดียวกัน

ความซับซ้อนของการศึกษาเรื่องเล่าบาดแผลมิได้ขึ้นอยู่กับการย้อยู่ระหว่างความต้องการภายในจิตใจเพียงเท่านั้น แต่ยังมีความขัดแย้งในแง่ของภาษาซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการแสดงความ

เจ็บปวดออกมาในรูปของเรื่องเล่าด้วย ถึงแม้ว่าภาษาจะมีข้อดีคือเป็นตัวกลางในการถ่ายทอด ประสบการณ์ความรุนแรงของผู้ประสบเหตุที่เคยเกิดขึ้นในอดีตอันส่งผลต่อเนื่องถึงปัจจุบันออกมาได้ แต่การบอกเล่าเหตุการณ์รุนแรงผ่านภาษาก็มีอุปสรรคเช่นเดียวกัน กล่าวคือ เหตุการณ์บาดแผลเป็น ประสบการณ์เจ็บปวดที่ถูกกดทับไว้ในระดับจิตไร้สำนึกและจะแสดงออกมาผ่านอาการทางร่างกายซึ่ง ไม่สามารถอธิบายเป็นเหตุเป็นผลได้เหมือนโรคอื่นๆทั่วไปที่สามารถรักษาด้วยการใช้ยาหรือวิทยาการ ทางการแพทย์อื่นๆ การถ่ายทอดบาดแผลทางใจออกมาต้องผ่านภาษาที่มีโครงสร้างไวยากรณ์และ ต้องผ่านกระบวนการไตร่ตรอง การเลือกใช้คำ รวมทั้งการเรียบเรียงในระดับจิตสำนึกซึ่งนับว่าเป็น เรื่องยากสำหรับผู้ประสบเหตุที่ต้องการจะผลิตเรื่องเล่าออกมา ยิ่งไปกว่านั้น กระบวนการตีความและ ถ่ายทอดประสบการณ์บาดแผลผ่านโครงสร้างภาษาในระดับจิตสำนึกนั้นก็อาจไม่สามารถแสดง ความรู้สึกเจ็บปวดภายในจิตไร้สำนึกได้อย่างครบถ้วนกระบวนการความด้วย เพราะปัญหาสำคัญประการ หนึ่งของผู้ประสบเหตุ คือ การเอื้อนเอ่ย (articulation) แต่ในมุมกลับกัน เมื่อผู้ประสบเหตุต้อง เผชิญหน้ากับความเจ็บปวดของตนเองและพยายามที่จะถ่ายทอดประสบการณ์ออกมาเป็นเรื่องเล่าสู่ สาธารณชน ดังนั้น ภาษาและเรื่องเล่าจึงนับว่าเป็นดาบสองคมสำหรับผู้ประสบเหตุการณ์บาดแผล คือ เป็นทั้งอุปสรรคในการถ่ายทอดและนับว่ามีคุณูปการในการช่วยเยียวยาบาดแผลของผู้ประสบเหตุด้วย เช่นเดียวกัน

ตัวอย่างความย้อนแย้งของบาดแผลที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นนำไปสู่ความยากลำบากที่ผู้ ประสบเหตุต้องเผชิญในการแสดงบาดแผลออกมาเพราะเหตุการณ์บาดแผลไม่สามารถเข้าใจได้ ทั้งหมด และเมื่อทำความเข้าใจบาดแผลได้บ้างบางส่วน ผู้ประสบเหตุก็จะเกิดความลังเลใจว่าควรจะ ปกปิดหรือเปิดเผยเรื่องราวที่ตนเองได้ประสบมา และหากเล่าความจริงนั้นออกมาก็อาจเสี่ยงที่จะมีคน ตั้งคำถามถึงความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่า เนื่องจากเหตุการณ์ที่นำมาสู่บาดแผลมักเป็นเหตุการณ์ที่ถูก สังคมตีตราว่าเป็นเรื่องต้องห้าม อาทิ การล่วงประเวณีในครอบครัว หรือสงครามฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ที่ แสดงให้เห็นจิตใจด้านมืดที่ชั่วร้ายของมนุษย์ เหตุการณ์บาดแผลอาจเป็นเหตุการณ์หายนะที่สังคม ต้องการลบเลือนออกไปจากความทรงจำ เพราะนอกจากจะสร้างความเจ็บปวดและย้ำเตือนความ สูญเสียของมนุษย์แล้ว ยังแสดงให้เห็นขีดจำกัดความสามารถของมนุษย์ที่มีอาจควบคุมสถานการณ์ ต่างๆได้ทั้งหมด เช่น ภัยพิบัติทางธรรมชาติ หรือภัยจากโรคระบาด เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าการ

แสดงออกซึ่งบาดแผลสัมพันธ์กับค่านิยมและวัฒนธรรมที่ถูกประกอบสร้างและไหลเวียนอยู่ในสังคม ด้วย ตัวอย่างที่สามารถยกมาสนับสนุนคำกล่าวนี้ได้ก็คือกรณีที่ฟรอยด์ศึกษาค้นคว้าอาการฮีสทีเรีย (hysteria) แล้วพบว่าสัมพันธ์กับการล่องละเมิดทางเพศในครอบครัวซึ่งสันคลอนสถานภาพของสถาบันครอบครัวชนชั้นกลางในเวลานั้นจนสร้างความกดดันให้เขาออกมาทักล้างงานวิจัยของตนเอง แล้วกล่าวว่าการฮีสทีเรียเกิดจากความฟุ้งฝัน (fantasy) ของผู้หญิงที่เกิดจากจินตนาการทางเพศ แทน⁵⁴

ในหนังสือชื่อ *The Limits of Autobiography: Trauma and testimony* (2001) ลีห์ กิลมอร์ (Leigh Gilmore) ผู้วิจัยและค้นคว้าด้านงานอัตชีวประวัติกล่าวว่าบาดแผลเป็นมูลเหตุส่วนใหญ่ของงานเขียนประเภทเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิต (life narrative) เธอกล่าวถึงความหมายดั้งเดิมตามภาษากรีกไว้ว่าเหตุการณ์บาดแผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตัวตน (self) และปัญหาสำคัญของบาดแผลก็คือความยากลำบากนานัปการที่เกิดขึ้นเมื่อพยายามจะอธิบายประสบการณ์ความรุนแรงที่ก่อให้เกิดบาดแผลออกมา

Crucial to the experience of trauma are the multiple difficulties that arise in trying to articulate it. Indeed, the relation between trauma and representation, and especially language, is at the center of claims about trauma as a category. (Gilmore, 2001: 6)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่าอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งของการถ่ายทอดประสบการณ์บาดแผลออกมานั้นคือปัญหาด้านภาษา คำกล่าวของกิลมอร์สอดคล้องกับความคิดของเบรินดา เดลีที่ว่า กระบวนการเล่าเรื่องก็มีได้ราบรื่นสำหรับเหยื่อความรุนแรงภายในครอบครัวที่ถึงแม้จะรวบรวมความ

⁵⁴ ในช่วงแรกที่ฟรอยด์ศึกษาอาการฮีสทีเรียในฐานะที่เป็นภาวะที่เกิดจากบาดแผลทางใจนั้น ทฤษฎีของเขาเชื่อมโยงอาการฮีสทีเรียกับประสบการณ์ทางเพศของผู้หญิง โดยระบุว่าอาการฮีสทีเรียที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงนั้นเป็นผลของความทรงจำอันเลวร้ายที่เกิดจากการถูกทารุณกรรมทางเพศ (sexual abuse) อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมา ฟรอยด์กลับล้มล้างสมมติฐานที่เขาเคยกล่าวไว้ด้วยตัวเอง เพื่อลดแรงเสียดทานทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อเขา ฟรอยด์เสนอความคิดใหม่ว่าอาการฮีสทีเรียเกิดจากความฟุ้งฝันของผู้หญิงที่ถูกเก็บกดเอาไว้ ไม่ใช่จากความทรงจำบาดแผลเช่นที่เขาเคยกล่าวไว้ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน Judith Lewis Herman, *Trauma and Recovery: The Aftermath of Violence from Domestic Abuse to Political Terror* (New York: Basic Books, 1992). และ E. Ann Kaplan, *Trauma Culture: The Politics of Terror and Loss in Media and Literature* (New Jersey: Rutgers University Press, 2005).

กล้าตัดสินใจเปิดปากบอกเล่าเรื่องราวของตนเองได้แล้ว แต่ก็ยังพบอุปสรรคสำคัญในการใช้ภาษา ทั้งนี้เนื่องจากการล่วงละเมิดทางเพศเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชาย โดยภาษาก็นับรวมเป็นหนึ่งในระบบอำนาจของผู้ชายหรือกฎของพ่อ (the Law of the Father) กล่าวคือ นักทฤษฎีสตรีนิยมสายจิตวิเคราะห์ที่ได้เสนอว่าถึงแม้แม่จะเป็นผู้ให้กำเนิด แต่เมื่อเด็กเจริญวัยขึ้นในระดับที่สามารถเรียนรู้ภาษาได้ เด็กจะถูกพรากจากแม่และเข้าสู่โลกของภาษา เป็นการเปลี่ยนผ่านจากโลกที่เสรีของแม่มาสู่โลกที่ถูกจำกัดด้วยเหตุและผลของพ่อ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ถึงอำนาจของพ่อที่เต็มไปด้วยระบบระเบียบ กฎเกณฑ์ ศีลธรรม ภาษาซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่ถูกควบคุมด้วยกฎของพ่อจึงสัมพันธ์กับอำนาจความชอบธรรม (authority) และเพศสถานะ (gender) ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายหญิง ดังที่เดลีบรรยายไว้ในหนังสือของเธอ

What I needed most-to examine the debilitating effects of paternal sexual abuse on women's ability to language, to read, write, speak, and listen-was authority. It is difficult for women to claim such linguistic authority, according to some feminist theorists, because language is governed by the Law of the Father. (Daly, 1998: 6)

เดลียังเผยให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับผู้หญิงและผู้ชายมีความแตกต่างกัน กล่าวคือผู้ชายได้รับสิทธิ์อันชอบธรรม “ตามธรรมชาติ” ที่จะเขียนหรือใช้ภาษา ในขณะที่ลูกสาวนั้นถูกสอนให้สืบทอดความเงียบที่รับเอามาจากแม่ “*Women relationship to language differs from that of men: while sons assume they have a “natural” right to authority, a right to authorship, women have been taught that their rightful inheritance is maternal silence.*” (Daly, 1998: 7) ด้วยเหตุนี้ ผู้หญิงส่วนใหญ่ทั้งที่ตกเป็นเหยื่อการล่วงละเมิดทางเพศหรือแม้แต่เป็นผู้มีส่วนรู้เห็นเหตุการณ์จึงเลือกที่จะเงียบและก้มหน้ายอมรับชะตากรรมต่อไป

กิลมอร์เสนอประเด็นเกี่ยวกับอัตลักษณ์ไว้ว่าโดยทั่วไปผู้หญิงก็เผชิญปัญหาในการนำเสนอตัวตนอยู่แล้ว และเมื่อเป็นเรื่องของบาดแผลจากการล่วงละเมิดทางเพศ ผู้หญิงก็ยิ่งถูกสงสัยและตั้ง

คำถามมากขึ้น “*In part, the risk is already there. Consider that first-person accounts of trauma by women, for example, are likely to be doubted, not only when they bring forward accounts of sexual trauma but also because their self-representation already is at odds with the account the representative man produce.*” (Gilmore, 2001: 23) สืบเนื่องมาจากความเจ็บนี้เองที่ทำให้ผู้หญิงที่ผ่านประสบการณ์บาดแผลรู้สึกว่าคุณภาพของตัวเองโดดเดี่ยวและแปลกแยกออกสังคมที่เธออยู่ซึ่งนับเป็นอาการหนึ่งของบาดแผล จะเห็นได้ว่าอาการบาดแผล ประสบการณ์บาดแผล ความทรงจำบาดแผล และสถานภาพของผู้หญิงในสังคมเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกันเหมือนใยแมงมุมอันสลัซซบซ้อนที่ปิดกั้นทางออกของผู้หญิงเอาไว้

ตัวละครที่มาพร้อมกับความเจ็บที่มาราอีนีสร้างขึ้นนั้นเปรียบเสมือนภาพแทนของผู้หญิงอันหลากหลายในสังคม มาราอีนีแสดงความเจ็บให้เห็นเป็นรูปธรรม เป็นรูปเป็นร่าง และชัดเจนผ่านการกระทำและอาการของตัวละครเอกผู้หญิงในตัวบทนวนิยายทั้งหมด ซึ่งมีทั้งความเจ็บตามความหมายนัยตรงอันเกิดเนื่องจากความบกพร่องของร่างกายหรือจากความตายที่ทำให้ตัวละครไม่สามารถบอกเล่าเรื่องราวของเธอออกมาเป็นเสียงพูดได้ ความเจ็บตามความหมายนัยประหวัด/แฝงเร้นที่เป็นผลมาจากสถานะลูกสาว แม่ และเมียซึ่งเป็นลักษณะตามแบบฉบับที่สังคมขีดเกล้าเอาไว้ รวมถึงความเจ็บที่เกิดการดำรงสถานะเป็นคนส่วนน้อยหรือเป็นคนนอกกฎหมายซึ่งนับว่าเป็นคนชายขอบของสังคม และความเจ็บที่ได้รับผลกระทบมาจากเหตุการณ์บาดแผล (traumatic event) และความทรงจำบาดแผล (traumatic memory) อีกด้วยประการหนึ่ง

ตัวละครของมาราอีนีที่เผชิญกับความเจ็บตามความหมายนัยตรงนั้นได้แก่ ราชนิกุลที่ถูกทำให้เชื่อว่าเป็นใบ้หูหนวกมาแต่กำเนิดอย่างมารีอันนา อูครีอา จาก *La Lunga Vita di Marianna Ucria* และความตายที่ทำให้ตัวละครกลายเป็นเพียงศพไร้วิญญาณตั้งแต่แรกเริ่มอย่างอิโซลินา คานูติ จาก *Isolina* และอันเจลา บารี จาก *Voci* ส่วนตัวละครที่ประสบกับความเจ็บตามความหมายนัยประหวัดนั้นคือ วันนินา จาก *Donna in Guerra* ที่ดำเนินชีวิตเป็นภรรยาและผู้หญิงที่สงบปากสงบคำตามประเพณีนิยม และยอมจำนนต่ออำนาจปิศาจปิศาจอย่างไร้ข้อโต้แย้ง ซึ่งเท่ากับว่าเธอแบกรับภาพแทนของผู้หญิงที่ยอมรับเอาความเจ็บที่สืบทอดมาจากแม่และสัมพันธ์กับสถานะบทบาทแม่ เมียลูกสาวที่ผู้หญิงได้รับจากสังคม (maternal silence) มาเป็นของตัวเองตามที่สังคมปิศาจปิศาจ

พยายามบ่มเพาะและสืบต่อให้ผู้หญิงจากรุ่นสู่รุ่น ดังที่ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้อ้างคำกล่าวของเตลีเอาไว้ ก่อนหน้านี้ เตเรซา ซโมยสาวจาก *Memorie di una Ladra* ก็เป็นตัวละครอีกตัวหนึ่งที่เผชิญหน้ากับความเจ็บตามความหมายแฝงเร้น โดยปรากฏให้เห็นผ่านเรื่องเล่าของเธอที่ใช้ชีวิตสวนทางกับบทบาทของผู้หญิงตามกรอบจารีตและตัวบทกฎหมาย เรื่องราวชีวิตของเธอจึงถูกตัดออกจากเรื่องเล่าทางการ ให้กลายเป็นเพียงคนชายขอบซึ่งทำให้เสียงของเธอถูกกดทับตามสถานะทางสังคมที่เธอได้รับตามไปด้วย นอกจากนี้ ยังมีตัวละครชุนา จาก *Donna in Guerra* หญิงสาวผู้ที่มีแม้ว่าจะมีความคิดเรื่องความเท่าเทียมทางเพศล้าหน้าผู้หญิงร่วมสมัยเดียวกันกับเธอ แต่ด้วยความพิการด้วยโรโคโปลิโอ ทำให้สถานภาพในสังคมของเธอถูกละเลยเป็นเพียงคนชายขอบและความคิดของเธอก็ถูกมองว่าเป็นเพียงเรื่องไร้สาระเพราะเป็นความคิดที่ขัดแย้งและอยู่นอกกรอบสังคมร่วมสมัยของเธอด้วย

อย่างไรก็ตาม มารานีนี่ก็แสดงให้เห็นในท้ายที่สุดว่าความเจ็บที่เกิดขึ้นกับตัวละครทั้งหมดข้างต้นล้วนเป็นผลมาจากการประกอบสร้างและกระบวนการขัดเกลาของสังคม โดยพิจารณาได้จากความตาย(ที่เป็นการบังคับให้ตัวละครผู้หญิงต้องจมอยู่กับความเจ็บไปโดยปริยาย)ของอโซลิโนและอันเจลาซึ่งเป็นผลมาจากความรุนแรงทางเพศในทั้งสองกรณี ส่วนชุนาและเตเรซาที่ถูกขับให้ออกนอกสังคมก็แสดงให้เห็นนัยยะของความเจ็บในแง่ที่เกิดจากการผลัดเสียนั้นให้กลายเป็นอื่น กลายเป็นภัยคุกคามที่ต้องถูกกำจัดออกไปจากสังคม ในกรณีของชุนานั้น เหตุผลของข้อจำกัดทางศักยภาพทางร่างกายของเธอมิได้มีน้ำหนักพอให้เธอถูกขับให้ออกจากขบวนการทางการเมืองที่เคลื่อนไหวได้ดินเท่าที่ขบวนการเหตุสุดท้ยที่เธอไปมีความสัมพันธ์ทางเพศกับเพื่อนร่วมองค์กรที่ชื่อมาฟัลดาซึ่งเป็นผู้หญิงด้วยกัน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงด้วยกันเองยังไม่เป็นที่ยอมรับและถือเป็นการละเมิดข้อบังคับของสังคมอย่างร้ายแรงจนกล่าวได้ว่าเป็นความผิดทางศีลธรรม เหตุที่กล่าวว่าถูกขับไล่ชุนาออกจากกลุ่มด้วยเหตุผลทางศีลธรรมเป็นเพียงข้ออ้างเท่านั้นเป็นเพราะองค์กรยินยอมให้มาฟัลดาดำรงสถานะเป็นสมาชิกต่อไปได้เนื่องจากเธอยังสามารถทำงานอันเป็นประโยชน์ให้กับขบวนการได้อยู่ ส่วนชุนานั้นถูกขบวนการไต่ดินใช้ประโยชน์เฉพาะปัจจัยทางการเงินเนื่องจากเธอมาจากครอบครัวที่มีฐานะ แต่ทว่าในยามที่เธอหมดประโยชน์ เธอจึงถูกขับไล่ให้ออกจากการเป็นสมาชิกองค์กร ประโยชน์ที่ขบวนการไต่ดินต้องการจากผู้หญิงมีเพียงปัจจัยทางการเงินและการสนับสนุนในฐานะกองหลังเท่านั้น ในทางกลับกัน การมีเพศสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายด้วยกันที่ปรากฏในนวนิยายกลับเป็นเรื่องที่

ยอมรับได้ในชุมชนบนเกาะอดีตแห่งนี้ ในกรณีนี้การยกหลักศีลธรรมมาเป็นเหตุผลสนับสนุนจึงเป็นการขับไล่ที่ไม่เป็นธรรมและเป็นการนำอคติทางเพศมาเป็นข้ออ้าง ส่วนในกรณีของเตรซ่านั้น เสียงที่ไม่มีใครฟังจนกลายเป็นความเจ็บของเธอสัมพันธ์กับลักษณะนิสัยที่อื่นและเป็นขบถ (rebellious) ของตัวเธอเอง นับตั้งแต่ที่เธอทะเลาะกับภรรยาใหม่ของพ่อแต่พ่อกลับไม่ฟังคำอธิบายจากปากของเธอเลยแม้แต่น้อย จนถึงเหตุการณ์ที่เธอถูกกลั่นแกล้งและใส่ความจากพ่อของสามีให้เข้าไปอยู่ในโรงพยาบาลรักษาผู้ป่วยทางจิตเพื่อต้องการพรากลูกชายไปจากเธอและเมื่อเธอต้องรับโทษเข้าคุก เสียงของเธอก็ยังเป็นเสียงที่ไม่มีใครรับฟังอยู่เช่นเคย อาจกล่าวได้ว่าความเจ็บที่เกิดขึ้นกับตัวละครทั้งสองเป็นเหตุมาจากการตายทางสังคมซึ่งสัมพันธ์กับการกีดกัน (exclusion) แบ่งแยกและปิดให้ตัวละครดังกล่าวตกอยู่ในสถานะเป็นคนชายขอบของสังคมและทำให้ “เสียง” ของพวกเธอเป็นเสียงที่ไม่มีใครฟังจนกลายเป็นความเจ็บเช่นเดียวกัน เนื่องจากการกระทำของตัวละครทั้งสองนับเป็นอันตรายต่อระบบสังคมปิตาธิปไตย ทั้งในแง่ของการละเมิดกฎควบคุมที่สังคมสถาปนาขึ้นให้ผู้หญิงตกอยู่ในสถานะที่เป็นรองผู้ชาย และเหตุผลในแง่ของระบบเศรษฐกิจที่บทบาทแม่และเมียดำรงไว้เพื่อการสืบพันธุ์ (reproduction) เพื่อแรงงานทางเศรษฐกิจและเพื่อจำกัดสิทธิผู้หญิงให้เป็นเพียงฝ่ายสนับสนุนและเป็นกองทุนของผู้ชายเท่านั้น

เมื่อความรุนแรงบังเกิดขึ้นและทิ้งร่องรอยบาดแผลทั้งทางร่างกายและทางจิตใจเอาไว้ ผู้ประสบเหตุการณ์บาดแผลจึงเผชิญกับความเจ็บจากอาการช็อกและการถูกโดดเดี่ยวด้วยปัจจัยทางด้านสังคม บาดแผลจากความรุนแรงที่ผู้หญิงเผชิญไม่เพียงสร้างความเจ็บซึ่งเป็นผลกระทบทางด้านสังคมและสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น โดยเฉพาะสายสัมพันธ์ในครอบครัวเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อเนื่องทำให้ผู้หญิงสูญเสียความมั่นใจทั้งต่อตัวเองและต่อผู้คนรอบข้างด้วย

3.3 วิกฤตความเป็นชาย: ที่มาของความรุนแรงต่อผู้หญิง

ในสังคมปิตาธิปไตยเชื่อว่าผู้หญิงจะตกเป็นฝ่ายถูกกดขี่และเป็นเหยื่อความรุนแรงเพียงฝ่ายเดียว จากการศึกษาตัวบทนวนิยายของมาราอินีพบว่าผู้ชายเองก็เป็นฝ่ายที่ถูกสังคมปิตาธิปไตยกดขี่เอาไว้เช่นเดียวกัน ผลงานของมาราอินีเผยให้เห็นวิกฤตความเป็นชายที่เกิดขึ้นอันเป็นเหตุนำไปสู่การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เป็นผู้อ่อนกำลังกว่า การกดขี่และความรุนแรงที่เกิดขึ้นดังที่อธิบายไว้ใน

ตอนต้นของบทนี้สะท้อนให้เห็นความกลัว ความวิตกกังวล และสภาวะความไม่มั่นคงที่เกิดขึ้นกับความ
ความเป็นชายของตัวละคร

ตัวบทนวนิยายของมาราอีนีรื้อสร้างมายาคติของความเป็นชายว่าเป็นคุณลักษณะที่สังคม
ประกอบสร้างขึ้นมา ไม่ใช่สาร์ตอะแท็จจริง ไม่ใช่ธรรมชาติแต่เป็นวัฒนธรรม เพราะฉะนั้นจึงทำให้เกิด
การหลอมน้ำกันระหว่างอุดมคติที่สร้างขึ้นจากอุดมการณ์กับความเป็นจริง อำนาจปิตาธิปไตยเป็น
อำนาจที่เลื่อนไหล เปลี่ยนผ่านกันได้ ซึ่งเป็นที่มาทำให้การครอบครองอำนาจดังกล่าวสร้างความพึง
พอใจและความวิตกกังวลไปในคราวเดียวกัน ตัวอย่างที่สนับสนุนคำกล่าวนี้ได้เป็นอย่างดี คือ การ
บรรยายภาพความสัมพันธ์พ่อกับลูกชายใน *La Lunga Vita di Marianna Ucria* ที่ซ่อนนัยยะ
ของการช่วงชิงอำนาจกันเอาไว้ ระหว่างซินญอเร็ตโต (Signoretto) กับดยุคผู้เป็นพ่อ ซินญอเร็ตโตซึ่ง
เป็นที่ชายคนโตของมาราอีนารับตำแหน่งเป็นทายาทผู้สืบทอดมรดกของตระกูล เขาถูกบรรยายเอาไว้
ว่าเป็นคู่แข่งที่ใช้ชื่อเดียวกับพ่อของเขา ทั้งยังถอดแบบดยุคผู้เป็นพ่อมาทุกกระเบียดนิ้วจนทำให้พ่อ
รู้สึกพึงพอใจและกังวลใจไปพร้อมกัน ด้วยเหตุที่อำนาจของเพศชายที่ถูกติดกับบทบาทพ่อและลูกชาย
นั้นมีพลวัต (dynamic) สามารถเลื่อนไหล เปลี่ยนผ่าน และแทนที่กันได้ทำให้ดยุคผู้เป็นพ่อเกิด
ความรู้สึกทั้งยินดีและหวาดวิตกขึ้นพร้อมกัน

3.3.1 สิ่งที่สังคมคาดหวังกับโลกแห่งความจริง

พลวัตของอำนาจปิตาธิปไตยนำไปสู่การยืนยันความเป็นชายตามคุณลักษณะที่สังคมสร้าง
ขึ้น⁵⁵ (male identification) และการหมกมุ่นกับอำนาจในการควบคุม (obsession with control)
เพราะเมื่อใดก็ตามที่อำนาจในการควบคุมขาดหายไป ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกสิ้นหวัง รู้สึกเสื่อมเสียเกียรติ
และแสดงให้เห็นความไม่มั่นคงในความเป็นชายตามที่สังคมคาดหวัง ซึ่งแสดงให้เห็นช่องว่างระหว่าง
อุดมคติกับความเป็นจริงที่ไม่สอดคล้องกันอย่างลงตัวเนื่องจากมันไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นเองโดย
ธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่สังคมปรุงแต่งขึ้นมา ความเป็นจริงไม่สามารถบรรจบกับอุดมคติจึงทำให้ช่องว่าง
นั้นพร่องและเต็มไม่เต็ม

⁵⁵ ตัวอย่างของคุณลักษณะความเป็นชายที่สังคมสร้างขึ้น เช่น อำนาจในการควบคุม ความเป็นผู้นำ ความมีเหตุผล การ
ยับยั้งอารมณ์ความรู้สึก เป็นต้น

ในนวนิยายเรื่อง *La Lunga Vita di Marianna Ucria* ภาพของปิเอโตร น้าชายผู้เป็นสามีของมารีอันนาถูกนำเสนอให้เป็นผู้ที่ไม่มีอำนาจในตนเองเท่าที่ควรจะมีในฐานะที่เขาเป็นถึงลูกชายเพียงคนเดียวที่ต้องทำหน้าที่เป็นทายาทผู้สืบทอดตระกูล ความอ่อนแอของปิเอโตรแสดงให้เห็นผ่านความสัมพันธ์ระหว่างเขากับแม่ ในเหตุการณ์ที่เขาถูกแม่ลงโทษตีกันต่อหน้าธารกำนัลภายในบ้าน และแม่ยังพรากชีวิตแพะตัวเมีย สัตว์ที่เขาเลี้ยงไว้เป็นเพื่อนด้วยความรักและความห่วงใยไปจากเขา

(...), la signora nonna Giulia aveva ordinato di portarla in campagna e lasciarla lì. Pietro aveva ubbidito ma poi di notte usciva di nascosto per andare a dormire nella stalla con la capra. Nonna Giulia l'aveva saputo e aveva fatto uscire la bestia. E poi, davanti a tutta la famiglia, aveva frustato il figlio sulle natiche nude. (Maraini, 2010: 151)

(...), คุณยายจูเลียสั่งให้นำมัน(แพะ)ไปไว้ในฟาร์มและปล่อยมันทิ้งไว้ที่นั่น ปิเอโตรก็เชื่อฟัง แต่แล้วในตอนกลางคืนเขาก็แอบออกไปนอนกับแพะเพศเมียตัวนั้นในคอกสัตว์ พอคุณยายจูเลียทราบเรื่องก็สั่งให้ฆ่าสัตว์ตัวนั้นทิ้งเสีย หลังจากนั้นคุณยายก็หวัดกันเปลือยเปล่าของลูกชายต่อหน้าทั้งครอบครัว⁵⁶

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าปิเอโตรนั้นไม่มีความมั่นใจในตนเองที่จะยอมต่อต้านและขัดขืนอำนาจที่แสดงออกผ่านคำสั่งของแม่ต่อหน้าหรืออย่างตรงไปตรงมาได้ เขาทำได้เพียง“แอบ”ละเมิดคำสั่งของแม่เข้าไปนอนกับสัตว์เลี้ยงแสนรักของเขาเท่านั้น แล้วเมื่อถูกจับได้ เขาก็ได้แต่เก็บความโกรธและความไม่พอใจนั้นไว้กับตนเองจนถึงวันที่แม่ของเขาเสียชีวิต ความไม่มั่นใจนี้ยังเชื่อมโยงได้กับการแอบซึ่งถือได้ว่าเป็นการลักลอบและเป็นการกระทำที่หลบๆซ่อนๆไม่ตรงไปตรงมาอันนำไปสู่การข่มขืนมารีอันนาในวัยเด็กและการมีเพศสัมพันธ์กับมารีอันนาหลังแต่งงานโดยที่มารีอันนาไม่สมยอมด้วย เนื่องจากเขามักจะกระทำการโดยที่มารีอันนาไม่รู้ตัวซึ่งเทียบเท่าได้กับการ“แอบ”ล่วงล้ำร่างกายของเธอเช่นกัน กล่าวได้ว่าปิเอโตรครอบงำอำนาจความเป็นชายที่สูญเสียไปด้วยการข่มขืน อย่างไรก็ตาม

⁵⁶ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ตัวอย่างข้างต้นก็แสดงให้เห็นมุมมองอีกด้านหนึ่งที่ว่าปิเอโตรมิได้เป็นผู้ก่อความรุนแรง (abuser) มาแต่กำเนิด ทว่าเขาก็เป็นหมากตัวหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากสังคมที่หล่อหลอมให้เขากลายเป็นเช่นนี้ด้วยกัน กล่าวคือ เขาเรียนรู้ว่าความรัก ซึ่งในที่นี้คือความรักที่เขามีต่อสตรีเลี้ยงคือแพะตัวนั้นเป็นสิ่งผิดและถูกลงโทษ เมื่อเขาเติบโตมาด้วยการเรียนรู้ว่าความรักเป็นสิ่งผิด รักแล้วถูกเขียนตี ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในทางที่ผิด สิ่งที่หลงเหลืออยู่จึงมีเพียงความต้องการทางเพศเท่านั้น และด้วยการเรียนรู้ที่ผิดๆ อย่างที่กล่าวไปแล้ว ความใคร่ของเขาจึงถูกแสดงหรือระบายออกมาเป็นความรุนแรงด้วยการล่วงละเมิดผู้อื่น นอกจากนี้ยังกล่าวได้ว่าความรักของปิเอโตรเต็มไปด้วยการพลัดพราก ทั้งการพรากจากแพะที่แม่นำไปฆ่าและการพรากจากพี่สาวที่เขารักยิ่งและทำตัวผูกติดกับเธอตลอดเวลาเนื่องจากเธอต้องไปแต่งงานกับพ่อของมารีอันนา ด้วยเหตุนี้จึงไม่น่าแปลกใจว่าทำไมมารีอันนาผู้เป็นหลานสาวซึ่งเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขของพี่สาวของเขา และยังเป็นเพียงเด็กหญิงที่อ่อนแอเพียงสาต่อโลกและอ่อนกำลังกว่าเขาจึงตกเป็นเหยื่อของการระบายความรู้สึกทางเพศและการใช้กำลังอำนาจที่เขามี

นอกจากความสัมพันธ์ระหว่างเขากับแม่แล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างเขากับมารีอันนาในฐานะภรรยาที่ตกข้ำให้เห็นภาวะที่เขาไร้อำนาจอย่างเด็ดขาดด้วย จากกรณีที่มีมารีอันนาสิ้นคลอนความมั่นใจในอำนาจเพศชายของเขาด้วยการส่ายหน้าปฏิเสธที่จะร่วมรักกับเขาเป็นครั้งแรกหลังจากที่เธอบรรลุภารกิจในการให้กำเนิดทายาทเพศชายสองคนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว การปฏิเสธครั้งนั้นของมารีอันนาทำให้เขาตะลึงงันจนไม่สามารถขยับเขยื้อนตัวได้และรู้สึกประหลาดใจจนทำอะไรไม่ถูก ทั้งยังแสดงความอ่อนแอทางกายออกมาให้มารีอันนาเห็นเป็นครั้งแรกด้วยการนอนหมอบคู้คู้อยู่บนพื้น

Ora per la prima volta, guardando in faccia il signor marito zio, riesce a fare un segno di diniego con la testa. E lui si paralizza, con il membro rigido, la bocca aperta, talmente sorpreso del suo rifiuto da rimanere lì impalato senza sapere che fare. (...) Allora si avvia verso la grande finestra che dà sul balcone e lo trovali, accovacciato per terra, la testa in cassata fra le spalle, lo sguardo rivolto verso la campagna lattiginosa. (Maraini, 2010: 90-91)

ตอนนี้เป็นครั้งแรกในขณะที่มองเห็นหน้าผู้ชายผู้เป็นสามี เธอสามารถสั่นศีรษะส่งสัญญาณเป็นเชิงปฏิเสธเขาได้ แล้วเขาก็นิ่งงัน แขนขาแข็งทื่อไม่ขยับ อ้าปากค้าง เขาประหลาดใจต่อการปฏิเสธของเธอเป็นอย่างมากจนนอนนิ่งอยู่อย่างนั้น โดยที่ไม่รู้จะทำอะไร (...) จากนั้นเธอก็เดินไปทางหน้าต่างบานใหญ่ที่หันหน้าสู่ระเบียง และก็พบเขาที่นั่น เขาอนหมอบอยู่บนพื้น ศีรษะจมอยู่ระหว่างไหล่ทั้งสอง สายตาทอดมองไปที่ห้องทุ่งสนี้⁵⁷

ฉากข้างต้นแสดงให้เห็นความรู้สึกว่างเปล่าและทำอะไรไม่ถูกเมื่อปิเอโตรสูญเสียอำนาจในการควบคุมไป ยิ่งไปกว่านั้น หลังจากคำคืนที่ถูมารีอันนาปฏิเสธร่วมรักด้วย ปิเอโตรก็มีได้เข้าหาเมียเพศสัมพันธ์กับเธออีกเลย แต่“แอบ”ไปมีความสัมพันธ์ลับกับโรซาลิยา (Rosalia) ภรรยาใหม่ของลูกน้องตนเองแทน ด้วยเหตุนี้ จึงอาจอนุมานได้ว่าสาเหตุที่ปิเอโตรข่มขืนมารีอันนาในวัยห้าขวบนั้นเป็นเพราะความรู้สึกอ่อนแอและอำนาจของตนเองถูกสั่นคลอนโดยแม่ของเขาซึ่งเป็นเพศหญิง เขาจึงหาทางออกด้วยการใช้กำลังเหนือเด็กผู้หญิงซึ่งก็คือมารีอันนา หลานสาวแท้ๆของเขาเอง ตามการสั่งสมและปลูกฝังของอุดมการณ์ปีตาธิปไตยที่เชื่อว่าเพศชายมีอำนาจเหนือเพศหญิง ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าปิเอโตรเองก็ได้รับผลกระทบจากโครงสร้างสังคมที่ยึดถืออุดมการณ์ปีตาธิปไตยด้วยเช่นกัน

3.3.2 ความรุนแรงต่อผู้หญิง: การกอบกู้อำนาจเพศชายในทางที่ผิด

ช่องว่างระหว่างอุดมคติกับความเป็นจริงในหัวข้อข้างต้นนำไปสู่การใช้อำนาจในทางมิชอบ โดยเฉพาะกับผู้หญิง เพราะอำนาจเพศชายเป็นอำนาจที่ต้องเทียบเคียงกับผู้หญิงเสมอ การกระทำ ความรุนแรงมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงตนและยืนยันว่าตนเองยังดำรงอยู่ในอำนาจที่ถูกคาดหวังจากระบบสังคมซึ่งเป็นอำนาจกระแสหลักนั้น

ตัวอย่างของการกอบกู้อำนาจเพศชายที่สูญเสียไปในทางที่ผิดปรากฏใน *Donna in Guerra* ผ่านเรื่องเล่าของการแก้แค้นเอาคืนบนเกาะอดีตที่มีลักษณะเป็นสังคมปีตาธิปไตยอย่างเคร่งครัด ตัวอย่างแรกเป็นการแก้แค้นส่วนตัว เมื่อจีโอตินาและโตตา สองสาวเจ้าถิ่นที่เข้ามาผูกมิตร

⁵⁷ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

กับวันนินาในช่วงวันหยุดฤดูร้อนของเธอเล่าว่าฟาเอล (Faale) หนึ่งในสมาชิกของขบวนการใต้ดินที่วันนินารู้จักนั้นเป็นคนน่ารังเกียจและไม่ควรคบค้าสมาคมด้วย สองสาวเล่าว่าในอดีตฟาเอลตกหลุมรักหญิงสาวชาวเยอรมันคนหนึ่ง แต่เธอไปมีสัมพันธ์ลึกซึ้งกับเป็ปเป (Pepp) ผู้มีน้องสาวเป็นเด็กที่มีปัญหาพัฒนาการทางสมอง ซึ่งในที่นี้เรียกแทนตัวเธอว่าลา ม็องโกลา (la mongola⁵⁸) เนื่องจากไม่มีใครรู้ชื่อที่แท้จริงของเธอ ฟาเอลต้องการแก้แค้นศัตรูความรักของเขาจึงคิดข่มขืนลา ม็องโกลา แต่เมื่อถึงเวลาลงมือ เขากลับเป็นฝ่ายประหลาดใจกับท่าทีของเด็กสาวผู้ไม่สมประกอบที่พร้อมจะร่วมรักกับเขาราวกับว่ามันเป็นหน้าที่ของเธอโดยธรรมชาติ ฟาเอลพบว่าที่ปฏิกิริยาของเด็กสาวเป็นเช่นนั้นเนื่องจากเธอถูกคนใกล้ตัวรอบตัวเธอทั้งพ่อและพี่ชายล่วงละเมิดทางเพศมานับครั้งไม่ถ้วนเพียงเพราะเธอเป็นใบ้และมีความพิการทางสมองซึ่งเอื้อประโยชน์ให้ผู้รังแกเธอสามารถปกปิดความชั่วร้ายที่พวกเขากระทำต่อเธอได้

การถูกเอาเปรียบที่เกิดขึ้นกับลา ม็องโกลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุการณ์ที่เกิดในครอบครัวซึ่งถือเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละบ้านเป็นสิ่งที่ประสบพบเห็นได้บ่อย อาการเป็นใบ้ของเด็กสาวสามารถนำมาเปรียบเทียบได้กับผู้หญิงที่ไร้ทางต่อสู้จนต้องยอมจำนนต่อความรุนแรงทางเพศโดยมิสามารถปริปากเปิดเผยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นออกมาได้ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ส่วนอาการปัญญาอ่อนก็สามารถเชื่อมโยงได้กับความไม่ตระหนักรู้ถึงเหตุการณ์ความรุนแรงที่กำลังเผชิญอยู่เพราะคิดว่ามันเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ อย่างไรก็ตาม แม้ท้ายที่สุดแล้วฟาเอลจะเปลี่ยนใจไม่ขืนใจเด็กสาว แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก็แสดงให้เห็นมุมมองอันเนื่องมาจากอคติทางเพศที่ว่าผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุของการแก้แค้น และการข่มขืนก็ถูกนำมาใช้เพื่อหยาบเกียรติทั้งของตัวผู้หญิงเองและของบุคคลที่เป็นเป้าหมายหลักด้วย ทั้งที่ความจริงแล้วผู้หญิงคนนั้นอาจไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสาเหตุของความบาดเจ็บนั้นเสียเลยด้วยซ้ำ เป็นที่น่าสังเกตว่าในเหตุการณ์นี้ฟาเอลเลือกโกรธแค้นเฉพาะเป็ปเปและคนที่เขาเลือกที่จะระบายความแค้นเป็นเด็กสาวพิการทางสมองอย่างลา ม็องโกลา อาจวิเคราะห์ได้ว่าสาเหตุที่ทำให้ฟาเอลไม่พอใจความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชาวเยอรมันกับเป็ปเปนั้นมีใจประเด็นเรื่องความรักแต่เป็นประเด็นเรื่องเกียรติยศศักดิ์ศรีที่ถูกหมิ่นความเป็นชายและความเป็นชายของตัวเองเขาเองถูกคุกคามเพราะหญิงสาวที่เขาปรารถนาเลือกมีสัมพันธ์กับชายคนอื่น ที่ตีความเช่นนี้เพราะ

⁵⁸ ผู้ที่มีปัญหาพัฒนาการทางสมองหรือดาวน์ซินโดรม (down syndrome)

เป็ปเปผู้เป็นพี่ชายของลา ม็องโกลานั่นได้รับฉายาว่า “cazzuniro” (หรือ “Blackcock” ในภาษาอังกฤษ) ซึ่งเป็นฉายาที่อ้างอิงกับอวัยวะเพศชายอันมีนัยยะสื่อถึงความเป็นชายและความเหนือกว่าทางเพศที่ส่งผลให้ฟาเอลรู้สึกว่าคุณเองมีความเป็นชายที่ด้อยกว่าเป็ปเปได้ ยิ่งไปกว่านั้น ฟาเอลไม่ได้เลือกที่จะต่อสู้ซึ่งๆหน้ากับเป็ปเปผู้กำลังเทียบเท่าหรือมากกว่าเขา แต่กลับเลือกเอาคืนกับผู้หญิงไร้ทางสู้ที่อ่อนกำลังกว่าเขาและไม่รู้เรื่องราวอะไรด้วยเลยแม้แต่น้อย อาจตีความได้ว่า นอกจากเหตุที่ผู้หญิงมีพลังกำลังน้อยกว่าผู้ชายทำให้จัดการได้ง่ายกว่าแล้ว ในที่นี้ผู้หญิงยังทำหน้าที่ส่งเสริมความมั่นใจในอำนาจให้กับผู้ชายได้ด้วย การแก้แค้นเอาคืนจึงมิได้เกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึกปรารถนาประการเดียว แต่สัมพันธ์อย่างยิ่งยวดกับอำนาจ การคุกคามความเป็นชายและการเรียกความมั่นใจในความเป็นชายคืนกลับมา

อีกตัวอย่างหนึ่งเป็นการแก้แค้นส่วนรวม เหตุเกิดจากบนเกาะอดีตสโมสรการขายบริการทางเพศของ ‘บรรดาหนุ่มหล่อ’ (i belli) ผู้ชายหน้าตาดีที่อาศัยอยู่บนเกาะแห่งนี้หรือในละแวกใกล้เคียง การขายบริการดังกล่าวเป็นอาชีพเสริมของพวกเขาในช่วงวันหยุดฤดูร้อน โดยมีกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติโดยเฉพาะผู้หญิงเยอรมันที่เป็นภรรยาของนักธุรกิจซึ่งเดินทางมาที่นี่เพื่อพักผ่อนและเพื่อร่วมรักกับบรรดาหนุ่มหล่อ การขายบริการของผู้ชายเหล่านี้เป็นที่ทราบกันดีในเกาะและผู้ชายหน้าตาดีที่อาศัยอยู่ที่นี่ก็อาจถูกเหมารวมเป็น ‘บรรดาหนุ่มหล่อ’ ได้เช่นกัน เมื่อครั้งหนึ่งวันนินาเดินทางไปร่วมอาหารค่ำกับครอบครัวของซันติโน โตโต (Toto) พี่ชายของซันติโนได้รับการเคี้ย้นเคยออกจากผู้เป็นพ่อให้เล่าเรื่องราวที่เขาถูกเข้าใจผิดว่าเป็นหนึ่งใน ‘บรรดาหนุ่มหล่อ’ ขึ้นมา ระหว่างรับประทานอาหารร่วมกัน เหตุการณ์มีอยู่ว่าหญิงเยอรมันวัยประมาณ 50 ปีคนหนึ่งเข้าใจผิดว่าเขาขายบริการทางเพศ โตโตไม่ได้แก้ความเข้าใจผิดนั้นแต่สมยอมตอบรับคำเชิญไปบ้านเธอ เมื่อถึงที่หมายเขาก็เรียกให้จิจิ (Gigi) ผู้เป็นพี่ชาย อาร์มันโด (Armando) และโอริโอ (Orio) ผู้เป็นน้องชายเข้าไปร่วมกิจกรรมด้วย การเข้ามาของพวกเขาทำให้หญิงเยอรมันตกใจกลัว พวกเขาหมดทั้งสี่คนมีเพศสัมพันธ์กับเธอขณะที่หญิงเยอรมันกรีดร้องและตะโกนเรียกพวกเขาว่าฆาตกร การกระทำของเราผู้หญิงต่างชาติที่โตโตเล่าแสดงให้เห็นความไม่พอใจของชายพื้นถิ่นที่มีต่อการขายบริการทางเพศของ ‘บรรดาหนุ่มหล่อ’ โดยเห็นได้จากคำพูดของเป็ปปีโน ปิซโซคาเน (Peppino Pizzocane) ผู้เป็นพ่อที่ให้ความคิดเห็นว่าการกระทำความรุนแรงดังกล่าวของลูกค้าชายถือเป็นบทเรียนของผู้หญิงที่มาซื้อ

บริการเหล่านั้นเอง “บทเรียนเดียวไม่สาสมกับหญิงสำส่อนพวกนั้นหรือ และใครกันที่จะหยุดพวกหล่อนได้ล่ะ?”⁵⁹ (*Una lezione non basta a quelle puttane, e chi le ferma?*)” (Maraini, 2008: 33) ทั้งยังเรียกพวกเธอว่าหญิงสำส่อนซึ่งเป็นการดูถูกเกินกว่าเหตุด้วยเนื่องจากการซื้อขายบริการทางเพศที่เกิดขึ้นบนเกาะนั้นอยู่บนพื้นฐานความพึงพอใจระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย มิใช่การบังคับข่มเหง หากจะมีการดำเนินคดีขึ้นก็ควรจะเป็นการดำเนินทั้งสองฝ่าย ไม่ใช่โทษเพียงผู้หญิงที่เป็นผู้ซื้อบริการแต่เพียงฝ่ายเดียว อาจวิเคราะห์ได้ว่าความโกรธแค้นดังกล่าวของบ้านปิซโซคาเนเกิดมาจากความรู้สึกว่าความเป็นชายของตนเองกำลังถูกคุกคาม ดังที่กล่าวไปก่อนหน้านี้ว่าอำนาจของเพศชายขึ้นอยู่กับอำนาจทางการเงินเช่นกัน ด้วยเหตุนี้การซื้อขายบริการของ ‘บรรดาหนุ่มหล่อ’ กับผู้หญิงต่างชาติจึงเป็นการพลิกกลับบทบาทของเจ้าของทุนและการใช้อำนาจการซื้อขาย จากเดิมที่ผู้ชายเป็นผู้ซื้อและผู้หญิงเป็นผู้ให้บริการ อำนาจการซื้อขายดังกล่าวเกิดขึ้นด้วยปัจจัยทุนนิยมทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่คุกคามอำนาจความเป็นชายเมื่อผู้หญิงเป็นฝ่ายที่มีกำลังทรัพย์มากกว่า ทว่าเมื่อไม่สามารถโต้กลับด้วยกำลังทรัพย์ที่มากกว่าได้ ผู้ชายเหล่านี้ก็เลือกใช้กำลังกระทำขำเราเป็นทางออกในการเอาคืนที่เพศชายถูกหยามเกียรติและถูกคุกคาม ทั้งยังเป็นการเรียกคืนความเป็นชายซึ่งผูกโยงกับอำนาจเงินที่สูญเสียไปให้กลับคืนมาอีกด้วย

พ่อที่ล่วงเกินลูกสาวของตนเองใน *Bagheria* ทั้งสองกรณีได้รับการกล่าวถึงในฐานะผู้ปกครองในบ้านภายใต้บทบาทของ “พ่อ” เท่านั้น บาเกรียเป็นเมืองมาเฟียซึ่งเป็นพื้นที่สงวนไว้สำหรับเพศชายโดยเฉพาะดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าในพื้นที่เฉพาะแห่งนี้มีโครงสร้างภายในเป็นลำดับชั้นแบ่งเป็นหัวหน้าใหญ่ หัวหน้า และลูกน้อง ลดหลั่นกันไป เห็นได้ว่าระดับความสัมพันธ์ในหมู่เพศชายด้วยกันเองก็มีความไม่เท่าเทียมกัน ลำดับชั้นดังกล่าวได้ส่งอิทธิพลต่อผู้หญิงด้วย กล่าวคือ เมื่อผู้ชายถูกเพศเดียวกันลดทอนอำนาจ ผู้ชายที่ถูกลดทอนอำนาจจะสูญเสียความมั่นใจ ดังนั้น ผู้หญิงจึงถูกมองว่าสามารถใช้เป็นทางออกในการเสริมสร้างความมั่นใจอำนาจเพศชายที่ถูกสั่นคลอนได้ เราอาจตีความว่าการแบ่งลำดับชั้นและการกดขี่อำนาจของผู้ชายด้วยกันเองในสังคมมาเฟียทำให้ผู้ชายที่ด้อยอำนาจหรือต้องการเพิ่มอำนาจของตนหันมาใช้กำลังบีบบังคับผู้หญิงเพื่อทดแทนอำนาจดังกล่าว สังคมหน่วยเล็กที่สุดดังเช่นครอบครัวมีลักษณะโครงสร้างเป็นลำดับชั้นเช่นเดียวกับสังคมมาเฟีย ผู้ชายถือเป็น

⁵⁹ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

หัวหน้าใหญ่ภายในบ้าน ส่วนผู้หญิงอยู่ในระดับชั้นสุดท้าย พ่อจึงเป็นมาเฟียทรงอิทธิพลในครอบครัวที่ใช้กำลังเหนือลูกสาวได้ตามค่านิยมปีตาธิปไตยซึ่งผูกโยงกับแนวคิดเรื่องโครงสร้างลำดับชั้นของมาเฟีย ดังนั้น การข่มขืนที่ปรากฏในนวนิยายจึงมีนัยยะทางการเมืองเรื่องอำนาจระหว่างเพศหญิงและเพศชาย การขาดอำนาจหรือไม่สามารถใช้อำนาจที่มีอยู่อย่างเต็มที่ได้อาจสะท้อนความเป็นเพศชายและกระตุ้นให้ผู้ชายใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง โดยเฉพาะผู้หญิงใกล้ตัวในครอบครัว

จากตัวอย่างทั้งหมดข้างต้นจะพบว่าระบบปีตาธิปไตยเป็นตัวกำกับและควบคุมการกระทำของสมาชิกในสังคมไม่ว่าจะอยู่ในเพศสถานะใด การล่อหลอมค่านิยมว่าผู้ชายเป็นผู้มีอำนาจในสังคมเป็นเพียงมายาคติที่ในบางครั้งก็ไม่อาจบรรจบกับสภาพความเป็นจริงได้ ซึ่งเป็นสาเหตุที่นำไปสู่ความรุนแรงที่ผู้ชายกระทำต่อผู้หญิงเพื่อกู้คืนความมั่นใจในอำนาจตามมายาคติของตนเองคืนมา ความรุนแรงที่เกิดขึ้นเผยให้เห็นว่าทั้งผู้หญิงและผู้ชายต่างตกเป็นเหยื่อที่ถูกระบบสังคมปีตาธิปไตยกดขี่เอาไว้ กล่าวคือ ผู้ชายกดขี่ผู้หญิง เพราะผู้ชายก็ถูกความคาดหวังของสังคมกดขี่ด้วยเช่นกัน วนเวียนกันไปเช่นนี้ ดังนั้นการแก้ปัญหาความรุนแรงทางเพศที่จะได้ผลสัมฤทธิ์จึงไม่ใช่การโจมตีผู้ชายเพียงฝ่ายเดียว แต่จำเป็นต้องมองเห็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากระบบการปกครองและวัฒนธรรมที่ถูกหล่อหลอมซึ่งครอบงำสังคมมาอย่างช้านานด้วย

บทที่ 4

กระบวนการเล่าเรื่องกับการเยียวยาบาดแผล

จากบทที่สามจะเห็นว่าสภาพสังคมปิตาธิปไตยเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงตกอยู่ในสถานะเป็นเหยื่อความรุนแรงในสังคมซึ่งส่งผลทำให้ตัวตนหรืออัตลักษณ์ของพวกเธอประสบปัญหาโดยปรากฏให้เห็นเด่นชัดผ่านอาการต่างๆของบาดแผล โดยเฉพาะความเจ็บ ผนวกกับอาการซึ่งเป็นผลมาจากแรงกดดันทางสังคม ในบทนี้จะกล่าวถึงกระบวนการเล่าเรื่องของมาราอินีที่แสดงให้เห็นความพยายามที่จะรื้อฟื้นความเจ็บและประสบการณ์ของผู้หญิง รวมทั้งบทบาทของเรื่องเล่าที่มีต่อการเยียวยาบาดแผลจากความรุนแรงผ่านทั้งเนื้อหาและกลวิธีการเขียน โดยมาราอินีเปิดโอกาสให้ผู้หญิงที่ประสบเหตุการณ์ความรุนแรงได้กลายมาเป็นองค์ประธาน (subject) ของเรื่องเล่าผ่านการใช้รูปแบบการประพันธ์ที่แตกต่างกันเพื่อการนำเสนออันหลากหลายโดยเป็นการขยายมิติการนำเสนอให้ครอบคลุมได้มากขึ้น การกระทำและผลงานของมาราอินีมีผลต่อการสร้างจิตสำนึกและการต่อสู้ทางสังคมและการเมืองซึ่งเป็นพันธกิจหนึ่งของนักเขียนและในฐานะที่เธอเป็นผู้หญิงคนหนึ่งต่อสู้เพื่อผู้หญิงด้วย

4.1 การรื้อฟื้นเสียงและประสบการณ์จากความเจ็บและบาดแผลของผู้หญิง

ในสังคมปิตาธิปไตย ผู้หญิงถือได้ว่าเป็นประชากรชั้นสองที่มีอาจแสดงออกทั้งทางการกระทำและทางความคิดได้อย่างอิสระเท่าเทียมผู้ชายที่นับเป็นประชากรชั้นหนึ่งในสังคม แนวความคิดเรื่องความไม่เท่าเทียมกันอันเป็นกระแสไหลเวียนอยู่ในสังคมและถูกส่งสมจนเหมือนเป็นสำนึกที่ฝังรากลึกนี้ทำให้ผู้หญิงเป็นเพศที่ถูกกดขี่และทำให้ความเป็นตัวตนของผู้หญิงเสียหาย ข้ำร้ายไปกว่านั้นเมื่อผู้หญิงเป็นผู้ที่ถูกกระทำในเหตุการณ์ความรุนแรงทางเพศ อัตลักษณ์ซึ่งเชื่อมโยงกับบาดแผลของพวกเธอก็ยิ่งขาดวินเว้าแหวงเพิ่มขึ้นเท่าทวีคูณ เมื่ออัตลักษณ์ถูกทำลายโดยสังคมอันมีลักษณะเป็นลำดับชั้น (hierarchy) และเอื้อให้กลุ่มที่มีอำนาจแสดงออกทางตัวตนได้อย่างเต็มที่ พร้อมกันนี้ก็กัดกินกลุ่มคนบางกลุ่มออกจากวงโคจรหรือกดทับเอาไว้ให้มีฐานะเป็นรอง กระบวนการเล่าเรื่องจึงมีส่วนรื้อฟื้นและเติมเต็ม(ความเข้าใจผิดที่ว่า)อัตลักษณ์ดังกล่าวนั้นบกพร่องได้ เพราะอัตลักษณ์เป็นผลจากการ

เรียนรู้จากสังคมภายนอก อัตลักษณ์เป็นการประกอบสร้างผ่านเรื่องเล่ามิใช่สิ่งที่เป็นสารัตถะหรือติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดอย่างที่เคยรับรู้กัน ทั้งยังมีลักษณะเป็นเศษเสี้ยวชิ้นส่วนขึ้นอยู่กับตำแหน่งแห่งที่ของเราในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสังคมมีส่วนสำคัญในการกำหนดการรับรู้ตัวตนของเราอย่างมีเงื่อนไข อัตลักษณ์มิได้ขึ้นอยู่กับว่าเรารู้จักตัวตนเราเองอย่างไรเท่านั้น หากแต่เกิดจากการรับรู้ของคนอื่นที่มีต่อเราด้วย อัตลักษณ์จึงเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal) บางครั้งการรับรู้ของเราที่มีต่อตนเองและที่คนอื่นหรือสังคมมีต่อเรานั้นอาจไม่ตรงกัน ดังเช่น กรณีของอิโซลินาและอันเจลา ตัวละครที่เป็นเพียงร่างไร้วิญญาณและถูกประกอบสร้างอัตลักษณ์ขึ้นมาใหม่ตามแต่มุมมองที่คนอื่นมีต่อพวกเธอและขึ้นอยู่กับว่าเป็นมุมมองที่ต้องการเข้าข้างและรับใช้อุดมการณ์ฝั่งใด เพราะฉะนั้น แรงยึดเหนี่ยวและการเจรจาต่อรอง (negotiation) อัตลักษณ์จึงเกิดขึ้นอยู่เสมอ

นวนิยายทั้งหกเรื่องที่เลือกนำมาศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สะท้อนให้เห็นกระบวนการทัศน์ของมาราอินีที่มีต่อผู้หญิงด้วยกัน เรื่องเล่าของเธอสัมพันธ์กับแนวความคิดการปรับมุมมองพิจารณาใหม่ของเอเดรียน ริช นักเขียนและนักสตรีนิยมชาวอเมริกันผู้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการอ่านและการเขียนตัวบทในอดีตใหม่ (rereading and rewriting) โดยใช้มุมมองจากประสบการณ์ผู้หญิงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์การเรียกร้องสิทธิสตรี (feminist strategy) ด้วยเหตุที่วรรณกรรมมีผลต่อการหล่อหลอมความคิดหรืออุดมการณ์และสร้างจินตภาพขึ้นมาให้กลายเป็นความทรงจำทางวัฒนธรรม (cultural memory) ได้ ริชจึงกล่าวว่าตัวบทหรือเรื่องเล่าในอดีตที่เคยมีมานั้นสร้างผลเสียหายต่อผู้หญิง เพราะตัวละครผู้หญิงส่วนใหญ่มักถูกกดทับให้อยู่กับความเงียบหรือเป็นเพียงตัวละครสมทบที่ถูกสร้างภาพเหมารวมตามมุมมองของนักเขียนผู้ชาย การเขียนเรื่องราวของผู้หญิงขึ้นมาใหม่จากมุมมองของผู้หญิงที่ผ่านประสบการณ์มาด้วยตนเองจึงแสดงให้เห็นการต่อรองและการนิยามความหมายของเรื่องเล่าในอดีตนั้นขึ้นมาใหม่เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นสำหรับผู้หญิง เพราะการรับรู้และเข้าใจอดีตในมุมมองที่แตกต่างออกไปนั้นจะช่วยทำลายสิ่งที่ชนบทนิยมประเพณีตามอุดมการณ์ปีศาจปีศาจกักขังและทำลายตัวตนของผู้หญิงนั้นได้

4.1.1 การเล่าตำนานและเทพนิยายในมุมมองใหม่ (retelling myth and fairy tales)

กลวิธีหนึ่งของการเล่าเรื่องที่มาราอีนีนำมาใช้ในการประพันธ์นวนิยายของเธอเพื่อตีความหมายประสบการณ์ของผู้หญิงใหม่คือการนำเทพปกรณัม (mythology) และเทพนิยายมาเล่าใหม่ในมุมมองของผู้หญิงเอง ตำนานและเทพนิยาย (รวมถึงนิทาน) เป็นเรื่องเล่าที่มีฐานะเป็นวรรณกรรมเอก (canonical works) ซึ่งได้รับการยอมรับอยู่ในกระแสสังคมและถูกถ่ายทอดกันมารุ่นต่อรุ่นนับแต่บรรพกาล ในมุมมองสตรีนิยม เรื่องเล่าเหล่านี้ทำหน้าที่กุมความหมายสำคัญทางวัฒนธรรมที่เฉพาะเจาะจงเอาไว้ โดยเป็นการสร้างภาพที่เป็นแบบแผนตายตัว (stereotype) ของผู้หญิงตามมุมมองของผู้ชายขึ้นมาและภาพดังกล่าวนั้นถูกสะท้อนกลับมาที่การดำเนินชีวิตของผู้หญิงตามข้อสังเกตของเจโรม บรูเนอร์ (Jerome Bruner) นักจิตวิทยาผู้สนใจทฤษฎีและศาสตร์ของเรื่องเล่ากล่าวในหนังสือชื่อ *Making Stories: Law, Literature, Life* (2003) ที่ว่าเรื่องเล่าส่งผลสะท้อนกลับมาถึงความจริงในชีวิต “All I want to say for the moment is that narrative, including fictional narrative, gives shape to things in the real world and often bestows on them a title to reality.” (Bruner, 2002: 8) การนำเรื่องราวเหล่านี้มาเล่าและตีความใหม่ในมุมมองของผู้หญิงเองเผยให้เห็นว่าภาพดังกล่าวเป็นเพียงมายาคติที่ลดทอนความหลากหลายของผู้หญิงเนื่องจากเสนอผ่านมุมมองที่ตายตัวของผู้ชายที่ไม่ได้มีประสบการณ์ตรงเพียงมุมมองเดียว

ความเจ็บของมารีอันนา ราชนิกุลอาภัพผู้เป็นไข้และหุหนวกตั้งแต่เด็กใน *La Lunga Vita di Marianna Ucria* สอดคล้องกับตำนานของฟีโลมีลา (Philomela myth) เจ้าหญิงแห่งเอเธนส์ผู้ถูกพี่เขยข่มขืนและถูกตัดลิ้นให้พูดเล่าเหตุการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้นกับเธอออกมาไม่ได้ ซึ่งปรากฏในมหากาพย์ *เมตามอร์โฟซิส (Metamorphoses)* ของโอวิด (Ovid) กวีชาวโรมัน

ถึงแม้ว่าตำนานเรื่องเล่าฟีโลมีลามีหลายสำนวนโดยมีรายละเอียดแตกต่างกันไป แต่เรื่องราวในภาพรวมนั้นคือ ฟีโลเมล่าเป็นน้องสาวของพรีอิกนี (Procne) และเป็นธิดาของกษัตริย์แพนด็อนที่ 1 (Pandion I) แห่งเอเธนส์กับซูซิปปี (Zeuxippe) ตำนานเริ่มต้นที่พรีอิกนีผู้เป็นพี่สาวซึ่งแต่งงานกับกษัตริย์เทเรออส (Tereus) แห่งเธรส (Thrace) นั้นจากบ้านเกิดไปนานจึงต้องการเชิญฟีโลมีลา

น้องสาวให้มาพบเธอที่เธอส เตเรอูสรับอาสาไปเอเธนส์เพื่อรับฟีโลมีลา เมื่อพบเธอเขาก็ปรารถนาในตัวเธอและชื่นใจเธอในระหว่างที่เดินทางมายังเธอสด้วยกันตามลำพัง เตเรอูสตัดสินใจตัดเส้นฟีโลมีลาเพื่อไม่ให้เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและซ่อนตัวเธอเอาไว้ เมื่อกลับมาถึงเธอส เตเรอูสบอกกับพรีอกนีว้าฟีโลมีลาเสียชีวิตระหว่างทาง เนื่องจากในเวลานั้นยังไม่มีกรเขียนหนังสือ ฟีโลมีลาจึงทอพรหมเปิดเผยเรื่องราวที่เกิดขึ้นและฝากหญิงชรานำไปให้พรีอกนี เมื่อทราบเรื่อง พรีอกนีมาช่วยน้องสาวและวางแผนล้างแค้นสามี พรีอกนีฆ่าลูกชายของเธอกับเตเรอูสและนำชิ้นส่วนศพไปเสิร์ฟเป็นอาหารค่ำให้เตเรอูสรับประทาน เมื่อเตเรอูสทราบเรื่องที่เกิดขึ้นจึงโกรธแค้นและไล่ฆ่าพรีอกนีกับฟีโลมีลา เมื่อจมนม พวกเธอรอดอ่อนวอนต่อเหล่าทวยเทพ และถูกบันดาลให้กลายเป็นนกเสียก่อนที่เตเรอูสจะทันลงมือ โดยฟีโลมีลากลายเป็นนกไนติงเกล ส่วนพรีอกนีกลายเป็นนกนางแอ่น⁶⁰

ตำนานฟีโลมีลาและนกไนติงเกลเป็นภาพแทนของความเศร้าโศกเสียใจและความระทมทุกข์ที่กวีมักนำมาใช้เป็นแรงบันดาลใจสร้างสรรค์กวีนิพนธ์ในหลายยุคหลายสมัย ถึงแม้มาราอินีจะไม่ได้ระบุถึงฟีโลมีลาโดยตรง แต่ภาพความรุนแรงจากการชื่นใจและการตัดสินใจโดยคนใกล้ชิดที่เกิดขึ้นกับมาราอีนานาใน *La Lunga Vita di Marianna Ucria* ก็ทำให้กล่าวได้ว่ามาราอินีนำตำนานฟีโลมีลาในเทพปกรณัมกรีกซึ่งเป็นที่รู้จักมานานมาตีความใหม่ในมุมมองของเธอเองผ่านตัวละครที่มีตัวตนอยู่จริงในประวัติศาสตร์อย่างมาราอีนานา อูครีอา

In quel momento una idea la attraversa da capo a piedi come una saetta: per la prima volta nella sua vita capisce con limpidezza adamantine che è lui, suo padre, il responsabile della sua mutilazione. Per amore o per distrazione non lo saprebbe dire; ma è lui che le ha tagliato la lingua ed è lui che le ha riempito le orecchie di piombo fuso perché non sentisse nessun suono e girasse perpetuamente su se stessa nei regni del silenzio e dell'apprensione. (Maraini, 2010: 192-193)

⁶⁰ บางส่วนกล่าวสลับกันว่าพรีอกนีเป็นนกไนติงเกล ส่วนฟีโลมีลาเป็นนกนางแอ่น

ในช่วงเวลานั้น ความคิดหนึ่งได้แล่นผ่านเธอจากศีรษะจรดปลายเท้าดุจตั้งสายฟ้าฟาด เป็นครั้งแรกในชีวิตที่เธอเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งว่าเป็นเขา พ่อของเธอเอง ผู้ที่ทำให้เธอกลายเป็นคนพิการ จะด้วยความรักหรือความพลั้งเผลอ ก็มีอาจบอกได้ แต่เป็นเขาที่ตัดลิ้นของเธอและเป็นเขานั่นแหละที่กรอกตะกั่วเหลวลงไปในหูของเธอ เพื่อที่จะทำให้เธอไม่ได้ยินเสียงอะไรทั้งสิ้นและตกอยู่ในอาณาจักรแห่งความเงียบและความหวาดวิตกตลอดกาล⁶¹

จากฉากข้างต้นที่ความทรงจำบาดแผลของมารีอันนาหวนกลับมาในขณะที่เธออาการหนักด้วยโรคเยื่อหุ้มปอดอักเสบทำให้เธอตระหนักรู้ว่าความเงียบของเธอนั้นมิใช่สาเหตุของความพิการแต่กำเนิดตามที่ดยุคผู้เป็นพ่อบอก แต่ความเงียบของเธอเป็นหลักฐานของความรุนแรงที่เกิดขึ้นในอดีตจากคนใกล้ชิดเช่นเดียวกับเหตุการณ์ในตำนานพิโลมีลา ตัวละครทั้งสองตัวตอกย้ำภาพความเงียบที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงที่ถูกข่มขืนอย่างเป็นรูปธรรมด้วยการสูญเสียลิ้นและคำพูดไปอย่างทารุณ อย่างไรก็ตาม ภาพความเงียบของผู้หญิงที่ถูกข่มขืนในงานประพันธ์ของมาราอีนีก็มีการปรับมุมมองให้เห็นความแตกต่าง โดยมีได้เป็นการผลิตซ้ำภาพความรุนแรงที่เกิดขึ้นเท่านั้น กล่าวคือ ในบริบทของตำนานพิโลมีลาที่ปรากฏในวรรณกรรมเอกราชนั้น แม้ว่าภาพผู้หญิงที่เล่าผ่านตัวละครพิโลมีลาและพรีอิกนี่จะแสดงให้เห็นสถานการณ์ที่ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อความรุนแรง แต่ก็นำเสนอว่าผู้หญิงเป็นฝ่ายกระตุ้นให้เกิดความรุนแรงดังกล่าวด้วยเช่นกัน ทั้งการบรรยายถึงความงามของพิโลมีลาที่สะกดสายตาเดเรอัสแต่แรกเห็น และการที่เธอข่มขู่เดเรอัสว่าจะเปิดโปงเรื่องที่เขาชื่นใจเธอ เดเรอัสจึงชิงตัดลิ้นพิโลมีลาเสียก่อน เรื่องเล่าดังกล่าวบอกเป็นนัยว่าผู้หญิงเป็นฝ่ายยั่วยุระคะและโมหะเป็นฝ่ายกระตุ้นให้เกิดความรุนแรง ซึ่งต่างจากการตีความประสบการณ์ของมารีอันนาที่มาราอีนีนำเสนอ แม้ว่าจะไม่มีการพรรณนาเหตุการณ์ขณะที่เธอถูกข่มขืนเอาไว้ แต่ก็อนุมานได้ว่าด้วยร่างกายของมารีอันนาในวัยห้าขวบที่ยังไม่โตเป็นสาวเต็มวัยนั้นยังไม่เต็งสาและไม่พร้อมเป็นฝ่ายกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ การตีความใหม่เผยให้เห็นว่าการข่มขืนเป็นผลมาจากอุดมการณ์พิตาธิปไตยดังที่กล่าวไว้แล้วในบทที่สาม เพราะฉะนั้นมายาคติที่ว่า การข่มขืนเกิดจากตัวผู้หญิงเป็นฝ่ายยั่วยวนจึงถูกปรับเปลี่ยนไป พร้อมทั้งแสดงให้เห็นว่าการ

⁶¹ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ข่มขืนมีนัยยะของอำนาจระหว่างเพศ โดยเป็นการใช้กำลังต่อผู้ที่ไม่มีทางสู้ ดังเช่นน้ำชายกับหลานสาว ซึ่งยังเป็นเด็กในต้วบทนวนิยาย เป็นต้น

นอกจากนี้ ตำนานพิโลมีลา ยังสื่อให้เห็นภาพผู้หญิงเป็นฝ่ายกระทำความรุนแรงผ่านการล้าง แค้นแบบตาต่อตา ฟันต่อฟันโดยไม่คำนึงถึงเลือดเนื้อเชื้อไขของตน ในขณะที่มาราอินีให้ความสนใจ กับวิธีการที่เหยื่อความรุนแรงรับมือและจัดการกับอารมณ์ความรู้สึกและประสบการณ์บาดแผลของตนมากกว่าการล้างแค้นเอาคืน เพราะโดยส่วนใหญ่แล้วเมื่อผู้หญิงเผชิญเหตุการณ์ความรุนแรง ผลของบาดแผลนั้นจะทำให้พวกเธอจัดการกับอารมณ์ความรู้สึกของตนเองและใช้ชีวิตตามปกติได้อย่างยากลำบาก ทั้งนี้ มาราอินีไม่ได้ละเลยรายละเอียดอันสลับซับซ้อนของสายสัมพันธ์สมาชิกในครอบครัว เธอชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ผู้ประสบเหตุ ตกอยู่ในภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก ดยุคผู้เป็นพ่อเป็นคนที่มาราอีนารักและนับถือมาตั้งแต่เด็ก และเธอแสดงความรักต่อพ่อมากกว่าแม่ ความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับพ่อแน่นแฟ้นเป็นอย่างดีจนแม้แต่ซินญูเร็ตโต พี่ชายคนโตของเธอยังเคยมองขม่น พ่อจึงเป็นผู้ที่มาราอีนารักและความไว้วางใจเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ หากมาราอีนารับรู้เรื่องราวก่อนที่เธอจะเกิดขึ้นในอดีต พ่อผู้เป็นที่รักซึ่งถือเป็นคนสมคบคิดในเหตุการณ์ครั้งนั้นก็จะกลายเป็นคนผิดและถูกตำหนิไปด้วย ความรู้สึกที่ว่าเธอทรยศต่อพ่อก็จะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ในทางกลับกัน พ่อผู้เป็นที่รักก็ทรยศต่อความเชื่อใจของเธอเช่นกัน เมื่อภาพในอดีตหวนกลับมาเข้ามาในห้วงความทรงจำของมาราอีนาริ คนที่สร้างความสะเทือนใจให้เธอกลับเป็นพ่อผู้บิดเบือนความจริงและทำร้ายร่างกายเธอจนทำให้เธอตกอยู่ในโลกของความเจ็บปวดมากกว่าที่จะเป็นน้ำชายผู้เป็นสามีที่ข่มขืนเธอทำให้เธอช็อคและสูญเสียความทรงจำชั่วขณะในวัยเด็กไป

อาจกล่าวเพิ่มเติมได้ว่าในบริบทของมาราอีนาริ นั้น มาราอินีต้องการนำเสนอประสบการณ์ของผู้หญิงที่เผชิญความรุนแรงที่ขาดหายไปในเรื่องเล่าที่เล่าผ่านมุมมองของผู้ชาย และต้องการแสดงให้เห็นการมีชีวิตอยู่รอดต่อไปได้ด้วยตนเองภายใต้การกดขี่ที่เกิดขึ้นโดยไม่ต้องอาศัยอำนาจของเทพเจ้าเข้ามาช่วยเหลือ ซึ่งในท้ายที่สุดนั้น แม้อำนาจของเทพเจ้าจะช่วยพิโลมีลาและพรีอกนียูรอดพ้นจากความตายด้วยคมขวานของเตเรอูส แต่อำนาจดังกล่าวก็ทำให้พวกเธอตกอยู่ในความเจ็บปวดตลอด

กาลด้วยเช่นกัน⁶² แม้ว่าตัวละครมารีอันนาจะไม่สามารถแปลงเสียงพูดออกมาได้เช่นช่วงเวลาเดิมก่อน ถูกตัดลิ้น แต่เรื่องเล่าของเธอก็แสดงให้เห็นการปรับเอาความเจ็บมาใช้เป็นวิธีการสื่อสารในแบบฉบับ ของตัวเธอเอง(ดังที่จะอธิบายต่อไปในหัวข้อความเจ็บในฐานะที่เป็นภาษาของผู้หญิง) และยังดำเนิน ชีวิตรอดอยู่ได้แม้ว่าจะผ่านประสบการณ์รุนแรงมา ซึ่งนับว่าเป็นการดำเนินเรื่องที่ช่วยสร้างความหวัง และทางเลือกให้กับผู้หญิงที่ถูกข่มขืนว่าจะผ่านเหตุการณ์เลวร้ายและสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ขึ้นมาได้ ดังที่มารีอันนาตัดสินใจออกเดินทางจากปราสาทของเธอไปอย่างไม่มีกำหนดกลับในตอนท้ายเรื่อง

เทพนิยายนับเป็นเรื่องเล่าที่แสดงให้เห็นวาทกรรมของอุดมการณ์ปีศาจปีศาจที่ผลิตซ้ำคุณค่า ความหมายต่อบทบาทของผู้หญิงในสังคม เหตุที่กล่าวว่าเทพนิยายเป็นผลิตผลของอุดมการณ์ปีศาจปีศาจ ใตยนั้นเนื่องมาจากโดยปกติแล้วในการรับรู้ของคนทั่วไปนั้นเรื่องราวในเทพนิยายจะดำเนินไปอย่าง สวยงาม ตัวละครเอกเผชิญอุปสรรคแต่ก็สามารถคลี่คลายปัญหาและสิ้นสุดด้วยการพบคู่ครองและ แต่งงานใช้ชีวิตอย่างมีความสุขตลอดไป จะเห็นได้ว่าการดำเนินเรื่องดังกล่าวเน้นการเจริญเติบโตให้ เป็นไปในทิศทางและเป็นไปตามแบบแผนที่ระบบปีศาจปีศาจวางไว้ โดยเฉพาะชีวิตของผู้หญิง กล่าวคือ การดำเนินบทบาทเป็นลูกสาวที่ดีตามประเพณีนิยมในตอนเริ่มเรื่องและแต่งงานออกเรือน ไปสู่บทบาทของเมียและแม่ต่อไปในตอนจบ ในเรื่อง *Voci* มารีอันนินำเทพนิยายมานำเสนอและ ตีความในมุมมองใหม่ด้วยประสบการณ์ของผู้หญิงเองโดยลบภาพความสวยงามออกไปแล้วแทนที่ด้วย ความโหดร้ายทารุณ

Il re viene ritratto come un tiranno dai modi imprevedibili:

un pò la sevizia, la tiene prigioniera, la chiude dentro una torre senza porte né finestre. (...) Il re, incollerito, taglia la testa alla figlia. In un'altra, le trancia le mani e se le fa cucinare al rosmarino, non prima però di averle regalato due bellissimi anelli con rubini e smeraldi. (Maraini, 2008: 187)

⁶² นกในดิงเกลได้รับยกย่องว่าเป็นนกที่มีเสียงร้องไพเราะที่สุดในโลก และเป็นที่น่าสนใจว่าเสียงร้องของนกในดิงเกลเกิดจาก ตัวผู้เท่านั้น โดยจะส่งเสียงร้องยามค่ำคืนในฤดูใบไม้ผลิเพื่อหาคู่ผสมพันธุ์

พระราชอาฎกพรรณนาให้มีบทบาทเป็นทราซย์จากการกระทำรูปแบบ
ต่างๆที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้: ทรมานลูกสาวให้เจ็บปวดเล็กน้อย จองจำเธอ
ไว้ กักขังเธอไว้ในหอคอยที่ไม่มีทั้งประตูหรือหน้าต่าง (...) พระราชาผู้ขุนเคื่อง
ตัดศีรษะลูกสาว ในอีกเรื่องหนึ่ง (พระราชา)ตัดมือบุตรสาวแล้วนำไปปรุงกับ
โรสแมรี่ หลังจากที่มีมอบแหวนทับทิมและแหวนมรกตที่สวยงามที่สุดสองวงเป็น
ของขวัญให้เธอ⁶³

เทพนิยายที่อันเจลาเล่าใส่เทพบันทิกให้มีเคลลาฟงข้างต้นเน้นที่ครอบครัวและบทบาทลูกสาว เนื่องจาก
เรื่องเล่าของอันเจลาสะท้อนให้เห็นความรุนแรงในครอบครัวที่ถูกพ่อเลี้ยงชื่นใจ พระราชาที่ปรากฏใน
เทพนิยายของอันเจลาสื่อให้เห็นภาพแทนของพ่อผู้กุมอำนาจและใช้อำนาจในทางมิชอบกับลูกสาว
แม้ว่าจะมีมุมที่เขาให้ของขวัญหรือของรางวัลซึ่งแสดงให้เห็นภาพของพ่อผู้เป็นที่รักไปด้วยพร้อมกัน
ซึ่งตัวอย่างข้างต้นเป็นการตีความใหม่ในอีกมิติหนึ่งจากมุมมองของผู้หญิงและเด็กหญิงที่ถูกข่มขืน

เทพนิยายของอันเจลาแสดงให้เห็นบทบาทของเรื่องเล่าในสองระดับ ประการแรกคือการนำ
เทพนิยายซึ่งเป็นเครื่องมือส่งเสริมอุดมการณ์ปีศาจปไตยของผู้ชายเองนั้นมาเป็นเรื่องเล่าโต้กลับ
(counternarrative) ที่ดีแก่ประสบการณ์ความรุนแรงที่ผู้หญิงเผชิญในครอบครัวโดยเผยให้เห็นมายา
คติของอุดมการณ์ปีศาจปไตย ฮิลด์ ลินเดอแมนน์ เนลสัน (Hilde Lindemann Nelson) ระบุใน
หนังสือชื่อ *Damaged Identities, Narrative Repair* (2001) ไว้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับอัตลักษณ์
มีสองแบบคือการถูกกีดกันโอกาส (deprivation of opportunity) และจิตสำนึกถูกแทรกแซง
(infiltrated consciousness)

Here we may speak of *damaged* identities. A person's identity is
damaged when a powerful social group views the members of her
own, less powerful group as unworthy of full moral respect, and
in consequence unjustly prevents her from occupying valueable
social roles or entering into desirable relationships that are

⁶³ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

themselves constitutive of identity. We may call this harm *deprivation of opportunity*. Further, a person's identity is damaged when she endorses, as part of her self-concept, a dominant group's dismissive or exploitative understanding of her group, and loses or fails to acquire a sense of herself as worthy of full moral respect. We may call this harm *infiltrated consciousness*. (Nelson, 2001: xii)

ตัวอย่างของอัตลักษณ์ที่ถูกทำลายแบบจิตสำนึกถูกแทรกแซงซึ่งเป็นการซึมซับรับเอาการกดทับทางสังคมนั้นเข้ามาไว้ในสำนึกของตนเองนั้น ได้แก่ ตัวละครวันนินาที่ซึมซับรับเอาลักษณะผู้หญิงว่านอนสอนง่ายตามแบบฉบับที่สังคมต้องการปลูกฝังให้ผู้หญิงเป็นโดยที่เธอไม่ได้ตระหนักว่าเป็นการกดทับตัวตนและความปรารถนาอันแท้จริงของเธอ ความเสียหายทั้งสองแบบนี้มีระดับความรุนแรงต่างกัน การซึมซับรับเอาการกดขี่มาไว้ในมโนสำนึกนั้นเป็นความเสียหายที่รุนแรงและฟื้นฟูได้ยากกว่าการถูกกีดกันโอกาส แต่ส่วนใหญ่ความเสียหายทางอัตลักษณ์ทั้งสองกรณีมักจะทับซ้อนกันอย่างไม่แยกไม่ออก นอกจากเนลสันจะชี้ให้เห็นปัญหาแล้ว เธอยังได้เสนอทางออกที่จะแก้ปัญหาได้ด้วย นั่นคือการใช้เรื่องเล่าประเภทเรื่องเล่าโต้กลับ (counterstory) ซึ่งเป็นเรื่องเล่าที่มีจุดประสงค์เพื่อต่อต้านอัตลักษณ์ที่ถูกกดขี่เอาไว้และพยายามแทนที่ด้วยเรื่องเล่าที่สามารถฟื้นฟูอัตลักษณ์ที่ถูกทำลายนั้นขึ้นมา ด้วยเหตุนี้ การตีความใหม่ในเรื่องเล่าโต้กลับจึงต้องทำลายภาพตั้งต้นของเรื่องเล่ากระแสหลักเสียก่อนเพื่อทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนการรับรู้ดังเช่นที่มาราอิซชี้ให้เห็นว่าสถาบันครอบครัวซึ่งได้รับการเชิดชูให้เป็นสังคมที่เปี่ยมไปด้วยความรักความอบอุ่นตามอุดมการณ์ปิตาธิปไตย มิได้คงไว้แต่เพียงความสวยงามเฉกเช่นเทพนิยาย ภายใต้ความสวยงามที่สร้างขึ้นเต็มไปด้วยความรุนแรงโหดร้ายต่อผู้หญิงที่ถูกกดขี่ไว้ การทำงานของเรื่องเล่าโต้กลับมีสองทางซึ่งลือไปกับอันตรายที่ทำลายอัตลักษณ์ตามที่เนลสันเสนอไว้ ทางแรกคือการถอนรากถอนโคนเรื่องราวที่เป็นภัยต่อการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของคนกลุ่มย่อยซึ่งภัยดังกล่าวเป็นมุมมองที่มาจากกลุ่มผู้ครองอำนาจ เรื่องเล่าโต้กลับมุ่งที่จะปรับเปลี่ยนการรับรู้ของกลุ่มผู้ถือครองอำนาจที่มีต่อคนกลุ่มย่อย ซึ่งในที่นี่ได้แก่ผู้หญิงที่ประสบเหตุการณ์บาดเจ็บ ส่วนอีกทางหนึ่งคือ การจัดเรื่องเล่าที่เป็นภัยต่อการรับรู้ตัวตนของตนเอง สำหรับทางออกนี้ เรื่องเล่าโต้กลับ

มุ่งที่จะปรับเปลี่ยนการรับรู้ตัวตนของผู้หญิงที่เป็นฝ่ายตกเป็นเหยื่ออุดมการณ์ปีศาจไปโดย ทางออกทั้งสองทางนี้จะช่วยสร้างคุณค่าของตัวตนและทำให้ความสามารถในการกระทำการของผู้หญิงเหล่านั้นสามารถดำเนินไปอย่างมีอิสระมากขึ้น

อีกประการหนึ่งนั้น มารานิ้นำเทพนิยายมาใช้เป็นเครื่องมือให้ผู้ประสบเหตุความรุนแรงถ่ายทอดเรื่องราวทุกข์ทรมานใจของตนออกมาได้ ประสบการณ์บาดแผลเป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาได้โดยตรงอย่างง่ายดายและเป็นเรื่องเล่าที่มักไม่ได้รับการเชื่อถือ เพราะความรุนแรงภายในครอบครัวเป็นสิ่งที่ขัดกับแบบอย่างจารีตที่ถูกสร้างขึ้นทำให้กลายเป็นสิ่งที่สังคมต้องการปกปิดดั่งที่กล่าวไว้แล้วในบทที่สาม ดังนั้น การใช้สัญลักษณ์และอุปมาอุปไมยจึงเป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้ผู้ประสบเหตุถ่ายทอดความทุกข์ทรมานที่ยากแก่การบรรยายออกมาได้

ตัวอย่างบางส่วนที่ยกมาจากนวนิยายของมารานิสองเรื่องแสดงให้เห็นการรื้อสร้างมาายาคติที่ผู้ชายสร้างขึ้นพร้อมกับนำเสนอการตีความใหม่ในมุมมองของผู้หญิงที่ผ่านประสบการณ์นั้นมาด้วยตนเอง ทำให้เกิดเรื่องเล่าที่มีได้มาจากจินตนาการของผู้ชายเพียงด้านเดียว โดยแม้ว่าเรื่องเล่าดังกล่าวจะมีได้ปฏิเสธว่าผู้หญิงตกเป็นเหยื่อความรุนแรง แต่ในบางกรณีก็แสดงให้เห็นการเอาชีวิตรอดและนำเสนอทางออกให้เป็นแบบแผนทางเลือกของผู้หญิงขึ้นมาอีกทางหนึ่งด้วย

4.1.2 การรื้อฟื้นตัวตนของผู้หญิงที่ถูกกลบเกลื่อนผ่านเรื่องเล่า

ดังที่กล่าวไปแล้วในบทที่สามว่าตัวตนของผู้หญิงนั้นถูกสร้างให้สัมพันธ์กับบทบาทลูกสาว เมีย และแม่ซึ่งเป็นบทบาทที่อิงอยู่กับผู้ชายทั้งสิ้น และเมื่อผู้หญิงใช้ชีวิตออกนอกบทบาทดังกล่าว ผู้หญิงก็จะประสบปัญหาด้านอัตลักษณ์และตัวตนที่ถูกกลบเกลื่อนออกจากเรื่องเล่ากระแสหลัก ดังเช่น ตัวละครที่อัตลักษณ์ถูกทำลายเทียบได้กับร่างของเธอที่ถูกหั่นเป็นชิ้นๆและโยนลงแม่น้ำอย่างอิโซลินา และตัวละครเตเรซา มิจนาซีฟที่ถูกขับออกนอกสังคม หัวข้อนี้จะกล่าวถึงการรื้อฟื้นอีกรูปแบบหนึ่งที่มารานินำมาใช้ ได้แก่ การส่งเสียงหรือใส่คำพูดให้กับความเจ็บที่เกิดขึ้นเพื่อประกอบสร้างตัวตนของผู้หญิงขึ้นมาใหม่ให้เห็นประสบการณ์ชีวิตอันหลากหลายของผู้หญิง ทั้งความเจ็บที่ไร้เสียงพูดกับความเจ็บที่เกิดขึ้นเพราะเมื่อพูดแล้วไม่มีใครฟัง จุดร่วมของตัวละครผู้หญิงทั้งสองตัวคือการสร้างภาพลักษณ์ให้พวกเธอเป็นผู้หญิงไม่ดีที่ประพฤติดัวนอกกรอบประเพณีนิยมที่สังคมตั้งบรรทัดฐานเป็นมาตรฐาน

ความดี/ความชั่วเอาไว้ การสร้างภาพลักษณ์ดังกล่าวมีการประเมินคุณค่าทำให้ตัวตนของผู้หญิงถูกลบเลือนออกไปจากประวัติศาสตร์และเรื่องเล่าทางการ เรื่องเล่าหรือคำพูดซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้สร้างภาพลักษณ์ผู้หญิงไม่ดีขึ้นทำให้ตัวตนของผู้หญิงหายไปนั้นถูกมาราอินีนำมาใช้เป็นเครื่องมือเดียวกันตอบโต้และสวนกลับในการสร้างตัวตนของผู้หญิงขึ้นมาใหม่

การเดินทางไปตามหาข้อมูลคือไอโซลินาที่ยังคงหึ่งเงื่อนงำคาใจแก่ผู้เล่าเรื่อง (narrator I) ใน *Isolina* ทำให้เธอมีโอกาสสร้อยพันตัวตนของไอโซลินาในวัย 19 ปีที่เว้าแหว่งเช่นเดียวกับร่างของเธอที่ถูกหั่นเป็นชิ้นส่วนกระจายอยู่ตามที่ต่างๆขึ้นมาใหม่ มาราอินีแสดงให้เห็นว่าบรรทัดฐานที่ถูกนำมาใช้ตัดสินและถูกยกย่องว่าเป็นความจริงแท้แน่นอนนั้นเป็นเพียงมุมมองมุมมองหนึ่งเท่านั้น ตัวอย่างเช่น การกล่าวอ้างบนหน้าหนังสือพิมพ์ว่าไอโซลินาเป็นผู้หญิงไม่ดีด้วยเหตุที่เธอชอบสังสรรค์กับเพื่อนแม่ในยามวิกาล ตั้งครรภ์ก่อนเข้าพิธีแต่งงาน คบเพื่อนผู้หญิงที่เคยทำแท้ง เป็นต้น เป็นเพียงบรรทัดฐานที่ประเมินเธอผ่านกรอบความดีที่อิงกับการรักษาพรหมจรรย์ที่สังคมบ่มเพาะไว้ให้ผู้หญิงปฏิบัติตามซึ่งเป็นเพียงมุมมองหนึ่งมิใช่ความจริงอันสูงสุด (absolute truth) เช่นเดียวกันกับเมื่อเรามองผ่านกรอบศีลธรรมซึ่งนับเป็นมุมมองอีกด้านหนึ่งที่มีใช้ความจริงแท้แน่นอนเช่นกัน ตามที่ผู้เล่าเรื่องนำเสนอไว้ว่าเมื่อไอโซลินารู้ตัวว่าตั้งครรภ์ เธอไม่ต้องการที่จะทำแท้งนั้น เราก็มองเห็นภาพอีกด้านหนึ่งของเธอนอกเหนือจากการเป็นผู้หญิงไม่ดีตามที่ข่าวหนังสือพิมพ์ลงบันทึกเอาไว้

*Sappiamo che*⁶⁴ voleva tenere il figlio, nonostante fosse povera e le piacesse divertirsi. Più volte disse alla sorella e al Trivulzio e alle amiche che non voleva abortire. (Maraini, 2008: 29)

พวกเราทราบว่าการเก็บเด็กไว้แม้ว่าเธอจะยากจนและเป็นคนรักสนุก หลายครั้งที่เธอบอกน้องสาวและตรีวูลซิโอและเพื่อนๆผู้หญิงของเธอว่า เธอไม่ต้องการทำแท้ง⁶⁵

⁶⁴ เน้นข้อความโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

⁶⁵ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ในขณะที่ตริวลซิโอที่ถูกมองว่าเป็นสุภาพบุรุษและเป็นผู้บริสุทธิ์ที่ถูกทำลายชื่อเสียงเพราะคดีนี้กลับเป็นฝ่ายบอกให้อิโซลินาไปทำแท้งครั้งแล้วครั้งเล่า ทั้งซื่อๆทำแท้งให้เธอกินและจะส่งเธอไปเอาเด็กออกที่มิลาน นอกจากนี้ เรายังเห็นการเสนอภาพอิโซลินาที่ดูแลเพื่อนของเธอเป็นอย่างดีตอนที่เพื่อนของเธอต้องไปทำแท้งทั้งที่จะทำให้ภาพลักษณ์ของอิโซลินาเสื่อมเสียตามไปด้วย จึงจะเห็นได้ว่า นอกจากการรับรู้ว่ามีอิโซลินาเป็นผู้หญิงไม่ดีที่เป็นเหยื่อฆาตกรรมเมื่อหลายทศวรรษก่อนแล้ว การเดินทางไปหาข้อมูลของคดียังทำให้ผู้เล่าเรื่องมีโอกาสเผยให้เห็นภาพของอิโซลินาจากมุมมองอันหลากหลายเพิ่มขึ้นด้วย โดยแสดงให้เห็นว่าตัวตนนั้นมีหลายด้านซึ่งสัมพันธ์กับจุดยืนที่ต่างกันและขึ้นอยู่กับว่าด้านใดที่ได้รับการนำเสนอและด้านใดถูกปกปิดเอาไว้ ดังเช่นคำถามธรรมดาสามัญของผู้เล่าเรื่องที่ว่าพวกเขาทราบอะไรเกี่ยวกับอิโซลินาบ้าง? “*Cosa sappiamo di lei?*” (Maraini, 2008: 28) ที่ชวนให้คิดคำตอบได้อย่างลุ่มลึกว่าสิ่งที่เรารู้เกี่ยวกับอิโซลินาที่เกิดจากการรวบรวมข้อมูลทางหน้าหนังสือพิมพ์ คำบอกเล่าจากทายาท หรือหลักฐานทางกฎหมายที่หลงเหลืออยู่นั้นมีสิ่งใดบ้างที่บ่งบอกตัวตนที่ชาดวินของเธอได้ และคำบอกเล่าหรือบันทึกต่างๆที่อ้างว่าเป็นความจริงนั้นทำให้เราเข้าถึงข้อมูลตัวตนของเธอได้มากเพียงใด

นอกจากนี้ ในการตามหาข้อมูลของคดีฆ่าหั่นศพอิโซลินา ผู้เล่าเรื่องยังตั้งข้อสังเกตและตั้งคำถามที่แสดงทัศนคติของตนเองสอดแทรกระหว่างเรื่องเล่าด้วย เช่น เธอชี้ให้เห็นข้อผิดพลาดทางจิตวิทยา (*errore psicologico*) ของตริวลซิโอที่พยายามเอาตัวเองออกห่างจากข้อสงสัยทั้งหมดด้วยการปฏิเสธหลักฐานทั้งที่มีการพิสูจน์ยืนยันแล้ว หรือการชี้ให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างการตัดสินใจตัดสินคดีกับประเด็นเรื่องชนชั้นและอำนาจทางการเมืองผ่านการนำเสนอจดหมายของตริวลซิโอที่เขียนระหว่างที่เขาโดนคุมตัวอยู่ในห้องขังถึงผู้บังคับบัญชาศพนอกของเขา โดยไม่เข้าไปแทรกแซงหรือตัดสินถูกผิดแต่ปล่อยให้ผู้อ่านใช้วิจารณญาณของตนเองพิจารณาช่องโหว่ของเรื่องเล่าและติดตามคำถามของผู้เล่าเรื่องเอาเอง จดหมายฉบับดังกล่าวถูกตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ที่เข้าข้างตริวลซิโอโดยมีความน่าสนใจตรงที่ใจความของจดหมายนั้นมีการอ้างความเป็นครอบครัว อ้างว่าผู้บังคับบัญชาเปรียบเสมือนพ่อคนที่สองของเขา อ้างความเป็นพวกเดียวกัน อ้างเกียรติยศของทหาร อ้างศาสนา ด้วยการร้องขอความช่วยเหลือจากพระเจ้า อ้างแม่ผู้ชราภาพผู้นำสงสาร และบอกว่าตนเองเชื่อถือในความยุติธรรม มีการบรรยายอารมณ์ความรู้สึกและยืนยันความบริสุทธิ์ของตนเอง ซึ่งแม้ว่าเนื้อหาใน

จดหมายจะมีได้อธิบายหรือบอกเล่าเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับรูปคดีนี้ ทั้งยังมีได้แสดงหลักฐานคลี่คลายปมว่าเขาเป็นผู้บริสุทธิ์เลยแม้แต่น้อย แต่การอ้างสถาบันต่างๆที่ได้รับการยอมรับในสังคม อาทิ ศาสนา การทหารและครอบครัว กลับทำให้เขาสามารถช่วงชิงพื้นที่สื่อ และสร้างความน่าเชื่อถือให้เท่าเทียมและความรู้สึกของผู้คนบางกลุ่มเปลี่ยนมาเข้าข้างเห็นใจว่าเขาเป็นผู้บริสุทธิ์ที่ถูกใส่ร้าย การได้รับคะแนนสงสารจากประชาชนเพิ่มขึ้นส่งผลสะท้อนกลับไปยังรูปคดีด้วย ในช่วงเวลานั้นหนังสือพิมพ์หลายฉบับต่างลงข่าวของอิโซลินา คดีของอิโซลินากลายเป็นคดีระดับชาติที่มีการเชื่อมโยงกับการเมืองและการทหาร โดยความเห็นของประชาชนแบ่งออกเป็นสองฝ่ายคือฝ่ายที่เชื่อว่ามี การวางแผนต่อต้านกองทัพ กับอีกฝ่ายที่เห็นตรงกันข้ามโดยมองว่าเป็นความอยุติธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม ในเวลาต่อมา ตริวูลซิโอกี้ได้รับการปล่อยตัว เนื่องจากนายกรัฐมนตรีนั่งตำแหน่งสูงสุดของรัฐบาลในเวลานั้นเป็นทหาร การนำเสนอตั้งกล่าวชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของผู้กุมอำนาจในสังคมทั้งอำนาจของการเมือง การทหาร กระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสื่อมวลชน ความสัมพันธ์ของทุกฝ่ายมีความสอดคล้องกัน และทำให้บุคคลที่อยู่ในฝ่ายของตนหรือเป็นฝ่ายที่สังคมให้การสนับสนุนนั้นพ้นผิดได้ ทั้งยังเผยให้เห็นว่าความถูกต้องและความยุติธรรมมิใช่ความจริงแท้แน่นอนแต่เป็นการตัดสินที่ขึ้นอยู่กับว่าจะเลือกมุมมองใดมาสนับสนุน

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ผู้เล่าเรื่องทำมิได้เป็นการพิพากษาคดีหรือหาคนผิดขึ้นมาใหม่ นอกจากเป็นเพราะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดีนี้สูญหายตามกาลเวลาไปเป็นจำนวนมากแล้ว ยังเป็นเพราะการอ้างความถูกต้องนั้นใช้ตรรกะความคิดเดียวกันกับการอ้างความจริงสูงสุด ซึ่งเป็นความคิดตามอุดมการณ์ปิตาธิปไตย ผู้เล่าเรื่องใช้คำพูดที่เคยมีอำนาจในการลบเลือนตัวตนของผู้หญิงมาตั้งคำถามและสร้างความคลางแคลงใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้นและถูกยอมรับกันนั้นว่าไม่ใช่ความจริงโดยสมบูรณ์ แต่เป็นเพียงทัศนคติของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ถ้ากลุ่มใดมีอำนาจ มุมมองของกลุ่มนั้นก็ได้รับความเชื่อถือขึ้นมา สิ่งที่ผู้เล่าเรื่องทำตรงกับแนวคิดของออเดร ลอร์ด (Audre Lorde) นักสตรีนิยมผิวสีที่เรียกร้องให้เกิดการยอมรับความแตกต่างโดยไม่มี การตัดสินถูกผิดหรืออคติใดๆ ลอร์ดเสนอแนวคิดที่ว่า การใช้เครื่องมือหรือระบบคิดแบบปิตาธิปไตยมาวิจารณ์สังคมปิตาธิปไตยนั้นไม่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในสังคมได้ดังที่เธอเปรียบเทียบไว้ในประโยคเด็ดที่เป็นชื่อความเรียงของเธอด้วยเช่นกันว่า “The Master’s tools will never dismantle the Master’s house”

It is learning how to take our differences and make them strengths. For the master's tools will never dismantle the master's house. They may allow us temporarily to beat him at his own game, but they will never enable us to bring about genuine change. And this fact is only threatening to those women who still define the master's house as their only source of support. (Lorde, 1984: 112)

แนวคิดที่ผู้เล่าเรื่องนำมาใช้นำเสนอตัวตนของอีโซลินาและการสืบค้นคดีความที่ถูกพิพากษาไปเมื่อหลายทศวรรษก่อนสอดคล้องกับความคิดของลอร์ดตรงที่ไม่ได้เป็นการไปต่อย้ำกระบวนการคิดแบบพิตาธิปไตยที่อ้างความเป็นจริงและความถูกต้องที่แยกจากกันอย่างชัดเจน การนำเสนอมุมมองที่มีการพลิกกลับไปกลับมาเช่นเสียงประชาชนที่ปรับเปลี่ยนเข้าข้างไปตามการนำเสนอของสื่อหนังสือพิมพ์ก็แสดงให้เห็นอำนาจของการสร้างเรื่องเล่า รวมทั้งอำนาจที่อยู่เบื้องหลังการสร้างเรื่องเล่าเหล่านั้นที่มีผลต่อการพิจารณาคดีความด้วยเช่นกัน เพราะฉะนั้นสิ่งที่ถูกอ้างว่าเป็นความถูกต้องหรือเป็นความจริงแท้จึงถูกตั้งคำถาม ยิ่งไปกว่านั้น ในท้ายที่สุดแล้วตัวตนและภาพลักษณ์ของอีโซลินาก็ยังคงเป็นเศษเสี้ยวชิ้นส่วนเช่นเดียวกับศพของเธอที่ไม่มีวันกลับมาประกอบรวมร่างได้เหมือนเช่นเดิม เพราะเป็นตัวตนที่ถูกทำลายหรืออาจกล่าวอย่างสุดโต่งว่าตัวตนที่แท้จริงนั้นไม่เคยมี มีเพียงตัวตนในแง่มุมต่างๆที่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์และบริบทที่รายล้อมอยู่เท่านั้น

เช่นเดียวกันกับการนำเรื่องราวชีวิตของเตรซามาเสนอใน *Memorie di una Ladra* ชีวิตของซิมอนั้นเป็นเรื่องเล่าที่ถูกขับออกจากเรื่องเล่าทางการหรือถูกลดทอนให้มีสถานะเป็นเพียงกรณีศึกษาที่มีประโยชน์ต่อองค์ความรู้หรือสถาบันทางสังคมเท่านั้น ตัวอย่างที่สนับสนุนคำกล่าวข้างต้นได้ดีคือการศึกษาของเซซारे ลีอมโบโรโซ (Cesare Lombroso) เกี่ยวกับอาชญาวิทยา ใน *Crime and Culture: An Historical Perspective* แมรี กิบสัน (Mary Gibson) อังผลงานของลีอมโบโรโซที่ชื่อ *Criminal Women, the Prostitute and the Normal Women* ว่าพยายามที่จะสร้างค่านิยมหรือบรรทัดฐานใหม่ของอาชญากรโดยนำมาเชื่อมโยงกับเรื่องธรรมชาติ “True to the principles of his internationally-renowned theory of criminal

anthropology, he detailed the many physical anomalies that distinguished the female born criminal from the 'normal' woman." (Gibson, 2005: 37) จากข้อความข้างต้นที่ยกมาจะเห็นได้ว่าผู้กระทำผิดกฎหมายจะถูกมองแบบเหมารวมและถูกจัดประเภทให้อยู่นอกกรอบของ 'ความปกติ' และบอกเป็นนัยได้ว่าผู้กระทำผิดมีสถานะเป็นเพียงวัตถุแห่งการศึกษาเท่านั้น อันแสดงให้เห็นว่าเรื่องเล่าที่นับเป็นประสบการณ์ส่วนตัวหรือประสบการณ์ชีวิตของคนชายขอบเหล่านี้ถูกละเลยไปเช่นเดียวกับตัวตนของพวกเขา การนำเรื่องราวของเตเรซามาบันทึกไว้ในงานประพันธ์ทำให้ความเจ็บของเธอที่เกิดจากการถูกข่มขืนนอกสังคมนั้นถูกทลายลงไป ประสบการณ์ชีวิตของเตเรซาที่ถูกเปิดเผยออกมาเป็นเรื่องเล่าแสดงให้เห็นที่มาที่ไปของการก้าวเข้าสู่การมีจิตอาสียง และแสดงให้เห็นการเอาชีวิตรอดเมื่อเธอไม่สามารถดำรงบทบาทลูกสาว แม่และเมียตามแบบที่สังคมต้องการได้ ซึ่งเห็นได้ว่าการอธิบายไม่ได้นำเสนอประสบการณ์ของผู้หญิงในแง่ที่ตกเป็นเหยื่อหรือฝ่ายผู้กระทำเพียงด้านเดียว แต่เธอไม่เพิกเฉยต่อการเอาชีวิตรอดของผู้หญิงในแบบที่เป็นขบถต่อสังคมด้วย นอกจากนี้ เรื่องเล่าของคนนอกสังคมนอกมาราอีนียังเป็นการรื้อสร้างการแบ่งแยกตามแนวคิดของกระบวนการพิตาทิปไตและสร้างตัวตนของเตเรซาขึ้นมาใหม่ในฐานะของผู้หญิงที่ต่อสู้ดิ้นรนในการเอาชีวิตรอดในแต่ละวันโดยไม่ได้ตัดสินว่าการกระทำของเธอที่ถูกหรือผิด เพราะการทำเช่นนั้นเป็นการอ้างสิทธิและอำนาจขอธรรมซึ่งต่อกฎอาชญากรรมพิตาทิปไต กล่าวได้ว่าการนำเสนอเรื่องราวของคนชายขอบในนวนิยายเรื่องนี้เป็นการตีแผ่ให้เห็นประสบการณ์อันหลากหลายของผู้หญิงในฐานะที่เป็นมนุษย์ (นอกเหนือไปจากบทบาทลูกสาว แม่และเมีย) ที่ต้องเอาชีวิตรอดภายใต้การกดขี่ของสังคมพิตาทิปไตให้ได้ โดยการนำเสนอดังกล่าวมิได้ต้องการให้เกิดการตัดสินความถูกต้องในการดำเนินชีวิต แต่ต้องการการรับรู้และการทำความเข้าใจประสบการณ์ของผู้หญิง

มาราอีนีนำเรื่องเล่าที่เคยถูกใช้เป็นเครื่องมือในการลดทอนและลบเลือนตัวตนของผู้หญิงมาถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตเพื่อประกอบสร้างและปะติดปะต่ออัตลักษณ์ที่ถูกทำลายนั้นขึ้นมาใหม่ โดยที่มิได้ขีดชูอัตลักษณ์ดังกล่าวแบบเหมารวมว่าเป็นภาพจริง เพราะอัตลักษณ์มีความเคลื่อนไหวขึ้นอยู่กับมุมมองและจุดยืนของการตีความ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าถึงแม้เรื่องเล่าจะสร้างความรุนแรงให้เกิดขึ้นกับผู้หญิง แต่เรื่องเล่าก็เป็นเครื่องมือเดียวกันที่มาราอีนีนำมาใช้ในการรื้อฟื้นตัวตนของผู้หญิงโดยที่

ไม่ได้ต่อย้ำความรุนแรงหรือวาทกรรมปีศาจไปเลย ทั้งยังแสดงให้เห็นพลังอำนาจของเรื่องเล่าที่มีสองด้านทั้งการทำลายตัวตนและการเยียวยาบาดแผลไปพร้อมกันด้วย

4.1.3 ความเงียบในฐานะที่เป็นภาษาของผู้หญิง

การทำให้ความเงียบเปล่งเสียงออกมาได้นั้นมิใช่วิธีการเดียวที่มาราอินีใช้ทบทวนและรื้อฟื้นประสบการณ์ของผู้หญิง ผลงานของมาราอินีเผยให้เห็นว่าความเงียบเป็นวิธีการสื่อสารประเภทหนึ่งที่มีการประกอบสร้างเช่นเดียวกับการส่งเสียง คำกล่าวนี้สามารถอธิบายตามแนวคิดของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) ว่าความเงียบและคำพูดมิได้อยู่แยกจากกันแบบตรงกันข้าม ทั้งความเงียบและคำพูดแสดงออกถึงการสื่อสารผ่านสิ่งที่พูดออกมาและสิ่งที่บอกเล่าออกมาไม่ได้ จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับทั้งคำพูดและความเงียบ

There is no binary division to be made between what one says and what one does not say; we must try to determine the different ways of not saying such things, how those who can and those who cannot speak of them are distributed, which type of discourse is authorized, or which form of discretion is required in either case. There is not one but many silences, and they are an integral part of the strategies that underlie and permeate discourses. (Foucault, 1990: 27)

ตัวอย่างจากตัวบทนวนิยายที่นำมาสนับสนุนคำกล่าวข้างต้นได้คือฉากหนึ่งในนวนิยายสืบสวนสอบสวนเรื่อง *Voci* ที่มีเคลลา ตัวละครเอกของเรื่องฝันว่าพ่อเดินเข้ามาในห้องของเธอและทำให้เธอตกใจตื่น บทสนทนาระหว่างเธอกับพ่อในความฝันนั้นกล่าวถึงเหตุการณ์ที่พ่อและตัวเธอในวัยเด็กเดินทางไปแม่น้ำอาร์โน (Arno) และถอดเสื้อผ้าเหลือแต่กางเกงในอาบน้ำด้วยกัน โดยที่พ่อของเธออ้างว่าเขาได้ช่วยชีวิตเธอไว้จากกระแสน้ำที่เชี่ยวกราก มิเคลลาจำอะไรไม่ได้และจบบทสนทนาด้วย “อย่าหลอกกันลิคะพ่อ (*Non barare, papà*)” ก่อนที่นาฬิกาจะดังขึ้นและปลุกเธอให้ตื่นจากความฝันย้อนอดีตนั้น บทสนทนาของพ่อเต็มไปด้วยคำถามว่า “ลูกจำได้ไหม?” ในขณะที่เดียวกัน คำตอบ

ของมิเคลาก็ซ้ำเดิมว่า “จำไม่ได้ค่ะ” การที่เรื่องเล่าเหตุการณ์ในอดีตผ่านความฝันถูกชะงักงันด้วยการปลุกตื่นนั้นกลายเป็นช่องว่างที่แสดงให้เห็นความเงียบ เพราะหลังจากนั้นมีเคลลาหรือแม่แต่ตัวผู้เล่าเรื่องก็ไม่จำเป็นต้องเหตุการณ์นี้และไม่เล่าต่ออีกเลย อาจตีความได้ว่าความเงียบที่เป็นรอยต่อของเรื่องเล่า นั้นแสดงให้เห็นบาดแผลในวัยเด็กของมิเคลลาที่เกิดจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ เหตุการณ์และความทรงจำดังกล่าวไม่สามารถเล่าต่อได้ โดยเฉพาะในยามที่มีสติรู้ตัว เพราะเป็นข้อห้ามของสังคม แต่ความเงียบที่เกิดจากรอยต่อนั้นก็ทำให้ผู้อ่านอนุมานหรือรับทราบได้ว่าเหตุการณ์ความฝันนั้นแฝงอะไรบางอย่างที่ไม่ชอบมาพากลไว้ ในกรณีนี้จึงแสดงให้เห็นความสำคัญของความเงียบที่จำเป็นต้องอ่านควบคู่ไปกับเรื่องเล่าที่ได้รับการถ่ายทอดออกมาด้วย

ความเงียบเป็นภาษาที่ผู้หญิงคุ้นเคยเป็นอย่างดี “*Silence is the central motive for identifying women’s writing as different from men’s.*” (Plate, 2011: 100) มารานินีไม่ปฏิเสธความเงียบของผู้หญิง ทั้งยังชี้ให้เห็นความสำคัญของความเงียบว่ามีได้เป็นเพียง passive ตามคู่ตรงข้าม (binary opposition) กับความหมายของถ้อยคำ (speech) ที่ปิตาธิปไตยสร้างไว้ ดังเช่นใน *La Lunga Vita di Marianna Ucria* ที่แสดงว่าความเงียบไม่ได้สื่อถึงการกดทับและการสมยอมเสมอไป ความเงียบหรือความต้องการที่จะไม่พูดของมารีอันนาไม่ได้แสดงถึงการสยบยอมต่ออำนาจปิตาธิปไตย เพราะความเงียบนับเป็นการสื่อสารประเภทหนึ่งเช่นเดียวกับการพูด หากพิจารณาตั้งแต่ต้นเรื่องว่าดยุคผู้เป็นพ่อพยายามเค้นเสียงพูดของมารีอันนาออกมาด้วยการบังคับให้เธอไปดูการแขวนคอเด็กชาย การตัดสินใจเลือกที่จะไม่พูดหรือเงียบงันอาจจะเป็นการแสดงออกถึงการต่อต้านอำนาจของพ่อหรือเพศชายที่ต้องการให้เธอเปล่งเสียงออกมาได้ด้วยเช่นกัน เหตุที่ตีความเช่นนี้เป็นเพราะหลังจากที่มารีอันนาตระหนักว่าเธอไม่ได้พิการมาแต่กำเนิดตามที่ดยุคผู้เป็นพ่อบอก เธอก็ไม่ได้ชวนขวยหรือพยายามหาวิธีที่จะรักษาตัวเองให้กลับมาเปล่งเสียงได้อีกครั้ง ทว่าเธอพอใจที่จะอยู่กับเสียงเงียบนั้นและสื่อสารกับผู้อื่นด้วยวิธีของเธอเองผ่านการใช้ประสาทสัมผัสและภาษากาย ตัวอย่างการสื่อสารที่ไร้เสียงของมารีอันนานับตั้งแต่โดนตัดลิ้นนั้นเห็นได้ชัดเจนจากการแสดงความรักผ่านการสื่อสารด้วยร่างกายกับซินญูเร็ตโต (Signoretto) ลูกชายคนเล็กของเธอ เมื่อครั้งที่เขาป่วยหนักจนแพทย์ลงความเห็นว่าความตายอาจเป็นทางออกที่ดีกว่า แต่การสัมผัสให้ความอบอุ่นและการจูบให้ความรักต่อลูกชายของมารีอันนาสามารถช่วยต่อลมหายใจให้ลูกชายคนเล็กของเธอไปได้ระยะหนึ่ง

อีกตัวอย่างหนึ่งคือการสื่อสารกับน้ำชายผู้เป็นสามีว่าเธอไม่ต้องการที่จะตอบสนองความต้องการทางเพศของเขาด้วยการส่ายหน้าปฏิเสธจนทำให้เขาหงะและสูญเสียความมั่นใจไป เห็นได้ว่ามารีอันนาใช้การสัมผัสทางร่างกายและอวัจนภาษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและสื่อสารแทนการเปล่งเสียงพูด ความเงิบของมารีอันนาจึงมิใช่การจำยอมตกอยู่ใต้อำนาจของเพศชายเพียงด้านเดียว แต่แสดงให้เห็นการต่อต้านด้วยเช่นกัน การโต้กลับนี้ทำให้อำนาจของปีเอโตรสั่นคลอนจากการที่เขาไม่สามารถใช้กำลังเหนี่ยวมารีอันนาได้อย่างเคย หลังจากนั้นเขาจึงไม่มีเพศสัมพันธ์กับเธออีก แต่แอบไปมีความสัมพันธ์ลับกับภรรยาของลูกน้องตนเองแทน การกระทำของปีเอโตรแสดงให้เห็นว่าแม้แต่ผู้ก่อความรุนแรงเองก็ได้รับผลกระทบจากความทรงจำเลวร้ายที่เคยเกิดขึ้นด้วยเช่นกัน โดยมีเงื่อนไขซึ่งแฝงนัยยะของความสัมพันธ์เชิงอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้อง เห็นได้จากการแสดงออกของปีเอโตรเมื่ออำนาจความเป็นชายของเขาถูกปฏิเสธ

ฉากที่มารีอันนามีเพศสัมพันธ์กับซาโร คนงานภายในบ้านก็แสดงให้เห็นการสื่อสารของเธอผ่านร่างกายและสัมผัสด้วยเช่นกัน

Sa che si sono abbracciati come due corpi amici e accoglierlo dentro di sé è stato come ritrovare una parte del proprio corpo che credeva perduta per sempre. (Maraini, 2010: 238)

เรารู้ว่าพวกเธอกำลังกอดกันประหนึ่งร่างอันเป็นมิตรสองร่างสอดประสานซึ่งกันและกัน และยินดีรับเขาเข้ามาสู่กายเธอประหนึ่งว่าได้พบส่วนหนึ่งของร่างกายของเธอที่เธอเชื่อว่าสูญหายไปแล้วตลอดกาลนั้นอีกครั้ง⁶⁶

เหตุที่บอกว่าฉากข้างต้นเป็นการสื่อสารผ่านร่างกายแทนคำพูดนั้นเพราะการพบส่วนที่หายไปอาจตีความได้ว่าไม่ใช่เป็นเพียงร่างของซาโรที่เธอสัมผัสอยู่เท่านั้น แต่ยังหมายถึงความสามารถในการสื่อสารด้วยเสียงของตัวเองที่ใช้พูดกับผู้อื่นซึ่งเป็นสิ่งที่มารีอันนาสูญเสียไปตั้งแต่วัยเด็กนั้นนับตั้งแต่

⁶⁶ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ถูกตัดล้นด้วย โดยจะเห็นได้ว่าการสื่อสารที่ถูกพบขึ้นใหม่ผ่านสัมผัสร่างกายนั้นเป็นการสื่อสารที่บรรลุผลทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารผ่านการใช้คำว่า “amici” หรือเพื่อนซึ่งให้ผลตอบรับเชิงบวก ในขณะที่มารีอันนาไม่พบผลตอบรับเช่นนี้กับปีเอโตรด้วยเหตุเพราะสัมผัสที่เกิดขึ้นกับผู้ชายผู้เป็นสามีเป็นการสื่อสารทางเดียวโดยที่มารีอันนาไม่ตอบรับ

มาราอินีเผยให้เห็นว่าความเงียบเป็นการสื่อสารทางหนึ่ง ทั้งยังเป็นภาษาที่ผู้หญิงคุ้นเคยและทำให้เหตุการณ์ฝังใจถูกถ่ายทอดออกมาควบคู่กับการเล่าเรื่องผ่านคำพูดได้ วิธีการสื่อสารของผู้หญิงนอกเหนือจากคำพูดคือการใช้ร่างกาย ท่าทางและสัมผัส ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นทางออกในการสื่อสารที่ไม่ผลิตซ้ำวาทกรรมปิตาธิปไตยที่แสดงออกผ่านภาษาและคำพูดเพียงด้านเดียว

4.1.4 การรื้อฟื้นประวัติศาสตร์ของผู้หญิง

นวนิยายของมาราอินีแสดงให้เห็นความพยายามในการรื้อฟื้นประวัติศาสตร์ของผู้หญิงในหลายกรณีดังที่ปรากฏใน *Isolina* ที่ผู้เล่าเรื่องเดินทางไปยังเมืองเวโรนาเพื่อตามหาข้อมูลคดีฆ่าหั่นศพอิโซลินาเมื่อหลายศตวรรษก่อน และในเรื่อง *Voci* ที่มีเคลตาตามสืบคดีฆาตกรรมอันเจลาด้วยการกลับไปรื้อฟื้นเรื่องราวชีวิตของอันเจลาตั้งแต่วัยเด็ก ในหัวข้อนี้จะใช้ตัวบทนวนิยายเรื่อง *Bagheria* มาอธิบายการรื้อฟื้นประวัติศาสตร์ของผู้หญิงที่เป็นเพียงเรื่องเล่าภายในครอบครัวให้ออกมาสู่พื้นที่สาธารณะในวงกว้างมากขึ้น เหตุที่มาราอินีเข้าไปรื้อฟื้นประสบการณ์ในอดีตที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงนั้นเป็นเพราะว่าประสบการณ์ของผู้หญิงที่แม้ว่าผู้หญิงจะดำเนินชีวิตตามกรอบบทบาทแม่ เมีย ลูกสาวตามที่สังคมกำหนดก็ตามมักถูกฝังกลบและถูกละเลยความสำคัญ ด้วยเหตุนี้ การรื้อฟื้นประวัติศาสตร์ของผู้หญิงนั้นจึงต้องกระทำผ่านเรื่องเล่าที่ไม่เป็นทางการหรือเรื่องเล่ามุขปาฐะ (oral narrative) ไปพร้อมกับเรื่องเล่าที่ถูกบันทึกไว้ ดังเช่นที่ผู้เล่าเรื่องใน *Bagheria* เดินทางไปที่วิลลา วาลกูอาร์เนรา บนเกาะซิซิลี เพื่อเก็บข้อมูลมาเขียนนวนิยายเรื่องใหม่ของเธอ

การรื้อฟื้นประวัติศาสตร์ของผู้หญิงมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการสร้างอัตลักษณ์และการเรียนรู้ความหมายของผู้หญิง เพราะดังที่กล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้ว่าตัวตนของผู้หญิงมักถูกนิยามโดยผู้ชายผ่านบทบาทลูกสาว แม่และเมียมาอย่างยาวนาน ตามตัวอย่างที่ปรากฏใน *La Lunga Vita di Marianna Ucria* ที่มารีอันนาเก็บแผ่นกระดาษที่คลุมย่าจูเซ็ปปา (nonna Giuseppa) ที่แม้จะเป็น

ผู้หญิงแต่ก็ซึมซับรับเอาแนวคิดปิตาธิปไตยเข้ามาและสืบทอดต่อผู้หญิงด้วยกันเองเช่นเดียวกับแม่ของ มาริอันนา คุณย่าจู่เซ่ปาเขียนเกี่ยวกับประเพณีที่สืบทอดกันมาไว้ว่า “แต่งงาน มีลูก ทาสามีให้ลูกสาวแต่งงาน ให้พวกเขา มีลูก เพื่อให้ลูกสาวของพวกเขาแต่งงานและมีลูก แล้วก็ให้ลูกๆ ของพวกเขาแต่งงานและมีลูกสืบทอดไปตามลำดับ...”⁶⁷ (*Sposare, figliare, fare sposare le figlie, farle figliare e fare in modo che le figlie sposate facciano figliare le loro figlie che a loro volta si sposino e figlino...*)” (Maraini, 2010: 218) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประวัติศาสตร์ของผู้หญิงตามธรรมเนียมประเพณีนั้นถูกกลดทอนให้เป็นเพียงผู้ผลิตทายาทโดยไม่มีบทบาทอื่นอีก เท่ากับกล่าวได้ว่าผู้หญิงเรียนรู้ต้นแบบที่เกิดขึ้นจากมุมมองของผู้ชายเพียงด้านเดียว ส่วนประวัติศาสตร์ของผู้หญิงจากมุมมองของผู้หญิงนั้นไม่มีหรือไม่เคยปรากฏ ตัวตนที่หายไปนี้ส่งผลทำให้ผู้หญิงอ่อนแอและมีความเสี่ยงที่จะถูกเอาเปรียบและถูกล่วงละเมิดได้ง่าย ดังนั้น การสร้างต้นแบบให้ผู้หญิงและเขียนประวัติศาสตร์ของผู้หญิงขึ้นมาเองจึงเป็นสิ่งจำเป็นตามแนวคิดของซานดรา เอ็ม. กิลเบิร์ต (Sandra M. Gilbert) “We must redo our history, ... review, reimagine, rethink, rewrite, revise, and reinterpret the events and documents that constitute it” (Sandra M. Gilbert, 1980:32 อ้างถึงใน Plate, 2011: 47)

การกลับไปเยือนนิลลา วาลกูอาร์เนราทำให้ผู้เล่าเรื่องมีโอกาสอ่านบันทึกที่เฟลิซิตา (Felicita) เขียนถึงบุคคลต่างๆ ในตระกูลเอาไว้ โดยเฟลิซิตามีชื่อพ้องกับเฟลิเซ (Felice) ญาติผู้ที่เกิดในรุ่นก่อนหน้าซึ่งมีความหมายชื่อว่า “ความสุข” เหมือนกันนั้นต่างก็ประสบชะตากรรมด้านความรักที่ล้มเหลวเช่นเดียวกับเฟลิเซ กล่าวคือ แม้ว่าจะมีคนมารักชอบเฟลิเซหลายคน แต่เธอก็ตกอยู่ในห้วงความเศร้าที่คนรักของเธอตายจากไป เธอจึงตัดสินใจบวชเป็นชี ส่วนเฟลิซิตานั้น เมื่อคู่หมั้นของเธอตายในทะเล เธอก็ครองตัวเป็นโสดจนกระทั่งเสียชีวิต ผู้เล่าจึงเล่นความกับชื่อที่มีความหมายว่าความสุขของทั้งสองคนกับการเดินทางอันโหดเดี่ยวยาวนานที่ทั้งสองต่างเผชิญ

บุคคลต่อมาที่ถูกกล่าวถึงก็คือยายซอนยา (nonna Sonia) ซึ่งเป็นยายแท้ๆ ของตัวผู้เล่าเอง ยายซอนยาผู้เดินทางมาจากประเทศซิซิลีมีชีวิตที่ไร้ความสุข ทั้งนี้เนื่องจากพ่อของเธอออกคำสั่งให้เลิก

⁶⁷ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ทำตามความฝันด้านการร้องเพลงที่เธอรักและบังคับให้เธอแต่งงาน แม่ของผู้เล่าเล่าว่าซอนยาไม่เคยชอบชิลิลิเลยและไม่เคยพอใจการแต่งงานของตนเองด้วย ในช่วงบั้นปลาย ซอนยาใช้ชีวิตด้วยความหวาดระแวงและเก็บปืนไว้ข้างเตียงเพื่อป้องกันตัว มีครั้งหนึ่งพ่อของผู้เล่าเกือบถูกยิงเพียงเพราะนอนไม่หลับแล้วออกมาเดินเล่นในสวนตอนกลางคืน ซอนยามีชีวิตค่อนข้างโดดเดี่ยวเพราะเธอไม่ค่อยสนใจลูกๆของตนเอง ลูกสาวทั้งสองจึงใกล้ชิดกับพ่อมากกว่า โยอิ (Yoi) ผู้เป็นย่าของผู้เล่าก็มีประวัติชีวิตที่น่าสนใจเช่นกัน เธอเป็นหญิงชาวอังกฤษที่หนีออกจากบ้าน โดยละทิ้งลูกสามคนและสามีเพื่อออกเร่ร่อนพนจรไปเรื่อยจนถึงแบกแดด แต่สุดท้ายก็ได้พบรักและแต่งงานกับช่างแกะสลักชื่ออันโตนิโอ มารารินิ (Antonio Maraini) ซึ่งเป็นปู่ของผู้เล่าที่เมืองฟลอเรนซ์

ในการเข้าไปในวิลลา วาลกูอาร์เนราอีกครั้งตอนที่ผู้เล่าโตแล้วนั้น ผู้เล่าติดใจภาพเหมือนของมาริอันนา อูคริอา ราชนิกุลสายเลือดบริสุทธิ์ผู้มีชีวิตยืนยาวที่หายากต่างชื่นชม ในภาพวาดนั้น นอกจากความงามของมาริอันนาและความหรูหราของเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับแล้ว สิ่งที่สะดุดตาผู้เล่าอีกอย่างหนึ่งคือกระดาษที่มาริอันนาถืออยู่ในมือ เนื่องจากเธอเป็นใบ้ การสื่อสารของเธอจึงกระทำการเขียน ผู้เล่าจบเรื่องด้วยการพูดถึงท้ายถึงมาริอันนาผู้ซึ่งกลายมาเป็นแรงบันดาลใจให้เธอสร้างสรรค์นวนิยายเรื่องดัง *La Lunga Vita di Marianna Ucria* ที่สร้างชื่อเสียงให้เธอเป็นอย่างมาก

จากเรื่องเล่าของผู้หญิงหลายคนข้างต้น จะเห็นว่าผู้เล่าเรื่อง *Bagheria* มีโอกาสเข้าไปทบทวนเรื่องราวชีวิตของผู้หญิงในครอบครัวที่มีประสบการณ์หลากหลายนอกเหนือไปจากการแต่งงาน และการมีลูกสืบต่อไปเป็นทอดๆเช่นที่ย่าจู่เซปาของมาริอันนาเขียนไว้บนกระดาษ เรื่องเล่าประสบการณ์ผู้หญิงที่ถูกถ่ายทอดออกมาเผยให้เห็นทั้งภาพผู้หญิงที่ระทมทุกข์กับความรักโดยไม่สามารถดำเนินบทบาทเมียและแม่ตามที่สังคมกำหนดได้ ซึ่งมีนัยยะว่าความรักชายหญิงเป็นเกณฑ์กำหนดความสุขของชีวิตผู้หญิง อันแสดงให้เห็นค่านิยมปีตาธิปไตยที่ผู้หญิงบางส่วนยึดมาเป็นหลักปฏิบัติในชีวิต แต่ในขณะเดียวกัน เรื่องเล่าประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิงที่ผู้เล่านำมาถ่ายทอดก็มีมุมที่ชี้ให้เห็นด้านโหดร้ายของระบบปีตาธิปไตยที่ส่งผลให้ชีวิตผู้หญิงไร้ความสุขภายใต้บทบาทตามสังคมกำหนดเช่นกัน เช่น การที่ลูกสาวไม่มีอำนาจเลือกทางเดินชีวิตของตนเอง หรือการแสดงให้เห็นว่าความเป็นแม่ไม่ได้ผูกพันกับสัญชาตญาณหรือเป็นเรื่องธรรมชาติของผู้หญิงตามที่เคยเชื่อกันมา

ในการทบทวนอดีต ผู้เล่าเรื่องเผยให้เห็นว่าตัวเธอเองในวัยเด็กเคยผ่านประสบการณ์การถูกล่วงละเมิดทางเพศเช่นกัน ผู้เล่าเรื่องใน *Bagheria* ได้เปรียบเทียบกับหนองน้ำกับองคชาตในตอนหนึ่งแล้วเล่าถึงเหตุการณ์ที่บาเกเรีย เมื่อเธออายุประมาณสิบขวบว่าเธอได้ถูกล่วงเกินทางเพศโดยที่ไม่รู้เพียงสาจากเพื่อนของครอบครัวคนหนึ่ง (un amico di famiglia) ที่สามารถเข้าออกอกในในบ้านของเธอได้ นั่นเป็นครั้งแรกที่เธอได้เห็นองคชาต โดยขณะที่เธอและเพื่อนของครอบครัวผู้นั้นอยู่ด้วยกันตามลำพัง เขาได้ปลดกางเกงแล้วเอามือเธอไปจับอวัยวะเพศของเขาจนมีของเหลวขาวข้นไหลออกมา ซึ่งในขณะนั้นผู้เล่าก็ได้มองด้วยความอยากรู้อยากเห็น และเนื่องจากว่าเพื่อนของครอบครัวคนนั้นมีได้สร้างทำเป็นมาสัมผัสร่างกายเธอซึ่งเป็นสิ่งที่เธอรังเกียจ เธอจึงไว้ใจและไม่ได้คิดว่านั่นเป็นสิ่งเลวร้ายอะไร ถึงแม้ว่าเหตุการณ์ครั้งนั้นจะไม่ได้มีความรุนแรงเกิดขึ้น แต่ก็นับเป็นการลวนลามและล่วงละเมิดทางเพศที่เกิดขึ้นกับเด็ก หลังจากเหตุการณ์นั้น เธอก็ได้ถูกตำหนิว่าเป็นเด็กสอดรู้สอดเห็นมากเกินไป และยังถูกห้ามมิให้ใส่เสื้อแขนกุดและกางเกงขาสั้นที่เธอชอบอีกด้วย เรื่องเล่านี้ทำให้เห็นว่าเมื่อการล่วงละเมิดทางเพศเกิดขึ้น ฝ่ายที่มักถูกตำหนิและถูกควบคุมความประพฤติกลับเป็นเด็กผู้หญิงที่ไม่รู้เพียงสา ในขณะที่ผู้ก่อเหตุกลับลอยนวลในสังคมได้ต่อไป

การกลับไปหาอดีตนอกจากจะทำให้เกิดการทบทวนและการตีความใหม่แล้ว ยังเป็นการรื้อฟื้นสายสัมพันธ์ที่ขาดหายไปได้เช่นกัน ดังที่ผู้เล่ากล่าวว่าเธอตัดขาดความสัมพันธ์กับญาติทางฝั่งแม่ไปแล้วตั้งแต่อายุเก้าขวบ พวกเขาเป็นเหมือนคนแปลกหน้าสำหรับเธอ แม่ของเธอก็ต้องการตัดอดีตทิ้งไปและมีได้พูดถึงตระกูลของตัวเองเลยเช่นกัน ผู้เล่ากล่าวว่าเธอมีผลงานมาแล้วแปดเรื่องก่อนที่จะเขียน *La Lunga Vita di Marianna Ucria* โดยเธอหลีกเลี่ยงที่จะพูดถึงซิซิลีหรือบาเกเรียมาโดยตลอด แต่ ณ ขณะที่เขียนอัตชีวประวัติเล่มนี้ เธอสามารถพูดถึงปาแลร์โมและบาเกเรียได้แล้ว คำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าการรื้อฟื้นประวัติศาสตร์ช่วยให้ผู้เล่ามีโอกาสทบทวนประสบการณ์ของตนเองร่วมด้วยเช่นกัน

การรื้อฟื้นประวัติศาสตร์ของผู้หญิงนอกจากจะทำให้ประสบการณ์ที่เคยถูกฝังกลบสามารถถ่ายทอดออกมาได้แล้ว ยังเป็นการปรับเปลี่ยนตำแหน่งและพลิกบทบาทให้ผู้หญิงเป็นเจ้าของเรื่องเล่าของตนเองด้วย และแสดงให้เห็นด้วยว่าประสบการณ์ผู้หญิงในชีวิตประจำวันนั้นถูกอำนาจปิตาธิปไตย

เข้าไปควบคุมและจัดการสร้างความหมายกำกับไว้ เพราะฉะนั้น ผู้หญิงจึงจำเป็นต้องสร้างและรื้อฟื้นประสบการณ์ของตัวเองขึ้นมาเพื่อการเรียนรู้ความหมายตัวตนของตนเองที่ไม่ผ่านมุมมองปิตาธิปไตย

4.2 การรื้อฟื้นสายสัมพันธ์ที่ขาดหายไปของผู้หญิง

ก่อนที่จะแสดงให้เห็นความพยายามของมาราอินีในการสร้างความเป็นปึกแผ่นระหว่างผู้หญิงจำเป็นต้องนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกสาวทั้งที่ปรากฏและไม่ปรากฏในนวนิยายทั้งหก เรื่องซึ่งมีความน่าสนใจมาอธิบายเพื่อเป็นข้อเปรียบเทียบเสียก่อน จากการศึกษาตัวบทนวนิยายพบว่าความสัมพันธ์แม่กับลูกสาวเป็นความสัมพันธ์ที่มีปัญหา ค่อนข้างไร้ความผูกพันและห่างเหิน มีเพียงสองเรื่องเท่านั้น คือ *Isolina* และ *Donna in Guerra* ที่ไม่มีการกล่าวถึงผู้เป็นแม่กับตัวละครเอกผู้หญิงในเรื่อง แต่ก็บอกเป็นนัยว่าการไม่พูดถึงแสดงให้เห็นช่องว่างระหว่างความสัมพันธ์แม่ลูกที่ขาดหายไปได้เช่นกัน

4.2.1 ความสัมพันธ์อันห่างเหินระหว่างแม่กับลูกสาว

ตลอดทั้งเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างมารีอันนาและแม่ผู้เป็นดัสเซสใน *La Lunga Vita di Marianna Ucria* นั้นปรากฏให้เห็นไม่มากนักเมื่อเทียบกับความสัมพันธ์ระหว่างมารีอันนากับผู้เป็นพ่อ หากผู้เป็นพ่อถูกนำเสนอว่าเป็นที่รัก ภาพของแม่ก็มีลักษณะตรงกันข้าม มารีอันนาไม่มีความรู้สึกนี้รักและชื่นชมแม่เหมือนที่เธอมีต่อพ่อ เธอมักใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกับพ่อกว่าแม่ และเมื่อแม่ของเธอเสียชีวิต เธอก็ระลึกถึงแม่ด้วยความรู้สึกหลอนเป็นฝันร้ายมิใช่ด้วยความรู้สึกรักและคิดถึงระยะห่างที่เกิดขึ้นระหว่างลูกสาวและแม่นั้นนับเป็นช่องว่างซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่เปิดโอกาสให้การล่องละเมิดทางเพศนั้นเกิดขึ้นได้ ดังเช่นที่ผู้ชายสามารถใช้ช่องโหว่นี้เข้ามาคลุกคลีอยู่กับมารีอันนาจนเกิดเหตุร้ายขึ้นกับเธอ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวระหว่างผู้หญิงด้วยกันจึงมีบทบาทในการช่วยลดทอนโอกาสที่จะเกิดความรุนแรงขึ้นได้

แม้ว่าใน *Voci* จะมีการกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกสาวมากกว่าใน *La Lunga Vita di Marianna Ucria* แต่ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกสาวไม่ต่างกันมากนัก ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้นก่อนหน้านี้ว่าเอากุस्ता (Augusta) ผู้เป็นแม่ในเรื่องนี้ถูกนำเสนอภาพให้ต้องพึ่งพิง

ผู้ชาย ทั้งยังไม่สามารถดูแลลูกๆหลังจากสามีคนแรกเสียชีวิตได้ และเป็นแม่ผู้เพิกเฉยต่อชะตากรรมของลูกสาวทั้งสองที่ถูกพ่อเลี้ยงขี้ใจ มีหน้าซ้ำเมื่อมิเคลาไปขอพบสืบหาเบาะแสของคดีนี้ เธอยังกล่าวชื่นชมอดีตสามีและมิได้ปริปากเปิดเผยสิ่งใดที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ลึกซึ้งระหว่างอดีตสามีและลูกสาวทั้งสองของเธอออกมา อาจตีความได้ว่าเป็นเพราะเธอต้องการรักษาสถานภาพครอบครัวไว้ เนื่องจากมีความคิดว่าตนยังต้องพึ่งพาผู้ชายอยู่ จึงยอมปล่อยให้ลูกสาวก้มหน้ารับกรรมที่เกิดขึ้น ภายใต้ชายคาเดียวกันต่อไปซึ่งสอดคล้องกับกรณีของแม่ที่สร้างเอาหูไปนาเอาตาไปไร่ใน *Bagheria*

ภาพความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกสาวใน *Bagheria* สามารถแบ่งได้เป็นความสัมพันธ์ของผู้เล่ากับแม่ของเธอ และความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกสาวในชุมชนบาเกเรียที่ถูกพ่อแท้ๆของตัวเองข่มขืน สำหรับความสัมพันธ์ของผู้เล่ากับแม่ของเธอนั้น ผู้เล่าไม่ได้ให้รายละเอียดที่แสดงให้เห็นความรักความผูกพันระหว่างเธอกับแม่มากเท่ากับการกล่าวถึงพ่อ เธออธิบายให้ผู้อ่านรู้ว่าเธอสนใจหนังสือเช่นเดียวกับพ่อ เธอใช้เวลาว่างทำกิจกรรมต่างๆกับพ่อก่อนที่พ่อจะทิ้งเธอและครอบครัวไป ขณะที่การบรรยายเกี่ยวกับแม่มีเพียงว่าแม่ต้องรับภาระเลี้ยงลูกสาวทั้งสามคนตามลำพังเมื่อพ่อจากไป หรือแม่ตัดสินใจออกจากตระกูลสูงศักดิ์ไปเผชิญโลกภายนอกในช่วงวัยรุ่น และได้พบรักกับพ่อ จะเห็นได้ว่าภาพของแม่มีลักษณะเป็นปัจเจกบุคคลมากกว่าที่จะกล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกสาว ขณะเดียวกัน ภาพแม่ของลูกสาวที่ถูกพ่อล่วงละเมิดทางเพศในสองเหตุการณ์ไม่ได้รับการบรรยายมากไปกว่าการเพิกเฉยของพวกเธอที่มีต่อลูกสาว จากการนำเสนอข้างต้นทำให้ตีความได้ว่าสายสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกสาวที่หายไปกลายเป็นช่องว่างที่ทำให้ความรุนแรงทางเพศสามารถเกิดขึ้นได้ การที่ผู้ประพันธ์นำเสนอภาพความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกสาวที่ค่อนข้างผิดไปจากขนบเดิมอาจเพื่อตีแผ่อุดมการณ์ปิตาธิปไตยที่ยังรากฝังลึกในสังคมอิตาลีซึ่งกลายเป็นกรอบที่ผู้หญิงใช้กดทับผู้หญิงด้วยกันเองทั้งในระดับที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว นอกจากนี้ ยังอาจพิจารณาเพิ่มเติมด้วยว่าการนำเสนอสัมพันธ์ภาพที่ขาดหายไปดังกล่าวเป็นการกระตุ้นให้ผู้หญิงตระหนักถึงสายสัมพันธ์ที่ตนเองสามารถเชื่อมโยงถึงกันได้เพื่อสร้างเกราะป้องกันและลดปัจจัยเสี่ยงของการเกิดความรุนแรงในครอบครัวในเบื้องต้นด้วย

เตเรซาใน *Memorie di una Ladra* ก็บรรยายความรู้สึกต่อผู้เป็นแม่ไม่ต่างจากความสัมพันธ์ในเรื่องอื่นที่ได้เสนอก่อนหน้านี้มากนัก “เมื่อแม่ของฉันตาย ฉันไม่เจ็บปวดเลยแม้แต่

น้อย⁶⁸ (*Quando è morta mia madre, io non ho sofferto per niente.*)” (Maraini, 2007: 15) อาจตีความได้ว่าแม่ของเตเรซาถูกมอบหมายหน้าที่ให้เป็นแรงงานและผู้ผลิตแรงงานทางเศรษฐกิจ แต่ละวันของแม่หมดไปกับการทำงานและการดูแลครอบครัว ซึ่งการดูแลลูกๆ ในที่นี้เทียบเท่ากับการรับเอาอำนาจปีตาธิปไตยมาใช้ เช่น การบังคับให้เตเรซาไปเรียนตัดเย็บ เป็นต้น แม่ของเตเรซาเป็นผู้ที่คอยสอดส่องและขัดเกลาความประพฤติของลูกให้อยู่ในแนวทางที่พ่อต้องการ มิฉะนั้นก็จะถูกสามีตำหนิหรือถึงขั้นลงไม้ลงมือ ด้วยเหตุนี้ความผูกพันระหว่างแม่ลูกจึงขาดหายไป

แม้ว่าใน *Isolina* จะไม่มีการกล่าวถึงแม่ผู้ล่วงลับตั้งแต่ไอโซลินายังเด็กมากเท่าไรนัก แต่ก็แสดงให้เห็นความสัมพันธ์และความผูกพันระหว่างแม่และลูกสาวที่ขาดหายไป เฟลิเช คานูติ (Felice Canuti) พ่อของไอโซลินาให้ข้อมูลว่าเขาคาดหวังให้อิโซลินาทำหน้าที่ดูแลน้องชายและน้องสาวแทนแม่ที่เสียชีวิตไปแล้ว ความคาดหวังของเฟลิเชสะท้อนให้เห็นค่านิยมเกี่ยวกับบทบาทของแม่ในสังคมในฐานะที่เป็นสถาบันหนึ่ง โดยที่แม้ว่าไอโซลินาจะไม่ได้เป็นแม่ที่แท้จริงแต่ก็สามารถรับภาระเป็นแม่ได้ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าความเป็นแม่ (motherhood) ไม่ได้เป็นสิ่งธรรมชาติตามที่สังคมปลูกฝังกันมาแต่เป็นการประกอบสร้างทางสังคมที่มีต่อเพศสถานะของผู้หญิง

ความเป็นแม่ที่ปรากฏในนวนิยายข้างต้นมีลักษณะร่วมกันประการหนึ่งคือ การรับบทบาทความเป็นแม่ตามที่สังคมกำหนด เอเดรียน ริช นักเขียนสตรีนิยมเสนอแนวคิดเรื่องแม่เอาไว้ว่าความเป็นแม่นอกจากจะเกิดจากประสบการณ์ของผู้หญิงแล้ว ความเป็นแม่ยังนับเป็นสถาบันทางสังคมประการหนึ่งโดยเรียกได้ว่าเป็น “สถาบันความเป็นแม่ (Motherhood Institution)” ซึ่งจะมีอำนาจของเพศชายแฝงเอาไว้เพื่อคอยควบคุมให้ผู้หญิงปฏิบัติตามกรอบที่สังคมปีตาธิปไตยกำหนดเอาไว้ ในแง่นี้ สถาบันความเป็นแม่จึงมีส่วนสำคัญในการค้ำจุนให้อุดมการณ์ปีตาธิปไตยยังคงดำรงอยู่ในสังคมได้ต่อไป คำกล่าวนี้เห็นตัวอย่างได้ชัดเจนจากเหตุการณ์ที่แม่ของมารีอันนาเล่าเรื่องการแต่งงานมาบอกกับมารีอันนาในเชิงบังคับว่าได้เลือกเจ้าบ่าวไว้ให้เธอแล้ว นั่นก็คือปีเอโตร อูคริอา ผู้เป็นน้าชายแท้ๆของเธอ ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อปีเอโตรมีเพศสัมพันธ์กับเธอครั้งแรกหลังแต่งงานโดยที่เธอไม่เต็มใจจนเธอตัดสินใจเดินทางกลับมาที่ปราสาทของพ่อแม่เธอในเช้าวันรุ่งขึ้น มารีอันนาก็ถูกแม่พร้อมด้วย

⁶⁸ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ป่าและย่ำตำหนิที่หนักกลับมาบ้าน เธอถูกส่งตัวกลับมายังปราสาทของปีเอโตรที่บาเกเรียอย่างเร่งด่วน จะเห็นได้ว่าแม่และญาติผู้หญิงของมารีอันนาต่างทำหน้าที่สถาปนความเป็นแม่ที่คอยสนับสนุนอำนาจ ปีตาธิปไตยให้ผู้ชายบังคับใช้กำลังกับผู้หญิงได้โดยมองว่าเมื่อแต่งงานไปเป็นภรรยาแล้ว มารีอันนาก็ควรยินยอมสามีทุกประการโดยไม่สนใจความรู้สึกหรือความต้องการของมารีอันนาเลยแม้แต่น้อย

ผู้ถูกข่มขืนใน *Voci* มีลักษณะร่วมกันกับมารีอันนาคือเลือกที่จะปกปิดสิ่งที่เกิดขึ้นเอาไว้ โดยเห็นตัวอย่างได้จากเรื่องเล่าของลูโดวิกา พี่สาวของอันเจลาที่มีสถานะเป็นผู้ถูกข่มขืนเช่นเดียวกันว่า กลาอุโค (Glauco) พ่อเลี้ยงผู้ข่มขืนพวกเธอนั้นเป็นพ่อที่ดีในเวลากลางวันและย่อมมาหาพวกเธอในเวลากลางคืน ทั้งยังเล่าว่าครอบครัวของเธอต้องการเขา เธอจึงเลือกที่จะเก็บความลับนี้ไว้ ความรัก ความผูกพันระหว่างพ่อและลูกสาวนั้นยังแสดงให้เห็นผ่านการตอบคำถามของลูโดวิกา เมื่อมีเคลาตาม ความเห็นเธอว่าเป็นไปได้ไหมที่กลาอุโค พ่อเลี้ยงจะเป็นฆาตกร ลูโดวิกาปฏิเสธว่าเป็นไปไม่ได้โดยให้ เห็นผลว่าเพราะพวกเธอเป็นลูกสาวของเขาและเขาก็รักพวกเธอในแบบของเขา ภาพของพ่อเลี้ยงนั้นมี ลักษณะคู่ตรงข้ามภายในตัวเอง โดยเป็นทั้งพ่อที่ลูกสาวโหยหาความรัก และเป็นทั้งพ่อผู้ก่อความ รุนแรง การชื่นชมและอ้างว่าขาดเขาไม่ได้นั้นเผยให้เห็นความรู้สึกร่วมของผู้ถูกข่มขืนที่ว่าตนเองย่อมมี ส่วนรับผิดชอบต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้นด้วย หากความลับถูกเปิดเผย พวกเธอก็จะสูญเสียพ่อผู้เป็นที่รักไป แต่การเก็บงำก็ทำให้พวกเธอรู้สึกละเอียดต่อแม่ ดังนั้น การล้วงละเมิดทางเพศจึงเป็นเรื่องที่ ยากต่อการอธิบายและเล่าออกมาได้

เหตุการณ์ความรุนแรงที่ปรากฏใน *Bagheria* มีลักษณะร่วมกันประการหนึ่งคือเมื่อ เหตุการณ์ได้รับการเปิดเผย ฝ่ายที่ถูกตำหนิกลับเป็นเด็กหญิงที่ตกเป็นเหยื่อ

Alle prese, una volta svelato il fatto, con madri incredule e portate ad addossare tutte le colpe alle figlie anziché ai mariti, agli amanti, ai cugini, ai fratelli, agli amici di famiglia. (Maraini, 2010: 38)

เมื่อ(เด็กหญิงที่ตกเป็นเหยื่อ)พยายามจะเปิดเผยความจริง แม่ก็ไม่เชื่อและโยน
ความผิดทั้งหมดมาที่ลูกสาวแทนที่จะเป็นสามี คนรัก ลูกพี่ลูกน้อง พี่ชาย/
น้องชาย หรือเพื่อนของครอบครัว⁶⁹

ความรุนแรงกลับกลายเป็นวาทกรรมที่ถูกบิดเบือนในสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ให้ปรับเปลี่ยนเป็น
ความชอบธรรมไปเสียแล้วในครอบครัว นอกจากนี้ การล่วงละเมิดทางเพศอาจแฝงไว้ด้วยท่าทีปกติ
หรือนุ่มนวลอ่อนหวานซึ่งจะทำให้เด็กไม่รู้ตัวว่าตนเองกำลังตกเป็นเหยื่อทางอารมณ์และความรุนแรง
เนื่องด้วยความไร้เดียงสาของตน นอกจากนี้ เมื่อการล่วงละเมิดได้รับการเปิดเผย ทางออกที่ประหนึ่ง
เป็นทางตันของเด็กจึงมีแค่การยอมจำนนต่อเหตุการณ์เลวร้ายนั้นและปิดปากเงียบเพื่อรักษา
สถานภาพของสถาบันครอบครัวเอาไว้ หรือเลือกที่จะเปล่งเสียงออกมาซึ่งอาจเสี่ยงต่อการถูกมองว่า
เป็นความผิดของผู้หญิงหรือเด็กเองก็เป็นได้

ภาพลักษณ์ของแม่ที่ปรากฏในนวนิยายข้างต้นที่นำมาวิเคราะห์ในบทนี้ล้วนเป็นการประกอบ
สร้างภาพลักษณ์เชิงลบซึ่งแสดงให้เห็นการขาดหายหรือความบกพร่องของบทบาทนี้ กล่าวคือ เป็น
การเสนอภาพ"แม่"ที่ไร้ความสามารถในการปกป้องลูกสาวแม้ว่าจะรับรู้เหตุการณ์ล่วงละเมิดทางเพศที่
ลูกสาวเผชิญหรือไม่ก็ตาม และยังมีสมารถแม้แต่จะเป็นที่พึ่งทางใจให้ลูกสาวเยียวยาบาดแผลของ
ตนเองได้ ช่องว่างของบทบาทที่มีสมารถทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ทั้งจากพื้นฐานนิสัยของตัวเอง
เองและจากสังคมที่เป็นตัวกำกับขอบเขตหน้าที่ของแม่ด้วยนั้นนำไปสู่โอกาสให้เกิดการล่วงละเมิดทาง
เพศโดยคนใกล้ชิด และในบางครั้งตัวแม่เองก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความรุนแรงนั้นดำเนินต่อไป
อาจอนุมานได้ว่าจุดประสงค์ของการสร้างภาพสัมพันธ์ระหว่างตัวละครแม่กับลูกสาวในเชิงลบนั้น
นอกจากจะแสดงให้เห็นค่านิยมปิตาธิปไตยที่ยังรากฝังลึกในสังคมแล้ว ยังอาจกล่าวได้ว่าเป็นการ
กระตุ้นให้ผู้หญิงตระหนักถึงการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกสาวที่สามารถช่วยป้องกันและลด
ความเสี่ยงของเหตุปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความรุนแรงภายในครอบครัวได้ด้วย

⁶⁹ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

4.2.2 การสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงผ่านการรับรู้ประสบการณ์ร่วมกัน

การสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงนับว่ามีส่วนสำคัญต่อการเยียวยาบาดแผลเป็นอันมาก เพราะเมื่อผู้หญิงเผชิญความรุนแรง ผู้หญิงจะถูกตัดขาดจากโลกภายนอก การเก็บตัวทำให้พวกเธอตกอยู่ในภาวะความเจ็บ โดดเดี่ยว (ดังเช่น มาริอันนาที่ถูกตัดขาดจากโลกของเสียงและอยู่กับความเจ็บของตัวเองตามลำพัง) สูญเสียเชื่อมั่นในตนเอง(ดังเช่น วันนินาที่เคยเป็นผู้หญิงที่ไม่สามารถคิดหรือตัดสินใจอะไรได้เอง) และสูญเสียความไว้วางใจผู้อื่น บางรายก็หดหู่ถึงขั้นไม่ยอมมีชีวิตอยู่ (ดังเช่น อันเจลาที่เชื่อเชิญให้ฆาตกรเข้ามาทำร้ายถึงในห้องพัก) การสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างผู้เผชิญเหตุการณ์บาดแผล (traumatized people) กับผู้อื่นจึงเป็นการกอบกู้ รื้อฟื้นและถมส่วนที่พร่องอยู่นั้นให้เต็มขึ้นมาใหม่ได้

ในตัวแทนนวนิยายของมาราอินีนำเสนอการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างตัวละครผ่านการสร้างตัวละครผู้หญิงที่มีบทบาทเด่นอยู่สองตัวโดยมีลักษณะทางกายภาพและกระบวนความคิดที่แตกต่างคู่ขนานกันไป เช่นตัวละครวันนินากับซูนาใน *Donna in Guerra* ที่แรกเริ่มนั้นมีทัศนคติด้านการใช้ชีวิตที่ต่างขั้วกัน โดยซูนา หญิงสาวที่พิการเป็นโรคโปลิโอตั้งแต่วัยเด็ก เธอมีความคิดก้าวหน้าล้ำสมัย โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ และมักจะตั้งคำถามให้วันนินาฉุกคิดถึงสถานภาพที่เธอได้รับและพยายามดำเนินชีวิตตามกรอบ “ภรรยาที่ดี” ซึ่งขัดกันกับความปรารถนาและความสุขของเธอ เพราะบทบาทดังกล่าวทำให้ตัวตนของเธอถูกลดทอนลงไปเพื่อประโยชน์ในการรับใช้ผู้ชายที่เธอเคยเชื่อว่าเป็นเจ้าของชีวิตของเธอ ในบริบทของช่วงทศวรรษที่ 1970 หากพิจารณาว่าข้อจำกัดทางสถานะของวันนินาเกิดจากการซึมซับรับเอาอุดมการณ์ปีตาธิปไตยเข้ามาเป็นกลไกหลักของการดำเนินชีวิตของเธอ ข้อจำกัดของซูนาคือความพิการทางร่างกายที่ส่งผลให้เธอไม่มีความสามารถและอิสระเสรีภาพทำสิ่งต่างๆตามที่เธอต้องการได้ ความว่านอนสอนง่ายและโอนอ่อนผ่อนตามผู้อื่นทำให้วันนินาไม่สามารถตัดสินใจอะไรเองได้แม้ว่าสิ่งนั้นจะเกี่ยวข้องกับเธอโดยตรงจนดูเหมือนว่าวันนินาไร้ความสามารถและไร้อำนาจการต่อรองจนทำให้เธอกลายเป็นภรรยาที่ต้องพึ่งพิงสามี ทั้งที่ในความเป็นจริง เธอมีอาชีพการงานที่สามารถหาเลี้ยงตัวเองได้ สิ่งที่วันนินาขาดมีเพียงความมั่นใจที่จะยื่นกรานทำตามความรู้สึกนึกคิดที่เป็นตัวเธอเองซึ่งเทียบเท่ากับการทะเลาะวิวาทกรรมศรีภรรยาที่ครอบงำเธอไว้ ซูนาพยายามกระตุ้นเตือนให้วันนินาฉุกคิดถึงบทบาทหน้าที่ภรรยาที่บดบังความเป็นตัวตนของตนเอง

ที่วันนินาฟังมี “เธอเชื่อว่ารักเขา เพราะว่าเธอยอมจำนนต่อเขา เธอดูแลปรนนิบัติเขา เธอตกอยู่ใต้บงการของเขา แต่นั่นมันไม่ใช่ความรัก (...) หน้าทีไร เธอตกหลุมรักหน้าที่รับผิดชอบของเธอเอง⁷⁰ (*Credi di amarlo, perché ti sottometti a lui, lo accusi, lo curi, lo subisci, ma non è amore. (...) Dovere, sei innamorata del tuo dovere.*)” (Maraini, 2008: 90) เมื่อวันนินาถูกถามกลับถึงความคิดความรู้สึกของตัวเอง คำตอบที่ได้กลับมีเพียงความว่างเปล่าเพราะเป็นสิ่งที่เธอไม่เคยคิดมาก่อน

Niente. Non pensavo niente. Non sapevo che rispondere. Quello che dice Giacinto lo faccio mio. Non mi è mai venuto in mente di contraddirlo. Penso che è migliore di me, che ha ragione, che lo amo, che quello che dice ha valore per tutti e due. (Maraini, 2008: 90)

ไม่เลย ฉันไม่ได้คิดอะไรเลย ฉันไม่รู้ว่าจะตอบอะไร สิ่งที่เขาจินตนาการมา เป็นของฉันเอง ฉันไม่เคยคิดที่จะโต้แย้งเขาเลย ฉันคิดว่าเขาดีกว่าฉัน ฉันคิดว่าเขามีเหตุผล คิดว่าฉันรักเขา คิดว่าสิ่งที่เขาบอกมีคุณค่าสำหรับเราทั้งคู่⁷¹

บทสนทนาข้างต้นระหว่างชุนากับวันนินา น่าสนใจตรงที่การบันทึกของวันนินาที่ว่าเธอไม่ได้คิดอะไรเลยและไม่รู้ว่าจะตอบชุนาอย่างไร เพราะคำถามของชุนาไม่เคยเกิดขึ้นในสมองที่ซึมซับรับเอาอุดมการณ์ปีศาจไปโดยมาก่อนเลย วันนินาจึงรู้สึกตะลึงงันเนื่องจากความสับสนและการย้อยุดทางความคิดที่เกิดขึ้นเพราะสิ่งที่ชุนาพูดมานั้นเป็นเหตุเป็นผลกัน แต่ไม่สอดคล้องและย้อนแย้งกับการดำเนินชีวิตของวันนินาที่ผ่านมาตลอดก่อนหน้านี้ คำถามของชุนาเป็นตัวกระตุ้นให้วันนินาที่เป็นภาพแทนของภรรยาโดยทั่วไปได้ถูกคิดและหันกลับมาสำรวจตรวจสอบตนเองว่ากำลังตกหลุมพรางมายาคติความรักและการแต่งงานแบบที่ชุนาตั้งคำถามหรือไม่ การปะทะและแลกเปลี่ยนความคิดกันตลอดทั้งเรื่องช่วยให้ในท้ายที่สุดแล้ว วันนินาตัดสินใจละทิ้งบทบาททุกอย่างที่เคยได้รับและเริ่มต้นชีวิตใหม่

⁷⁰ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

⁷¹ แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ในแบบที่เธอไม่เคยสัมผัสมาก่อน กล่าวได้ว่าการตายของซูนาเป็นชนวนที่ทำให้วันนิทานคนใหม่ถือกำเนิดเกิดขึ้นภายในตัวเธอ

อีกตัวอย่างหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นการสร้างสายสัมพันธ์ที่เกิดจากความเห็นอกเห็นใจและผ่านประสบการณ์เช่นเดียวกันมา ได้แก่ ตัวละครอันเจลา กับ มิเคลา ใน *Voci* มิเคลาตกอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องหาเบาะแสคดีฆาตกรรมเพื่อนบ้านผู้ที่เธอไม่เคยตระหนักถึงความมีตัวตนและไม่เคยทำความรู้จักด้วยมาก่อน การตายของอันเจลาเปรียบเสมือนการเปิดโลกทัศน์ให้มิเคลาได้ทำความรู้จักเพื่อนบ้านที่ไร้ชีวิตของเธอเป็นครั้งแรกและทำให้เธอตระหนักได้ว่าความรุนแรงต่อผู้หญิงมีใช้สิ่งไกลตัวแม้ว่าผู้หญิงจะได้รับสิทธิต่างๆ ในสังคมมากขึ้นแล้วก็ตาม นอกจากนี้ หากพิจารณาตามตัวอย่างที่อธิบายเรื่องความฝันของมิเคลาถึงพ่อกับเธอในวัยเด็กที่ล่อแหลมนำไปสู่การตีความเป็นการล่วงละเมิดทางเพศในวัยเด็กได้นั้น อาจกล่าวได้ว่านอกจากมิเคลาจะสืบทอดด้วยความเห็นอกเห็นใจอันเจลาในฐานะที่เธอเป็นเพื่อนร่วมอพาร์ทเมนต์แล้ว มิเคลายังมีความรู้สึกร่วมที่เกิดจากการผ่านประสบการณ์ประเภทเดียวกันมาด้วย

การสร้างตัวละครคู่ขนานกันทั้งสองกรณีเน้นย้ำให้เกิดการตระหนักรู้และก่อให้เกิดการเปลี่ยนผ่านทางความคิดจากตัวละครหนึ่งไปสู่ตัวละครหนึ่งหรือความคิดภายในตัวละครตัวเดียวกันเอง ทั้งยังเป็นการสร้างสายสัมพันธ์ที่อาจจะมองเห็นหรือไม่เห็นผ่านการเผชิญความรุนแรงและความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน

การรวมกลุ่มของผู้หญิงปรากฏให้เห็นในตัวบทนวนิยายเรื่อง *Bagheria* ผ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้หญิงที่ถูกกลั่นแกล้งและล่วงละเมิดในบ้านในขณะที่พวกเธอยังเป็นเด็ก ผู้เล่าเรื่องระบุว่าประสบการณ์การถูกล่วงละเมิดทางเพศนั้นเป็นสิ่งสามัญที่สามารถเกิดขึ้นกับผู้หญิงได้เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเด็กผู้หญิงที่ยังไร้เดียงสา โดยในช่วงประมาณ ค.ศ. 1970 – ค.ศ. 1980 เธอมีโอกาสดูแลเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนๆ ซึ่งเป็นผู้หญิงด้วยกันที่ทำให้เธอค้นพบว่าการกลั่นแกล้งและการล่วงละเมิดทางเพศ โดยเฉพาะกับเด็กหญิงนั้นนับเป็นสิ่งที่พวกเธอต่างก็รู้จักกันเป็นอย่างดี “*In quell’occasione scoprii che la cosiddetta “molestia sessuale” da parte degli adulti sui bambini era una cosa comunissima, ben conosciuta a tutte o quasi tutte le*

bambine.” (Maraini, 2010: 38) ความน่าสนใจของเรื่องเล่าในชุมชนบาเกเรียประการหนึ่งคือ เนื่องจากบาเกเรียเป็นชุมชนที่มีลักษณะปิตาธิปไตยอย่างเข้มงวด อำนาจของผู้ชายจึงเป็นอำนาจไม่อาจท้าทายได้โดยตรง โดยเห็นได้ว่าลูกสาวที่ตกเป็นเหยื่อถูกพอมขืนที่ปรากฏในเรื่องต่างก็ถูกกันออกไปจากสังคมให้มีพื้นที่จำกัดแค่เพียงในบริเวณบ้าน แต่กระนั้นผู้หญิงก็สามารถรวมกลุ่มกันผ่านการชุบชิบในการถ่ายทอดความอภัยของชุมชน การรับรู้ร่วมกันดังกล่าวจะทำให้ประสบการณ์ที่ผู้หญิงเผชิญกับชะตากรรมอย่างโดดเดี่ยวได้กลายมาเป็นเรื่องที่รับทราบกันในพื้นที่สาธารณะ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันหรือแม้แต่การถ่ายทอดชะตากรรมของผู้หญิงแต่ละคนที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศในบาเกเรียออกมานั้นแสดงให้เห็นความพยายามที่จะรวมกลุ่มหรือสร้างชุมชนของผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อขึ้นมา ซึ่งจากเดิมที่เหยื่อเคยรู้สึกแปลกแยกและโดดเดี่ยวเพราะไม่สามารถบอกเล่าให้ใครฟังได้เนื่องจากต้องเก็บงำเป็นความลับ แต่เมื่อประสบการณ์ดังกล่าวได้ถูกแลกเปลี่ยนระหว่างผู้ที่ผ่านประสบการณ์แบบเดียวกันมาก็จะทำให้เกิดการเยียวยาและการเสริมพลัง (empowerment) ซึ่งกันและกันได้

นอกเหนือจากสายสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างตัวละครกับตัวละครด้วยตนเองแล้ว บทบาทของเรื่องเล่ายังสร้างสายสัมพันธ์กับตัวผู้อ่านที่รับรู้และทำความเข้าใจประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวละครร่วมพร้อมกันไปด้วย ความคิดนี้อาจเปรียบเทียบกับคำพูดของซูนาที่พูดถึงการต่อสู้ทางชนชั้นของขบวนการไต้ดินที่เธอเข้าร่วมเป็นสมาชิกซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับแนวคิดของขบวนการสตรีนิยมได้เช่นกันว่า “สำหรับพวกเรา ความพอใจเช่นนี้ไม่ใช่สิ่งดี เพราะว่าเมื่อคนหนึ่งรู้สึกพอใจก็จะยอมให้ผู้อื่นกดขี่ได้โดยที่ไม่พูด(โต้แย้ง)อะไรเลย พวกเราอยู่ตรงข้ามกับความเชื่อฟังและการยอมจำนน⁷² (*Per noi questa contentezza non è una cosa buona, perché uno si accontenta e poi si fa mettere i piedi sulla testa senza dire niente; noi siamo contro l’ubbidienza e la rassegnazione.*)” (Maraini, 2008: 195) คำกล่าวของซูนาข้างต้นใช้สรรพนามแทนตัวเองว่า ‘พวกเรา’ ซึ่งในที่นี้หมายถึงกลุ่มองค์กรทางการเมืองที่ต้องการเรียกร้องให้เกิดความเท่าเทียมทางชนชั้น แต่อย่างไรก็ตาม อาจตีความต่อไปได้ว่าหากนำคำกล่าวข้างต้นมาคิดประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของผู้หญิงดังเช่นที่ซูนาทำมาโดยตลอด สรรพนามดังกล่าวก็อาจนับเป็นการ

⁷² แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เขียนวิทยานิพนธ์

เรียกขาน (interpellation) ที่หมายความว่ารวมถึงตัวละครหลักอย่างวันนินา ผู้อ่านและผู้หญิงทุกคนที่ได้รับผลกระทบและแรงกดดันจากกรอบจารีตประเพณีที่อ้างอิงแนวคิดปิตาธิปไตยให้ตระหนักถึงประเด็นปัญหาดังกล่าว มิใช่เพียงใช้ชีวิตไปตามวาทกรรมและมายาคติที่เป็นการกำหนดกรอบการดำเนินชีวิตของพวกเธอโดยไม่มีที่ตั้งคำถามใดๆทั้งสิ้นด้วย

นอกจากนี้ อาจกล่าวได้ว่างานเขียนของมาราอินีนำไปสู่การสร้างชุมชนของผู้หญิงในระดับนอกตัวบท โดยเป็นสร้างผ่านประสบการณ์ร่วมของผู้หญิง ผ่านความทุกข์ทรมาน (suffering) ผ่านการทำความเข้าใจ ผ่านความเห็นอกเห็นใจ ผ่านการปลุกจิตสำนึก (consciousness raising) ดังที่ตัวบทนวนิยายทั้งหกเล่มนำเสนอเอาไว้ เช่น การปรับเปลี่ยนการรับรู้ประสบการณ์ของผู้หญิงในแง่มุมต่างๆเพื่อสร้างความหมายความเป็นหญิงด้วยมุมมองของผู้หญิงเองตามที่อธิบายไว้ข้างต้น หรือการจบเรื่องแบบปลายเปิดทั้งที่ผ่านตัวละครวันนินาและมาริอันนาที่เลือกออกเดินทางออกนอกสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เคยล้อมรอบพวกเธอไว้กับบทบาทลูกสาว แม่ และเมีย และเป็นสภาพแวดล้อมที่เคยสร้างความรุนแรงและทิ้งบาดแผลไว้กับพวกเธอด้วย การออกเดินทางของตัวละครทั้งสองแสดงให้เห็นนัยยะของการเริ่มต้นใหม่ในฐานะปัจเจกบุคคลซึ่งเป็นการเสริมสร้างกำลังใจและความหวังให้ผู้ประสบเหตุการณ์บาดเจ็บเอาชนะอุปสรรคและสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้

ผู้หญิงตกเป็นฝ่ายถูกกระทำ ความรุนแรงอันมีปัจจัยสืบเนื่องมาจากอคติทางเพศที่ไหลเวียนในกระแสสังคมตามค่านิยมอุดมการณ์ปิตาธิปไตยและแทรกซึมอยู่ในทุกปฏิบัติการของชีวิตผ่านสถาบันต่างๆในสังคมในทุกวงการเช่น สถาบันครอบครัว กระบวนการยุติธรรม และสื่อมวลชน เป็นต้น ทำให้ตัวละครผู้หญิงเหล่านั้นได้รับบาดเจ็บทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ โดยความเจ็บและเสียงพุดถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดเรื่องราวโหดร้ายที่เกิดขึ้นกับพวกเธอ ตัวละครหลักผู้หญิงเหล่านี้กลายเป็นประเด็นปัญหาที่ทำให้นักเขียนและผู้เล่าเรื่องมีโอกาสทบทวนชีวิตของผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อและมีโอกาสทำหน้าที่รื้อฟื้นเสียงที่ขาดหายไปของพวกเธอให้สังคมได้กลับมารับฟังและตระหนักถึงความรุนแรงกับบาดแผลที่ผู้หญิงเผชิญในชีวิต ทั้งยังเป็นการช่วยพลิกบทบาทของตัวละครหญิงเหล่านี้จากเดิมที่มีสถานะเป็นเพียงเหยื่อของความรุนแรงให้กลับกลายเป็นผู้มีความสามารถกระทำ การผ่านความพยายามที่แสดงออกถึงการต่อรองและการขัดขืนที่ปรากฏอยู่ในเรื่องเล่าด้วย ปัญหา

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นยังส่งผลกระทบต่อผู้หญิงที่ประสบเหตุการณ์บาดแผลมีอัตลักษณ์ที่เว้าแหว่งหรือตัวตนที่บกร่อง (cracked identity) ปัญหาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ที่เกิดขึ้นกดทับเสียงที่เปรียบเสมือนการแสดงออกของผู้หญิงไว้ให้กลายเป็นความเงียบซึ่งทำให้พวกเธอตกอยู่ในภาวะยอมจำนนต่อบาดแผลและความรุนแรงที่ประสบนั้นต่อไป

การซ่อมแซมอัตลักษณ์ที่เสียหายจะเห็นผลได้ต่อเมื่อเกิดการปรับความเข้าใจการรับรู้อัตลักษณ์ของตัวเองอย่างถูกต้อง เมื่อตระหนักรู้คุณค่าของตนเองว่ามีได้พร้อมตามที่กลุ่มผู้ถือครองอำนาจเฝ้าพร่ำบอกผ่านอภิเรื่องเล่า (master narrative) นั้นเอาไว้แล้ว ขั้นตอนต่อไปของการรื้อฟื้นตัวตนก็จะส่งผลตามมา เรื่องเล่าเปิดโอกาสให้ผู้เล่าได้ทบทวนอดีตผ่านกระบวนการเล่าเรื่องซึ่งสามารถนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกใหม่เกี่ยวกับตัวตนของผู้เล่า เนื่องจากการทำความเข้าใจอดีตมักปรากฏช่องว่างระหว่างสิ่งที่สังคมนิยามกับสิ่งที่ผู้เขียนรับรู้และเข้าใจ การสร้างความหมายตัวตนจึงเป็นการทวงสิทธิ์ในการให้คำนิยามแก่ตัวตนจากมุมมองของผู้เล่าเอง การเขียนจึงเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การปลุกจิตสำนึกทางการเมืองเกี่ยวกับตัวตนที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนการเล่าเรื่อง

Through this process I have learned that in order to become an “author” – that is, to develop the courage to risk linguistic self-assertion – it is necessary to put “unspeakable acts” into words. Herman explains why this is so. Normal memory, she says, might be described as “the action of telling a story,” while traumatic memory, by contrast, is wordless and static” (*Trauma and Recovery* 175). Initially, Herman says, the survivor recounts the trauma “as a series of still snapshots or a silent movie; the role of therapy is to provide the music and words” (Daly, 1998:

14)

ดังนั้น การถ่ายทอดประสบการณ์ความรุนแรงและบาดแผลจึงบำบัดได้ด้วยการเขียนและอ่านที่เป็นกิจกรรมที่การกระทำและเหตุการณ์ต่างๆถูกนำเข้ามาสู่ระบบภาษาเพื่อการถ่ายทอดสารที่ต้องการสื่อ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องใช้การตีความผ่านระบบภาษากลับไปทำความเข้าใจประสบการณ์นั้นๆอีก

ชั้นหนึ่ง กิลมอร์ยกคํากล่าวของฟูโกต์ “One writes in order to become other than what one is,” (Gilmore cited in *The Limits of Autobiography: Trauma and testimony*, 2001: 11) มาอธิบายว่าการเขียนเปิดโอกาสที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง (self-transformation) ได้ กิลมอร์เสนอว่าผู้รอดชีวิตจากเหตุการณ์บาดแผลควรจะเล่าหรือพยายามสร้างภาษาที่จะแสดงบาดนั้นออกมา

เรื่องเล่ายังมีส่วนโยงใยสายสัมพันธ์และสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างเหยื่อที่เป็นผู้หญิงด้วยประสบการณ์ของความเจ็บปวดผ่านพื้นที่ทางวาทกรรมในงานเขียนได้ด้วย ในแง่นี้ งานเขียนจึงทำหน้าที่ในการโต้แย้งทางการเมืองในระดับจุลภาค (micropolitics of resistance) ผ่านการรับรู้และทำความเข้าใจประสบการณ์ของผู้หญิงร่วมกันซึ่งเป็นการแย่งชิงและต่อรองความสัมพันธ์เชิงอำนาจด้วยการเขียนที่มีมิติทางการเมือง กล่าวคือ ภายใต้โครงสร้างสังคมปิตาธิปไตยอันหยั่งรากฝังลึกที่กำหนดให้ผู้ชายเป็นใหญ่ นั้น การเรียกร้องเพื่อล้มล้างอำนาจหรือโครงสร้างใดๆของผู้หญิงเป็นสิ่งที่กระทำได้ยากหรือเป็นไปได้เลย ทว่า การเล่าเรื่องหรือการเขียนได้กลายมาเป็นกลยุทธ์หรืออุบาย (tactic) ที่ผู้ใต้อำนาจในโครงสร้างสังคม ซึ่งในที่นี้ได้แก่ผู้หญิงนำมาเป็นเครื่องมือต่อรองต่ออำนาจดังกล่าว ยกตัวอย่างเช่นการที่ดาชา มารากินีได้เสนอเรื่องราวชีวิตประจำวันของโจวันนา ครูผู้ดำรงบทบาทภรรยาที่เชื่อฟังสามีมตามขนบสังคมปิตาธิปไตยด้วยรูปแบบของการเขียนบันทึกประจำวันในนวนิยายเรื่อง *Donna in Guerra* การต่อรองเชิงอำนาจที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้คือการรับรู้เรื่องราวที่ดำเนินไปในแต่ละวันของชีวิตแม่บ้านที่ถูกปฏิบัติแบบไร้อัตนและทำหน้าที่เพียงคอยรับใช้สามีเท่านั้น ซึ่งการรับรู้นี้จะนำไปสู่การทำความเข้าใจประสบการณ์ร่วมกันว่าผู้หญิงถูกปฏิบัติด้วยความไม่เท่าเทียมกัน และทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนความคิดของผู้หญิงในที่สุดว่าหน้าที่ที่ถูกมอบหมายนั้นเป็นเพียงสิ่งสมมติ เป็นต้น

เฮอร์แมนกล่าวว่าสาระสำคัญของการศึกษาบาดแผลนั้นอยู่ที่เมื่อบาดแผลเกิดขึ้น บาดแผลจะกีดกันการเสริมสร้างพลังอำนาจ ทำให้ผู้ประสบเหตุตัดขาดการติดต่อกับผู้อื่น และแยกตัวออกมาอยู่อย่างโดดเดี่ยว ดังนั้น ในการฟื้นฟูและเยียวยาบาดแผลให้ผู้ประสบเหตุกลับคืนสภาพปกติได้จึงต้องอาศัยการเสริมสร้างพลังอำนาจระหว่างผู้รอดชีวิตด้วยกัน ทั้งยังจำเป็นต้องสร้างเครือข่ายใหม่ๆ ขึ้นมาด้วย เพราะการฟื้นฟูให้กลับสู่สภาพเดิมจะเกิดขึ้นได้ภายใต้บริบทของการสร้างสัมพันธ์ภาพกับ

ผู้อื่นเท่านั้น “The first principle of recovery is the empowerment of the survivor. She must be the author and arbiter of her own recovery.” (Herman, 1992: 94) จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าพลังอำนาจของเรื่องเล่าคือการปรับเปลี่ยน (transformation) เรื่องเล่าสามารถทำให้คนที่เคยมีตัวตนขาดวินและไม่ได้รับความชอบธรรมให้ส่งเสียงออกมานั้นกลายเป็นผู้เล่าที่ต่อสู้เพื่อตนเองได้ ความเจ็บที่เปลี่ยนเป็นคำพูดสามารถพลิกสถานะของเหยื่อให้กลายเป็นผู้รอดชีวิตที่บอกเล่าเรื่องราวของตัวเองเพื่อการเยียวยาในระดับปัจเจก และการรับฟังคนอื่นเพื่อการรวมกลุ่มและสร้างจิตสำนึกใหม่ร่วมกันในระดับชุมชนซึ่งจะทำให้ความโดดเดี่ยวและการโทษตนเองอันนับว่าเป็นการลดทอนคุณค่านั้นสามารถสลายไปได้ในที่สุด

กลไกของงานเขียนที่มาราอีนีใช้เสริมพลังผู้หญิงดังที่ได้กล่าวข้างต้นสามารถทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันทางความคิดในหมู่ผู้หญิงซึ่งนอกจากจะเป็นการเยียวยาบาดแผลส่วนตัวแล้ว การรวมตัวกันเพื่อการต่อสู้ยังนับเป็นการเยียวยาบาดแผลของสังคมด้วย เพราะความรุนแรงต่อผู้หญิงถือเป็นเรื่องสาธารณะที่ต้องรับรู้และปรับเปลี่ยนร่วมกัน

บทที่ 5

บทสรุป

งานวิจัยเรื่อง “จากหยาดน้ำตาสู่หยดน้ำหมึก: ความรุนแรง บาดแผล และการเยียวยาในนวนิยายของดาชา มาราอีนี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรุนแรงต่อผู้หญิง ทั้งการกดขี่ทางเพศและการล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งความรุนแรงที่เกิดขึ้นมีสาเหตุสำคัญมาจากสภาพสังคมปิตาธิปไตยที่ครอบงำกรอบความคิดและวิถีดำเนินชีวิตของสมาชิกในสังคมอิตาเลียน อุดมการณ์ปิตาธิปไตยเป็นรากฐานที่นำไปสู่ความรุนแรงและการสร้างบาดแผลทั้งทางกายและทางใจทิ้งไว้แก่ผู้หญิง ในการวิจัยได้เลือกนวนิยายของดาชา มาราอีนี จำนวนหกเล่ม ได้แก่ *Memorie di una Ladra* (1972) *Donna in Guerra* (1975) *Isolina* (1985) *La Lunga Vita di Marianna Ucrìa* (1990) *Bagheria* (1993) และ *Voci* (1994) มาศึกษา นอกจากตัวบทนวนิยายทั้งหกเล่มจะสะท้อนภาพความรุนแรงที่ผู้หญิงเผชิญในสังคมแล้ว ยังเผยให้เห็นอำนาจของเรื่องเล่าที่มีบทบาทในการช่วยเยียวยาบาดแผลดังกล่าวทั้งในระดับปัจเจกและในระดับส่วนรวมผ่านการปลุกจิตสำนึกและการสร้างชุมชนของผู้หญิงที่แบ่งปันประสบการณ์อันเจ็บปวดร่วมกัน ทั้งชุมชนที่สามารถมองเห็นเป็นรูปธรรมและชุมชนในจินตนาการด้วย การศึกษาแบ่งออกเป็นสามประเด็นใหญ่ ได้แก่ สภาพสังคมปิตาธิปไตยในประเทศอิตาลี ความรุนแรงต่อผู้หญิงและบาดแผลอันเป็นผลมาจากความรุนแรง รวมทั้งการเยียวยาบาดแผลผ่านบทบาทของเรื่องเล่าซึ่งนับเป็นพันธกิจของดาชา มาราอีนี ในฐานะนักเขียนที่มีต่อผู้หญิง

จากการศึกษาบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของสังคมอิตาเลียนพบว่าสภาพสังคมปิตาธิปไตยที่ยังรากฝังลึกอยู่ในสังคมทั้งระดับมหภาคและระดับจุลภาคเข้ามามีบทบาทควบคุมความคิด ความเชื่อและกำกับวิถีการดำเนินชีวิตของสมาชิกในสังคมทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในเพศสถานะหรือชนชั้นใดก็ตาม อุดมการณ์ปิตาธิปไตยดำเนินการผ่านสถาบันต่างๆในสังคมที่แทรกซึมอยู่ในทุกปฏิบัติการของชีวิต อาทิ สถาบันครอบครัว ศาสนา การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถูกตั้งให้เป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิตของสมาชิกในสังคม ซึ่งสถาบันดังกล่าวข้างต้นล้วนเป็นผลของกระบวนการขัดเกลาทางสังคมทั้งสิ้น ตัวบทนวนิยายทั้งหกเรื่อง que เลือกนำมาศึกษา

สะท้อนให้เห็นว่าสังคมปิตาธิปไตยปลูกฝังให้เกิดการรับรู้และการปรับใช้อำนาจ โดยเฉพาะอำนาจที่สัมพันธ์กับเพศสถานะ ในทางที่ผิดอันนำไปสู่การก่อความรุนแรงในสังคมต่อผู้หญิง ซึ่งรวมถึงความรุนแรงที่เกิดกับผู้หญิงแม้แต่ในชีวิตประจำวันด้วย ความรุนแรงที่เกิดขึ้นทั้งร่องรอยบาดแผลทั้งทางกายและทางใจต่อผู้ถูกกระทำที่เป็นผู้หญิงเหล่านั้น

การนำเสนอเนื้อหาในต้วบทนวนิยายที่นำมาศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องบาดแผลซึ่งมีความสลับซับซ้อนเป็นลักษณะเฉพาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบาดแผลทางใจที่แสดงออกมาอย่างตรงไปตรงมาได้ยาก เพราะบาดแผลทางใจเป็นการตอบสนองต่อเหตุการณ์ความรุนแรงที่ไม่คาดคิดและผู้ประสบเหตุไม่สามารถควบคุมได้เนื่องจากเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นขณะที่ผู้ประสบเหตุอยู่ในภาวะช็อค ตะลึงงัน ท่วมท้นไปด้วยอารมณ์ความรู้สึก ทำให้ผู้ประสบเหตุไม่สามารถทำความเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างทะลุปรุโปร่ง แต่เหตุการณ์ดังกล่าวจะกลายเป็นความทรงจำที่ถูกฝังกลบไว้ในจิตไร้สำนึกที่สามารถกลับมาหลอกหลอนผู้ประสบเหตุในภายหลังโดยไม่รู้ตัวด้วยรูปแบบของภาพย้อนอดีต ฝันร้าย และปรากฏการณ์อื่นๆที่เกิดขึ้นซ้ำไปซ้ำมา บาดแผลดังกล่าวก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในตัวผู้ประสบเหตุที่ต้องการจะปฏิเสธเหตุการณ์เลวร้ายที่เคยเกิดขึ้นกับตนเอง แต่ในขณะเดียวกันก็มีความปรารถนาที่จะป่าวประกาศเหตุการณ์นั้นออกมาดังๆ ต้วบทนวนิยายที่นำมาศึกษาไม่เพียงสะท้อนให้เห็นภาวะความตึงเครียดอันเกิดจากลักษณะเฉพาะของบาดแผล แต่ชี้ให้เห็นความซับซ้อนของบาดแผลอันเกิดจากปัจจัยทางสังคมด้วยอีกประการหนึ่ง แรงกดดันทางสังคมซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางเพศที่ไม่เท่าเทียมกันในสังคมปิตาธิปไตยเป็นตัวการบ่มเพาะความทุกข์ทรมานของบาดแผลให้ทวีความเจ็บปวดมากขึ้นและยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการถ่ายทอดประสบการณ์บาดแผลอันเจ็บปวดของผู้ประสบเหตุที่ถูกกดเก็บเป็นความเจ็บปวดออกมาได้อย่างยากลำบากด้วย อย่างไรก็ตาม ต้วบทนวนิยายยังเผยให้เห็นกลไกในการเอาชีวิตรอดและความพยายามในการรับมือบาดแผลจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นซึ่งนับเป็นการสร้างทางเลือกเพิ่มเติมในชีวิตให้ผู้หญิง

นอกจากบาดแผลจะแสดงให้เห็นผ่านอาการทางกายและทางจิตแล้ว บาดแผลยังสะท้อนให้เห็นผ่านความเจ็บปวดของผู้หญิงที่ประสบเหตุความรุนแรงด้วย ความเจ็บปวดดังกล่าวบ่งบอกข้อจำกัดของระบบภาษาที่มีต่อการถ่ายทอดประสบการณ์บาดแผลอันเจ็บปวด แต่อย่างไรก็ตาม ทางออกที่ช่วยเยียวยาบาดแผลและการรื้อฟื้นเสียงจากความเจ็บปวดนั้นออกมากลับสัมพันธ์กับเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับ

ระบบและกลไกของภาษาซึ่งถูกมองว่าเป็นหนึ่งในโครงสร้างของระบบปิตาธิปไตยที่เปรียบเสมือนกับ ดักทำให้ผู้หญิงระทมทุกข์กับบาดแผลที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาได้ อย่างไรก็ตาม เรื่องเล่าบาดแผลมี ลักษณะเฉพาะเช่นเดียวกับบาดแผล กล่าวคือ เนื่องจากบาดแผลเต็มไปด้วยความสลับซับซ้อนและ กำกวม เรื่องเล่าบาดแผลจึงประกอบไปด้วยส่วนที่เล่าออกมาได้และส่วนที่อธิบายไม่ได้ควบคู่กัน เพราะฉะนั้น การฟังเสียงเงิบที่แสดงผ่านอวัจนภาษา อาทิ ความเงิบ ภาษากาย หรือความฝัน เป็น สิ่งจำเป็นเนื่องจากเป็นหลักฐานของความรุนแรงที่เกิดขึ้น ในการทำความเข้าใจเรื่องเล่าบาดแผล กระบวนการอ่านและการตีความโดยที่ไม่ละเลยอารมณ์ความรู้สึกอันท่วมท้น และการทำความเข้าใจ การเล่าที่อาจจะขาดเสถียรภาพโดยต้องนำมาเรื่องราวมาเรียบเรียงและปะติดปะต่อขึ้นมาใหม่จึงมี ความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากระบวนการเล่าเรื่อง

จากการศึกษาบทบาทและอำนาจของเรื่องเล่าที่มีต่อบาดแผลยังพบอีกว่ากระบวนการ เยียวยาบาดแผลจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อผู้ประสบเหตุถ่ายทอดและแบ่งปันเรื่องราวบาดแผลของตนเอง ออกมาโดยที่จำเป็นต้องมีผู้รับฟังและเชื่อถือเรื่องเล่าเหล่านั้นซึ่งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและความ ไว้วางใจที่ผู้ประสบเหตุสูญเสียไปขึ้นมาใหม่ แนวคิดนี้สอดคล้องกับกลวิธีการประพันธ์ที่ดาชา มารานินี นำมาใช้ในแง่ของการรื้อฟื้นเรื่องเล่าและประสบการณ์ของผู้หญิงที่จำเป็นต้องรื้อสร้างเรื่องเล่าตั้งต้นที่ เป็นแบบอย่างในการใช้อำนาจปิตาธิปไตยต่อผู้หญิงและประกอบสร้างเรื่องเล่าที่ผ่านมุมมองและการ ตีความของผู้หญิงเองเพื่อที่จะได้เป็นต้นแบบในการปลดแอกผู้หญิงจากบาดแผลที่กดทับและเป็น อุปสรรคในการดำเนินชีวิตของพวกเธอ การปลุกจิตสำนึกของผู้หญิงที่เผชิญประสบการณ์บาดแผล ร่วมกันนำไปสู่การสร้างชุมชนทั้งที่เห็นเป็นรูปธรรมในตัวบทนวนิยายที่มารานินีนำเสนอ และการสร้าง ชุมชนในจินตนาการผ่านการทำมาเข้าใจเรื่องเล่าบาดแผลจากประสบการณ์ของผู้หญิง ซึ่งการปรับ ทัศนคติต่อความหมายของความรุนแรงใหม่และการรวมกลุ่มนับเป็นการเสริมพลังของผู้หญิงที่แสดง ให้เห็นความพยายามในการส่งเสียงเงิบของตนออกมาเพื่อประโยชน์ในการต่อรองความสัมพันธ์เชิง อำนาจระหว่างเพศชายและเพศหญิง และเพื่อต่อต้านการกดขี่ของอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ในสังคมได้ ด้วยระดับหนึ่ง จึงกล่าวได้ว่าผลงานนวนิยายของมารานินีที่นำมาศึกษาสะท้อนให้เห็นอุดมการณ์และ จุดยืนของเธอที่ต้องการต่อสู้เรียกร้องเพื่อผู้หญิงในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่งในสังคมได้เป็นอย่างดี

กล่าวได้ว่าผลงานนวนิยายของมาราอีนีสะท้อนให้เห็นบทบาทของการเขียนที่มีต่อการเยียวยา ทั้งการเยียวยาตนเองเนื่องจากเธอก็เป็นผู้หญิงคนหนึ่ง que ประสบเหตุการณ์ความรุนแรงอันเป็นผลผลิตมาจากอุดมการณ์ปีศาจปีศาจเช่นเดียวกับผู้หญิงคนอื่นๆ ในสังคม ในการเยียวยาบาดแผลของตนเองนั้น มาราอีนีได้นำประสบการณ์ส่วนตัวมาตีแผ่ผ่านเรื่องเล่า ซึ่งนอกจากจะเป็นการทบทวนตีความ และรักษาบาดแผลทางใจของตนเองแล้ว ยังส่งผลต่อไปยังผู้หญิงคนอื่นๆ ด้วยการเป็นแบบอย่างและผ่านการให้กำลังใจผู้หญิงที่ประสบความรุนแรงเหล่านั้นให้นำประสบการณ์ของตนเองออกมาถ่ายทอดและทบทวนเพื่อการเยียวยาบาดแผลของพวกเธอเองด้วย ซึ่งในกระบวนการทบทวนประสบการณ์นั้นจะช่วยให้ผู้หญิงมีโอกาสทำความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการเอาความคิดเห็นของตัวเองเข้าไปนิยาม วิพากษ์และตีความรุนแรงที่พวกเธอเผชิญใหม่ตามประสบการณ์ส่วนตัวที่มี นวนิยายของมาราอีนีไม่เพียงแสดงให้เห็นด้านที่ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อการกระทำเพียงด้านเดียวเท่านั้น แต่ยังเสนอความพยายามในการต่อสู้ดิ้นรนและการเอาชีวิตรอดภายใต้ความรุนแรงและการกดขี่ที่เกิดขึ้นด้วย จึงนับเป็นการเสนอทางเลือกเพิ่มเติมให้กับผู้หญิงนอกเหนือไปจากการนำเสนอเรื่องเล่าที่ผ่านมุมมองของผู้ชายเพียงด้านเดียว การแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกันจะทำให้ผู้หญิงที่เคยถูกโดดเดี่ยวมีโอกาสปรับเปลี่ยนมุมมองและสามารถนำไปสู่การรวมกลุ่มผ่านความทุกข์ทรมานและความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันได้ ซึ่งการรวมกลุ่มมีผลทางการเมืองด้วยในแง่ที่เป็นการสร้างและปลุกจิตสำนึกให้เกิดการเคลื่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังเช่นประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวเพื่อผู้หญิงเคยทำสำเร็จในการเรียกร้องสิทธิเพื่อผู้หญิงที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงต่อพวกเธอไปในทางที่ดีขึ้นในบางแง่มุมของชีวิต จึงกล่าวได้ว่านอกจากมาราอีนีจะเป็นผู้ที่อุทิศตนเพื่องานสังคมแก่ผู้หญิงแล้ว ผลงานการประพันธ์ของเธอก็เชื่อมโยงกับพันธกิจของนักเขียนที่ใช้พื้นที่ทางวาทกรรมนำทางไปสู่การปลุกจิตสำนึกร่วมเพื่อการต่อสู้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นต่อผู้หญิง

ข้อจำกัดสำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คือผู้วิจัยเลือกศึกษาผลงานของดาชา มาราอีนี เฉพาะวรรณกรรมประเภทนวนิยายเท่านั้น ซึ่งจากชีวประวัติของเธอที่ผู้วิจัยค้นคว้าและนำเสนอไว้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเห็นว่านอกเหนือจากการประพันธ์นวนิยาย ผลงานของดาชา มาราอีนียังมีรูปแบบการประพันธ์อันหลากหลาย เช่น กวีนิพนธ์ เรื่องสั้น บทละคร บทความวิชาการ เป็นต้น การศึกษาผลงานอื่นๆ ของเธอสามารถช่วยขบขันให้เห็นพันธกิจของนักเขียนที่เธอมีต่อประเด็นความ

รุนแรงได้ลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การศึกษาวรรณกรรมอิตาเลียนในประเทศไทย โดยเฉพาะ
วรรณกรรมร่วมสมัยที่เป็นผลงานของนักเขียนสตรียังคงค่อนข้างจำกัดวงแคบ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้ผู้
ที่สนใจและมีความสามารถในการอ่านต้นฉบับภาษาอิตาเลียนศึกษาผลงานที่ยังนับว่าอยู่ในพื้นที่ใหม่
ของแวดวงการศึกษาวรรณกรรมในประเทศไทย โดยไม่จำกัดประเด็นการศึกษาเฉพาะด้านความ
รุนแรงต่อผู้หญิงเท่านั้น เพราะยังมีผลงานกลุ่มอื่นและประเด็นเกี่ยวกับผู้หญิงที่น่าสนใจอีกเป็นจำนวน
มาก

ภาคผนวก

ประวัติความเป็นมาของการศึกษาบาดแผลโดยสรุป (Brief History of Trauma Study)

นับตั้งแต่มนุษยชาติได้เผชิญเหตุการณ์ร้ายแรงครั้งยิ่งใหญ่อย่างสงครามโลกครั้งที่หนึ่งเป็นต้นมา ความสนใจด้านการศึกษาเกี่ยวกับบาดแผลก็ได้รับความนิยมในแวดวงวิชาการตะวันตกเป็นอย่างมาก ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ถือเป็นหลักสำคัญของการศึกษาบาดแผล เมื่อพูดถึงจิตวิเคราะห์แล้ว ก็คงจะไม่น่ากล่าวถึงชื่อของซิกมุนด์ ฟรอยด์ ผู้ที่ได้รับยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งจิตวิเคราะห์ไปไม่ได้ ถึงแม้คำว่า ทฤษฎีบาดแผล (trauma theory) จะมีได้ถูกคิดค้นขึ้นโดยฟรอยด์ หากแต่ปรากฏเป็นครั้งแรกในผลงานของเคธี คารูธ ที่ชื่อว่า *Unclaimed Expertise: Trauma, Narrative, and History* (1996) แต่ทว่าคารูธก็ได้นำแนวคิดของฟรอยด์มาขยายและพัฒนาต่อเป็นทฤษฎีบาดแผลที่เชื่อมโยงกับการศึกษาเชิงสังคมวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ฟรอยด์ก็มีชื่อคนแรกที่สนใจการศึกษาบาดแผลทางใจเช่นเดียวกัน

แรกเริ่มเดิมทีการศึกษาบาดแผลจำกัดวงอยู่ภายในสาขาวิชาการแพทย์ซึ่งมุ่งเน้นไปที่ปัญหาการทำงานของระบบประสาทอันส่งผลต่ออาการทางกายภาพเป็นหลัก จนกระทั่งนักประสาทวิทยาชาวฝรั่งเศสอย่าง ฌ็อง มาร์แตง ชาร์โคต์ (Jean Martin Charcot) ผู้ที่ได้รับการขนานนามว่าเป็นบิดาแห่งการศึกษาระบบประสาทวิทยาได้เปิดโลกทัศน์ใหม่ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ด้วยการเชื่อมโยมความสัมพันธ์ระหว่างบาดแผลกับความเจ็บป่วยทางจิต (mental illness) ชาร์โคต์สนใจอาการฮีสทีเรีย (hysteria) ของคนไข้ผู้หญิงในโรงพยาบาลซัลเป็ทรีแยร์ (Salpêtrière) ที่เขาทำงานอยู่โดยใช้วิธีสะกดจิตคนไข้เป็นเครื่องมือในการศึกษาผู้ป่วยฮีสทีเรียซึ่งในขณะนั้นถูกตราหน้าว่าเป็นพวกแม่มดปีศาจที่สังคมมิพึงปรารถนา ผลงานของชาร์โคต์สร้างความตื่นตะลึงในช่วงเวลาร่วมสมัยของเขาที่สังคมถูกครอบงำด้วยความเชื่อทางศาสนามากกว่าการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มากอย่ก่ากับความคิด ชาร์โคต์ยังสร้างคู่มือการต่อการศึกษาระบบประสาทและจิตวิทยาในเวลาต่อมาเป็นอย่างมากด้วยเช่นกัน เขาชี้ให้เห็นว่าฮีสทีเรียเป็นอาการทางจิตมากกว่าอาการทางกายตามที่แพทย์ในสมัยนั้นวินิจฉัยสรุปไว้ เขาแสดงความเห็นว่าเหตุการณ์ที่กระทบจิตใจส่งผลให้เกิดอาการทางร่างกาย อาการฮีสทีเรียเกิดขึ้นเนื่องจากความไร้สมรรถภาพในการควบคุมความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรม

(volitional control) ของแต่ละคนออกมา แม้ชาร์โคต์จะมีได้ใส่ใจประสบการณ์ส่วนตัวของคนไข้ ผู้หญิง แต่การศึกษาของชาร์โคต์ก็เผยให้เห็นว่าอาการฮีสทีเรียเป็นผลมาจากประสบการณ์บาดแผลของคนไข้ มิใช่เกิดจากสาเหตุทางไสยศาสตร์หรือความเชื่อที่อิงกับศาสนาตามที่เชื่อกันในสมัยนั้น ทั้งยังเป็นอาการที่สามารถเกิดกับผู้ชายได้ด้วยเช่นเดียวกัน

การศึกษาอาการฮีสทีเรียของชาร์โคต์เอื้อประโยชน์ให้นักวิชาการคนอื่นนำประเด็นนี้มาศึกษาต่อยอดความคิดเกี่ยวกับบาดแผลในเวลาต่อมา อย่างเช่น ปีแยร์ จาเน็ต (Pierre Janet) นักจิตวิทยาชาวฝรั่งเศสซึ่งเป็นลูกศิษย์ของชาร์โคต์ที่เห็นพ้องกับอาจารย์ของเขาว่าฮีสทีเรียเป็นผลของบาดแผล ผลงานเด่นของจาเน็ตคือแนวคิดเรื่องความทรงจำบาดแผล (traumatic memory) และอาการดิสโซซิเอชัน (dissociation หรือ dissociative symptom) จาเน็ตชี้ให้เห็นว่าผู้ที่มีอาการฮีสทีเรียจะสูญเสียความสามารถในการรวบรวมความทรงจำของเหตุการณ์ทั้งหลายที่ถาโถมเข้ามาในชีวิต เขายังเสนอเพิ่มเติมอีกว่าความทรงจำบาดแผลอันเจ็บปวดจะถูกเก็บและปิดผนึกไว้แยกออกจากจิตสำนึกปกติ เป็นความทรงจำที่ไม่สามารถเล่าซ้ำออกมาได้ (unrecited) ซึ่งถึงแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ถูกเล่นซ้ำ (replayed) ครั่งแล้วครั่งเล่าแต่ก็ไม่สามารถรวมกันเป็นหนึ่งเดียวได้ ทั้งนี้เพราะความทรงจำดังกล่าวเต็มไปด้วยความเจ็บปวดและสร้างความสะเทือนใจอย่างท่วมท้นจนไม่สามารถบรรยายออกมาเป็นเรื่องราวส่วนบุคคลได้ จาเน็ตพบว่าความทรงจำและประสบการณ์บาดแผลส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพและพฤติกรรมของคนไข้ สำหรับแนวคิดเรื่องดิสโซซิเอชันนั้น จาเน็ตกล่าวว่าเป็นแก่นของกระบวนการทางพยาธิวิทยา (pathological process) ที่เกี่ยวข้องกับบาดแผล ซึ่งความคิดนี้ตรงกับมุมมองของฟรอยด์ ผู้ที่ได้รับอิทธิพลจากการศึกษาของชาร์โคต์เช่นเดียวกัน ฟรอยด์เชื่อว่าดิสโซซิเอชัน⁷³ เป็นแก่นปัญหาของฮีสทีเรีย และอาการฮีสทีเรียก็เป็นภาวะที่เกิดจากบาดแผลทางใจ (psychological trauma) การศึกษาของจาเน็ตและฟรอยด์ซึ่งต่างค้นคว้าและเก็บข้อมูลอยู่กับคนละประเทศนั้นได้ผลลัพธ์ตรงกันว่าอาการฮีสทีเรียต่างๆ (ไม่ว่าจะเป็นการชัก การสูญเสียความทรงจำชั่วคราว หรือการสูญเสียการรับรู้ความรู้สึก) เป็นผลมาจากการตอบสนองทางอารมณ์ที่ไม่สามารถทนทานความร้ายแรงและความสะเทือนใจที่มีต่อเหตุการณ์บาดแผลได้จนทำให้เกิดภาวะที่สภาพจิต

⁷³ ใน Herman, *Trauma and Recovery: The Aftermath of Violence from Domestic Abuse to Political Terror*. เฮอร์แมนระบุว่าในขณะที่จาเน็ตใช้คำเรียกภาวะที่จิตมีการเปลี่ยนแปลงว่า “dissociation” นั้น ฟรอยด์ซึ่งทำงานร่วมกับบรูเออร์เรียกอาการเดียวกันนี้ว่า “double consciousness”

เปลี่ยนแปลงหรือการเปลี่ยนพิชาน (altered state of consciousness) อาการต่างๆที่แสดงออกผ่านร่างกายเผยให้เห็นภาพแทนของเหตุการณ์บาดแผลที่ถูกอำพรางและถูกขับออกไปจากความทรงจำ

ฟรอยด์ต่อยอดความคิดของชาร์โคต์และศึกษาค้นคว้าอาการฮีสทีเรียร่วมกับนักจิตวิทยาชื่อ โจเซฟ บรูเออร์ (Josef Breuer) เพื่อนสนิทของเขา ทฤษฎีของฟรอยด์ในช่วงแรกเชื่อมโยงอาการฮีสทีเรียที่เรียกประสบการณ์ทางเพศของผู้หญิง โดยระบุว่าอาการฮีสทีเรียที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงนั้นเป็นผลของความทรงจำเลวร้ายอันเนื่องมาจากการถูกรังแกทางเพศ (sexual abuse) อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมา ฟรอยด์กลับล้มล้างสมมติฐานข้อนี้ของเขาเองเพื่อลดแรงเสียดทานทางสังคมแล้วเสนอความคิดใหม่ที่ว่าอาการฮีสทีเรียเกิดขึ้นจากความฟุ้งฝันของผู้หญิงเองที่ถูกเก็บกดเอาไว้มิใช่จากความทรงจำบาดแผลอย่างที่เขาคเคยกล่าวไว้

Instead, the publication of *The Aetiology of Hysteria* marked the end of this line of inquiry. Within a year, Freud had privately repudiated the traumatic theory of the origins of hysteria. His correspondence makes clear that he was increasingly troubled by the radical social implications of his hypothesis. Hysteria was so common among women that if his patients' stories were true, and if his theory were correct, he would be forced to conclude that what he called "perverted acts against children" were endemic, not only among the proletariat of Paris, where he had first studied hysteria, but also among the respectable bourgeois families of Vienna, where he had established his practice. This idea was simply unacceptable. It was beyond credibility. (Herman, 1992: 9)

จากคำกล่าวถึงเหตุปัจจัยที่ทำให้ฟรอยด์จำต้องแย้งทฤษฎีของตัวเองที่ยกมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าในการศึกษาอาการฮีสทีเรีย รวมไปถึงการศึกษาบาดแผลนั้นมีความเชื่อมโยงอาการทางกายและทางจิต

เข้ากับเพศสถานะ ชนชั้นทางสังคม รวมถึงค่านิยมของสังคมในช่วงเวลาร่วมสมัยด้วย หลังจากแนวคิดของฟรอยด์ถูกโจมตี เขาได้หันไปพัฒนาทฤษฎีจิตวิเคราะห์ในแง่มุมมองอื่นๆ รวมถึงแนวคิดเรื่องปมอติปัส (oedipus complex) แทนเพื่อที่เขาจะได้ดำรงรักษาตำแหน่งหน้าที่ในวิชาชีพของเขาเอาไว้ได้ จนกระทั่งเกิดสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง เขาจึงได้กลับมาศึกษาบาดแผลอีกครั้ง โดยคราวนี้เขาหันเหความสนใจมุ่งไปที่การศึกษาบาดแผลของผู้ชายอันเป็นผลมาจากสงครามเป็นหลัก

เมื่อประชาคมโลกถูกสั่นคลอนด้วยความรุนแรงทางสงคราม อาทิ สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง สงครามโลกครั้งที่สอง และสงครามเวียดนาม จุดศูนย์กลางในการศึกษาบาดแผลก็ตกมาอยู่ที่บาดแผลจากสงคราม (war trauma) โดยมีทหารผ่านศึกเป็นวัตถุแห่งการศึกษา (object of study) ของโรคช็อคจากสงคราม (shell shock) ซึ่งเกิดจากบาดแผลทางใจและมีอาการคล้ายกับฮีสที่เรียที่เกิดขึ้นกับผู้หญิง อย่างไรก็ตาม โรคทั้งสองมีการวินิจฉัยและการดูแลที่แยกออกจากกัน ในภาวะที่สงครามสิ้นสุดลง วิทยาศาสตร์การแพทย์ก็ลดความสนใจที่มีต่อบาดแผลทางใจลง เป็นที่น่าสังเกตว่าความสนใจที่สาธารณชนมีต่อการศึกษาบาดแผลนั้นมักจะขาดหายไป หวังว่าได้สืบสายธารทางความคิดอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นเพราะเหตุการณ์สะเทือนขวัญซึ่งทิ้งบาดแผลทางใจไว้กับมวลมนุษยชนนั้นมีการเมืองเรื่องความทรงจำ (politics of memory) แทรกแซงอยู่ด้วย กล่าวคือ เหตุการณ์เหล่านั้นอาจแสดงให้เห็นด้านมืดของมนุษย์ เผยให้เห็นความอ่อนแอทางศีลธรรม หรือเป็นสิ่งที่สั่นคลอนความคิดความเชื่อที่สังคมให้การยอมรับ ด้วยเหตุนี้ เหตุการณ์บาดแผลจึงเป็นเหตุการณ์ที่ไม่พึงจดจำหรือกล่าวถึงในเวลาใดเวลาหนึ่ง ในทางกลับกัน เหตุการณ์เหล่านั้นมักถูกนำมากล่าวและเป็นที่ระลึกถึงเพื่อรับใช้อุดมการณ์หรือค่านิยมบางอย่างในสังคมในเวลาใดเวลาหนึ่ง ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าการจดจำหรือการลืมเลือนเหตุการณ์บางเหตุการณ์หรือบางสิ่งบางอย่างนั้นมิได้เกิดจากกลไกธรรมชาติ แต่เป็นกระบวนการที่ผ่านการคัดสรร ผ่านการให้คุณค่าและถูกเร้าด้วยปัจจัยภายนอก ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และการเมืองในช่วงเวลาที่เฉพาะเจาะจง เช่นเดียวกับความสนใจที่มีต่อการศึกษาบาดแผลของผู้หญิงอันเกิดจากความรุนแรงทางเพศที่กล่าวถึงในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

หลังจากช่วงยุคทองของการศึกษาบาดแผลทางใจโดยมีอาการฮีสที่เรียเป็นศูนย์กลางของการศึกษาที่ชาร์โคต์ จาเนต์ และฟรอยด์ได้วางรากฐานเอาไว้ ในช่วงศตวรรษที่ 20 การศึกษาบาดแผล

ก็ได้ขยายขอบเขตมาสู่แวดวงการศึกษาสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งมีการเชื่อมโยงบาดแผลเข้ากับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์มากขึ้น โดยเน้นบาดแผลอันเกิดจากผลของการทำสงครามและการสูญเสียของมวลมนุษยชาติเป็นหลัก นักวิชาการที่มีชื่อเสียงในช่วงนี้ที่ได้รับการอ้างอิงผลงานบ่อยครั้ง ได้แก่ โซชานา เฟลแมน (Shoshana Felman) ดอรี ล็อบ (Dori Laub) โดมินิก ลาคาปรา (Dominick Lacapra) เบสเซล แวน เดอร์ กอลค์ (Bessel van der Kolk) จูดิธ เฮอร์แมน และเคธี คาร์ธ เป็นต้น นักวิชาการส่วนใหญ่ได้นำแนวความคิดของฟรอยด์ที่เกี่ยวกับบาดแผลมาเป็นฐานข้อมูลในการผลิตผลงานวิชาการของตนเอง และเป็นที่น่าสังเกตว่าในช่วงนี้ นักวิชาการที่สนใจศึกษาบาดแผลมิได้จำกัดอยู่เพียงแต่ในวงการการแพทย์อีกต่อไป ตัวอย่างเช่น ลาคาปราที่เป็นนักประวัติศาสตร์ และคาร์ธที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย เป็นต้น

คาร์ธนับเป็นคนแรกที่เอ่ยถึงทฤษฎีบาดแผลขึ้นมาดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น เธอเป็นนักวิชาการอีกคนหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลความคิดมาจากฟรอยด์ ความโดดเด่นอีกประการหนึ่งของคาร์ธ นอกเหนือจากการนิยามทฤษฎีบาดแผลคือการนำแนวความคิดเรื่องบาดแผลมาประยุกต์ใช้กับวรรณกรรมที่เป็นเรื่องแต่ง ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าคาร์ธไม่ใช่แพทย์หรือนักจิตวิทยา ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการศึกษาของคาร์ธจึงมิใช่คนไข้ เธอเลือกใช้ตัวบทวรรณกรรมและภาพยนตร์มาเป็นวัตถุในการวิเคราะห์บาดแผลแทน

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 การศึกษาซึ่งเคยจำกัดความสนใจอยู่ที่บาดแผลอันเกิดจากสงครามเป็นหลักก็ได้โคจรเข้าสู่ประเด็นปัญหาของบาดแผลจากความรุนแรงทางเพศ ทั้งนี้ นับเป็นคุณูปการของขบวนการปลดปล่อยสตรี (women's liberation movement) ในช่วงทศวรรษที่ 1970 การเคลื่อนไหวของผู้หญิงอเมริกันทำให้เกิดกระแสสังคมที่หันมาใส่ใจกับประเด็นการล่วงละเมิดทางเพศซึ่งถูกเพิกเฉยมามาก่อนหน้านี้

The late nineteenth century studies of hysteria foundered on the question of sexual trauma. At the time of these investigations there was no awareness that violence is a routine part of women's sexual and domestic lives. Freud glimpsed this truth and

retreated in horror. For most of the twentieth century, it was the study of combat veterans that led to the development of a body of knowledge about traumatic disorders. Not until the women's liberation movement of the 1970s was it recognized that the most common post-traumatic disorders are those not of men in war but of women in civilian life. (Herman, 1992: 19)

เมื่อขบวนการสตรีนิยมเริ่มกดดันและออกมาเคลื่อนไหวมากขึ้น ใน ค.ศ. 1975 ศูนย์วิจัยเรื่องการช่มชื่นก็ถือกำเนิดขึ้นภายใน National Institute of Mental Health ซึ่งนับเป็นก้าวแรกที่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงพลิกบทบาทจากการเป็นเพียงวัตถุของการหาข้อมูล (object of inquiry) มาเป็นผู้กระทำการ (agent) การวิจัยดังกล่าวโดดเด่นตรงที่ผู้หญิงได้รับโอกาสให้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในแง่ของนักวิจัย ทั้งยังฉีกกฎของการวิจัยทั่วไปในขณะนั้นที่ละเลยอารมณ์ความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลโดยเน้นการสอบถามเชิงวิทยาศาสตร์เป็นหลัก โดยนักวิจัยเหล่านี้ทำตรงกันข้ามกับขนบการวิจัยทั่วไปโดยปฏิเสธที่จะตัดอารมณ์ความรู้สึกออกจากข้อมูลที่ได้รับ

In contrast to the usual research norms, most of the “principle investigators” funded by the center were women. Feminist investigators labored close to their subjects. They repudiated emotional detachment as a measure of value of scientific investigation and frankly honored their emotional connection with their informants. As in the heroic age of hysteria, long and intimate personal interviews became once again a source of knowledge.

The results of these investigations confirmed the reality of women's experiences that Freud had dismissed as fantasies a century before. Sexual assaults against women and children were

shown to be pervasive and endemic in our culture. (Herman,
1992: 21)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นเพิ่มเติมได้ว่าผลการวิจัยที่เฮอร์แมนนำมากล่าวถึงในหนังสือของเธอต่อกัยว่าความจริงที่ว่าประสบการณ์การล่วงละเมิดทางเพศที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงเป็นเหมือนโรคระบาดที่อุบัติและแพร่กระจายอยู่ในสังคมและวัฒนธรรมอเมริกัน โดยมีได้เป็นเพียงความพึงฝันของผู้หญิงตามที่ฟรอยด์กล่าวอ้างและมองข้ามความเป็นจริงข้อนี้ไปเมื่อศตวรรษก่อนหน้านั้นอีกด้วย

ในปัจจุบัน การศึกษาบาดแผลเริ่มขยายวงกว้างขึ้น ได้มีการนำมุมมองและทฤษฎีต่างๆ มากมายมาปรับใช้ในการศึกษา ทั้งยังครอบคลุมเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันมากขึ้น รวมถึงเพิ่มขอบเขตของผู้ที่นับว่ามีบาดแผล (traumatized people) ด้วย กล่าวคือ มิได้จำกัดเพียงผู้ที่ผ่านประสบการณ์บาดแผลโดยตรงเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงผู้ที่ต้องใช้ชีวิตประจำวันหรือดูแลผู้ป่วย PTSD โดยเฉพาะผู้หญิงที่ไม่ได้เข้าร่วมสงครามแต่ได้รับผลกระทบจากบาดแผลเช่นเดียวกัน แคปแลนเรียกบาดแผลเช่นนี้ในหนังสือชื่อ *Trauma Culture* (2005) ว่า “secondary trauma” หรือ “vicarious trauma” แคปแลนยังกล่าวเพิ่มเติมในหนังสือเล่มเดียวกันนี้ด้วยว่าบาดแผลผูกพันแน่นแฟ้นกับปรากฏการณ์ที่เกิดภาวะสมัยใหม่ (modernity) และมีการเติบโตของครอบครัวชนชั้นกลางในสังคม กล่าวคือ การเปลี่ยนผ่านจากชนบดั้งเดิมมาสู่ภาวะสมัยใหม่ โดยเฉพาะเมื่อมีการปฏิบัติอุตสาหกรรมนั้น ทำให้เกิดอาการช็อก (shock) หรือตกใจอย่างเฉียบพลันซึ่งนับเป็นส่วนหนึ่งของอาการบาดแผล ส่วนการสถาปนาชนชั้นกลางขึ้นมาในสังคมในช่วงที่ภาวะสมัยใหม่กำเนิดขึ้นก็ทำให้เกิดเงื่อนไขทางสังคมหลายประการอันส่งผลให้เกิดอาการบาดแผลกับผู้ชาย (ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุจากนวัตกรรมของอุตสาหกรรมและจากสงคราม) และก่อให้เกิดบาดแผลกับผู้หญิง (ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากอุดมการณ์ปิตาธิปไตยที่กำเนิดขึ้นพร้อมชนชั้นกลางและความคิดความเชื่อทางศาสนาที่กดขี่ผู้หญิงเอาไว้) ดังนั้น จากข้อสรุปของแคปแลนจะเห็นได้ว่า บาดแผลไม่ได้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเพศสถานะเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงกับภาวะสมัยใหม่และชนชั้นกลางที่ครอบงำอุดมการณ์หลักที่ไหลเวียนในกระแสสังคมด้วย

อาการบาดแผลและโรค Post-traumatic Stress Disorder หรือ PTSD

อาการบาดแผลนอกจากจะมีฮีสทีเรียที่มักเข้าใจผิดว่าเกิดขึ้นกับเฉพาะผู้หญิงและโรคช็อคจากสงครามที่เกิดกับทหารผ่านศึกแล้ว บาดแผลยังแสดงอาการทางร่างกายที่นับเป็นโรค Post-traumatic Stress Disorder หรือ PTSD ออกมาอีกหลายประการซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อจิตใจแล้วยังทำลายอัตลักษณ์ของผู้ประสบเหตุด้วย

อาการบาดแผลนั้นสามารถแบ่งได้เป็นสามกลุ่มใหญ่ๆ โดยใน *Trauma and Recovery* เฮอร์แมนแยกประเภทเป็น 1. การตื่นตัวมากเกินไป (hyperarousal) ซึ่งสะท้อนให้เห็นระบบป้องกันตัวของผู้ประสบเหตุที่เกรงว่าอันตรายหรือเหตุการณ์บาดแผลอาจเกิดขึ้นได้อีกทุกเมื่อ อาการในกลุ่มนี้ได้แก่ การสะดุ้งตกใจง่าย การมีปฏิกิริยาไวต่อการกระตุ้น และความผิดปกติในการนอนหลับ เป็นต้น โรเจอร์ ลักเฮิร์สต์ (Roger Luckhurst) ผู้เขียนหนังสือ *The Trauma Question* (2008) เรียกกลุ่มอาการนี้ว่า “increased arousal” และได้รวมการสูญเสียความสามารถในการควบคุมอารมณ์ (loss of temper control) เข้ามาไว้ด้วย เฮอร์แมนจัดกลุ่มอาการประเภทที่สองว่าเป็น 2. การล่วงล้ำ (intrusion) ซึ่งสื่อให้เห็นรอยประทับของเหตุการณ์บาดแผลที่ลบไม่ออก โดยลักเฮิร์สต์เรียกกลุ่มอาการนี้ว่าประสบการณ์ที่ตามกลับมาหลอกหลอนผู้ประสบเหตุ (re-experiencing) กลุ่มอาการประเภทนี้ได้แก่ ภาพย้อนอดีต (flashback) ความฝันที่เกิดขึ้นซ้ำๆ เป็นต้น อาการเหล่านี้ส่งผลให้ผู้ประสบเหตุไม่สามารถกลับไปใช้ชีวิตปกติได้ในแง่ที่เหตุการณ์บาดแผลจะถูกทำให้กลับมาดำเนินซ้ำอีกประหนึ่งว่าเวลาของผู้ประสบเหตุหยุดชะงักไว้ ณ ช่วงเวลาที่เกิดบาดแผลขึ้น กลุ่มอาการประเภทสุดท้าย เฮอร์แมนเรียกว่า 3. ภาวะที่ถูกบีบบังคับ (constriction) ซึ่งเป็นการตอบสนองอย่างเฉยชาต่อความรู้สึกยอมจำนน โดยลักเฮิร์สต์ระบุอย่างสอดคล้องกันว่าเป็นการหลีกเลี่ยงสิ่งกระตุ้นเตือนให้นึกถึงเหตุการณ์ (avoidance) หรือการมีอารมณ์เฉยชา (emotional numbing)

รายการอ้างอิง

- Amatangelo, Susan "Coming to Her Senses: The Journey of the Mother in La Lunga Vita Di Marianna Ucria." [In English]. *Italica* 79, no. 2 (Summer, 2002) (2002): 240-56.
- Amoia, Alba. *20th- Century Italian Women Writers: The Feminine Experience* [in English]. Carbondale: Southern Illinois University Press, 1996.
- Balboni, Paolo E., and Matteo Santipolo. *Profilo Di Storia Italiana Per Stranieri* [in Italian]. 2nd ed. Perugia: Guerra Edizioni, 2004.
- Brown, Laura. "Not Outside the Range: One Feminist Perspective on Psychic Trauma." In *Trauma: Explorations in Memory*, edited by Cathy Caruth, 100-12. Baltimore: The John Hopkins University Press, 1995.
- Bruner, Jerome. *Making Stories: Law, Literature, Life* [in English]. Cambridge: Harvard University Press, 2003.
- Cannon, Joann. "Voci and the Conventions of the Giallo." *Italica* 78, no. 2 (Summer 2001) (2001): 193-202.
- Cannon, Joann "Rewriting the Female Destiny: Dacia Maraini's La Lunga Vita Di Marianna Ucria." [In English]. *Symposium: A Quarterly Journal in Modern Literatures* 49, no. 2 (1995): 136-46.
- Caruth, Cathy. *Unclaimed Experience: Trauma, Narrative, and History* [in English]. Baltimore: The John Hopkins University Press, 1996.
- Daly, Brenda. *Authoring a Life: A Woman's Survival in and through Literary Studies* [in English]. New York: New York Press, 1998.
- Davis, John A. *The Short Oxford History of Italy: Italy in the Nineteenth Century* [in English]. Oxford: Oxford University Press, 2000.
- Diaconescu-Blumenfeld, Rodica. *The Pleasure of Writing: Critical Essays on Dacia Maraini* [in English]. West Lafayette: Purdue University Press, 2000.
- Foucault, Michel. *The History of Sexuality, Vol.1: An Introduction* [in English]. Translated by Robert Hurley. New York: Vintage, 1990.

Friedman, Matthew J. "Ptd History and Overview."

<http://www.ptsd.va.gov/professional/pages/ptsd-overview.asp>.

Gibson, Mary. "Science and Narrative in Italian Criminology, 1880-1920." In *Crime and Culture: An Historical Perspective*, 37-47. Burlington: Ashgate, 2005.

Gilmore, Leigh. *The Limits of Autobiography: Trauma and Testimony* [in English]. Ithaca: Cornell University Press, 2001.

Ginsburg, Paul. *A History of Contemporary Italy* [in English]. London: Penguin Books, 1990.

Gordon, Robert S.C. *An Introduction to Twentieth-Century Italian Literature* [in English]. London: Duckworth, 2006.

Herman, Judith Lewis. *Trauma and Recovery: The Aftermath of Violence from Domestic Abuse to Political Terror* [in English]. New York: Basic Books, 1992.

Hooks, Bell. *Feminism Is for Everybody: Passionate Politics* [in English]. Cambridge: South End Press, 2000.

"Husbands and Wives." <http://italianrenaissanceresources.com/units/unit-2/essays/husbands-and-wives/>.

Kaplan, E. Ann. *Trauma Culture: The Politics of Terror and Loss in Media and Literature*. [in English]. New Jersey: Rutgers University Press, 2005.

Killinger, Charles. *Cultural and Customs of Italy* [in English]. London: Greenwood Press, 2005.

"La Liberazione Della Donna: Una Prospettiva Comunista."

<http://www.marxismo.net/idm/idm5/idm5.htm>.

Lorde, Audre. "The Master's Tools Will Never Dismantle the Master's House." In *Sister Outsider : Essays and Speeches*, 110-13. California: Crossing Press, 1984.

Luckhurst, Roger. "The Trauma Question." New York: Routledge, 2008.

Manson, Christina Siggers "In Love with Cecchino: Opening the Door to Violence in Dacia Maraini's *Colomba* and *Voci*." *Journal of Romance Studies* 5, no. 2 (Summer 2005) (2005): 91-112.

Maraini, Dacia. *Bagheria* [in Italian]. Milan: Burextra, 2010.

———. "Dacia Maraini: Lotta Alla Violenza Sulle Donne." By Lucia Checchia (21st August, 2012 2012).

- . *Donna in Guerra* [in Italian]. Milan: Bur, 2008.
- . *Isolina* [in Italian]. Milan: Bur, 2008.
- . *La Lunga Vita Di Marianna Ucría* [in Italian]. Milan: Bur, 2010.
- . *Memorie Di Una Ladra* [in Italian]. Milan: Bur, 2007.
- . *Voci* [in Italian]. Milan: Bur, 2008.
- . *Woman at War* [in English]. Translated by Mara Benetti. New York: Italica Press, 1988.
- "Marriage Sicilian Style." <http://www.bestofsicily.com/weddings.htm>.
- McCarthy, Patrick. *Italy since 1945* [in English]. Oxford: Oxford University Press, 2000.
- Naple, Nancy A. "Feminist Methodology and Its Discontents." In *The Sage Handbook of Social Science Methodology*, edited by William Outhwaite and Stephen P. Turner, 547-65. London: SAGE, 2007.
- Nelson, Hilde Lindemann. *Damaged Identities, Narrative Repair* [in English]. Ithaca: Cornell University Press, 2001.
- Plate, Liedeke. *Transforming Memories in Contemporary Women's Rewriting* [in English]. Hamshire: Palgrave Macmillan, 2011.
- Pratt, Jeff. "Catholic Culture." In *Italian Cultural Studies: An Introduction*, edited by David Forgacs and Robert Lumley, 129-43. Oxford: Oxford University Press, 1996.
- Rich, Adrienne. "Compulsory Heterosexuality and Lesbian Existence." In *Blood, Bread and Poetry: Selected Prose, 1979-85*. New York: Norton, 1986.
- Russell, Rinaldina. *The Feminist Encyclopedia of Italian Literature* [in English]. London: Greenwood Press, 1997.
- Ryan-Scheutz, Colleen "Page, Stage, Screen: The Languages of Silence in Maraini and Faenza's "La Lunga Vita Di Marianna Ucría"." [In English]. *MLN* 123, no. 1 (Italian Issue) (2008): 56-76.
- Sassoon, Donald. *Contemporary Italy: Economy, Society and Politics since 1945* [in English]. 2nd ed. London: Longman, 1997.
- Standen, Alex. "Re-Thinking the Victim: Representations of Gender Violence in the Narratives of Dacia Maraini." The University of Birmingham, 2011.

- ชัตสุณี สินธุสิงห์. *Italica* รวมเรื่องแปลและบทความทางภาษาและวัฒนธรรมอิตาเลียน [in ไทย].
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- นพพร ประชากุล. ยกอักษร ย้อนความคิด เล่ม 2 ว่าด้วยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ [in ไทย].
กรุงเทพมหานครไทย: อ่านและวิภาษา, 2552.
- สรรควัฒน์ ประดิษฐ์พงศ์. "มาเฟีย." [in ไทย]. วารสารอักษรศาสตร์ 33, no. 2 (2547): 197-216.
- สัญญาชัย สุวังบุตร. ยุโรปสามทศวรรษหลังสงคราม ค.ศ. 1945 – 1975 [in ไทย]. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.
- สายพิน ศุพุทธมงคล. บ้านและเรื่องในบ้าน: ครอบครัว รัฐ และการเมืองวัฒนธรรม [in ไทย].
กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ, 2555.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวกรองกาญจน์ อัจฉริยะสุนทร เกิดเมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2528 ที่จังหวัดชลบุรี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีอักษรศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับสอง ภาควิชาภาษาตะวันตก สาขาวิชาภาษาอิตาเลียน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (วิชาเอกภาษาอิตาเลียน วิชาโทวรรณคดีเปรียบเทียบ) ในปีการศึกษา 2550 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2554

